

ärenden avseende den patientvårdande verksamheten vid de nuvarande tandläkarhögskolorna. I fråga om det första slaget av ärenden kan det, som påpekas i några yttranden, vara av värde att personer utanför läroanstalten får tillfälle deltaga i handläggningen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare taga ställning till huruvida möjlighet bör öppnas att i vissa fall tillskapa särskilda organ av här ifrågasatt slag.

Vad universitetsutredningen föreslagit beträffande särskilda åligganden för rektorsämbetet, bl. a. i vad avser tillsyn över att institutionerna förvaltas enligt gällande föreskrifter, ger jag min anslutning.

Rektorsämbetet bör i enlighet med universitetsutredningens förslag bestå av rektor och universitetsrådet (motsvarande) eller, vid förfall för någon av dem, den som uppehåller rektorsbefattningen respektive tjänsten som chef för läroanstaltens centrala förvaltning. Detta innebär — det vill jag i anledning av vissa remissyttranden uttryckligen uttala — att prorektor skall ingå i rektorsämbetet, endast då han fungerar såsom rektor.

De av utredningen föreslagna bestämmelserna rörande rösträtt vid rektorsval, valbarhet till rektor och rektors mandattid anser jag välmotiverade.

Jag vill förorda vad universitetsutredningen föreslagit i fråga om förfarandet med de professorstjänster, vilkas innehavare omväljes efter att ha innehaft samma rektorsbefattning under två tjänstgöringsperioder i följd. Detta innebär att professorstjänsten skall föras över stat och den på stat uppförda tjänsten återbesättas. Härvid bör gälla att rektor skall så länge han innehar rektorsbefattningen frånträda utövningen av de med professorstjänsten förenade göromålen men behålla till tjänsten knutna avlönings- och pensionsförmåner. Skulle rektor efter utgången av den tredje tjänstgöringsperioden inträda i utövning av den över stat uppförda tjänsten, bör denna föras på övergångsstat. Motsvarande förfarande bör tillämpas, därest rektor innehar annan ordinarie lärartjänst än professorstjänst.

Jag förordar, att övergångsvis den bestämmelsen skall gälla, att tjänst, vars innehavare är rektor den 1 juli 1964, skall föras över stat från och med den 1 juli 1968, under förutsättning att innehavaren då fungerat som rektor under minst åtta år i följd.

Jag anser vidare, att därest rektor, som är innehavare av en över stat förd tjänst, skulle vilja avgå från rektorsbefattningen under löpande tjänstgöringsperiod, Kungl. Maj:ts medgivande till avgången bör inhämtas.

Den här förordade organisationen av de enskilda läroanstalterna illustreras i bilagan 2.

Jag övergår nu till att behandla frågorna om den lokala universitets/högskoleförvaltningens organisation och börjar därvid med universitetsutredningens förslag om samarbetsnämnder och viss förvaltningsorganisatorisk gemenskap inom universitetsorterna Lund, Göteborg och Stockholm.

Med utgångspunkt i den vid 1960 års riksdag beslutade institutionsorganisatoriska gemenskapen för ämnesområdena matematik, fysik, kemi och teoretisk

fysik mellan dels universitetet i Göteborg och Chalmers tekniska högskola, dels universitetet i Lund och den nya tekniska högskolan där har universitetsutredningen föreslagit, att styrelsen för dessa gemensamma institutioner skall anföras särskilda *samarbetsnämnder*, var och en bestående av de två berörda läroanstalternas rektorer, vederbörande förvaltningschefer samt ytterligare fyra ledamöter, av vilka vartdera konsistoriet skulle utse två. Förutom sin uppgift att fungera såsom styrelser för de gemensamma institutionerna skulle samarbetsnämnderna enligt förslaget ha att allmänt verka för ett förstärkt samarbete mellan de berörda läroanstalterna och att framlägga de förslag de i detta syfte finner påkallade. Närmast i sistnämnda syfte har utredningen föreslagit upprättandet av en samarbetsnämnd även i Stockholm. Denna nämnd skulle enligt förslaget ges en något annorlunda sammansättning än samarbetsnämnderna i Lund och Göteborg.

Utredningen har vidare — dels med hänsyn till de gemensamma institutionernas förvaltning, dels i syfte att inom den lokala förvaltningsorganisationen få ett tillräckligt underlag för specialiserade funktioner — föreslagit en för universitetet i Göteborg och Chalmers tekniska högskola *gemensam förvaltning* under ett universitetsråd såsom chef. I fråga om Lund har utredningen, som funnit det böra ankomma på den särskilda organisationskommittén för den tekniska högskolan där att framlägga förslag rörande den slutliga organisationen, föreslagit att i avvaktan härpå förvaltningen vid universitetet i Lund får i uppdrag att för den tekniska högskolans räkning handha vissa förvaltningsuppgifter. Utredningen har därjämte föreslagit, att även vissa förvaltningsuppgifter för de tre läroanstalterna i Stockholm — universitetet, karolinska institutet och tekniska högskolan — skall handhas gemensamt inom ett kansli, underställt den föreslagna samarbetsnämnden i Stockholm.

Universitetsutredningens förslag om samarbetsnämnder såsom styrelser för gemensamma institutioner och om olika former av förvaltningsorganisatorisk gemenskap har mött en stark kritik i ett flertal remissyttranden. Endast i några få yttranden tillstyrkes förslaget beträffande organisationen i Stockholm. Förslaget om en gemensam förvaltning för de två stora läroanstalterna i Göteborg tillstyrkes eller lämnas utan erinran av det övervägande antalet myndigheter och organisationer utanför universitets/högskoleväsendet (bl. a. av SFS, SACO, TCO, de studentförbund och de länsstyrelser, som yttrat sig, samt gymnasieutredningen) men avstyrkes allmänt av de akademiska myndigheterna, bl. a. av de berörda läroanstalterna samt av kanslern och överstyrelsen för de tekniska högskolorna.

Vad först beträffar förvaltningsorganisationen för läroanstalterna i *Stockholm* vill jag framhålla, att det utrednings- och planeringsarbete med sikte på för läroanstalterna gemensamma anläggningar och verksamheter, som skulle vara en av huvuduppgifterna för den av universitetsutredningen föreslagna samarbetsnämnden och dennas kansli, nu enligt mitt i det föregående redovisade förslag kommer att åvila den nya lokal- och utrustningsprogramkommittén för univer-

sitetsorten Stockholm. Med hänsyn härtill synes en samarbetsnämnd av det slag utredningen förordnat icke vara behövlig för Stockholms vidkommande.

Av de arbetsuppgifter, som enligt utredningsförslaget skulle åvila samarbetsnämndens kansli, skulle — sedan utrednings- och planeringsuppgifterna fråndragits — återstå kassa och redovisning, inköpsservice samt kontakt- och informationsverksamhet. Dessa uppgifter synes enligt min mening icke motivera, att en särskild förvaltning nu organiseras för deras handhavande. Jag förordar därför, att var och en av de tre läroanstalterna i Stockholm tills vidare ges separata förvaltningsorganisationer.

För Göteborgs del är utgångsläget delvis ett annat. 1960 års riksdagsbeslut om upprättande av en matematisk-naturvetenskaplig fakultet vid universitetet i Göteborg byggde på förutsättningen av en lokalmässig samordning av institutionerna för ämnen, som är gemensamma för en sådan fakultet och Chalmers tekniska högskola. I anslutning till detta riksdagsbeslut har sedermera i de successivt för riksdagen redovisade investeringsplanerna för nybyggnader vid Chalmers tekniska högskola upptagits dels nybyggnad för den kemiska ämnesgruppen, dels ett matematiskt centrum, vilka båda angivits skola vara gemensamma för universitetet och högskolan (propositionen 1961: 83, s. 50, respektive propositionen 1962: 43, s. 88). Även det år 1960 beslutade nya övningslaboratoriet för ämnet fysik är avsett för båda läroanstalternas behov. Vid anmälan av mina efter 1960 års riksdagsbeslut framlagda förslag om inrättande vid universitetet och högskolan av nya professurer i de gemensamma ämnena har jag vidare konsekvent (statsverkspropositionerna, bilaga 10, 1961 s. 415 f., och 534 f., 1962 s. 383 f., 1963 s. 505 f. samt propositionen 1962: 43, s. 72 f.) framhållit, att de ifrågasvarande tjänsterna vore att se som tillskott till den högre tekniska och matematisk-naturvetenskapliga utbildnings- och forskningsorganisationen i dess helhet i Göteborg och att tjänsternas innehavare av detta skäl borde åläggas tjänstgöringsskyldighet vid båda läroanstalterna. Sådana bestämmelser rörande tjänstgöringsskyldigheten har också, efter riksdagens beslut, regelbundet meddelats.

I anledning av vissa yttranden — bl. a. överstyrelsens för de tekniska högskolorna — har jag särskilt velat understryka dessa förhållanden och konstatera, att institutionsgemenskap mellan de två läroanstalterna i Göteborg sålunda sedan fyra år tillbaka är beslutad. Någon omprövning av detta statsmakternas beslut kan ej komma i fråga.

I detta sammanhang vill jag tillägga, att jag delar den av flera remissinstanser starkt understrukna uppfattningen att stora institutioner, omfattande flera professorer, laboratorer och andra forskare, allmänt sett utgör en för forskningen och forskarutbildningen mera stimulerande miljö än de traditionella enprofessorsinstitutionerna. Jag återkommer härtill i ett följande avsnitt, i vilket jag behandlar frågan om de allmänna principerna för institutionsindelningen vid universitet och högskolor.

Utgångspunkten för övervägandena när det gäller förvaltningsorganisationen i Göteborg måste följaktligen vara den, att det i Göteborg finnes *en enda* insti-

tution för t. ex. ämnet matematik. De gemensamma institutionernas resurser skall dimensioneras för utbildningen vid både universitetet och Chalmers tekniska högskola; forskningsresurserna skall avse forskningen inom vederbörande ämnesområde, icke forskningen vid viss läroanstalt. Härav följer, att institutionsledningen måste ha möjlighet att disponera institutionens personella och materiella resurser på ett rationellt sätt utan hinder av viss tjänstemans eller visst anslags redovisningsmässiga hemvist under viss läroanstalt.

För att möjliggöra detta bör enligt min mening institutionerna vid samtliga här ifrågakarande läroanstalter i enlighet med universitetsutredningens förslag ställas under ledning av en prefekt, som bl. a. skall ha att, efter samråd i institutionskollegium, besluta om dispositionen av institutionens lokaler och materiel samt om fördelningen av arbetsuppgifterna mellan tjänstemännen och övriga anställda. Även till denna fråga återkommer jag i avsnittet om institutioners och institutionsgruppers organisation.

Då det gäller att med dessa utgångspunkter skapa en ändamålsenlig organisation, är självfallet flera möjligheter tänkbara. Den administrativt sett enklaste lösningen är att sammanfoga universitetet och högskolan till en läroanstalt, som då skulle omfatta bl. a. en teknisk fakultet. Detta är emellertid en långtgående åtgärd, som fordrar överväganden icke blott för Göteborgs del. Något förslag till en dylik lösning föreligger icke och har därför ej kunnat diskuteras i yttrandena. Den lösningen är i dagens läge därför icke aktuell.

Detsamma gäller en annan, också den i och för sig möjlig, lösning innebärande att *all* personal och *alla* materiella resurser för de ifrågakarande ämnena föres till den ena av läroanstalterna, vilken därvid skulle åläggas att svara jämväl för viss undervisning och examination inom ramen för av den andra läroanstalten eljest meddelad utbildning. Icke heller en lösning efter dessa riktlinjer kan i dag betraktas som aktuell.

Under dessa omständigheter kan det vara naturligt att pröva den av universitetsutredningen föreslagna och av flera myndigheter och organisationer tillstyrkta lösningen med en för båda läroanstalterna gemensam förvaltning och en samarbetsnämnd såsom styrelse för de gemensamma institutionerna. Enligt min mening är denna lösning i och för sig fullt acceptabel. Emellertid har utredningens förslag på denna punkt mött ett bestämt motstånd från de närmast berörda myndigheternas sida. Med hänsyn härtill och efter övervägande jämväl av övriga på bedömningen inverkan faktorer är jag därför ej beredd att förorda detsamma. I stället vill jag övergångsvis förorda en lösning, som är mindre ingripande än utredningens och de två andra i det föregående anvisade möjligheterna, men som likväl synes kunna tillgodose det krav, som jag anser oeftergivligt, nämligen att redan från början skapa en förvaltningsorganisation, som möjliggör ett bibehållande av gemensamma institutioner i vissa matematisk-naturvetenskapliga ämnen. Därest det framdeles befinnes lämpligt att samman slå de båda läroanstalternas förvaltningar till en enda förvaltningsorganisation, synes den av mig nu förordade lösningen kunna underlätta en dylik omläggning.

För att en rationell förvaltning av de ifrågakarande institutionerna skall

kunna komma till stånd utan vare sig en samarbetsnämnd eller en för båda läroanstalterna gemensam förvaltningsorganisation, måste enligt min mening huvuddelen av deras personal och alla deras materiella resurser (lokaler, utrustning, anslag) hänföras till *endera* läroanstalten. Av praktiska skäl bör detta bli Chalmers tekniska högskola, inom vars område institutionsbyggnaderna är uppförda respektive är avsedda att uppföras. Däremot synes det mig vara möjligt att på universitetets personalförteckning alltfört uppföra de ordinarie tjänster, vilkas innehavare är ledamöter av universitetets matematisk-naturvetenskapliga fakultet. På detta sätt synes denna kunna bevaras såsom en universitetsfakultet med ansvaret för utbildningsinnehåll och utbildningsorganisation inom ramen för stadgan angående filosofiska examina.

Jag anser det även vara möjligt att fortsättningsvis på universitetets personalförteckning uppföra docenttjänster avsedda för docenter i här ifrågavarande ämnen inom den matematisk-naturvetenskapliga fakulteten. Däremot är det enligt min mening lämpligast, att all övrig lärarpersonal liksom assistent- och biträdespersonalen är anställd vid högskolan, vilken sålunda skall ha att tillse, att erforderliga personella och materiella resurser ställes till förfogande — förutom för högskolans ändamål — för dels den inom universitetets matematisk-naturvetenskapliga fakultet bedrivna utbildningen, dels de ifrågavarande, vid universitetet anställda professorernas, laboratorernas och docenternas forskning. Härav följer, att bestämmelserna rörande lärartilldelning på grundval av fastställd organisationsplan bör göras tillämpliga jämväl för Chalmers tekniska högskola i vad avser den vid denna läroanstalts institutioner bedrivna utbildningen för filosofiska examina.

I de gemensamma institutionerna kommer med den ordning jag här skisserat att ingå såväl den berörda lärarpersonalen hos universitetet som lärarpersonal och övrig ifrågakommande personal hos Chalmers tekniska högskola. I fråga om åliggandena för denna personal bör på grund härav i överensstämmelse med under senare år tillämpad ordning gälla, att tjänstgöringsskyldigheten för tjänstemännen eller befattningshavarna inom en institution omfattar hela den verksamhet som där bedrivs oavsett vilket av lärosätena som har att svara för densamma.

Då de gemensamma institutionerna — bortsett från vissa till dem knutna tjänstemän — i administrativt hänseende kommer att vara hänfödda till Chalmers tekniska högskola, bör de förvaltas under överinseende av högskolans rektorsämbete. Prefekter bör därför utses av högskolans konsistorium, men självfallet skall det därvid stå konsistoriet fritt att till prefekt utse ordinarie lärare, vars tjänst är hänförd till universitetet. I överensstämmelse med universitetsutredningens förslag bör planeringsarbetet för dessa institutioner bedrivas såsom en för båda läroanstalterna gemensam angelägenhet av sektionsgrupper, var och en omfattande en sektion vid envar av läroanstalterna.

Jag förordar, att de gemensamma institutionernas organisation och förvaltning tills vidare ordnas enligt dessa av mig nu angivna riktlinjer. Därmed bortfaller behovet av en samarbetsnämnd med styrelsefunktioner av det slag uni-

versitetsutredningen föreslagit. Ej heller blir det då nödvändigt att organisera en för båda läroanstalterna gemensam förvaltning, varför jag förordar, att envar av dem tills vidare ges sin egen förvaltningsorganisation.

I fråga om förvaltningsorganisationen i *Lund* anser jag liksom universitetsutredningen, att det bör ankomma på den särskilda organisationskommittén för den tekniska högskolan där att i samband med uppbyggnadsarbetets slutförande framlägga förslag om högskolans organisatoriska ställning i förhållande till universitetet och om dess förvaltning. I avvaktan härpå bör kommittén allttjämt fungera som högskolans styrelse. Jag anser dock, att förvaltningsuppgifterna inom området redovisning och kassa för högskolans räkning tills vidare bör handhas av universitetets förvaltning. Jag förutsätter, att personal, som i övrigt erfordras för högskolans förvaltning under verksamhetsåret 1964/65, skall kunna anställas med anlitande av i årets statsverksproposition föreslagen medelsanvisning för högskolan.

Vad universitetsutredningen anført rörande *principerna för den lokala universitets/högskoleförvaltningens organisation* har — om man här bortser från den i det föregående behandlade frågan om chefskapet för förvaltningen — i det väsentliga antingen tillstyrkt eller lämnats utan erinringar av de myndigheter och organisationer, vilka yttrat sig över betänkandet. Den kritik, som härvidlag kommer till uttryck i yttrandena, gäller väsentligen två ting: Dels har man på flera håll ansett, att utredningen skisserat en alltför splittrad förvaltningsorganisation, dels har man, särskilt bland de akademiska myndigheterna, understrukt de nuvarande fakultetssekreterarnas betydelse och efterlyst en organisation, som gör det möjligt att varje fakultets/sektions arbete hålles samman, förutom av dekanus, av en tjänsteman inom förvaltningen.

Redan i det föregående har jag förordat, att varje läroanstalts förvaltning ställes under ledning av en chef (universitetsråd eller motsvarande). Även i övrigt delar jag i huvudsak universitetsutredningens mening beträffande principerna för förvaltningsorganisationens uppbyggnad. Jag anser sålunda, att förvaltningens indelning i arbetsenheter bör vara en indelning efter *funktioner*, icke en indelning efter exempelvis fakulteter. Jag anser vidare, att de *utbildningsadministrativa* uppgifternas betydelse motiverar särskilda hänsyn både i vad avser såväl den för dessa uppgifter avsedda arbetsenhetens organisatoriska ställning som dess personalresurser. Endast beträffande karolinska institutet, som även i sitt ombildade skick kommer att ha ett jämförelsevis litet antal studerande, fördelade på endast två utbildningslinjer, anser jag att ett visst avsteg från denna princip är motiverat.

Jag anser vidare i likhet med utredningen, att de *personaladministrativa* uppgifterna i största möjliga utsträckning bör koncentreras till en arbetsenhet, och att det inom varje förvaltning bör finnas särskilda resurser för *utrednings- och planeringsarbete jämte inköps- och annan serviceverksamhet*. I fråga om sist-

nämnda verksamhet vill jag framhålla, att en läroanstalts inköpservice liksom förvaltningen av andra för flera institutioners forskare avsedda verksamheter av naturliga skäl måste få relativt blygsamma proportioner under det första året. I fråga om Lunds universitet och karolinska institutet blir utgångsläget i vad avser inköpsverksamheten delvis annorlunda än på övriga håll, i det att en inköpservice för vederbörande läroanstalts hela verksamhet här kan byggas upp med utgångspunkt i inköpsorganisationen vid de nuvarande tandläkarhögskolorna. Jag har i mitt förslag till personalorganisation för verksamhetsåret 1964/65 tagit hänsyn till dessa förhållanden, men jag vill understryka, att den verksamhet, varom här är fråga, enligt min mening överlag bör expandera och att den därför avsedda personalen efterhand bör förstärkas.

Jag delar vidare universitetsutredningens mening, att vid personalorganisationens dimensionering särskild hänsyn bör tagas till behovet av en förstärkt *kontakt- och informationsverksamhet*, detta icke minst med tanke på behovet av information om nya utbildningsvägar m. m. och på de allt livligare internationella förbindelserna på forskningens område.

Vad beträffar *sekretariaten* delar jag helt utredningens mening att samtliga arbetsenheter inom förvaltningsorganisationen, var och en inom sitt specialområde, skall biträda såväl fakulteter/sektioner som konsistorium och rektorsämbete med utredningsmaterial och sekretariatshjälp. Jag delar också utredningens uppfattning att det inom förvaltningen bör finnas en arbetsenhet, som fungerar som juridisk specialavdelning. Samtidigt anser jag det vara betydelsefullt, att fakulteter/sektioner garanteras resurser för allmänna sekretariatsgöromål. Då fakulteternas/sektionernas verksamhet i stor utsträckning avser utbildningsorganisationen, finner jag det vara naturligt, att sistnämnda resurser tillhandahålls inom den utbildningsadministrativa enheten. Å andra sidan bör enligt min mening den arbetsenhet inom förvaltningen, som skall fungera som juridisk specialavdelning, samtidigt utgöra sekretariat för läroanstaltens centrala ledning.

Jag övergår nu till att framlägga mina konkreta förslag beträffande de enskilda förvaltningarna. Därvid utgår jag från de två största förvaltningarna, de i Uppsala och Lund.

Jag förordar, att var och en av dessa två förvaltningar ställes under ledning av ett *universitetsråd* och organiseras med två byråer, utbildningsbyrån och administrativa byrån.

På *utbildningsbyrån* bör ankomma i huvudsak följande arbetsuppgifter, nämligen

(1) de utbildningsadministrativa uppgifterna, innefattande ärenden rörande utbildningens innehåll och organisation (studieplaner; organisations- och undervisningsplaner; lärartilldelning på grundval av fastställd organisationsplan), utbildningens metodik och hjälpmedel, utbildningens resultat (registrering; statistik; driftkontroll), ärenden sammanhängande med decentraliserad akademisk utbild-

ning, studierådgivning, inskrivning av studerande, intagning till spärrade kurser samt meddelande av examina;

(2) allmänna sekretariatsuppgifter för fakulteter/sektioner och dessas utbildningsnämnder; samt

(3) kontakt- och informationsverksamhet, innefattande bl. a. redigering och distribution av meddelanden, kataloger och annat tryck, allmän information samt kontaktverksamhet icke minst med utländska forskare och institutioner.

Inom den *administrativa byrån* bör enligt min mening organiseras en *juridisk sektion*, på vilken bör ankomma i huvudsak följande arbetsuppgifter, nämligen dels juridiska ärenden, innefattande bl. a. allmänna frågor av juridisk natur, juridiska ärenden sammanhängande med domänförvaltningen, stipendie- och donationsärenden, besvärärenden, ärenden rörande reglementen samt skyddsfrågor, dels ärenden rörande tillsättning av lärartjänster m. fl., dels ock allmänna sekretariatsuppgifter åt universitetets centrala ledning.

På den administrativa byrån i *övrigt* bör i huvudsak ankomma följande arbetsuppgifter, nämligen

(1) utrednings- och planeringsarbete jämte inköps- och annan serviceverksamhet, innefattande bl. a. långsiktsplanering i samverkan med vederbörande lokal- och utrustningsprogramkommitté, upprättande av förslag till anslagsäskanden för gemensamma anläggningar och verksamheter, bistånd åt fakulteter/sektioner vid utformningen av förslagen till anslagsäskanden, utredningsarbete i rationaliseringssyfte, upprättande av förslag till anslagsfördelningar, granskning av redovisningsmaterial;

(2) fastighetsförvaltande uppgifter;

(3) personaladministrativa uppgifter, innefattande bl. a. alla personalärenden utom ärenden rörande tillsättning av lärartjänster m. fl., ärenden rörande personalens anställnings- och lönevillkor, personalutbildnings- och pensionsfrågor, personalregistrering, löneuträkning, skatteredovisning, försäkringsärenden, uppbörd av avgifter o. d.; samt

(4) redovisnings- och kassauppgifter.

Den här skisserade organisationen för förvaltningarna i Uppsala och Lund illustreras i en figur, vilken som bilaga 4 torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

De lösningar, som jag i det föregående förordat rörande förvaltningsorganisationen för läroanstalterna på universitetsorterna Göteborg och Stockholm, bör enligt min mening i viss utsträckning ses som provisorier. Den samordning i skilda hänseenden mellan läroanstalterna på en och samma ort, som universitetsutredningen velat säkerställa genom sina förslag om viss förvaltningsorganisatorisk gemenskap, anser jag — som framgår av det tidigare anförda — i och för sig vara nödvändig både av ekonomiska skäl och för forskningens utveckling. Därest en sådan samordning icke i erforderlig utsträckning kan komma till stånd med den nu förordade förvaltningsorganisationen i Göteborg och Stockholm, måste denna därför omprövas, varvid universitetsutredningens för-

slag på nytt kan aktualiseras. Med hänsyn till dessa överväganden har jag ansett det angeläget att i fråga om de mindre universitets/högskoleförvaltningarna undvika lösningar, som i onödan skulle försvåra en sådan omprövning. Jag har därför i viss utsträckning måst begränsa mina förslag i avseende på personalorganisationen för dessa förvaltningar. De nyss angivna principerna för förvaltningsorganisationens uppbyggnad bör dock gälla för samtliga förvaltningar.

Förvaltningarna vid universiteten i Göteborg, Stockholm och Umeå, tekniska högskolan i Stockholm samt Chalmers tekniska högskola bör sålunda enligt min mening ges en organisation i huvudsak likartad den för universiteten i Uppsala och Lund föreslagna, dock med den avvikelsen, att var och en av dessa förvaltningar bör ledas av en *byråchef*, varvid utbildningsavdelningen och den administrativa avdelningen vardera bör ledas av en byrådirektör. Även förvaltningen vid karolinska institutet bör ledas av en byråchef. Av skäl, som redovisats i det föregående, bör den utbildningsadministrativa enheten inom denna förvaltning ges en något annorlunda ställning än inom övriga förvaltningar.

Jag övergår nu till att redovisa mitt förslag rörande den personal, som enligt min mening erfordras inom envar av de åtta universitets/högskoleförvaltningar, som här är aktuella. Därvid vill jag först uttala, att mitt förslag icke berör tjänsten som akademiombudsman vid universitetet i Uppsala och ej heller organisationen av detta universitets egendoms- och skogsförvaltning. Icke heller beröres befintliga expeditionsvaks-, telefonist- och maskinisttjänster, däri inräknade två på tekniska högskolans i Stockholm förräds- och servicedetalj nu placerade kontoristtjänster. Samtliga de här nämnda tjänsterna bör sålunda överföras till den nya organisationen.

Mot de i det följande föreslagna lönegradsplaceringarna av tjänsterna inom de enskilda universitets/högskoleförvaltningarna har vederbörande personalorganisationer förklarat sig icke ha någon erinran.

För ledningen av förvaltningsorganisationen vid *universitetet i Uppsala* föreslår jag en tjänst som universitetsråd i lönegrad B 4. För ledningen av vardera av de två i det föregående förordade byråerna inom denna förvaltning föreslår jag en tjänst som byråchef i lönegrad B 1.

Inom utbildningsbyrån bör enligt min mening finnas en tjänst som byrådirektör i lönegrad A 27, tre tjänster som förste byråsekreterare i lönegrad A 23, en tjänst som förste byråsekreterare i lönegrad A 21 samt två amanuens tjänster i reglerad befordringsgång. Förutom denna personal bör finnas en amanuens med halvtidstjänstgöring närmast avsedd för medicinska fakultetens utbildningsnämnd. Vidare räknar jag med att behov kommer att föreligga av en kanslist i högst A 13, en kansliskrivare i A 11, en kontorist i A 9, ett kanslibiträde i A 7 och ett kontorsbiträde i högst A 5.

Av den här beräknade personalen torde en av de tre förste byråsekreterartjänsterna i A 23 och kanslistens halva arbetstid böra avses för kontakt- och informationsverksamheten.

I detta sammanhang torde jag få upptaga frågan om resurser för budgetåret 1964/65 för registreringen av i undervisningen deltagande studerande i de filosofiska fakulteternas ämnen.

Lärartilldelningen på grundval av fastställd organisationsplan för de filosofiska fakulteternas ämnen måste fotas på en effektiv registrering av antalet närvarande studerande i de skilda ämnenas undervisning. Denna registrering utgör därjämte ett utgångsmaterial för bedömningen av utbildningsorganisationens effektivitet. Frågan om utformningen av ett tillförlitligt system för dylik registrering och förutberäkning av antalet i undervisningen deltagande har utretts av universitetskanslersämbetet i samråd med expertis från statistiska centralbyrån och en på grundval av detta utredningsarbete organiserad försöksverksamhet har igångsatts under läsåret 1962/63 och fortsätter under innevarande läsår. Kostnaderna för denna verksamhet under innevarande budgetår kan beräknas uppgå till ca 500 000 kr.

Resultaten av denna försöksverksamhet är enligt min bedömning sådana, att verksamheten bör fortsätta i huvudsak enligt de sålunda uppdragna riktlinjerna. I annat sammanhang avser jag att framlägga förslag till lösning av vissa speciella metodproblem, som sammanhänger med registreringsförfarandet.

En betydande del av registreringsarbetet har hittills bedrivits vid de enskilda institutionerna, vilka med anlitan av de förut nämnda, särskilt anvisade medlen för ändamålet anställt tillfällig arbetskraft. Det torde vara ofrånkomligt, att viss del av registreringsarbetet belastar institutionerna. Som framgått av vad jag i det föregående anført är det emellertid min uppfattning, att läroanstalternas centrala förvaltningar i största möjliga utsträckning bör utföra det med utbildningen förenade, rent administrativa arbetet, däribland även registreringsarbetet. Då det emellertid icke är möjligt att på förevarande stadium överblicka personalbehovet vid en i denna riktning omlagd registreringsorganisation, anser jag, att man även under budgetåret 1964/65 i viss utsträckning bör använda metoden att anvisa särskilda medel för registreringsverksamheten vid de filosofiska fakulteterna. För att möjliggöra den i det föregående förordade avlastningen för institutionerna anser jag, att dessa medel bör tillföras vederbörande läroanstalts centrala förvaltning, dock med rätt för denna att i den utsträckning, som befinnes nödvändig, disponera medlen även för tillfällig arbetskraft inom institutionerna.

Vid min avvägning av personalorganisationen för utbildningsbyrån inom Uppsala universitets förvaltning — liksom i fråga om personalorganisationen vid motsvarande arbetsenheter vid universiteten i Lund, Göteborg, Stockholm och Umeå samt Chalmers tekniska högskola — har jag beräknat, att den förordade personalorganisationen skall vara tillräcklig för bestridande av de med registreringen förenade göromål, vilka under innevarande budgetår bestrides av läroanstaltens centrala förvaltning. För de göromål, som nu bestrides inom institutionerna, anser jag, att den centrala universitetsförvaltningen för budgetåret 1964/65 bör tillföras 135 000 kr. att disponeras på sätt jag nyss angivit.

Det bör uppdragas åt universitetskanslersämbetet att, efter förslag från vederbörande läroanstalter, inkomma med förslag till en mera definitiv inpassning av registreringsverksamheten i läroanstalternas förvaltningsorganisation.

För ledningen av den administrativa byråns juridiska sektion förordar jag en tjänst som byrådirektör i A 27. Vidare föreslår jag för denna sektion en tjänst som förste byråsekreterare i A 23 och en tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång. Vidare räknar jag med att behov kommer att föreligga av en kontorsskrivare (registrator) i A 13, två kansliskrivare i A 11 (i första hand avsedda att vara rektors respektive universitetsrådets sekreterare), två kontorister i A 9, två kanslibiträden i A 7 och två kontorsbiträden i högst A 5. Till den juridiska sektionen bör jämväl knytas den från den nuvarande organisationen överförda tjänsten som akademiombudsman i lönegrad Ao 25.

För utrednings- och planerings- samt inköps- och annan serviceverksamhet inom den administrativa byrån föreslår jag en tjänst som byrådirektör i A 27 och en tjänst som förste byråsekreterare i A 23. Därjämte räknar jag med att under det första året behov kommer att föreligga av en assistent i A 17, en kanslist i högst A 13, en kontorist i A 9 och ett kontorsbiträde i högst A 5.

För fastighetsförvaltningen förordar jag en tjänst som byggnadsingenjör i A 23.

För de personaladministrativa uppgifterna föreslår jag en tjänst som byrådirektör i A 27 och en tjänst som förste byråsekreterare i A 23. Därjämte räknar jag med att behov kommer att föreligga av en kanslist i högst A 13, två kansliskrivare i A 11, en kontorist i A 9, ett kanslibiträde i A 7 och två kontorsbiträden i högst A 5.

För redovisnings- och kassaverksamheten föreslår jag en tjänst som byrådirektör i A 25. Vidare räknar jag med att för denna verksamhet behov kommer att föreligga av en kamrerare i A 17, en kansliskrivare i A 11, två kontorister i A 9, ett kanslibiträde i A 7 och ett kontorsbiträde i högst A 5.

Till universitetsförvaltningens administrativa byrå bör därjämte höra de från den nuvarande organisationen överförda egendoms- och skogsförvaltningarna.

Beträffande förvaltningsorganisationen vid *universitetet i Lund* föreslår jag, liksom i fråga om Uppsala, en tjänst som universitetsråd i lönegrad B 4 och två byråchefstjänster i lönegrad B 1.

För utbildningsbyrån inom förvaltningen i Lund föreslår jag samma uppsättning av tjänster och räknar jag med samma personalbehov i övrigt som i fråga om motsvarande byrå vid universitetet i Uppsala. Med samma motivering som i fråga om universitetet i Uppsala föreslår jag vidare, att förvaltningen vid universitetet i Lund, förutom den föreslagna personalorganisationen, för budgetåret 1964/65 tillföres 122 000 kr. att disponeras för bestridande av kostnaderna för viss del av de med registreringen av studerande vid filosofisk fakultet förenade göromålen.

För administrativa byråns juridiska sektion föreslår jag, liksom för motsvarande sektion i Uppsala, en tjänst som byrådirektör i A 27, en tjänst som förste

byråsekreterare i A 23 och en amanuensjänst i reglerad befordringsgång. Vidare räknar jag med att behov kommer att föreligga av en kontorsskrivare (registrator) i A 13, tre kansliskrivare i A 11 (därav två i första hand avsedda att vara rektors respektive universitetsrådets sekreterare), en kontorist i A 9, två kanslibiträden i A 7 och två kontorsbiträden i högst A 5.

För arbetsuppgifter inom området för utredning, planering, inköp och service föreslår jag en tjänst som byrådirektör i A 27, en tjänst som intendent i A 25 och en tjänst som förste byråsekreterare i A 23. Vidare räknar jag med att under det första verksamhetsåret behov kommer att föreligga av en assistent i A 17, en kanslist i högst A 13, en kontorist i A 9, ett kanslibitråde i A 7 och ett kontorsbiträde i högst A 5.

För fastighetsförvaltningen föreslår jag en tjänst som byggnadsingenjör i A 23.

För de personaladministrativa uppgifterna förordar jag en tjänst som byrådirektör i A 27 och en tjänst som förste byråsekreterare i A 23. Vidare räknar jag med att behov kommer att föreligga av en kanslist i högst A 13, två kansliskrivare i A 11, en kontorist i A 9, ett kanslibitråde i A 7 och två kontorsbiträden i högst A 5.

För redovisning och kassa förordar jag en tjänst som byrådirektör i A 25. Vidare räknar jag med att behov kommer att föreligga av en kamrerare i A 17, en kansliskrivare i A 11, tre kontorister i A 9 (därav en i första hand avsedd som patientkassör vid tandvårdsverksamheten), ett kanslibitråde i A 7 och ett kontorsbiträde i högst A 5. Vid denna avvägning har jag tagit hänsyn till att universitetsförvaltningen i Lund tills vidare skall handha redovisnings- och kassa-verksamheten jämväl för tekniska högskolan där.

För ledningen av förvaltningsorganisationen vid *universitetet i Göteborg* föreslår jag en tjänst som byråchef i lönegrad B 1.

För ledningen av förvaltningens utbildningsavdelning (med jämväl kontakt- och informationsuppgifterna) föreslår jag en tjänst som byrådirektör i lönegrad A 27. För denna avdelning förordar jag vidare en tjänst som byrådirektör i lönegrad A 25, en tjänst som förste byråsekreterare i lönegrad A 23, en tjänst som förste byråsekreterare i lönegrad A 21 och en tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång. Dessutom bör finnas en amanuens med halvtidstjänstgöring närmast avsedd för medicinska fakultetens utbildningsnämnd. I övrigt räknar jag med att behov kommer att föreligga av en kanslist i högst A 13, en kansliskrivare i A 11, en kontorist i A 9 och ett kanslibitråde i A 7.

Med samma motivering som i fråga om universitetsförvaltningen i Uppsala föreslår jag vidare, att förvaltningen vid universitetet i Göteborg, förutom den föreslagna personalorganisationen, för budgetåret 1964/65 tillföres 75 000 kr. att disponeras för bestridande av kostnaderna för viss del av de med registreringen av studerande vid filosofisk fakultet förenade göromålen.

Även för ledningen av förvaltningens administrativa avdelning föreslår jag en tjänst som byrådirektör i lönegrad A 27.

För avdelningens juridiska sektion föreslår jag en tjänst som byrådirektör i lönegrad A 25 och räknar vidare med att behov kommer att föreligga av en kontorsskrivare (registrator) i A 13, två kansliskrivare i A 11 (närmast avsedda att vara sekreterare åt rektor respektive förvaltningschefen), ett kanslibitråde i A 7 och ett kontorsbiträde i högst A 5.

För arbetsuppgifterna inom området för utredning, planering, inköp och service föreslår jag en tjänst som byrådirektör i lönegrad A 25. Vidare räknar jag med att under det första verksamhetsåret behov kommer att föreligga av en assistent i A 17, en kanslist i högst A 13 och ett kontorsbiträde i högst A 5.

För de personaladministrativa uppgifterna föreslår jag en tjänst som byrådirektör i lönegrad A 25 och räknar därutöver med att behov kommer att föreligga av en kansliskrivare i A 11, en kontorist i A 9 och två kanslibiträden i A 7.

För redovisning och kassa föreslår jag en tjänst som kamrerare i lönegrad A 23. Vidare räknar jag med att behov kommer att föreligga av en kontorsskrivare i A 13, en kontorist i A 9, ett kanslibitråde i A 7 och ett kontorsbiträde i högst A 5.

För ledningen av den centrala förvaltningen vid *Chalmers tekniska högskola* föreslår jag en tjänst som byråchef i lönegrad B 1 och för ledningen av utbildningsavdelningen (med jämväl kontakt- och informationsuppgifterna) respektive administrativa avdelningen två tjänster som byrådirektör i lönegrad A 27.

Inom förvaltningens utbildningsadministrativa avdelning beräknar jag att behov därutöver kommer att föreligga av en kanslist i högst A 13, en kansliskrivare i A 11, en kontorist i A 9, ett kanslibitråde i A 7 och två kontorsbiträden i högst A 5.

Av mina i det föregående framlagda förslag rörande förvaltningen av de gemensamma institutionerna följer, att den lokala myndighetens ansvar i samband med lärartilldelning till dessa institutioner på grund av fastställd organisationsplan för utbildning för filosofiska examina kommer att åvila högskolan. Med samma motivering som i fråga om universitetsförvaltningen i Uppsala föreslår jag därför, att högskolans förvaltning förutom den här föreslagna personalorganisationen, för budgetåret 1964/65 tillföres 25 000 kr. att disponeras för bestridande av kostnaderna för viss del av de med registreringen av de filosofie studerande förenade göromålen.

För den administrativa avdelningens juridiska sektion föreslår jag en tjänst som byrådirektör i lönegrad A 25 och räknar vidare med att behov kommer att föreligga av en kontorsskrivare (registrator) i A 13, två kansliskrivare i A 11 (närmast avsedda att vara sekreterare åt rektor respektive förvaltningens chef), ett kanslibitråde i A 7 och ett kontorsbiträde i högst A 5.

För uppgifter inom området för planering, personaladministration, inköp och service föreslår jag en tjänst som byrådirektör i lönegrad A 25. Vidare räknar jag med att under det första verksamhetsåret behov kommer att föreligga av en assistent i A 17, en kontorsskrivare i A 13, en kontorist i A 9, två kanslibiträden i A 7 och ett kontorsbiträde i högst A 5.

För redovisning och kassa föreslår jag en tjänst som kamrerare i lönegrad A 23 och räknar vidare med att behov kommer att föreligga av en kontorsskrivare i A 13, en kontorist i A 9, ett kanslibitråde i A 7 och ett kontorsbiträde i högst A 5.

Jag vill här tillägga, att jag vid min avvägning av personalorganisationen vid Göteborgs universitets och Chalmers tekniska högskolas förvaltningar tagit hänsyn till den omfördelning av arbetsuppgifter mellan de två läroanstalterna, som följer av vad jag i det föregående anfört rörande de gemensamma institutionernas förvaltning.

För ledningen av förvaltningen vid *universitetet i Stockholm* föreslår jag en tjänst som byråchef i lönegrad B 1 och för ledningen av utbildningsavdelningen (med jämväl kontakt- och informationsuppgifterna) respektive administrativa avdelningen två tjänster som byrådirektör i lönegrad A 27.

För utbildningsavdelningen föreslår jag vidare en tjänst som byrådirektör i lönegrad A 25, två tjänster som förste byråsekreterare, varav en i lönegrad A 23 och en i lönegrad A 21, samt två tjänster som amanuens i reglerad befordringsgång. Vidare räknar jag med att behov kommer att föreligga av en kanslist i högst A 13, en kansliskrivare i A 11, en kontorist i A 9, ett kanslibitråde i A 7 och ett kontorsbiträde i högst A 5.

Med samma motivering som i fråga om universitetsförvaltningen i Uppsala föreslår jag vidare, att förvaltningen vid universitetet i Stockholm, förutom den här föreslagna personalorganisationen, för budgetåret 1964/65 tillföres 135 000 kr. att disponeras för bestridande av kostnaderna för viss del av de med registrering av studerande vid filosofisk fakultet förenade göromålen.

För den administrativa avdelningens juridiska sektion föreslår jag en tjänst som byrådirektör i lönegrad A 25 och räknar vidare med att behov kommer att föreligga av en kontorsskrivare (registrator) i A 13, två kansliskrivare i A 11 (närmast avsedda att vara sekreterare åt rektor respektive åt förvaltningschefen), ett kanslibitråde i A 7 och ett kontorsbiträde i högst A 5.

För uppgifter inom området utredning, planering, inköp och service föreslår jag en tjänst som byrådirektör i lönegrad A 25 och räknar vidare med att under det första verksamhetsåret behov kommer att föreligga av en assistent i A 17, en kanslist i högst A 13 och ett kontorsbiträde i högst A 5.

För de personaladministrativa uppgifterna föreslår jag en tjänst som byrådirektör i lönegrad A 25 och räknar vidare med att behov kommer att föreligga av två kansliskrivare i A 11, en kontorist i A 9, ett kanslibitråde i A 7 och ett kontorsbiträde i högst A 5.

För redovisning och kassa föreslår jag en tjänst som kamrerare i lönegrad A 23 och räknar vidare med att behov kommer att föreligga av en kontorsskrivare i A 13, en kontorist i A 9, ett kanslibitråde i A 7 och ett kontorsbiträde i högst A 5.

För ledningen av förvaltningsorganisationen vid *karolinska institutet* föreslår jag en tjänst som byråchef i lönegrad B 1.

För utbildnings- samt kontakt- och informationsuppgifterna inom förvaltningen föreslår jag en tjänst som byrådirektör i lönegrad A 25, en tjänst som förste byråsekreterare i lönegrad A 23 och en tjänst som amanuens i reglerad

befordringsgång. Vidare räknar jag med att behov kommer att föreligga av en kansliskrivare i A 11 och ett kanslibitråde i A 7.

För juridiska och personaladministrativa uppgifter föreslår jag en tjänst som byrådirektör i lönegrad A 25 och räknar vidare med att behov kommer att föreligga av en kontorsskrivare (registrator) i A 13, en kanslist i högst A 13, fyra kansliskrivare i A 11 (därav två i första hand avsedda att vara sekreterare åt rektor respektive förvaltningschefen), en kontorist i A 9, två kanslibiträden i A 7 och två kontorsbiträden i högst A 5.

För uppgifter inom området för utredning, planering, inköp och service föreslår jag en tjänst som byrådirektör i lönegrad A 27 och en tjänst som intendent i lönegrad A 25. Vidare räknar jag med att under det första verksamhetsåret behov kommer att föreligga av en assistent i A 17, en kontorist i A 9 och ett kontorsbiträde i högst A 5.

För redovisning och kassa föreslår jag en tjänst som kamrerare i lönegrad A 23 och räknar vidare med att behov kommer att föreligga av en kontorsskrivare i A 13, en kontorist i A 9 (närmast avsedd som patientkassör vid tandvårdsverksamheten), ett kanslibitråde i A 7 och ett kontorsbiträde i högst A 5.

För ledningen av förvaltningen vid *tekniska högskolan i Stockholm* föreslår jag en tjänst som byråchef i lönegrad B 1. För ledningen av förvaltningens utbildnings- och administrativa avdelningar föreslår jag vidare två tjänster som byrådirektör i lönegrad A 27.

För utbildningsavdelningen, som jämväl bör handha kontakt- och informationsuppgifterna, föreslår jag vidare en tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång och räknar därutöver med att behov kommer att föreligga av en kansliskrivare i A 11, två kontorister i A 9, två kanslibiträden i A 7 och två kontorsbiträden i högst A 5.

För den administrativa avdelningens juridiska sektion föreslår jag en tjänst som byrådirektör i lönegrad A 25. Vidare räknar jag med att behov kommer att föreligga av en kontorsskrivare (registrator) i A 13, två kansliskrivare i A 11 (närmast avsedda att vara sekreterare åt rektor respektive förvaltningschefen), en kontorist i A 9, ett kanslibitråde i A 7 och två kontorsbiträden i högst A 5.

För uppgifterna inom området för utredning, planering, inköp och service föreslår jag en tjänst som byrådirektör i lönegrad A 25 och räknar vidare med att under det första verksamhetsåret behov kommer att föreligga av en assistent i A 17 och en kontorist i A 9.

För de personaladministrativa uppgifterna föreslår jag en tjänst som byrådirektör i lönegrad A 25. Vidare räknar jag med att behov kommer att föreligga av en kanslist i högst A 13, två kansliskrivare i A 11, en kontorist i A 9, ett kanslibitråde i A 7 och två kontorsbiträden i högst A 5.

För redovisning och kassa föreslår jag en tjänst som kamrerare i lönegrad A 23. Vidare räknar jag med att behov kommer att föreligga av en kontorsskrivare i A 13, en kansliskrivare i A 11, två kontorister i A 9, två kanslibiträden i A 7 och ett kontorsbiträde i högst A 5.

För ledningen av förvaltningen vid *universitetet i Umeå* föreslår jag en tjänst som byråchef i lönegrad B 1.

För ledningen av förvaltningens utbildningsavdelning föreslår jag en tjänst som byrådirektör i lönegrad A 27. Vidare föreslår jag för denna avdelning en tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång och jag räknar därutöver med att behov kommer att föreligga av en kanslist i högst A 13, en kansliskrivare i A 11 och ett kanslibiträde i A 7.

Med samma motivering som i fråga om förvaltningen vid *universitetet i Uppsala* föreslår jag vidare, att universitetsförvaltningen i Umeå, förutom den här föreslagna personalorganisationen, för budgetåret 1964/65 tillföres 8 000 kr. att disponeras för bestridande av kostnaderna för viss del av de med registreringen av studerande vid filosofisk fakultet förenade göromålen.

Även för ledningen av förvaltningens administrativa avdelning föreslår jag en tjänst som byrådirektör i lönegrad A 27. Vidare föreslår jag för denna avdelning en tjänst som förste byråsekreterare i lönegrad A 23, en tjänst som intendent i lönegrad A 23 och en tjänst som kamrerare i lönegrad A 23. Därjämte räknar jag med att behov kommer att föreligga av två kontorsskrivare (därav en registrator) i A 13, tre kansliskrivare i A 11 (därav två i första hand avsedda att vara sekreterare åt rektor respektive förvaltningschefen), två kontorister i A 9 (därav en i första hand avsedd att vara patientkassör vid tandvårdsverksamheten), två kanslibiträden i A 7 och tre kontorsbiträden i högst A 5.

Vid min avvägning av de enskilda personalorganisationerna har jag, som framgår av det föregående, även beträffande den biträdande personalen räknat med vissa antal och vissa typer av tjänster för de skilda slagen av verksamhet. Detta bör emellertid icke utgöra hinder för förvaltningschefen att, sedan erfarenheter vunnits, göra de omDispositioner i fråga om den biträdande personalens placering inom förvaltningen, som befinnes påkallade. Jag utgår vidare från att den fördelning av arbetsuppgifter mellan skilda arbetsenheter, som ovan angivits, kan behöva successivt överses med ledning av vunna erfarenheter. Det bör i första hand åligga universitetskanslersämbetet, som erhåller resurser för sådan rationaliseringsverksamhet, att meddela föreskrifter eller anvisningar härutinnan.

Till vissa ytterligare frågor i samband med den här föreslagna omorganisationen återkommer jag i samband med mina anslagsberäkningar.

I fråga om erforderliga övergångsanordningar vid övergången till den nya organisationen får jag hänvisa till vad jag i detta hänseende anfört i avsnittet III. Där föreslaget bemyndigande för Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga övergångsåtgärder torde böra gälla såväl den centrala som den lokala universitets/högskoleförvaltningen.

En jämförelse mellan den här föreslagna och den nuvarande organisationen av universitetens och här berörda högskolors förvaltningsorganisationer ger vid handen, att antalet tjänster inom den fasta personalorganisationen föreslås öka med ungefär 45 %.

VI. FAKULTETER, SEKTIONER OCH ÄMNESGRUPPER M. M.

1. Universitetsutredningen

A. Fakultetsorganens uppgifter

Fakultetsorganens uppgifter enligt universitetsutredningens förslag framgår till stora delar av avsnittet om den lokala universitets/högskolestyrelsen och det lokala planeringsarbetet.

Utredningen sammanfattar uppgifterna i fyra huvudgrupper, nämligen (1) fördelningsärenden; (2) övriga vetenskapliga bedömningsärenden; (3) ärenden rörande utbildningens innehåll och organisation; samt (4) planläggning.

Beträffande fördelningsärendena innebär utredningens förslag att fakultetsorganen skall upprätta förslag till fördelning mellan institutionerna av vederbörande fakultets (sektions) anslagsposter (anslag till vissa avlöningar samt materiel- och apparatanslagen) och därvid göra den erforderliga avvägningen mellan de enskilda institutionernas behov. I fråga om de mindre omfattande anslagen till biträdeshjälp åt docenter och till främjande av ograduerade forskares vetenskapliga verksamhet föreslår utredningen att även själva fördelningsbesluten skall fattas av fakultetsorganen, vilket beträffande den senare anslagsposten överensstämmer med nu gällande ordning.

Även i fråga om de vetenskapliga bedömningsfrågorna, dvs. ärenden som kräver en sakkunnig prövning av vetenskaplig kompetens och vetenskapliga insatser, gäller att fakultetsorganen är omväxlande förslagsställande och beslutande myndigheter.

I gällande ordning, liksom enligt utredningens förslag, skall fakultetsorganen svara för de akademiska disputationerna, utse opponent och avge betyg över det avlagda disputationsprovet. Enligt gällande bestämmelser skall fakultetsorganen vidare hos universitetskanslersämbetet göra framställning om docentförordnande för de forskare, som ådagalagt s. k. docentkompetens. Här föreslår universitetsutredningen att fakulteten/sektionen skall ges *beslutande* myndighet.

Beträffande de till fakulteterna knutna e.o. docenttjänsterna, vilka enligt utredningens förslag skall tillsättas av konsistoriet — tidigare av mindre konsistoriet —, har vederbörande fakultet (sektion) att avge förslag och att vid konkurrens bedöma vilken eller vilka som i första hand bör komma i fråga.

Som tidigare redovisats föreslår utredningen att tillsättningsordningen för forskardocenttjänsterna vid universiteten göres analog med den för e. o. docent-

tjänster gällande. Vidare föreslår utredningen, att uppgiften att utse sakkunniga överflyttas från konsistoriet till fakultetsorganen.

Beträffande så fakultetsorganens befattning med *utbildningens innehåll och organisation* konstaterar utredningen till en början, att det är på dessa organ, som själva ansvaret för utbildningsorganisationen vilar. Vissa ramar i fråga om t. ex. utbildningens målsättning, studietidens längd och för skilda slag av examina erforderliga ämneskunskaper anges visserligen i gällande examensstadgor, men ansvaret för att en för förverkligande av examensstadgornas intentioner ändamålsenlig utbildning ges de studerande åvilar fakultetsorganen. Det är sålunda dessa som har skyldighet att tillse, att studieplaner (motsvarande) finns utarbetade, att examinationen upprätthålles och att en ändamålsenlig undervisning står till de studerandes förfogande. Allmänt åligger det vidare en fakultet att vidtaga eller hos vederbörande myndighet föreslå de åtgärder, som anses påkallade eller eljest lämpliga, särskilt i fråga om undervisningens och examinationens anordnande.

Fakulteternas ansvar för utbildningens innehåll och organisation tar sig bl. a. uttryck däri, att det är fakulteterna, som avger förslag till nya eller reviderade studieplaner och undervisningsplaner samt — beträffande de filosofiska fakulteterna — organisationsplaner. Självfallet utarbetas förslagen till sådana planer av de enskilda ämnesprofessorerna eller inom de enskilda institutionerna, men fakulteternas ansvar för själva slutprodukten kan sägas ha sin motivering däri, att en viss grad av samordning de enskilda ämnena emellan under alla förhållanden är nödvändig för att utbildningens målsättning skall nås. Graden av sådan samordning är, som framhölls redan i nästföregående kapitel, olika inom de skilda fakulteterna. Inom fakulteter med ett enda eller endast ett par utbildningsmål och en fast studiegång — de juridiska, teologiska och medicinska fakulteterna — är kraven på samordning inom utbildningsorganisationen helt naturligt starka, särskilt som undervisningen i det ena ämnet många gånger måste läggas upp under vissa bestämda förutsättningar beträffande elevernas förkunskaper, inhämtade under studierna inom ett annat ämne, och de skilda ämnenas inplacering i studiegången och undervisningsmomentens placering under terminerna måste fastställas efter överenskommelse de enskilda ämnenas lärare emellan. Inom de filosofiska fakulteterna gör däremot själva examenskonstruktionen — främst det fria ämnesvalet — att samordningskraven blir mindre starkt uttalade, men en samordning blir även här nödvändig, dels med hänsyn till behovet av en planmässig ämnesföljd och studiegång inom de vanligaste ämneskombinationerna, dels för att garantera den standardmässiga likvärdigheten mellan de enskilda ämnenas studieplaner (kursfordringar) för skilda utbildningsnivåer.

Med hänsyn till vad som ovan framhållits anser utredningen det vara klart, att frågor rörande den akademiska utbildningens innehåll och organisation inom samtliga fakulteter och fackhögskolor i framtiden liksom hittills bör behandlas av organ av fakultetskaraktär, dvs. behandlas gemensamt av lärare i alla de i

vederbörande examen ingående ämnena. Eftersom varje akademisk yrkesutbildning från samhällets liksom från arbetsmarknadens och de studerandes synpunkt måste bedömas som en helhet, vill utredningen vidare förorda, att det stadgemässigt slås fast på ett klarare sätt än fallet är i nu gällande universitetsstatuter, att det primära ansvaret för utbildningens innehåll och organisation åvilar fakultetsorganen. Dessa bör sålunda kunna fatta för enskilda ämnen bindande beslut såväl rörande studieplaner (kursfordringar) som rörande undervisningsorganisation och examination.

I fråga om fakultetsorganens fjärde huvuduppgift, planeringsarbetet, har utredningen framhållit att fakultetsorganens planeringsarbete redan med nuvarande organisation är av utomordentligt stor betydelse för de högre läroanstalternas utveckling. Genom utredningens förslag, att fakulteternas (motsvarande) petita och andra utbyggnadsförslag i framtiden skall inges direkt till planeringsorganen på riksplanet, accentueras betydelsen av fakultetsorganens planeringsarbete ytterligare.

Sammanfattningsvis vill utredningen konstatera, att universitetsorganisationen även i framtiden har behov av samarbetsorgan med huvudsakliga arbetsuppgifter motsvarande fakulteternas. Det samarbete det här är fråga om gäller såväl forskningen som utbildningen. Det är vidare fråga om ett samarbete mellan läroanstalternas lärare och forskare i och för forskningen och undervisningen, om ett gemensamt ansvar för utbildningens innehåll och organisation, om en gemensam bedömning av vetenskaplig kompetens och vetenskapens resultat samt — icke minst — om en gemensam planläggning av forskningsresursernas och utbildningsorganisationens fortsatta utbyggnad och differentiering. Däremot är fakultetsorganens arbetsuppgifter icke i egentlig mening administrativa; de omfattar sålunda varken ansvar för förvaltning av medel och egendom eller ansvar för personaladministrativa beslut. Universitetsutredningen vill för sin del understryka detta och allmänt förorda, att fakultetsorganens arbete så långt som möjligt begränsas till att gälla just samarbete i och för forskning och utbildning. Personaladministrativa ärenden synes sålunda böra passera fakultetsorganen endast i den mån deras behandling förutsätter en bedömning av vetenskaplig kompetens. Ärenden rörande fördelning mellan institutioner och institutionsgrupper av personella och materiella resurser, som avdelats för en fakultets verksamhet, bör av fakultetsnivåns organ behandlas såsom ett led i samarbetet för forskningen och utbildningen. Fakultetsorganen bör därför som regel vara förslagsställande, icke beslutande, i sådana frågor.

B. Fakultets- och sektionsindelningen

a) Allmänna synpunkter

Utredningen konstaterar inledningsvis att två av fakultetsorganens huvuduppgifter, nämligen de vetenskapliga bedömningsfrågorna och uppgiften att fungera som huvudmän för utbildningens innehåll och organisation, är av sins-

emellan så olikartad natur, att vissa svårigheter uppstår då det gäller att bestämma grunderna för fakultetsindelningen och principerna för fakultetsorganens sammansättning.

Med hänsyn härtill har utredningen övervägt en radikal lösning av den här angivna problematiken, innebärande en separation av utbildningsfrågornas och de vetenskapliga bedömningsfrågornas handläggning på två skilda slag av organ, av vilka det ena slaget, lämpligen med benämningen fakulteter, då uteslutande skulle anförtros de vetenskapliga bedömningsfrågorna och kunna sammansättas strikt efter vetenskapligt släktskap. Den andra typen av organ på fakultetsnivån skulle ges ansvaret för utbildningens innehåll och organisation och därför bestå av lärarna i de ämnen, som ingår i de skilda slagen av akademisk utbildning.

Det för utredningen avgörande skälet emot en lösning med separata organ på fakultetsnivån för utbildningsfrågorna å ena sidan och de vetenskapliga bedömningsfrågorna å den andra ligger i den roll, som fakultetsorganen enligt utredningens mening bör spela i fråga om *planeringsarbetet för de högre läroanstalternas fortsatta utbyggnad*. Detta planeringsarbete måste gälla såväl forskningsresursernas som utbildningsorganisationens utveckling och eftersom dessa båda intressen griper in i varandra då det gäller planering för en verksamhet, som skall omfatta *både* utbildning och forskning, är det enligt utredningens mening icke tänkbart att anförtro planeringsarbetet för en och samma grupp av ämnen åt två separata organ.

Med hänsyn till här redovisade synpunkter har utredningen funnit, att en formell upplösning av de nuvarande fakulteterna (motsvarande) icke erbjuder en god lösning av den föreliggande problematiken. Utredningen har i stället stannat för den lösningen att rekommendera ett bibehållande i huvudsak av den nuvarande fakultetsorganisationen men i stället öppna förbättrade möjligheter att för särskilda ändamål bilda olika slag av samarbets- och specialorgan.

En lämplig utgångspunkt då det gäller att inom fakultetsorganisationen skapa särskilda samarbets- och specialorgan utgör enligt utredningens mening *sektionsbildningen* inom de humanistiska universitetsfakulteterna. Sektionerna är angivna i universitetsstatuerna och lärartjänsternas fördelning mellan en humanistisk fakultets sektioner bestämmes av Kungl. Maj:t. Däremot ankommer det på kanslern att, efter hörande av fakulteten själv och det större konsistoriet, bestämma fördelningen av fakultetens åligganden mellan fakulteten å ena sidan och dess sektioner å den andra. I princip kan denna fördelning av arbetsuppgifter göras på olika sätt för skilda sektionsindelade fakulteter.

En andra utgångspunkt har varit universitetsstatuternas bestämmelser rörande *ämnesgrupper*. Ämnesgrupp kan omfatta lärare inom närbesläktade ämnen, oavsett om de tillhör samma fakultet eller ej. Beslut om bildande av sådan ämnesgrupp meddelas av kanslern efter hörande av vederbörande fakulteter (sektioner) och det större konsistoriet. Kanslern har att därvid besluta jämväl om ämnesgruppens arbetsuppgifter, vilka då även kan innefatta åligganden, vilka eljest åvilar fakultet eller sektion.

Med vissa modifikationer i skilda hänseenden av de nuvarande universitetsstatuternas sektions- och ämnesgruppsinstitut kan enligt utredningens mening fakultetsorganisationen ges en sådan utformning, att den dels kan utsträckas till att gälla för samtliga här ifrågavarande högre läroanstalter, dels kan bli ett effektivt instrument för såväl de bedömande som de utbildningsorganisatoriska och de planerande uppgifterna.

På en punkt anser emellertid utredningen, att en förändring av själva fakultetsindelningen vid universiteten är motiverad, nämligen i fråga om de samhällsvetenskapliga ämnenas organisatoriska ställning.

b) Universiteten

Tanken på en särskild fakultets- eller sektionsbildning för de samhällsvetenskapliga ämnena är ingalunda ny. Såväl vetenskapliga som utbildningsorganisatoriska skäl har anförts till förmån därför. Att ingen samhällsvetenskaplig sektion eller ens ämnesgrupp ännu kommit till stånd, torde bl. a. sammanhålla med avgränsningsfrågan. Vare sig man ser denna från vetenskaplig eller från utbildningsorganisatorisk synpunkt måste man nämligen konstatera, att det icke utan svårigheter låter sig göra att inom gruppen av humanistiska discipliner skilja ut en samhällsvetenskaplig grupp av ämnen.

I fråga om de centrala av de i traditionell mening samhällsvetenskapliga ämnena — ämnena nationalekonomi, sociologi, statistik och statskunskap — torde kunna sägas, att de i avseende på forskningsobjekt och i väsentlig mån även forskningsmetod bildar en från de traditionella humanistiska disciplinerna avgränsad grupp. Till denna grupp kan naturligen hänföras även ämnet företagsekonomi, som tidigare uteslutande tillhörde handelshögskolornas forskningsfält men numera tillika har ställning som humanistisk disciplin vid universiteten. Ämnena ekonomisk historia och ekonomisk geografi — kulturgeografi kan, även de, i vetenskapligt hänseende sägas ha en nära anknytning till övriga ekonomiska discipliner, även om de samtidigt har ett oavvisligt behov av kontakter åt andra håll. Ämnena psykologi och pedagogik kan också hänföras till samhällsforskningen i vidare mening. Även de arbetar i stor utsträckning med statistisk metod, även om de samtidigt kan sägas i metodiskt hänseende tillhöra de experimentella vetenskaperna.

Vid ett försök till klassifikation av här antytt slag måste emellertid hållas i minnet, att samhällsvetenskapliga problemställningar och samhällsvetenskaplig metod förekommer även inom andra discipliner än de här nämnda (t. ex. inom ämnena historia, litteraturhistoria och konsthistoria), liksom att historisk metod och historisk problemställning förekommer inom ämnen, som eljest väsentligen kan sägas vara samhällsvetenskapliga, främst måhända då inom ämnena statskunskap och ekonomisk historia. Därtill måste framhållas, att flera av de samhällsvetenskapliga disciplinerna har betydelsefulla anknytningar även till matematik och naturvetenskap.

Ser man så problemet rörande de samhällsvetenskapliga ämnenas organisatoriska ställning från utbildningsorganisatorisk synpunkt, kan först konstateras, att den i det föregående antydda gruppen av ämnen innefattar de till humanistisk fakultet hörande kärnämnen inom fyra särskilda utbildningslinjer. Ämnena nationalekonomi, statistik och statskunskap är sålunda obligatoriska beståndsdelar av såväl *juridisk-samhällsvetenskaplig* som *filosofisk-samhällsvetenskaplig* examen. Ämnena ekonomisk historia, företagsekonomi, kulturgeografi och sociologi utgör dessutom — jämte ämnena historia, matematik och allmän rättsvetenskap — de valfria ämnena i den sistnämnda av dessa båda examina. Ämnena psykologi, pedagogik, sociologi och statistik ingår vidare enligt gällande regler i den särskilda variant av filosofie kandidatexamen, som utgör grunden för *psykologkompetens*. Slutligen ingår ämnena företagsekonomi och nationalekonomi obligatoriskt och ämnet ekonomisk geografi antingen obligatoriskt (Göteborg) eller såsom valfritt ämne i *civilekonomutbildningen*.

Emellertid gäller om samtliga de här angivna ämnena, att de samtidigt som de ingår i de skilda slagen av samhällsvetenskaplig utbildning, ofta medtages också i *filosofisk ämbetsexamen* och *filosofie kandidatexamen*. Flera av ämnena utgör till och med obligatoriska beståndsdelar i vissa slag av ämneslärarutbildning. Det är vidare sannolikt, att nya utbildningslinjer med specialinriktning upprättas inom de filosofiska fakulteternas ram med inslag av såväl samhällsvetenskapliga som andra ämnen.

Av det sagda framgår, att från såväl vetenskaplig som utbildningsorganisatorisk synpunkt sett skäl talar både för och emot en särskild fakultets- eller sektionsbildning för de samhällsvetenskapliga ämnena. Emellertid kan konstateras, att utvecklingen redan nu lett till att dessa ämnen i skilda hänseenden intager en särställning inom den humanistiska fakultetsorganisationen. Redan vid tillkomsten (år 1947) av de s. k. licentiand- och doktorandstipendierna avskildes sålunda ett antal stipendier för högre studier inom de samhällsvetenskapliga ämnena, vilka sedermera preciserats till att i detta sammanhang omfatta ämnena ekonomisk historia, företagsekonomi, kulturgeografi, nationalekonomi, sociologi, statistik och statskunskap (däremot icke ämnena psykologi och pedagogik). År 1947 upprättades också ett särskilt samhällsvetenskapligt forskningsråd för främjande av forskningen inom nyss angivna ämnesområden. År 1954 ombildades rådet till ett samhälls- och rättsvetenskapligt forskningsråd och år 1959 ombildades sistnämnda råd till statens råd för samhällsforskning, omfattande en socialvetenskaplig, en rättsvetenskaplig och en psykologisk-pedagogisk sektion. I detta sammanhang må vidare erinras om att den samhällsvetenskapliga forskningen i metodiskt hänseende utvecklats på ett sätt, som föranlett en särskild utformning av de generella regler, som utgör grunden för tilldelningen av assistentpersonal och biträdeshjälp till dessa ämnens institutioner.

Slutligen har vid universitetet i Lund tills vidare upprättats en *ekonomisk fakultet*, vars uppgift det bl. a. är att svara för den vid universitetet meddelade civilekonomutbildningen.

Redan den här skisserade utvecklingen pekar enligt utredningens mening mycket bestämt mot att de samhällsvetenskapliga ämnena bör ges en från de övriga humanistiska disciplinerna skild organisation. Därtill kommer, att både behovet av samhällsvetenskapligt utbildad arbetskraft och behovet av ökade insatser inom samhällsforskningens stora fält måste leda till en särskilt stark utbyggnad av de samhällsvetenskapliga institutionernas resurser. Det blir under sådana omständigheter mycket angeläget, att det inom universitetsorganisationen upprättas organ med ett särskilt ansvar för de samhällsvetenskapliga utbildningslinjernas organisation och för planläggningen av den nödvändiga utbyggnaden av samhällsforskningens resurser. Med hänsyn till dessa förhållanden har utredningen funnit, att de skäl, som talar till förmån för en samhällsvetenskaplig fakultets- eller sektionsbildning, väger avgjort tyngre än de skäl, som talar däremot.

I detta sammanhang vill utredningen redovisa en skrivelse till utredningen den 29 maj 1962 från professorerna vid Lunds universitet *G. Arvidsson, O. Bjurling, G. Carlsson, T. Hägerstrand, C.-E. Quensel, N. Stjernquist* och *N. Västham*, vilka hemställer, att utredningen ville överväga »en fastare organisation av den samhällsvetenskapliga ämnesgruppen vid Lunds Universitet i form av en särskild samhällsvetenskaplig sektion, eventuellt såsom en övergångsform till en blivande samhällsvetenskaplig fakultet». En omorganisation i antydd riktning av universitetet skulle, framhåller förslagsställarna, innebära en avsevärd lättning i det administrativa arbetet för berörda professorer och även på annat sätt bli till betydande fördel för den samhällsvetenskapliga forskningen och undervisningen. »Därjämte skulle», framhålles det, »den fördelen vinnas att en dylik samhällsvetenskaplig sektion skulle kunna gemensamt med ekonomiska fakulteten bereda sådana ärenden som är av intresse för båda dessa instanser.»

Den här refererade framställningen synes närmast taga sikte på en sektions- eller fakultetsbildning omfattande ämnena ekonomisk historia, kulturgeografi, nationalekonomi, sociologi, statistik och statskunskap samt det samtidigt till den ekonomiska fakulteten hörande ämnet företagsekonomi, men däremot icke ämnena psykologi och pedagogik. — Av skäl, som redovisats i det föregående, anser emellertid utredningen för sin del, att även sistnämnda två ämnen bör inbegripas i en samhällsvetenskaplig fakultets- eller sektionsbildning.

Vidare synes av den lundensiska framställningen framgå, att man tänker sig den nybildade samhällsvetenskapliga sektionen, eventuellt fakulteten, såsom verksam *vid sidan av* den redan upprättade ekonomiska fakulteten. — Det vore självfallet i och för sig fullt tänkbart att inom ramen för ett universitet upprätta flera samhällsvetenskapliga fakulteter eller sektioner, t. ex. en för civilekonomutbildningen, en för den samhällsvetenskapliga utbildningen och en för utbildningen av psykologer. Som framgått av den i det föregående lämnade redogörelsen ingår emellertid flera av de samhällsvetenskapliga ämnena som betydelsefulla beståndsdelar i två eller flera av de här ifrågakvarande examina. Under sådana omständigheter ter det sig för utredningen såsom den mest praktiska

lösningen att vid vart och ett av universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm upprätta *en* fakultet eller sektion för de samhällsvetenskapliga ämnena med uppgift att ansvara för samtliga där förekommande samhällsvetenskapliga utbildningslinjer. En sådan lösning innebär för Lunds universitets vidkommande, att den nybildade ekonomiska fakulteten där utvidgas och ges ansvar även för annan samhällsvetenskaplig utbildning än civilekonomutbildningen.

I det föregående har talats om fakultets- eller sektionsbildning. Skillnaden mellan dessa alternativ består väsentligen däri, att man vid alternativet sektionsbildning, men däremot icke vid en fakultetsbildning, har möjlighet att bevara den hittillsvarande fakultetsgemenskapen för handläggningen av vissa ärenden — t. ex. ärenden rörande studieplaner inom ramen för filosofisk ämbetsexamen. För denna frågas bedömning anser utredningen den synpunkten vara av särskild betydelse, att den samhällsvetenskapliga forskningens och utbildningens utbyggnad rimligen får antagas mycket snabbt leda till en väsentlig utökning och differentiering av den nya fakultets- eller sektionsorganisationen. Om man i dag stannar för alternativet sektionsbildning, torde man därför inom få år stå i ett läge, där en självständig fakultetsbildning ter sig som både naturlig och nödvändig. Det kan då vara skäl att genast taga steget fullt ut och för de samhällsvetenskapliga ämnena upprätta självständiga fakulteter, vilka sedermera måhända befinnes böra delas i sektioner. Därtill kommer, att de nya fakultetsorganen enligt utredningens mening bör ges ansvar även för företagsekonomisk forskning och utbildning och att för detta ändamål redan upprättats en självständig fakultet vid universitetet i Lund.

Med hänsyn till dessa förhållanden föreslår utredningen, att självständiga *fakulteter* bildas för de samhällsvetenskapliga ämnena. Självfallet skall en sådan fakultet kunna delas i sektioner, därest detta befinnes påkallat, t. ex. med hänsyn till viss utbildningslinjes intressen.

Enligt utredningens mening bör, som ovan framhållits, den nya fakulteten i Lund ha ansvar såväl för civilekonomutbildningen som för annan samhällsvetenskaplig utbildning. Företagsekonomisk utbildning meddelas redan nu också vid universiteten i Uppsala och Stockholm. Detta förhållande bör enligt utredningens mening framgå av de nya fakulteternas benämning. Utredningen föreslår därför, att de nya fakulteterna vid universiteten i Uppsala, Lund och Stockholm benämnas *samhälls- och företagsvetenskapliga fakulteter*. I Göteborg förutsättes däremot handelshögskolan kvarstå som en fristående läroanstalt (se där om närmare i sjunde kapitlet). Den nya fakulteten vid universitetet i Göteborg bör därför benämnas *den samhällsvetenskapliga fakulteten*.

Sammanfattningsvis föreslår utredningen sålunda upprättandet

vid universitetet i Uppsala av en samhälls- och företagsvetenskaplig fakultet, omfattande ämnena ekonomisk historia, företagsekonomi, kulturgeografi, nationalekonomi, pedagogik, psykologi, sociologi, statistik och statskunskap;

vid universitetet i Lund av en samhälls- och företagsvetenskaplig fakultet, omfattande ämnena ekonomisk historia, företagsekonomi, handelsrätt, kulturgeo-

grafi, nationalekonomi, pedagogik, psykologi, sociologi, statistik och statskunskap;

vid universitetet i Göteborg av en samhällsvetenskaplig fakultet, omfattande ämnena ekonomisk historia, kulturgeografi, nationalekonomi, pedagogik, psykologi, sociologi, statistik och statskunskap; samt

vid universitetet i Stockholm av en samhälls- och företagsvetenskaplig fakultet, omfattande ämnena ekonomisk historia, företagsekonomi (under läsåret 1962/63 ingen ordinarie lärartjänst vid universitetet), internationell ekonomi, kulturgeografi, nationalekonomi, pedagogik, psykologi, sociologi, statistik och statskunskap.

Fakulteternas omfattning är här ovan (med ett, särskilt anmärkt undantag) angiven med utgångspunkt i förteckningen över ordinarie och personliga lärartjänster under läsåret 1962/63.

I 1956 års universitetsstatuter behövs *benämningen de filosofiska fakulteterna* såsom en gemensam benämning för de humanistiska och matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna. Av praktiska skäl — bl. a. gemenskapen i fråga om exa- mensorganisation och system för tilldelning av lärarkrafter för undervisningen — synes denna gemensamma benämning böra överföras jämväl till den nya universitetsorganisationen och därvid utgöra den gemensamma benämningen på de humanistiska, samhälls- och företagsvetenskapliga, samhällsvetenskapliga och matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna.

I fråga om *de humanistiska fakulteterna* föreslår utredningen i övrigt ingen ändring av organisationen. Dessa fakulteter bör sålunda alltför vara uppdelade i två sektioner, en historisk-filosofisk och en språkvetenskaplig.

Vad så beträffar *de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna* kan konstateras, att dessa fakulteter är och under överskådlig tid kommer att vara stadda i en mycket stark utveckling, som innebär att själva fakultetsförsamlingarna växer, samtidigt som forskningen differentieras och ett samarbete måste organiseras mellan forskare och institutioner inom ämnen och ämnesgrenar, som för endast kort tid sedan ansågs utgöra naturliga enheter. Med hänsyn till denna utveckling bör man enligt utredningens mening räkna med att frågan om en organisatorisk uppdelning av de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna under alla förhållanden mycket snart måste aktualiseras, även om något önskemål i sådan riktning hittills icke uttalats från någon av fakulteterna.

Till detta mera allmänna skäl för en organisatorisk uppdelning av eller inom de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna kommer det mera speciella skälet, att samarbetet i Lund och Göteborg kring institutioner, som skall utnyttjas gemensamt för två läroanstalters ändamål, på universitetssidan fordrar en smidigare fakultetsorganisation än den nuvarande. På sikt kan det nämligen knappast vara lämpligt att i dessa sammanhang arbeta med fakultetsförsamlingar, inom vilka en betydande del av ledamöterna i övrigt saknar anledning taga befattning med av det ifrågakvarande samarbetet aktualiserade sakfrågor, främst då inom området för fakultetsorganens planerande uppgifter.

Detsamma kan i viss mån sägas beträffande den läsåret 1962/63 inledda utbildningen av civilingenjörer inom den matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Uppsala. Denna utbildnings innehåll och organisation är av naturliga skäl en angelägenhet, som direkt berör endast vissa av fakultetens ledamöter och institutioner, och det synes utredningen därför vara naturligt, att ansvaret för denna utbildning icke ligger hos hela fakulteten utan på en avdelning inom densamma eller på ett särskilt fakultetsorgan.

På här anförda skäl vill utredningen förorda en organisatorisk uppdelning även för de matematisk-naturvetenskapliga fakulteternas del. Så långt som till en uppdelning i flera självständiga fakulteter vill utredningen dock icke gå. Gemenskapen i fråga om de utbildningsorganisatoriska arbetsuppgifterna utgör enligt utredningens mening ett tungt vägande skäl emot en dylik uppdelning. Bortsett från den nyligen påbörjade utbildningen av civilingenjörer i Uppsala har nämligen de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna för närvarande inga sådana särskilda utbildningsuppgifter vid sidan av utbildningen för filosofiska examina, som för utredningen framstår som ett av de väsentliga motiven för upprättandet av särskilda fakulteter för de samhällsvetenskapliga ämnena. Även kemi-ämnets nära anknytningar till såväl de biologiska som de matematisk-fysiska disciplinerna utgör enligt utredningens mening ett betydelsefullt skäl emot en delning av de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna. Därtill kommer, att fakultetsförsamlingarnas storlek ännu knappast är tillräcklig för en uppdelning av fakulteterna vid handläggningen av samtliga på dem ankommande ärenden.

Valet står för utredningen i stället mellan en sektionsuppdelning och bildandet av ämnesgrupper. I båda fallen kan — som ovan framhållits — vissa av fakultetsuppgifterna överföras till de mindre organen, medan de övriga förbehålles fakulteten själv.

Skillnaden mellan sektion och ämnesgrupp är i förevarande sammanhang väsentligen den, att bestämmelserna om ämnesgrupper närmast är avsedda att främja samarbete av tillfällig karaktär eller samarbete kring vissa, mera speciella uppgifter, medan sektionsindelningen är fastslagen i statuterna och därmed har en mera permanent karaktär. Då nu samarbetet universitet—teknisk högskola kring gemensamma institutioner för centrala ämnesområden skall vara av permanent karaktär, är det enligt utredningens mening riktigast, att de organ inom de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna, som bör bildas icke minst för underlättandet av detta samarbete, också får permanent karaktär. Utredningen förordar därför en sektionsindelning av de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna.

I fråga om antalet sektioner synes kunna konstateras, att biologi-ämnena utgör en relativt väl sammanhållen enhet. Beträffande dessa ämnen gäller dessutom, att de står utanför det institutionella samarbetet universitet—teknisk högskola i Lund och Göteborg. En sektionsuppdelning med en biologisk och en icke-biologisk sektion har emellertid vissa klara nackdelar, sammanhängande främst

med kemi-ämnenas ställning i såväl vetenskapligt som utbildningsorganisatoriskt hänseende.

Vetenskapligt sett har kemien uppenbara och betydelsefulla anknytningar både till den matematisk-fysiska sfären och till biologien i vid mening liksom även till ämnesområdet mineralogi-petrografi. I utbildningsorganisationen är kombinationen biologi-kemi ungefär lika vanlig som ämneskombinationer med kemi och matematik-fysik. I fråga om det institutionella samarbetet universitet — teknisk högskola är situationen den, att ämnena matematik-fysik vid universiteten har sin närmaste motsvarighet i de tekniska högskolornas avdelningar för teknisk fysik, medan kemi-ämnena i universitetsorganisationen motsvaras av avdelningarna för kemi vid de tekniska högskolorna.

Med hänsyn till här anförda förhållanden har utredningen kommit till den ståndpunkten, att var och en av de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna bör delas i *tre sektioner*, nämligen *en matematisk-fysisk*, *en kemisk* och *en biologisk-geografisk* sektion. Var och en av de två förstnämnda sektionerna kommer därigenom att få en naturlig motsvarighet inom de tekniska högskolornas organisation, vilket i hög grad bör främja det erforderliga samarbetet mellan dessa två slag av läroanstalter såväl i planeringsarbetet och utbildningsorganisationen som i rent vetenskapligt hänseende.

Det står emellertid för utredningen klart, att de matematisk-naturvetenskapliga fakulteternas organisation *i dagens läge* är i minsta laget för en uppdelning i tre sektioner. Utredningen bedömer det emellertid som sannolikt, att denna fakultetsorganisation kommer att expandera så snabbt, att tredelningen mycket snart kommer att framstå som fullt naturlig. *Till en början* kan det emellertid vara motiverat att vid fördelningen av åligganden mellan fakulteterna å ena sidan och deras sektioner å den andra förbehålla en i jämförelse med motsvarande fördelning inom de humanistiska fakulteterna relativt stor del av arbetsuppgifterna åt fakulteterna. Utredningen tänker härvid närmast på de av fakulteternas åligganden, som gäller utbildningens innehåll och organisation. Dessa uppgifter synes utredningen i de delar de gäller utbildningen för filosofiska examina tills vidare böra ankomma på fakulteterna, detta i varje fall så länge kemien utgör ett enda examensämne i grundexamina.

Utredningen vill här tillägga, att den känt tvekan beträffande frågan, huruvida kemi-ämnenas organisation redan nu på alla håll är tillräcklig för att bära upp en sektionsbildning. Utredningen har emellertid stannat för att framlägga förslag härom utan särskilda förbehåll. Vid själva genomförandet av sektionsindelningen kan det emellertid måhända vara rimligt att i särskilda fall något avvakta, då det gäller upprättandet av kemisk sektion.

I fråga om de tre sektionernas ämnesomfattning är utredningen klar över att tvekan kan råda rörande vissa ämnens ställning. Främst torde detta gälla geologi-ämnena. Efter överväganden har utredningen emellertid stannat för att föreslå följande fördelning:

De *matematisk-fysiska* sektionerna föreslås omfatta

vid Uppsala universitet ämnena astronomi, elektricitetslära, elektronik, fasta tillståndets fysik, fysik, högennergifysik, hållfasthetslära, matematik, meteorologi, seismologi, teoretisk elektroteknik och teoretisk fysik;

vid Lunds universitet ämnena astronomi, elektronik, fysik, matematik, numerisk analys och teoretisk fysik;

vid Göteborgs universitet ämnena fysik, matematik, matematisk statistik, numerisk analys och teoretisk fysik; samt

vid Stockholms universitet ämnena elektronik, fysik, matematik, matematisk statistik, meteorologi och teoretisk fysik.

De *kemiska* sektionerna föreslås omfatta

vid Uppsala universitet ämnena analytisk kemi, biokemi, fysikalisk kemi, kvantkemi, oorganisk kemi och organisk kemi;

vid Lunds universitet ämnena analytisk kemi, biokemi, fysikalisk kemi, oorganisk kemi och organisk kemi;

vid Göteborgs universitet ämnena analytisk kemi, biokemi, fysikalisk kemi, oorganisk kemi och organisk kemi; samt

vid Stockholms universitet ämnena analytisk kemi, fysikalisk kemi, oorganisk kemi och organisk kemi.

De *biologisk-geografiska* sektionerna föreslås omfatta

vid Uppsala universitet ämnena botanik, entomologi, genetik, geologi, kvartärgeologi, limnologi, naturgeografi, växtbiologi, zoofysiologi och zoologi;

vid Lunds universitet ämnena botanik, cytologi, entomologi, geologi, kvartärgeologi, limnologi, naturgeografi, växtbiologi, zoofysiologi, zoologi och ärftlighetslära;

vid Göteborgs universitet ämnena botanik, geologi, marin botanik, naturgeografi, oceanografi, zoofysiologi och zoologi; samt

vid Stockholms universitet ämnena allmän och historisk geologi, botanik, experimentell zoologi och cellforskning, kvartärgeologi, mineralogi och petrografi, naturgeografi, strålningsbiologi, zoofysiologi, zoologi och ärftlighetslära.

Sektionernas ämnesomfattning är här ovan angiven med utgångspunkt i förteckningen över ordinarie och personliga lärartjänster läsåret 1962/63 med tillägg av professurerna inom den kemiska sektionen i Göteborg, vilka enligt beslut vid 1962 års riksdag inrättas från och med läsåret 1963/64. Beträffande ämnena fysik, geologi, matematisk statistik och numerisk analys i Göteborg gäller dock, att ifrågakarande ordinarie tjänster i formellt hänseende är knutna till Chalmers tekniska högskola. I fråga om ämnet genetik i Uppsala gäller på motsvarande sätt, att ifrågakarande ordinarie tjänst tillhör lantbrukshögskolan.

I detta sammanhang vill utredningen även behandla frågan om ordningen för fördelningen mellan sektionsindeldad fakultet och dess sektioner av de på fakultetsorganen ankommande arbetsuppgifterna. Enligt gällande ordning bestäms denna fördelning från fall till fall av kanslern. Fördelningen av uppgifter kan sålunda göras på olika sätt för skilda fakulteter. Utredningen föreslår, att denna

ordning i princip överföres till den nya organisationen. Därigenom uppnås, att ärenden rörande t. ex. studie- och organisationsplaner, om så anses lämpligt, kan handläggas i odelad matematisk-naturvetenskaplig fakultet, medan samma slag av ärenden för de humanistiska fakulteternas del liksom hittills kan handläggas av sektionerna.

Emellertid anser utredningen, att ärenden rörande denna fördelning av uppgifter mellan fakultet och sektioner är av den betydelse, att de bör avgöras av Kungl. Maj:t och då efter förslag av fakulteten själv och yttrande av universitetskanslersämbetet.

På en punkt anser utredningen vidare, att rollfördelningen mellan fakultet och sektioner bör vara enhetlig, nämligen i fråga om uppgiften att svara för planeringsarbetet för forsknings- och utbildningsresursernas fortsatta utbyggnad (petita-arbetet).

Med hänsyn till utredningens i det föregående redovisade förslag, att petita för de matematisk-fysiska och kemiska sektionerna skall behandlas av två fakultetsberedningar gemensamt, förordar utredningen, att ansvaret för planeringsarbetet inom sektionsindeldad fakultet skall åvila *sektionerna*.

Även för de medicinska fakulteternas del har utredningen prövat frågan om en sektionsindelning. Utredningen har dock funnit, att övervägande skäl talar till förmån för ett bibehållande av de medicinska fakulteternas organisatoriska enhet.

Även vid genomförande av utredningens i det föregående framlagda förslag beträffande fakultets- och sektionsindelningen vid universiteten kommer vissa såsom mindre tillfredsställande kända gränsdragningar att bestå. Som exempel härpå kan ånyo nämnas den ställning, som vissa ordinarie lärartjänster inom ämnet nationalekonomi har, i det att de med hänsyn till inriktningen av den med tjänsterna förenade undervisnings- och examinationsskyldigheten hänförs till juridisk fakultet, trots att innehavarna såsom forskare självfallet har sin naturliga plats inom samhälls- och företagsvetenskaplig fakultet.

Utredningen har för sin del funnit, att här antydda problematik mest praktiskt löses på så sätt, att i fall där så prövas lämpligt innehavare av viss tjänst ges säte och stämma i mer än ett fakultetsorgan. Utredningen förordar därför en stadgeföreskrift av innebörd att beslut rörande ledamotskap av mer än en fakultet eller sektion för innehavare av viss lärartjänst vid en läroanstalt (t. ex. ledamotskap av såväl juridisk som samhälls- och företagsvetenskaplig fakultet för innehavare av professurer i ämnena nationalekonomi och handelsrätt) fattas av Kungl. Maj:t efter förslag av vederbörande fakultet (sektion) och yttrande av universitetskanslersämbetet.

Utredningen förordar vidare, att den som är ledamot av flera än en fakultet eller sektion skall ha rätt att deltaga i handläggningen av alla på ifrågavarande fakulteters (sektioners) prövning ankommande ärenden.

Vad här anförts till förmån för ledamotskap av mer än en fakultet (sektion)

inom en och samma läroanstalt har enligt utredningens mening giltighet även beträffande ledamotskap av fakultetsorgan inom två läroanstalter. Principiella eller formella hinder synes sålunda icke möta mot att t. ex. en professor i ämnet matematik vid Chalmers tekniska högskola med undervisnings- och examinationsskyldighet jämväl vid Göteborgs universitet ingår såsom ledamot även av universitetets matematisk-naturvetenskapliga fakultet.

Utredningen förordar därför en stadgeföreskrift av innebörd att beslut rörande ledamotskap av fakultet eller sektion för den, som utan att vara anställd vid den läroanstalt till vilken fakulteten (sektionen) hör, därstädes meddelar undervisning och förrättar examination, meddelas av Kungl. Maj:t efter förslag av vederbörande fakultet (sektion) och yttrande av universitetskanslersämbetet.

Ledamot som här avses bör enligt utredningens mening som regel icke ha rösträtt vid val av rektor.

c) Fackhögskolorna

Utredningen har i det föregående allmänt understrukit fackhögskolornas principiella jämställdhet med universiteten såsom centra för forskning och vetenskaplig utbildning. Utredningen har också framhållit, att ett mycket nära samarbete mellan de skilda akademiska läroanstalterna enligt utredningens mening är nödvändigt och på skilda sätt bör främjas. Vissa ordinarie lärare har redan nu undervisnings- och examinationsskyldighet vid mera än en läroanstalt, och motsvarande arrangemang torde i framtiden böra träffas i ytterligare ett antal fall. Två fackhögskolor (karolinska institutet och medicinska högskolan i Umeå) fullgör samma uppgifter som de medicinska fakulteterna vid de tre äldre universiteten och ett universitet (Uppsala) har genom beslut vid 1962 års riksdag ålagts en utbildningsuppgift av samma slag som en av dem som eljest åligger de tekniska högskolorna. Utredningen har vidare föreslagit, att vissa av de mindre fackhögskolorna sammanföres med universiteten respektive karolinska institutet och inom dessa bildar enheter motsvarande universitetsfakulteterna. Utredningen har slutligen föreslagit en för alla akademiska läroanstalter inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde gemensam högsta administrativ ledning.

Med hänsyn till allt detta finner utredningen det vara naturligt att så långt det är praktiskt möjligt eftersträva ett förenhetligande även i avseende på den organisatoriska nomenklaturen. På så sätt blir det möjligt att sammanfatta de för universitetsverksamheten och de akademiska läroanstalternas förvaltning grundläggande bestämmelserna i en för samtliga läroanstalter gemensam stadga, något som enligt utredningens mening måste underlätta både det praktiska förvaltningsarbetet och det fortsatta utbyggnads- och reformarbetet. Utredningen föreslår därför, att vid samtliga akademiska läroanstalter införes de vid universiteten hävdvunna benämningarna fakultet och sektion.

I det föregående har utredningen föreslagit, att lärarkollegiet vid tandläkar-

högskolan i Malmö ombildas till en *odontologisk fakultet* av universitetet i Lund, att lärarkollegierna vid de nuvarande läroanstalterna i Umeå infogas såsom en medicinsk och en odontologisk fakultet av ett universitet i Umeå och att lärarkollegierna vid karolinska institutet och tandläkarhögskolan i Stockholm på motsvarande sätt ombildas till en medicinsk och en odontologisk fakultet av det härigenom ombildade karolinska institutet. Vidare föreslår utredningen, att farmaceutiska institutets nuvarande lärarkollegium ombildas till en *farmaceutisk fakultet* inom — beroende på lokaliseringen, till vilken fråga utredningen ej tar ställning — antingen Uppsala universitet eller det ombildade karolinska institutet.

Lärarkollegiet vid handelshögskolan i Göteborg bör enligt utredningens mening ges benämningen *företagsvetenskaplig fakultet*.

Beträffande så de *tekniska högskolorna* har utredningen övervägt två alternativ; det ena att föreslå benämningen fakulteter för de nuvarande avdelningarna och bevara lärarkollegierna endast som valförsamlingar; det andra att föreslå benämningen fakultet för lärarkollegiet och benämningen sektioner för de nuvarande avdelningarna.

De nuvarande lärarkollegiernas storlek och deras i forskningshänseende i viss mån heterogena sammansättning talar otvivelaktigt för det förstnämnda alternativet. Å andra sidan måste hänsyn tagas till de speciella förhållanden vid de tekniska högskolorna, som bl. a. innebär att de nuvarande avdelningskollegierna icke utan vidare kan sägas motsvara fakulteter och sektioner vid ett universitet.

Utredningen har stannat för alternativet att föreslå benämningen *teknisk fakultet* för motsvarigheten till de nuvarande lärarkollegierna och benämningen *sektioner* för motsvarigheten till de nuvarande avdelningarna (avdelningskollegierna). En teknisk högskola kommer sålunda enligt utredningens förslag att omfatta en enda fakultet (den tekniska fakulteten), vilken emellertid liksom t. ex. humanistisk fakultet blir delad i sektioner, motsvarande de nuvarande avdelningarna. I fråga om gränsdragningen mellan sektionerna och dessas benämning föreslår utredningen i övrigt inga ändringar av nuvarande förhållanden.

C. Fakulteters/sektioners sammansättning

I det föregående har antytts den problematik, som gäller fakulteternas (sektionernas) sammansättning. Utredningen har konstaterat, dels att ansvaret för utbildningsorganisationen motiverar att samtliga i undervisningen deltagande, fast anställda lärare deltar i fakultets(sektions)arbetet, dels att de vetenskapliga bedömningsfrågorna bör handläggas inom en mindre krets, bestående av lärare med kvalificerade vetenskapliga meriter.

Förhållandena härutinnan är inom den nuvarande universitets- och högskoleorganisationen mycket växlande. Laboratorer är sålunda ledamöter av de medicinska fakulteterna men står utanför karolinska institutets lärarkollegium. De tekniska högskolornas lärarkollegier består uteslutande av högskolornas profes-

sorer, men avdelningskollegierna består däremot av samtliga till vederbörande avdelning hörande professorer, laboratorer och speciallärare. Generellt gäller, att universitetslektorer för närvarande icke är ledamöter av fakultetsorganen.

I flera sammanhang i detta som i tidigare avlämnade betänkanden har universitetsutredningen såsom sin principiella mening uttalat, att laboratorerna i organisatoriskt hänseende bör vara jämställda med professorerna såsom ordinarie universitetslärare med självständig forskning som en av sina arbetsuppgifter. Med hänsyn härtill har utredningen i två tidigare betänkanden föreslagit, att tjänstebestämmelsen för innehavare av laboratorstjänster (motsvarande) ändras till adjungerade professorer. Såsom en självklar konsekvens av denna sin principiella uppfattning vill utredningen nu föreslå, att laboratorerna (motsvarande) vid samtliga här ifrågakvarande läroanstalter göres till ledamöter av fakulteter (sektioner).

I det föregående har vidare understrukits, att handhavandet av utbildningsorganisationen (främst frågor rörande utbildningens innehåll och organisation) måste utgöra en av fakulteternas (sektionernas) mest omfattande och mest maktpåliggande uppgifter. Vidare har understrukits, att planeringsarbetet för de högre läroanstalternas fortsatta utbyggnad måste utföras med beaktande av såväl forskningens som utbildningsorganisationens behov. Detta planeringsarbete föreslås vidare i mycket stor utsträckning bli anförtrott fakulteter och sektioner. Med hänsyn till dessa förhållanden står det för utredningen klart, att det vore helt orimligt att från fakulteternas (sektionernas) arbete utesluta den kategori av ordinarie lärare, universitetslektorerna, som handhar en mycket stor del — i flera ämnen huvuddelen — av utbildningen för grundexamina. Utredningen förordar därför, att även ordinarie universitetslektorer göres till ledamöter av fakulteter och sektioner.

Farmaceutiska institutets laboratorstjänster är för närvarande icke ordinarie tjänster. Då emellertid enligt utredningens mening dessa tjänster i avseende på såväl kompetensfordringar som tjänsteåligganden för innehavarna bör vara fullt jämställda med övriga laboratorstjänster inom universitets- och högskoleväsendet, föreslår utredningen att ifrågakvarande tjänster ombildas till ordinarie tjänster och placeras i lönegrad B 1.

Utredningen har övervägt de skäl som talar för att ge även andra kategorier av akademiska lärare ställning av fakultetsledamöter. De mest betydelsefulla av de kategorier det härvidlag gäller är följande: (1) E. o. docenter och forskardocenter; (2) de tekniska högskolornas speciallärare; (3) de medicinska fakulteternas kliniska lärare; (4) tandläkarhögskolornas avdelningstandläkare; (5) de språkvetenskapliga sektionernas utländska lektorer i främmande levande språk; (6) icke-ordinarie universitetslektorer, biträdande lärare, forskarassistenter; samt (7) assistent- och amanuenspersonalen.

I fråga om samtliga dessa lärarkategorier gäller att de har betydelsefulla undervisningsuppgifter. I fråga om kategorierna 1, 2 och 3 gäller därutöver, att de

har en prövad vetenskaplig kompetens, som normalt ej torde vara underlägsen den som gäller som minimikrav för ordinarie universitetslektorat. I fråga om de tekniska högskolornas speciallärare gäller därjämte, att de enligt gällande stadgar är ledamöter av avdelningskollegierna (men ej av lärarkollegierna).

Vid sina överväganden har utredningen konstaterat, att i varje fall de fem första av de ovan uppräknade lärarkategorierna bör behandlas lika i nu aktuellt hänseende. Att göra alla dessa slag av akademiska lärare till fakultetsledamöter skulle emellertid leda till enligt utredningens mening orimliga konsekvenser i avseende på fakulteternas storlek och arbetsduglighet. Utredningen har därför övervägt olika former av representation genom val för ifrågavarande kategorier. Emellertid har utredningen slutligen stannat för att föreslå den huvudregeln, att ledamotskap av fakultet (sektion) förbehålles de ordinarie akademiska lärarna, varmed avses professorer, laboratorer (motsvarande) och universitetslektorer.

Denna huvudregel bör emellertid enligt utredningens mening kompletteras med en bestämmelse motsvarande de nuvarande universitetsstatuternas stadgande (§ 37) om att icke-ordinarie lärare, som självständigt svarar för visst ämne inom fakulteten (sektionen), äger deltaga i dennas överläggningar i sådana ärenden, som omedelbart berör ifrågavarande ämne; dock ej i ärenden rörande tillsättning av lärartjänster och rörande docentförordnanden. Genom en sådan bestämmelse öppnas möjlighet för bl. a. de tekniska högskolornas speciallärare att, som hittills, deltaga i t. ex. behandlingen av alla ärenden rörande utbildningens innehåll och organisation. Sätillvida innebär emellertid förslaget en förändring i fråga om speciallärares ställning, att deras medverkan kommer att gälla överläggningarna, men ej besluten. Då det emellertid i vissa fall kan vara starkt motiverat att ge speciallärare fullt ledamotskap av fakultet (sektion), föreslår utredningen, att universitetskanslersämbetet ges rätt att efter förslag av vederbörande fakultet (sektion) ge speciallärare annan ställning än den som följer av här föreslagna generella stadgeregler.

Kvar står frågan om viss begränsning av laboratorers och universitetslektorers ledamotskap, nämligen vid fakulteternas handläggning av frågor rörande tillsättning av ordinarie lärarbefattningar samt — måhända — även vid handläggningen av vissa andra vetenskapliga bedömningsfrågor, t. ex. om docentförordnanden och betygsättning av avhandlingar.

Utredningen har emellertid efter överväganden av skilda på frågans bedömande inverkan faktorer kommit till den slutsatsen, att någon begränsning av laboratorernas ledamotskap icke synes erforderlig i fråga om ärenden rörande tillsättning av laboratorstjänster. Laboratorskårens vetenskapliga kvalifikationer synes utredningen nämligen genomgående ligga på en sådan nivå, att laboratorernas deltagande i bedömningen av de sökande till lediga laboratorstjänster är fullt motiverat. I fråga om ärenden rörande tillsättning av professurer anser utredningen däremot, att det vore mindre lämpligt att laboratorer deltaga i hand-

läggningen. Utredningen föreslår sålunda, att laborator (motsvarande) icke skall äga deltaga i fakultets (sektions) behandling av ärende rörande tillsättning av tjänst som professor.

I fråga om universitetslektorerna får utredningen erinra därom, att för behörighet till ordinarie universitetslektorat normalt krävs med godkänt betyg avlagt disputationssprov. För universitetslektoraten vid de tekniska högskolorna gäller dock, att även annan sökande må utan dispens kunna utnämnas till innehavare av sådan tjänst. Visserligen torde de flesta av universitetens nuvarande ordinarie universitetslektorer vara docentkompetenta — i några fall har vederbörande även förklarats kompetent för professur —, men eftersom utredningen finner en gränsdragnings inom gruppen universitetslektorer vara mindre tilltalande, har utredningen stannat för att förorda, att universitetslektor icke skall äga deltaga i ärende rörande tillsättning av tjänst som professor eller laborator; ej heller i ärende rörande betygsättning av gradualavhandling eller ärende rörande docentförordnande (docentkompetens). Undantag från denna generella begränsning av universitetslektors ledamotskap av fakultet bör dock kunna beslutas av universitetskanslersämbetet efter förslag av vederbörande fakultet.

D. Fakultetsarbetets organisation

Fakultets- och sektionsförsamlingarna blir av mycket olika storlek. Vissa fakulteter, t. ex. de juridiska, teologiska och odontologiska, kommer att bestå av 10 à 20 ledamöter. Dessa fakulteter kan självfallet även i fortsättningen arbeta i samma former som hittills, dvs. genom plenarsammanträden. Andra fakulteter blir däremot mycket stora, så stora att en realbehandling av ärendena vid sammanträden med hela fakulteten givetvis är en orimlighet.

Utredningen har redan i det föregående antytt denna problematik och därvid framhållit, att förutsättningen för förslagen beträffande fakultetsindelningen och fakulteternas sammansättning är att möjligheter öppnas för fakulteterna att arbeta med och genom mindre specialorgan. Utredningen övergår nu till att närmare diskutera dessa möjligheter och framlägga sina förslag härutinnan.

a) Utbildningsnämnder

I gällande universitetsstatuter stadgas, att inom varje odelad fakultet och varje sektion skall finnas en undervisningsnämnd, bestående av representanter för lärarna och för studenterna och med uppgift att bereda ärenden »om undervisningens planmässiga ordnande, granska studieplaner och studiehandböcker samt framlägga förslag i sådana eller liknande frågor». Denna föreskrift om undervisningsnämnder är av tvingande natur både såtillvida, att själva inrättandet av undervisningsnämnder är obligatoriskt, och såtillvida, att alla ärenden, som direkt berör undervisningen, skall beredas av dessa nämnder. Även beträffande undervisningsnämndernas sammansättning anger universitetsstatuterna vissa bestämda regler.

Efter beslut vid 1961 års riksdag gäller för lantbruks- och skogshögskolorna i allt väsentligt samma föreskrifter rörande undervisningsnämnder vid dessa högskolor som rörande universitetens undervisningsnämnder. Detsamma gäller tandläkarhögskolorna, farmaceutiska institutet och handelshögskolan i Göteborg. Även vid karolinska institutet finns en undervisningsnämnd, som i praktiken fungerar på samma sätt som de medicinska fakulteternas undervisningsnämnder, ehuru gällande bestämmelser härom, främst i avseende på studentrepresentationen, formellt är annorlunda utformade än motsvarande bestämmelser i universitetsstatuterna.

Vid de tekniska högskolorna saknas undervisningsnämnder. Kollegienämnden vid tekniska högskolan i Stockholm har dock rekommenderat avdelningskollegierna »att då så med hänsyn till ärendets beskaffenhet kan anses påkallat låta representanter för studentkåren närvara vid överläggningar och deltaga i diskussioner men inte i besluten».

Undervisningsnämndernas arbete har under senare år snabbt vuxit i omfattning och betydelse. Vid samtliga fakulteter (sektioner) där undervisningsnämnder finns inrättade utför nämnderna den granskning av de enskilda institutionernas förslag till studieplaner (kursfordringar), som har sin grund i fakulteternas (sektionernas) ansvar för att dessa planer står i överensstämmelse med gällande examensstadgors bestämmelser rörande bl. a. utbildningens innehåll och studietidens längd. Någon sakdiskussion av studieplansförslagen vid fakultets- (sektions-)sammanträdena torde numera ytterst sällan förekomma i de stora fakulteterna (sektionerna).

Vid de filosofiska fakulteterna har undervisningsnämnderna därutöver att bereda ärendena rörande organisationsplaner och de till dessa planer anknyttande undervisningsplanerna för undervisningsorganisationen i de enskilda ämnena. Även i fråga om denna arbetsuppgift, som av dessa undervisningsnämnder torde kräva det mest omfattande arbetet, gäller att sakbehandlingen på fakultetsnivå är koncentrerad till undervisningsnämnderna, vilkas förslag som regel utan närmare diskussion bifalles av fakulteterna (sektionerna).

Övriga fakulteters undervisningsnämnder, liksom undervisningsnämnderna vid de fackhögskolor, där dylika nämnder finns inrättade, har förutom uppgiften att granska förslag till studieplaner den minst lika omfattande arbetsuppgiften att bereda ärenden rörande ämnes- och kursföljd samt samordning av undervisningen i skilda ämnen.

Förutom sina här nämnda uppgifter som beredningsorgan åt fakulteterna (sektionerna) i fråga om ärenden rörande utbildningens innehåll och organisation har undervisningsnämnderna självfallet behållit sin funktion som fora för diskussioner mellan undervisare och undervisade.

Universitetsutredningen vill för sin del konstatera, att de arbetsuppgifter för fakultetsnivåns organ, som redan nu väsentligen fullgöres av undervisningsnäm-

derna, i framtiden måste bli ännu mera omfattande och ställa ännu större krav än de gör i dagens läge.

Fakulteterna och sektionerna blir, även vid genomförande av utredningens i det föregående framlagda förslag till omläggningar av fakultets- och sektionsindelningen, i många fall alltför stora för att ensamma handhava de här antydda arbetsuppgifterna. Ett beredningsorgan för utbildningsärendena ter sig därför i fråga om de flesta fakulteter (sektioner) nästan självklart motiverat.

Redan i första kapitlet har utredningen vidare utvecklat sin syn på värdet av medverkan, medansvar och medinflytande för studenterna i frågor som gäller deras utbildning. Fasta organ för ett kontinuerligt samarbete mellan läroanstalt och studentkår i utbildningsfrågor är enligt utredningens mening en oundgänglig beståndsdel i universitetsorganisationen.

Under hänvisning härtill föreslår universitetsutredningen, att beredningsorgan med i huvudsak samma sammansättning och samma arbetsuppgifter, som de undervisningsnämnderna vid universiteten redan har, inrättas vid samtliga akademiska läroanstalter, där så ej redan skett. Detta innebär, att utredningen förordar nyinrättande av sådana organ vid de tekniska högskolorna samt förordar en formell ombildning av undervisningsnämnden vid karolinska institutet.

För dessa organ föreslår utredningen benämningen *utbildningsnämnder* såsom med hänsyn till arbetsuppgifterna mera adekvat än benämningen undervisningsnämnder.

Utredningen har kommit till den slutsatsen, att det vid de sektionsindelade fakulteterna bör finnas möjlighet *både* att inrätta en för hela fakulteten gemensam utbildningsnämnd *och* att upprätta en särskild utbildningsnämnd för var och en av sådan fakultets sektioner. *Därjämte* bör möjlighet finnas att arbeta med en dubbel utbildningsnämndsorganisation. Särskilt synes sistnämnda lösning vara motiverad för de tekniska högskolornas del. Valet mellan de olika möjligheterna måste eljest uppenbarligen träffas efter prövning av de i de enskilda fallen föreliggande omständigheterna. Detta val träffas lämpligen första gången i samband med fördelningen av arbetsuppgifterna mellan en fakultet å ena sidan och dess sektioner å den andra. Beslutanderätten synes lämpligen böra läggas hos den högsta akademiska förvaltningsmyndigheten, universitetskanslersämbetet, men initiativet bör självfallet utgå från den berörda fakulteten själv.

I det föregående har antytts, att det förhållandet att en fakultet eller sektion kan ha ansvar för flera utbildningslinjer, var och en med relativt särpräglad inriktning och särpräglade arbetsbetingelser, i vissa fall kan motivera en specialisering även inom utbildningsnämndsorganisationen. Vissa skäl kan till och med tala för att skapa särskilda utbildningsnämnder för var och en av dessa särskilda utbildningslinjer. Emellertid måste betonas, att det i flertalet fall av ifrågavarande slag rör sig om på skilda sätt inriktad undervisning, som meddelas i ett och samma ämne vid en och samma institution, vilket synes göra en fullständig uppsplittring av en utbildningsnämnd olämplig. I syfte att i organisatoriskt hänseende tillgodose båda de här antydda intressena anser utredningen, att

universitetskanslersämbetet bör ges möjlighet att, efter förslag av vederbörande fakultet eller sektion, medge att utbildningsnämnd må för handläggningen av vissa, i beslutet närmare angivna ärenden arbeta på avdelningar, vilka i dessa ärenden ges rätt att besluta på utbildningsnämndens vägnar.

I fråga så om *utbildningsnämndernas uppgifter* vill utredningen först erinra om vad i det föregående sagts om att dessa enligt utredningens mening bör i huvudsak vara desamma som de uppgifter, som nu åvilar undervisningsnämnderna vid universiteten. Utbildningsnämnden bör sålunda vara fakultetens (sektionens) beredningsorgan i fråga om alla på fakultetens (sektionens) handläggning ankommande ärenden, vilka berör utbildningens innehåll och organisation.

Utbildningsnämndernas allmänna uppgift som fakulteternas (sektionernas) beredningsorgan för utbildningsfrågor synes emellertid enligt utredningens mening även böra innefatta uppgiften att kontinuerligt insamla sådant erfarenhetsmaterial, som erfordras för nämndens eget liksom för fakultetens (sektionens) bedömande av uppkommande frågor rörande förändringar i utbildningsinnehåll och utbildningsorganisation. Det synes utredningen därför vara rimligt, att åt utbildningsnämnderna och deras sekretariat uppdrages att handhava den registrering av de studerande och av undervisningens resultat, som inom alla fakulteter är en nödvändig förutsättning för en bedömning av utbildningsorganisationens effektivitet. Detta synes böra återspeglas i den nya universitetsstadgan på så sätt, att utbildningsnämnderna där ålägges att uppmärksamma studieförhållandena och följa de studerandes studieresultat.

I detta sammanhang vill utredningen framhålla, att ett starkt behov föreligger av en inom universiteten meddelad *studierådgivning*. Även detta behov synes böra tillgodoses inom ramen för utbildningsnämndsorganisationen, vars sekretariatsresurser bör dimensioneras med hänsyn härtill.

Utbildningsnämnderna bör enligt utredningens mening vidare fungera som fakulteternas (sektionernas) *kontaktorgan med statsstipendienämnderna*, vilka i sitt arbete med ansökningar om stipendier och studielån även de har att uppmärksamma studieförhållandena och utbildningens resultat.

Redan enligt bestämmelserna i gällande universitetsstatuter åligger det undervisningsnämnderna att taga *initiativ* i utbildningsfrågor. Utredningen finner det naturligt, att denna uppgift att, då så befinnes påkallat, framlägga förslag till förbättringar i utbildningsorganisationen överföres till den nya universitetsorganisationen och där blir gällande för utbildningsnämnderna vid samtliga läroanstalter. Utbildningsnämnds förslag bör riktas till vederbörande fakultet eller sektion såsom den för utbildningsorganisationen ansvariga myndigheten.

Av det här anförda torde framgå, att utredningen tänker sig utbildningsnämnderna mera såsom fakulteternas (sektionernas) *specialorgan* för utbildningsfrågor än som rena beredningsorgan eller organ för överläggningar mellan lärare och studenter. Detta bör enligt utredningens mening framgå i den nya universitetsstadgans precisering av nämndernas uppgifter. Utredningen har även övervägt att föreslå en formalisering av detta förhållande på så sätt, att utbildnings-

nämnderna gäves rätt att i vissa grupper av ärenden fatta beslut på fakulteter-nas (sektionernas) vägnar. Utredningen har dock funnit det vara mindre lämpligt att föreskriva, att det formella ansvaret för utbildningens innehåll och organisation i vissa fall skall utövas av — låt vara sakkunniga — specialorgan, som till betydande del om ock ej till sin majoritet består av personer, som icke är fakultetsledamöter. Däremot bör självfallet hinder ej möta mot att en fakultet (sektion) själv beslutar uppdraga åt sin utbildningsnämnd att i visst ärende eller vissa grupper av ärenden självständigt fatta beslut på fakultetens (sektionens) vägnar. Det bör därvid stå fakultet (sektion) fritt att i samband med sådant delegationsbeslut ange vissa förutsättningar för utbildningsnämndens beslutförhet.

Beträffande *utbildningsnämndernas sammansättning* föreslår utredningen, att utbildningsnämnds arbete skall ledas av fakultetens (sektionens) dekanus såsom självskriven ledamot och ordförande eller, därest dekanus önskar bli befriad från detta åliggande, av den av fakultetens (sektionens) övriga professorer, som fakulteten (sektionen) därtill utser.

De förändringar utredningen i övrigt föreslår i gällande universitetsstatuters bestämmelser rörande undervisningsnämndernas sammansättning kan sammanfattas sålunda: Enligt gällande bestämmelser består undervisningsnämnd vid universiteten av tre professorer (varav en är dekanus såsom självskriven ledamot), en annan lärare än professor samt tre studentrepresentanter, utsedda av vederbörande studentkår på sätt denna själv beslutar. Enligt här föreslagna bestämmelser skall utbildningsnämnd bestå av fyra lärarrepresentanter, varav minst två skall vara professorer (därav är som regel den ena fakultetens/sektionens dekanus), minst en skall vara annan lärare än professor eller laborator och den fjärde fritt kan väljas inom samtliga lärarkategorier. Därutöver tillförsäkras — vilket är en nyhet i jämförelse med nuvarande förhållanden — assistent/amanuensgruppen en representant i varje utbildningsnämnd. Antalet studentrepresentanter föreslås bli oförändrat tre. Skillnaden i förhållande till gällande ordning vid universiteten är sålunda, förutom uppmjukningen beträffande dekanus' självskrivethet, dels den, att assistenter/amanuenser tillförsäkrats representation i utbildningsnämnderna, dels den, att gruppen andra lärare än professorer/laboratorer tillförsäkras en plats, medan professorsgruppen garanteras två platser mot för närvarande tre och en plats fritt kan besättas med professor, laborator eller annan lärare.

Student- och assistentrepresentanterna i utbildningsnämnd bör ha rätt att delta i fakultets/sektions överläggningar i ärende, som beretts av nämnden.

b) Fakultets-, sektions- och ämnesgrupper m. m.

Den i det föregående förordade fakultets- och sektionsindelningen innebär, som också framhållits, att vi i vissa fall får fakultets-(sektions-)församlingar, som blir mycket stora; i andra fall att vi som ledamöter av en och samma församling får forskare inom vetenskapliga discipliner, mellan vilka släktskapen i

avseende på metod och teori är starkt uttunnad, medan å andra sidan ordinarie lärare i samma eller varandra mycket närstående ämnen sitter som ledamöter av skilda fakulteter (sektioner). Dessa förhållanden gör otvivelaktigt, att fakultetsförsamlingarna ej alltid får den från saklig synpunkt mest adekvata sammansättning för handläggning av de vetenskapliga bedömningsfrågorna.

Redan i det föregående har utredningen framlagt ett förslag, som syftar till att i någon mån komma till rätta med här antydda svårigheter och förstärka de ordinarie fakultetsorganens (fakulteternas och sektionernas) sammansättning med sikte på de vetenskapliga bedömningsfrågornas behandling. Utredningen syftar härvidlag på förslaget att en ordinarie lärare skall kunna vara ledamot av mer än en fakultet och av mer än en sektion.

Det föreslagna arrangemanget med dubbelt fakultets-(sektions-)ledamotskap löser emellertid endast till en del den problematik, som gäller den lämpliga sammansättningen av de fakultetsorgan, som skall handlägga de vetenskapliga bedömningsfrågorna. De i det föregående antydda, särskilda svårigheterna beträffande de tekniska högskolorna kan sålunda endast i begränsad utsträckning övervinnas på detta sätt.

Om man, som synes utredningen sannolikt, ej vill betunga de tekniska högskolornas professorer och laboratorer i grundläggande ämnen med *permanent* ledamotskap i flera sektioner samtidigt, förefaller det emellertid vara möjligt att en *sektion vid sin handläggning av vissa slag av ärenden kompletteras* med ledamöter av annan sektion eller andra sektioner. De ärenden utredningen här närmast tänker på är de vetenskapliga bedömningsärenden, som för närvarande handlägges av lärarkollegiet, dvs. betygsättning av gradualavhandlingar samt på lärarkollegiets handläggning ankommande uppgifter i samband med tillsättande av tjänst som professor eller laborator och befattning som speciallärare samt förordnande av docenter. Även ärenden rörande tillsättning av universitetslektorat och rörande program samt läro- och timplaner för undervisningen kunde måhända handläggas av en på angivet sätt kompletterad sektion.

Utredningen förordar, att möjligheten att upprätta *kompletterad sektion* för handläggningen av vissa på fakultet eljest åvilande uppgifter i den nya stadgan öppnas såsom ett *alternativ* till sagda ärendens handläggning inom odelad fakultet. Beslut härom bör meddelas av Kungl. Maj:t efter förslag av vederbörande fakultet och yttrande av universitetskanslersämbetet.

I Göteborg bör planeringsarbetet för de matematisk-fysiska ämnena anförtrös en *sektionsgrupp*, bestående av den matematisk-fysiska sektionen av universitetets matematisk-naturvetenskapliga fakultet och sektionen för teknisk fysik vid Chalmers tekniska högskola. Planeringsarbetet för de kemiska institutionerna bör på motsvarande sätt anförtrös en sektionsgrupp bestående av universitetets kemiska sektion och sektionen för kemi vid Chalmers tekniska högskola. — I Lund bör på motsvarande sätt en sektionsgrupp för ämnena matematik-fysik upprättas och sedermera sannolikt även en sektionsgrupp för kemi.

I fråga om handläggningen av de utbildningsfrågor, som berör nu ifrågavarande gemensamma institutioner, anser utredningen att dessa med hänsyn till bl. a. olikheterna i fråga om utbildningsmål och utbildningsorganisation som regel bör handläggas separat av berörda utbildningsnämnder och fakulteter (sektioner) vid respektive läroanstalt.

Utredningen föreställer sig, att det i framtiden kan visa sig motiverat att bilda även andra sektionsgrupper än de här särskilt nämnda. Goda skäl kan också finnas för bildandet av motsvarande grupper bestående av två fakulteter eller av en fakultet och en sektion tillhörande annan fakultet. Utredningen tänker härvidlag närmast på kontaktbehovet mellan juridisk och samhälls- och företagsvetenskaplig fakultet och på kontaktbehovet mellan fakultet av sistnämnda slag och historisk-filosofisk sektion.

Beslut om bildande av fakultets- eller sektionsgrupp bör enligt utredningens mening meddelas av Kungl. Maj:t efter förslag av vederbörande lokala myndigheter och yttrande av universitetskanslersämbetet. Sådant beslut bör självfallet innefatta beslut om de ärenden, som skall ankomma på gruppens handläggning.

Universitetsverksamhetens utveckling kommer säkerligen att leda till att vetenskapliga samarbetsfrågor även av andra slag än de, som föranlett förslagen om kompletterade sektioner och sektionsgrupper, kommer att aktualiseras. Även om i sådana sammanhang tillfälliga samarbetskommittéer alltid kan tillsättas efter beslut av berörda fakultetsorgan, har utredningen funnit det motiverat att föreslå en stadgemässigt fastlagd form för bildande inom eller över fakultetsgränserna av särskilda organ för vetenskapligt samarbete kring för några eller flera ämnen gemensamma frågor. Härigenom öppnas möjlighet att till dylika samarbetsorgan även överlämna vissa vetenskapligt-administrativa ärenden.

Utredningen har härvidlag närmast tagit sin utgångspunkt i universitetsstatuternas stadganden angående *ämnesgrupper*. I gällande universitetsstatuter stadgas, att »lärare som företräda närbesläktade vetenskaper» må kunna bilda en ämnesgrupp med uppgift »att handlägga sådana till dessa vetenskaper anknyttande ärenden, vilka enligt gällande föreskrifter eller särskilda beslut hänvisas till gruppen». Sådan ämnesgrupp bildas inom ett universitet men däremot utan hänsyn till ledamöternas fakultetstillhörighet. Dess arbetsuppgifter beskrives ytterligare så, att gruppen skall »verka för utbyte av erfarenheter mellan ledamöterna i fråga om forskning, undervisning och examination, bereda frågor av gemensamt intresse samt hos fakultet eller sektion framlägga därav betingade förslag».

Enligt utredningens mening utgör de nuvarande universitetsstatuternas bestämmelser om ämnesgrupper ett smidigt och användbart instrument för att få till stånd sakkunniga grupper på fakultetsnivån för behandling dels av uppkommande samarbetsfrågor, dels av vissa vetenskapliga bedömningsfrågor, för vilka den i det föregående föreslagna fasta fakultets- och sektionsorganisationen ej är fullt lämplig. Utredningen förordar därför, att universitetsstatuternas stadganden

rörande ämnesgrupper i väsentligen oförändrad form överföres till den nya organisationen.

Stadgans bestämmelser rörande ämnesgrupper bör sålunda enligt utredningens mening ges i huvudsak följande innehåll: Lärare inom närbesläktade vetenskaper må, oavsett om de tillhör samma läroanstalt, fakultet eller sektion, kunna bilda en ämnesgrupp med uppgift att, förberedelsevis eller i fakultets (sektions) ställe, handlägga sådana till dessa vetenskaper anknyttande ärenden, vilka enligt gällande föreskrifter eller särskilda beslut hänvisas till gruppen. Beslut om bildande av ämnesgrupp meddelas av Kungl. Maj:t efter förslag av universitetskanslersämbetet. Därvid skall i varje särskilt fall meddelas erforderliga föreskrifter rörande gruppens sammansättning och verksamhet.

c) Fakultets- och sektionsnämnder

Med förslagen rörande utbildningsnämnder och ämnesgrupper har universitetsutredningen främst avsett att på fakultetsnivån skapa specialorgan för dels utbildningsfrågorna, dels de vetenskapliga bedömningsfrågorna. För fakultetsorganens tredje huvuduppgift, planerings- (inkl. petita-) arbetet, är dessa specialorgan emellertid som regel ej lämpliga, eftersom detta arbete måste innefatta en samlad bedömning av *både* utbildningsorganisationens och forskningsorganisationens utbyggnadsbehov. Planeringsarbetet blir följaktligen i princip en uppgift — och den mest betydelsefulla uppgiften — för den samlade fakulteten respektive (i fråga om fakultet som är delad i sektioner) sektionen, eller, i speciella fall, för de i det föregående föreslagna sektionsgrupperna i Göteborg och Lund.

Nu blir, som också flera gånger framhållits, enligt utredningens förslag fakulteterna och sektionerna relativt olika till sin storlek. Flera fakulteter, sektioner och sektionsgrupper blir otvivelaktigt så stora, att de knappast utan mindre organ för eu omsorgsfull och sakkunnig beredning kan bemästra sin planeringsuppgift.

Utredningen vill därför förorda, att möjlighet öppnas för fakulteter och sektioner att i stadgemässigt föreskrivna former tillsätta berednings- och exekutivorgan. För dessa organ föreslår utredningen benämningen *fakultets-* respektive *sektionsnämnder*.

Motsvarande organ vid för två läroanstalter gemensamma sektionsgrupper bör enligt utredningens mening lämpligen benämnas sektionsgruppernas *arbetsutskott* och föreskrifter rörande deras bildande och sammansättning bör meddelas i samband med att beslut meddelas beträffande själva sektionsgrupperna.

Bortsett från de gemensamma sektionsgruppernas arbetsutskott, om vilka universitetskanslersämbetet bör meddela erforderliga föreskrifter, anser utredningen att det bör ankomma på fakulteterna (sektionerna) själva att besluta om tillsättande av fakultets-(sektions-)nämnder. Med hänsyn till att dessa nämnders huvudsakliga arbetsuppgift blir att bereda ärenden rörande petita och motsvarande framställningar och med hänsyn till att i detta arbete såväl forskningens

som utbildningens intressen måste tillgodoses, anser utredningen det emellertid vara nödvändigt att stadgemässigt föreskriva, att — där icke som en följd av fakultetens (sektionens) sammansättning särskilda skäl talar däremot — bland ledamöterna av fakultets-(sektions-)nämnd skall ingå minst en professor, minst en laborator och minst en universitetslektor. I fråga om det totala antalet ledamöter av fakultets-(sektions-)nämnd anser utredningen däremot ingen annan föreskrift erforderlig än den, att antalet skall vara lägst fem samt att fakultetens (sektionens) dekanus och prodekanus bör vara självskrivna ledamöter och ordförande respektive vice ordförande i sådan nämnd. De icke självskrivna ledamöterna av nämnd, som här avses, bör enligt utredningens mening väljas för en tid av högst tre år i sänder.

I formellt hänseende bör, som framgår av det föregående, fakultets-(sektions-)nämnd ha ställning av fakulteternas (sektionernas) *beredningsorgan*. Beslutanderätten och därmed ansvaret bör sålunda tillkomma fakulteten (sektionen) själv. Liksom beträffande utbildningsnämnderna synes emellertid enligt utredningens mening i fråga om de flesta slag av fakultetsärenden hinder ej böra möta mot att fakulteten (sektionen) själv beslutar uppdraga åt fakultets-(sektions-)nämnden att i visst ärende eller viss grupp av ärenden fatta beslut på fakultetens (sektionens) vägnar. Sådant delegationsbeslut bör dock, där det ej gäller delegation av beslutanderätt i visst enstaka ärende, anmälas hos universitetskanslern. Vidare synes vissa inskränkningar böra gälla beträffande fakultetsorganens frihet att till nämnderna delegera sin beslutanderätt.

Det här framlagda förslaget rörande fakultets- och sektionsnämnder kräver särskilda överväganden i avseende på främst de tekniska högskolorna.

Enligt utredningens i det föregående framlagda förslag skall i den nya organisationen *petita*-arbetet vid fakultet, som är delad i sektioner, anförtrors *sektionerna*, dvs. i detta fall motsvarigheten till de nuvarande avdelningskollegierna. Därmed bortfaller en väsentlig del av motiveringen för tillsättandet av fakultetsnämnder vid de tekniska fakulteterna. Däremot kan självfallet sektionerna ha anledning att för *petitaberedningen* tillsätta sektionsnämnder.

Nu skall emellertid på de odelade tekniska fakulteterna ankomma vissa andra uppgifter, vilka i och för sig med fördel skulle kunna överlåtas till fakultetsnämnder. Utredningen tänker härvidlag på vissa fördelningssuppgifter beträffande såväl tjänster som anslag, vilka i den nuvarande organisationen åvilar kollegienämnderna och vilka i den nya organisationen icke kan läggas på sektionerna, så länge ifrågavarande tjänster och anslag ej gjorts sektionsbundna.

Enligt utredningens mening är det emellertid icke lämpligt att för dessa ärendens handläggning eller beredning tillsätta särskilda fakultetsnämnder inom de tekniska fakulteterna. I stället bör enligt utredningens mening en stadgemässig möjlighet öppnas för teknisk fakultet att till vederbörande högskolas *konsistorium* delegera beslutsmyndigheten i vissa på fakultetens prövning eljest ankommande ärenden eller grupper av ärenden. I denna delegationsrätt bör samma inskränkningar gälla, som i det föregående föreslagits beträffande delegation av

beslutanderätt från fakultet till fakultetsnämnd. För delegationsbeslut, som här avses, bör med hänsyn härtill enligt utredningens mening krävas, att en kvalificerad majoritet av tre fjärdedelar av fakultetens ledamöter skall vara ense därom.

d) Dekanerna

Utredningen föreslår, att den nuvarande universitetsorganisationens dekanusinstitution i väsentligen oförändrad form överföres till den nya organisationen. Dock bör de tekniska högskolornas rektorer tillika fungera som ordförande i de tekniska fakulteterna liksom (som regel) i de för var och en av dessa gemensamma utbildningsnämnderna. På motsvarande sätt bör förfaras i fråga om handelshögskolan i Göteborg. I övrigt bör emellertid varje fakultets och varje sektions arbete ledas av en *dekanus*, vald av fakulteten (sektionen) bland dennas professorer. Som dekanus vid sektionsindelad fakultet bör — utom beträffande de tekniska fakulteterna — fungera den till fullmaktsåldern äldste av sektionsdekanerna. Mandattiden för dekanus bör enligt utredningens mening sättas till tre år, vilket innebär en förkortning med ett år i jämförelse med gällande ordning i fråga om de tekniska högskolornas avdelningsföreståndare.

Dekanus bör enligt utredningens mening vara självskriven ordförande jämväl i fakultets-(sektions-)nämnd. I fråga om ordförandeskapet i utbildningsnämnder samt i fakultets-, sektions- och ämnesgrupper har utredningens förslag redan redovisats.

Som dekanus' ställföreträdare bör finnas en prodekanus, vald på enahanda sätt och för samma tid som dekanus.

Utredningen föreslår vidare, att fakultet och sektion ges rätt att till dekanus delegera sin beslutsmyndighet i visst ärende eller viss grupp av ärenden. Dekanus bör medges en mot arbetet såsom dekanus svarande partiell tjänstebefrielse. Utredningen förordar att beslut rörande dylik partiell tjänstebefrielse för dekanus meddelas efter prövning i varje särskilt fall av universitetskanslersämbetet eller av Kungl. Maj:t i enlighet med bestämmelser motsvarande dem i gällande universitetsstatuters § 52, mom. 3 b och 4.

2. Yttranden

A. Fakultetsorganens uppgifter

SFS anför:

SFS ansluter sig till utredningens förslag, att fakulteternas uppgifter skall vara att handlägga vetenskapliga bedömningsärenden, inklusive fördelningsärenden, samt planeringen på fakultetsnivå. Organisationen vill understryka vikten av, att de ärenden varmed aktiva forskare skall befatta sig så långt görligt är begränsas till sådana, för vilka dessa äger en speciell sakkunskap. Det synes därför riktigt att, som utredningen framhåller, personaladministrativa ärenden skall

passera fakulteterna endast i den mån deras behandling förutsätter en bedömning av vetenskaplig kompetens.

Därutöver har de sakkunniga föreslagit, att fakulteter och sektioner formellt skall bära det primära ansvaret för utbildningens innehåll och organisation.

På denna punkt vill SFS anmäla avvikande mening.

Till stöd för sitt förslag anför de sakkunniga principen, att ansvaret för utbildningen måste ligga hos ett kollegium av lärare i de ämnen, vilka ingår i ifrågavarande utbildning. SFS kan för sin del inte dela den principiella uppfattningen, att vissa kategorier befattningshavare som meddelar undervisning ensamma skall ges den formella rätten att besluta i dessa frågor.

De akademiska lärarna har på skilda nivåer garanterats ett mycket betydande inflytande över utbildningens utformning. De studerandes medverkan har däremot begränsats till institutions- och fakultetsnivån, och även där saknar de formellt den ansvarsställning, som de enligt utredningens allmänna resonemang bör äga.

Vid sidan av de vägande principiella skälen för att utbildningsnämnderna skall göras till beslutande organ vill SFS ytterligare understryka de odelat goda erfarenheter, som vunnits av studenternas medverkan i undervisningsnämnderna. De har där klart dokumenterat, att de liksom de akademiska lärarna företräder en sakkunskap i hithörande frågor. Någon garanti för att deras synpunkter och önskemål skall beaktas vid den efterföljande fakultetsbehandlingen lämnar inte utredningens förslag, vilket SFS finner både sakligt omotiverat och principiellt oriktigt. Organisationen vill därför bestämt föreslå, att utbildningsnämnderna göres till beslutande organ på fakultetsnivån i alla utbildningens angelägenheter.

SUHAF anför:

På fakultetsplanet vill SUHAF förorda en delvis annan konstruktion än den, som universitetsutredningen föreslagit. Först och främst bör utbildningsnämnderna ges en fristående ställning med även formell beslutanderätt i frågor rörande utbildningen. Utredningen förutsätter, att nämnderna i realiteten skall vara beslutande men anser, att det formella ansvaret bör ligga hos fakulteterna. Något vägande skäl mot en frikoppling tycks inte föreligga.

Universitetslärarförbundet (ULF) tillstyrker universitetsutredningens förslag att fakulteter/sektioner ålägges ansvaret för petita-arbetet för de till fakulteten (motsvarande) hörande institutionerna i avseende på såväl forskningen som utbildningen.

TCO anför:

Fakultetsorganen får uppgiften att på det lokala planet svara för petitaarbetet. Åskandena skall sedan från fakulteterna/sektionerna föras direkt upp till den centrala instansen. TCO finner denna anordning riktig, eftersom den garanterar att forskarna och lärarna själva får göra de behövliga bedömningarna för att planera de olika forsknings- och utbildningsgrenarnas utbyggnad. Det är med denna anordning som bakgrund TCO ger sitt förslag om hur den lokala universitetsstyrelsen bör vara ordnad.

Centerns Studentförbund anför:

Beträffande fakultetsorganens ärendehantering bör denna i mesta möjliga mån begränsas till rent »akademiska» angelägenheter såsom vetenskapliga bedömningsfrågor och planeringsfrågor. Med den av oss föreslagna förstärkningen

av institutionernas administrativa resurser kan en stor del av det beredande arbetet åläggas institutionerna och fakulteternas uppgift blir att sammanjämka och avväga de olika institutionernas krav mot varandra. »Blandade» ärenden — till vilka de flesta personaladministrativa ärenden kan hänföras — och ärenden av rent administrativ natur bör såvitt möjligt koncentreras till universitetets styrelse. Inte minst ur rättssäkerhetssynpunkt är det en fördel om betygsättning och tjänstetillsättningar kan handläggas av skilda organ. Man bör därjämte eftersträva att i mesta möjliga mån befria de akademiska lärarna från rent administrativa åligganden.

Sveriges Socialdemokratiska Studentförbund anför:

Förbundet anser, att om institutionernas ledning organiseras på sätt som här skisseras och om institutionerna kommer att bli av den stora departementstypen, bör beslutanderätten i stor utsträckning kunna decentraliseras från de högre universitetsinstanserna till institutionsplanet. Fakulteterna som redan nu tycks ha vissa svårigheter att arbeta effektivt, och som efter ett genomförande av utredningens förslag om att alla ordinarie lärare skall vara ledamöter torde få ännu större svårigheter, skulle bli enbart rådgivande i petita- och forskningsfrågor. Besluten i dessa frågor bör ske i fakultetsberedningarna — där ramarna dras upp för de lägre nivåernas verksamhet — och i institutionskollegierna. På så sätt skulle institutionernas anslagskrav föras fram effektivare, dvs. mer direkt inför högre myndigheter, vilket vore en naturlig konsekvens av deras nyckelställning i universitetsorganisationen.

Sveriges Fria Kristliga Studentförening anför:

Vid en utformning av universitetets målsättning synes oss vissa aspekter böra beaktas, vilka utredningen i sitt betänkande ej upptagit till diskussion. Hävdandet av studentens och andra parter intresse av att »det uppställda utbildningsmålet kan nås och nås på så kort tid som möjligt» måste kompletteras med synpunkter på den akademiska utbildningens betydelse för studenternas sociala fostran. Undervisningen måste ses mot bakgrunden av hela universitetsmiljön. Utbildningen bör ej organiseras så och utbildningstakten ej uppdrivas så högt att man allvarligt försvårar ett meningsfullt socialt engagemang från studentens sida inom och utom universitetsorganisationen. Enligt vår uppfattning är så för närvarande fallet för flera kategorier av studenter, t.ex. medicine och teknologie studeranden under deras första studieår.

Skolöverstyrelsen anför i huvudsak följande:

Överstyrelsen vill erinra om arbetssättet vid den översyn av vissa studieplaner med anledning av grundskolereformen m. m., vilken i år anbefallts av kanslern för rikets universitet. Översynen har ombesörjts av särskilda, till respektive fakulteters och sektioners förfogande ställda arbetsgrupper, som utsetts av rektorsämbetet och bestått av vederbörande ämnesrepresentant(er) samt ett antal företrädare för övriga lärare i ämnet (ämnen) och för de studerande. För sin verksamhet har varje arbetsgrupp haft tillgång till en eller två skolämnesexperter.

Också planläggningen och fullgörandet av de många olika undervisningsuppgifterna kommer att fordra ständig kontakt och samverkan med lärare — icke sällan tvärsöver fakultetsgränserna — i andra discipliner, som lämnar större eller mindre bidrag till kursinnehållet i ett visst skolämne. De institutionskollegier, som utredningen tänkt sig, torde inte bli särskilt tjänliga som arbetsredskap i

detta sammanhang. Det bör därför övervägas, om inte på såväl institutions- som fakultetsnivån ett sammanhållande organ bör komma till stånd för de ämnen, som medverkar i den ännesteoretiska lärarutbildningen i de olika skolämnena. På annat sätt torde det icke vara möjligt att till en organisk enhet sammangjuta de olika delar, som konstituerar vissa skolämnena.

I betänkandet beröres frågan, hur utbildningens kvalitet fortlöpande skall kunna förbättras och utbildningsorganisationens kapacitet och effektivitet samtidigt höjas. I det sammanhanget betonas den roll, som utbildningsnämnderna bör spela såsom fakulteternas (sektionernas) specialorgan för utbildningsfrågor. Vidare framhåller utredningen den nya uppgift, som tillagts den lokala universitetsförvaltningen, i det den har att stimulera användningen av nya metoder och hjälpmedel i undervisningen och att verka för ett fortlöpande erfarenhetsutbyte på detta område. Överstyrelsen vill starkt framhålla den stora betydelsen av den fråga som här berörs. Stora ansträngningar görs f. n. att effektivisera och modernisera lärarutbildningen och lärarfortbildningen för att därigenom få in i undervisningen de nya arbetssätt, som skall prägla grundskolan och dess påbyggnader. Ett omfattande pedagogiskt förnyelse- och utvecklingsarbete pågår. Nya hjälpmedel av olika slag framställs. Resultaten av denna mångsidiga verksamhet söker man på olika sätt (tryckt material, konsulentverksamhet, informationsverksamhet, kurser, rikscentralen och länscentralerna för pedagogiska hjälpmedel etc.) föra vidare ut på skolans arbetsfält. De riktlinjer för arbetets bedrivande på det framtida gymnasiet, som föreslagits av gymnasieutredningen, ansluter till och vidareutvecklar de undervisnings- och studiesätt som på grundskolans område redan börjat tillämpas i enlighet med anvisningarna i dess läroplan. Det är under sådana omständigheter en angelägenhet av allra största vikt, att de studerande, som efter avslutade gymnasiestudier fortsätter med akademiska studier, vid universiteten kommer att möta undervisnings- och arbetsmetoder, som vidareutvecklar de metoder, som de lärt känna och tillämpa på gymnasiet.

För arbetet att på universitetsnivå stimulera till användning av nya metoder och hjälpmedel torde nära kontakt med motsvarande arbete inom skolväsendet kunna vara av värde. Samarbetet med lärarhögskolorna och deras psykologisk-pedagogiska institutioner måste därvidlag vara av betydelse. Genom den dokumentation av inom konsulentorganisationen vunna erfarenheter, vilken skall äga rum vid de till lärarhögskolorna anknutna fortbildningsinstitut, kan kontakt nås även med denna del av utvecklingsarbetet på skolans område.

Veterinärhögskoleutredningen anför:

Förslaget att den lokala petitabehandlingen helt skall ske inom ramen för en i detta avseende så otymplig organisation som en fakultet, bestående av samtliga ordinarie lärare inom området kan enligt utredningens mening aldrig leda till en verkligt granskad och gallrad petitaframställning.

Större konsistoriet i Lund anför:

Konsistoriet har i och för sig inte något att erinra mot vad utredningen anför rörande fakultetsorganens uppgifter men vill framhålla följande. De fyra anförda ärendegrupperna uttömmar givetvis inte fakulteternas arbetsuppgifter, som är långt mera mångskiftande än vad uppräknningen låter förmoda. Här skall endast erinras om att fakulteterna i mycket stor utsträckning anlitas som remissorgan, att de svarar för en del av universitetets vetenskapliga och samhällseliga kontakter samt att de fungerar som forum för diskussioner och initiativ rörande

samarbetet mellan de olika institutionerna. Man bör ej heller missförstå utredningens uttalande, att fakultetsorganens arbetsuppgifter icke är i egentlig mening administrativa. Fakultetsarbetet nödvändiggör ganska omfattande och betydande sekretariatsgöromål. Fakultetens beslut om utbildningens innehåll och organisation kräver förberedelser och verkställighetsåtgärder, som ofta innefattar en relativt invecklad författningstillämpning. Såväl petita- som remissarbetet kräver utredningar och sammanställningar samt skrivning av fakultetens ståndpunktstaganden.

Större konsistoriet i Stockholm anför:

Konsistoriet har svårt att acceptera det för universitetsutredningen avgörande skälet mot en lösning med separata organ på fakultetsnivån för utbildningsfrågorna, å ena sidan, och de vetenskapliga bedömningarna, å andra sidan, nämligen att planeringsarbetet därigenom skulle bli lidande. I själva verket spelar åtminstone de stora fakulteterna praktiskt taget ingen roll för sådan planering. Denna sker inom institutionerna och har på det lokala planet sitt effektivaste stöd i rektorsämbetet och mindre konsistoriet.

Lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm anför:

Vidkommande fakulteternas uppgifter vill lärarkollegiet ännu en gång uppehålla sig vid betydelsen, därest odontologiska fakulteter skulle komma till stånd, av långt gående självständighet för dessa i forsknings- och utbildningsangelägenheter såsom en grundval för infogande i universitetssamfälligheten.

Lärarkollegiet vid handelshögskolan i Göteborg anför:

En grundtanke i utredningens förslag är, att fakulteternas arbete så långt möjligt skall begränsas till att gälla samarbete i och för forskning och utbildning. En mängd rent administrativa uppgifter avses att lyftas bort från fakultetsnivån. Häremot har lärarkollegiet inga erinringar.

B. Fakultets- och sektionsindelningen

SFS anför i huvudsak följande:

SFS stöder tanken på bildandet av samhälls- och företagsvetenskapliga fakulteter. Den beteckning som föreslås för de nya fakulteterna förefaller onödigt tung. SFS föreslår, att benämningen ändras till samhällsvetenskaplig fakultet. Organisationen ansluter sig till förslaget, att den ekonomiska fakulteten i Lund skall uppgå i den samhällsvetenskapliga.

Utredningen föreslår en uppdelning av de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna i tre sektioner. Till stöd för förslaget kan flera argument anföras, bl. a. den mycket snabba expansionen inom de berörda ämnena. Det senare förhållandet är emellertid samtidigt ägnat att inge en viss tveksamhet, eftersom utvecklingstendenserna är svåra att överblicka. Förslaget innebär också en gränsdragning mellan varandra mycket närstående forskningsområden, exempelvis biologi och kemi. SFS anser därför inte, att i nuläget tillräckliga skäl för en sektionsindelning föreligger.

Organisationen tillstyrker utredningsförslaget i vad avser teknisk, odontologisk och medicinsk fakultet samt sektionsindelningen vid den förstnämnda av dessa.

SACO anför:

Inrättandet av en samhälls- och företagsvetenskaplig fakultet är en i princip positiv åtgärd, men då den på delvis formella grunder icke kan genomföras helt får den egendomliga och otillfredsställande konsekvenser. I enlighet med *SACO:s* allmänna inställning om ökad integration av den högre utbildningen finner *SACO*, att samma utbildning vid två läroanstalter på samma ort, där den enda skillnaden ligger i att den ena utbildningen är spärrad, är oacceptabel. I likhet med samhällsvetareförbundet anser också *SACO*, att den nyinrättade fakulteten bör benämnas »Samhällsvetenskaplig fakultet».

TCO yttrar:

Att nu en särskild samhälls- och företagsvetenskaplig fakultet förordas, hälsar *TCO* med tillfredsställelse.

De förslag, som utredningen framfört i syfte att åstadkomma en samordning av den splittrade utbildningen för lärare, är helt otillfredsställande.

En särskilt tillsatt utredning, lärarutbildningssakkunniga, arbetar för närvarande med att lägga fram förslag för den framtida lärarutbildningen. Det skulle därför vara olyckligt, att nu definitivt binda fakultetsindelningen. Om den nämnda utredningen kommer fram till uppfattningen att all lärarutbildning bör vara integrerad och att den bör sammanföras till pedagogiska fakulteter, måste detta nämligen leda till en helt annan fakultetsindelning inom det filosofiska fältet.

TCO yrkar med hänvisning till vad ovan framförts om den framtida lärarutbildningen, att i frågan om fakultetsindelningen inte träffas några avgöranden, förrän även lärarutbildningssakkunniga framlagt sina förslag.

Sveriges Konservativa Studentförbund anför:

Beträffande den samhälls- och företagsvetenskapliga fakulteten i Lund föreslår förbundet att en uppdelning göres i en samhällsvetenskaplig och en ekonomisk sektion.

Centerns Studentförbund anför:

Fakultets- och sektionsindelningen bör enligt Studentförbundets mening reformeras enligt de riktlinjer utredningen dragit upp. Vi vill sålunda ansluta oss till förslaget om samhälls- och företagsvetenskapliga fakulteter. För Lunds vidkommande föreslår utredningen att de samhällsvetenskapliga ämnena inom den humanistiska fakulteten och den ekonomiska fakulteten föres samman. Samma förfarande bör enligt Studentförbundets mening eftersträvas i Göteborg.

Sveriges Socialdemokratiska Studentförbund anför:

Enligt förbundets mening talar de flesta vetenskapliga och utbildningsorganisations skäl för inrättandet av en särskild samhällsvetenskaplig fakultet. Som utredningen påpekar kommer dessutom det starkt ökande behovet av samhällsvetenskapligt utbildad arbetskraft att leda till en särskilt stark utbyggnad av de samhällsvetenskapliga institutionerna. Förbundet vill därför liksom utredningen förorda en särskild samhällsvetenskaplig fakultet.

Sveriges Fria Kristliga Studentförening anför:

Vi önskar fästa uppmärksamheten på den dubbla betydelse som begreppet teologi för närvarande har i svenskt språkbruk, dels konfessionellt normativ teologi, dels allmänt deskriptiv teologi. Vi önskar därför i klarhetens intresse föreslå en namnändring av de teologiska fakulteterna till de religionsvetenskapliga fakulteterna.

1960 års lärarutbildningssakkunniga anför:

I sitt betänkande föreslår utredningen en ganska långtgående uppdelning av nuvarande fakulteter. Från lärarutbildningssynpunkt utgör en så genomgripande uppdelning en olägenhet med hänsyn till de strävanden till integration olika universitetsämnen emellan, som måste göra sig gällande utöver de föreslagna fakultetsgränserna.

Lärarrådet vid handelshögskolan i Stockholm anför:

Det är enligt lärarrådets mening viktigt, att civilekonomutbildningen handhaves av ett organ med ett eget ansikte utåt, inriktat på att skapa och vidmakthålla goda kontakter med det ekonomiska livet. Om det brister i dessa kontakter, kan följden bli att civilekonomutbildningen isoleras och icke ger det ekonomiska livet den rekryteringsbas som är avsedd.

Skulle civilekonomutbildningen anförtros åt en samhälls- och företagsvetenskaplig fakultet av föreslagen sammansättning, blir denna utbildning blott en del av ett större utbildningsprogram och det finns risk att den får stå tillbaka för andra uppgifter.

Av nu anförda skäl anser lärarrådet att civilekonomutbildningen om möjligt allttjämt bör anförtros åt självständiga organ av typen handelshögskola eller ekonomisk fakultet.

Skulle det emellertid anses att skälen för universitetsutredningens förslag överväga, bör man vidtaga särskilda åtgärder för att inom ramen för den större fakulteten ge civilekonomutbildningen en särskild målsman. En nära till hands ligande utväg är att inom den samhälls- och företagsvetenskapliga fakulteten skapa en särskild sektion med ansvar för civilekonomutbildningen.

Juridiska fakulteten i Uppsala anför:

Den juridiska fakulteten vill för sin del framhålla, att det ur fakultetens synpunkt framstår som en fördel, om de samhälls- och företagsvetenskapliga ämnena på ett eller annat sätt bilda en särskild organisatorisk grupp, med vilken fakulteten kan etablera ett regelmässigt samarbete i utbildningsfrågor.

Historisk-filosofiska sektionen i Uppsala anför:

Utredningen framhåller att utbildningsorganisationen fordrar »ett nära samarbete mellan lärare i samtliga de i utbildningen ingående ämnena», att de filosofiska fakulteternas examensämnen kan medtagas i flera slag av examina, att en smidig anpassning av utbildningsorganisationen icke främjas av en fakultetsuppsplittring, »då det synes sannolikt att nya utbildningsbehov lättare och snabbare tillgodoses inom ett organ än genom samarbete mellan två, sinsemellan fristående sådana».

I dessa resonemang kan sektionen helt instämma och vill speciellt till den sist anförda synpunkten foga den anmärkningen att hittills gjorda erfarenheter tycks visa, att de redan nu statutmässigt möjliga samarbetsmöjligheterna mellan olika sådana organ (fakulteter eller sektioner), såsom t.ex. upprättandet av ämnesgrupper, icke fungerat tillfredsställande och att samarbetet över fakultetsgränser på det administrativa planet inte heller varit utan vanskligheter. Allt detta understryker vikten av att inte annat än av tvingande skäl utbildningsmässigt och vetenskapligt varandra närstående ämnen bör placeras i skilda, sinsemellan fristående fakultetsorgan.

Utredningen konstaterar själv att det både ur vetenskapliga och utbildningsorganisatoriska synpunkter är svårt att inom gruppen av humanistiska discipli-

ner skilja ut en särskild samhällsvetenskaplig ämnesgrupp. Den bland annat i vetenskapliga bedömningsfrågor önskvärda homogeniteten i fakultetens sammansättning uppnås ändå icke genom den föreslagna förändringen, som tvärtom just i detta avseende skulle medföra uppenbara nackdelar. Om de samhällsvetenskapliga ämnena med avseende på tilldelningen av vissa stipendier, assistent- och biträdeshjälp samt forskningsanslag under senare år kommit att intaga en förmånligare ställning än övriga humanistiska ämnen, så beror väl detta icke på deras vetenskapliga eller utbildningsorganisatoriska särart.¹ Snarare är det så att man speciellt har önskat understödja dessa ämnen på grund av samhällets stora behov av forsknings- och utbildningsinsatser just på det samhällsvetenskapliga området.

Utredningen menar tydligen att fullgoda skäl ännu inte finns för upprättandet av en fakultet, men att man förväntar sig att utvecklingen skall göra en sådan fakultet motiverad. Varför denna utveckling inte skulle omfatta också de humanistiska ämnena så att med samma motivering även en språkvetenskaplig och en historisk-filosofisk fakultet skulle inrättas, anger inte utredningen.

Sektionen anser att en allmän och snabb upprustning av den samhällsvetenskapliga forsknings- och undervisningsorganisationen är ofrånkomlig.

Men även om sektionen är av samma uppfattning som utredningen angående den samhällsvetenskapliga institutionens utbyggnadsbehov, så förstår sektionen ej varför detta behov skulle kunna tillfredsställas inom den nuvarande fakultetsorganisationens ram. Sektionen kan på intet sätt gå med på en uppfattning som förutsätter, att de samhällsvetenskapliga ämnena skulle ha mindre inneboende dynamik, utvecklingskraft och attraktionsförmåga än andra ämnen, och att de därför skulle behöva ett särskilt organisatoriskt stöd.

Flertalet av de problem, vilka utredningen berör, när den diskuterar behovet av särskilda fakultetsorganisationer över institutionsnivån — fördelningen av resurser, garantin för likvärdiga kursfordringar, samordningen av läroämnen ingående i en och samma examen, tillgodoseendet av nya utbildningsbehov och planeringen av forskningen på för flera discipliner gemensamma utredningsprojekt — kommer enligt sektionens uppfattning att försvåras, därest de samhällsvetenskapliga ämnena skulle avskiljas från den historisk-filosofiska sektionens övriga ämnen. Samhällsvetenskapliga problemställningar och metoder förekommer ju i en rad humanistiska ämnen, och samhällsvetenskaperna kan icke arbeta utan historiska och filosofiska problemställningar och metoder. Det skulle exempelvis vara till stor skada både ur utbildnings- och forskningssynpunkt om man från varandra isolerade sådana ämnen som historia — ekonomisk historia — statskunskap.

En del av olägenheterna med att bryta ut samhällsvetenskaperna skulle kunna undgås, om dessa bildade en sektion inom den humanistiska fakulteten. Denna komme då att kvarstå som ett samordnande organ, och man skulle liksom nu kunna ha vissa gemensamma resurser, vilka fördelades mellan de olika sektionerna efter vissa angivna regler. Uppdelningen av de olika läroämnena på olika grupper finge då ej heller en sådan avgörande betydelse som när det gäller en klyvning på skilda fakulteter och skilda centrala beredningsorgan.

Skulle det emellertid med hänsyn till de samhällsvetenskapliga ämnenas väntade expansion visa sig att den nuvarande humanistiska fakulteten bleve för stor

¹ När utredningen anför reglerna för tilldelning av assistent- och biträdeshjälp till samhällsvetenskapliga institutionerna som en indikation för att dessa i metodiskt hänseende utvecklats på ett särskilt sätt, kommer man att tänka på Winnie-the-Pooh och Piglet, som när de var ute i skogen och jagade inte märkte att det var deras egna spår, som de följde.

och för heterogen, borde det enligt sektionens mening snarare vara språkvetenskaperna som skulle brytas ut. Vetenskapligt och utbildningsorganisatoriskt är gränsen betydligt lättare att dra mellan dessa och den historisk-filosofiska sektionens ämnen än mellan samhällsvetenskaperna och sektionens övriga ämnen. Under alla förhållanden vill sektionen på det bestämdaste ta avstånd från varje organisationsåtgärd, som kan ställa dessa senare ämnen i ett försämrat läge. Ett eventuellt upprättande av en särskild fakultet för de samhällsvetenskapliga ämnena kräver med nödvändighet att även de språkvetenskapliga och historisk-filosofiska sektionerna omvandlas till självständiga fakulteter.

Om den nuvarande humanistiska fakulteten skulle splittras upp på flera av varandra oberoende fakulteter krävs en uppdelning av de resurser som för närvarande är gemensamma för de olika sektionerna, och särskilda regler måste införas för att möjliggöra att doktorand- och licentandstipendier, docentbefattningar m. m., som ej kan utnyttjas av en fakultet, får utnyttjas av de andra. Vidare krävs ytterligare utredningar om var sådana ämnen som de historiskt inriktade ämnena inklusive statskunskap, etnografi, kulturgeografi, pedagogik, psykologi och praktisk filosofi lämpligen bör placeras, vilka ämnesrepresentanter som bör ha säte i mer än en fakultet, och vilka övriga samordningsanordningar, som kan väntas bli erforderliga. Flera skäl talar enligt sektionens uppfattning för att man vid lösningen av dessa problem bör ta hänsyn till de speciella förhållandena vid varje enskilt lärosäte, varför man åtminstone under en övergångstid ej bör sträva till en i detalj likformig organisation de olika universiteten emellan.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Uppsala anför:

Fakulteten tillstyrker den föreslagna sektionsuppdelningen. Inom fakulteten har emellertid tanken framförts att den biologisk-geografiska sektionen skulle kunna uppdelas ytterligare, så att vissa ämnen, t. ex. zoofysiologi, fysiologisk botanik, genetik, mikrobiologi och biokemi skulle bilda en fjärde sektion, som bleve särskilt lämpad för samarbete med medicinska fakulteten. I avvaktan på den vidare utformningen av aktuella planer beträffande dylikt samarbete önskar fakulteten f. n. ej framlägga ett preciserat förslag men avser att återkomma till denna fråga.

Större konsistoriet i Uppsala instämmer med historisk-filosofiska sektionen beträffande förslaget om samhälls- och företagsvetenskapliga fakulteter.

Humanistiska fakulteten i Lund anför:

Fakulteten vill hänvisa till den samhällsvetenskapliga ämnesgruppens särskilda yttrande och för egen del anmäla, att den icke har något att erinra mot utredningens förslag om en samhälls- och företagsvetenskaplig fakultet. Den vill emellertid starkt betona, att detta icke får bidra till uppfattningen att det föreligger någon markant och konsekvent skillnad mellan de samhällsvetenskapliga ämnena och övriga humanistiska ämnen vare sig i fråga om forskningsmetoder eller forskningsinriktning. I själva verket är gränserna här fullständigt flytande.

Universitetsutredningen föreslår, att humanistiska fakulteten även efter utbrytningen av den samhällsvetenskapliga ämnesgruppen förblir uppdelad på två sektioner, en historisk-filosofisk och en språkvetenskaplig. Många skäl talar emellertid för att denna klyvning upphör, sedan fakultetens omfång minskats.

Två *reservanter* inom fakulteten önskar bevara den nuvarande sektionsindelingen med en historisk-filosofisk och en språkvetenskaplig sektion. En av reser-

vanterna önskar därutöver, att de samhällsvetenskapliga ämnena kvarstår inom den humanistiska fakulteten men där bildar en särskild sektion.

I det yttrande av sju ledamöter av fakulteten (professorerna i ämnena ekonomisk historia, kulturgeografi, pedagogik, psykologi, sociologi, statistik och statskunskap), till vilket fakultetens majoritet hänvisar, anföres i huvudsak följande:

Vi äro väl medvetna om att inga skarpa gränser kunna dragas mellan olika forsknings- och utbildningssektorer, men dragas inga gränser bliva de akademiska beslutande organen numerärt stora med tungrott arbetssätt, varför en med tiden föränderlig uppdelning i olika fakulteter och sektioner är en ofrånkomlig följd av universitetens allmänna expansion.

De ämnen, som föreslagits ingå i den nya fakulteten, bilda ett tämligen skarpt avgränsat område, och den föreslagna uppdelningen har redan förutsetts i skilda sammanhang.

Vi finner det angeläget att organisationen i detta hänseende är likartad vid rikets universitet, och föreslår därför, att de samhällsvetenskapliga ämnena vid Lunds universitet bildar en egen fakultet, som lämpligen bör benämnas samhällsvetenskapliga fakulteten. Samtidigt skulle den nuvarande ekonomiska fakulteten kvarstå som fristående fakultet. Att låta de samhällsvetenskapliga ämnena bilda en särskild sektion inom humanistiska fakulteten vilja vi bestämt avstyrka med hänsyn till att dessa ämnen har minst lika stor kontakt med ämnen i andra fakulteter.

I särskild protokollsanteckning anför professorn i psykologi, G. Smith, att han i valet mellan humanistisk och samhällsvetenskaplig fakultet godtar universitetsutredningens förslag beträffande psykologiämnets fakultetstillhörighet, men att övervägande skäl talar för att ämnet hänföres till matematisk-naturvetenskaplig fakultet (biologisk-geografisk sektion).

I särskilt yttrande till större konsistoriet anför professorn G. Arvidsson i huvudsak följande:

Hur fakultetsfrågan för de ekonomiska och de övriga samhällsvetenskapliga ämnenas del lämpligen bör lösas, är väsentligen en fråga om handelshögskolornas ställning. Denna fråga sammanhänger i sin tur intimt med frågan om förhållandet mellan å ena sidan civilekonomutbildningen och å andra sidan den utbildning i främst företags- och nationalekonomi, som ges inom de humanistiska fakulteterna.

Utgår man ifrån att handelshögskolan i Göteborg skall för överskådlig framtid bibehålla sin ställning som fristående läroanstalt, kan det ligga nära till hands att med hänvisning till önskemål om så långt möjligt likformig organisation över hela landet förorda ett bibehållande av den ekonomiska fakulteten i Lund i nuvarande utformning.

Det finns enligt min mening starka skäl som talar för, *dels* att icke blott handelshögskolan i Göteborg utan även handelshögskolan i Stockholm snarast möjligt införlivas med respektive universitet, *dels* att i samband därmed de inträdes-spärrar, som nu tillämpas, antingen helt slopas eller, i den mån de tillfälligt eller lokalt skulle behövas, förvandlas från spärr för viss utbildningslinje till *ämnesspärr*.

Det sistnämnda underlättas självfallet om kursfordringarna i berörda ämnen göres så långt möjligt enhetliga för olika examina. För närvarande tillämpas i Lund i ämnet företagsekonomi samma fordringar för och ges samma undervis-

ning åt studerande i humanistiska fakulteten och studerande i ekonomiska fakulteten. Samma ordning borde kunna gälla i hela landet. I ämnet nationalekonomi finns för närvarande åtminstone i Lund smärre skillnader i kursfordringarna för civilekonom- respektive filosofiska och samhällsvetenskapliga examina, men dessa skillnader är av slumpartad karaktär och kan utan olägenhet elimineras; även undervisningen borde utan olägenhet kunna uniformeras.

Om man vidare finner det vara svårt att motivera att tillträdet till studier i nu berörda ämnen skulle vara spärrat för ekonomie studerande snarare än för filosofie och politices studerande — för egen del kan jag icke finna annat än att det minst lika gärna kunde vara tvärtom — så följer tämligen omedelbart slutsatsen att, i den mån spärrar icke kan undvaras, dessa bör konstrueras som ämnesspärr och icke som spärr för viss utbildningslinje.

Om man eliminerar skillnaderna ifråga om såväl kursfordringar som inträdesspärr mellan olika utbildningslinjer inom ämnena företagsekonomi och nationalekonomi, skulle ett viktigt motiv för bibehållande av handelshögskolornas fristående ställning bortfalla. De skäl, som talar för att handelshögskolorna bör införlivas med universiteten, är uppenbara och uppenbarligen starka; det kan inte gärna vara rationellt att ha två skilda institutioner för samma ämne på samma plats.

Nu är emellertid förutsättningarna för ett genomförande av den här skisserade ordningen olika på de olika universitetsorterna. I Lund är redan den del av programmet, som gäller handelshögskolans inlemmande i universitetet, genomförd. Antag att även resten av programmet genomföres i Lund, exempelvis i den formen att samtliga spärrar för de ämnen, som ingår i civilekonomexamen, elimineras. Så länge icke motsvarande ordning införts i Stockholm och Göteborg, skulle i detta fall finnas risk för att civilekonomexamen från Lund kommer att få en viss sekundaprägel, därför att den i Göteborg och Stockholm bibehållna spärren skulle ge handelshögskolorna på dessa platser ett bättre urval av studenter än universitetet i Lund.

Det är därför önskvärt att samma ordning införes över hela landet, dock inte nödvändigtvis från exakt samma tidpunkt. De nu gällande avtal, som reglerar handelshögskolornas status, kan uppsägas till 1968 (Göteborg) respektive 1969 (Stockholm). Om statsmakterna redan nu kan fixera som sitt program att verka för att handelshögskolorna integreras med universiteten senast 1968 respektive 1969 — vilket jag förordar — torde man kunna utgå ifrån att detta mål också kommer att uppnås, och i så fall borde man redan nu kunna genomföra den mera genomgripande integration av ekonomiska fakulteten i Lund med universitet som det skulle innebära att, i den mån inträdesspärrarna för berörda ämnen icke kan helt undvaras, spärrarna genomgående utformas som ämnesspärr och icke som spärr för viss utbildningslinje, samtidigt som kursfordringar och undervisning göres så långt möjligt gemensamma för olika utbildningslinjer.

I detta program får fakultetsfrågan en tämligen självklar lösning: Mönstret bör vara en fakultet med den sammansättning, som universitetsutredningen föreslagit för Lunds del. Denna fakultet bör dock enligt min mening icke kallas samhälls- och företagsvetenskapliga fakulteten. Ett mera praktiskt namn är *samhällsvetenskapliga fakulteten*.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Lund anför:

Fakulteten motsätter sig bestämt en sektionsindelning, som i betydande grad skulle försvåra dess arbete, isolera dess olika ämnesgrupper och beröva dem en sakkunskap, som är av väsentlig vikt för behandlingen av många ärenden. Fakul-

ning åt studerande i humanistiska fakulteten och studerande i ekonomiska fakulteten. Samma ordning borde kunna gälla i hela landet. I ämnet nationalekonomi finns för närvarande åtminstone i Lund smärre skillnader i kursfordringarna för civilekonom- respektive filosofiska och samhällsvetenskapliga examina, men dessa skillnader är av slumpartad karaktär och kan utan olägenhet elimineras; även undervisningen borde utan olägenhet kunna uniformeras.

Om man vidare finner det vara svårt att motivera att tillträdet till studier i nu berörda ämnen skulle vara spärrat för ekonomie studerande snarare än för filosofie och politices studerande — för egen del kan jag icke finna annat än att det minst lika gärna kunde vara tvärtom — så följer tämligen omedelbart slutsatsen att, i den mån spärrar icke kan undvaras, dessa bör konstrueras som ämnesspärr och icke som spärr för viss utbildningslinje.

Om man eliminerar skillnaderna ifråga om såväl kursfordringar som inträdesspärr mellan olika utbildningslinjer inom ämnena företagsekonomi och nationalekonomi, skulle ett viktigt motiv för bibehållande av handelshögskolornas fristående ställning bortfalla. De skäl, som talar för att handelshögskolorna bör införlivas med universiteten, är uppenbara och uppenbarligen starka; det kan inte gärna vara rationellt att ha två skilda institutioner för samma ämne på samma plats.

Nu är emellertid förutsättningarna för ett genomförande av den här skisserade ordningen olika på de olika universitetsorterna. I Lund är redan den del av programmet, som gäller handelshögskolans inlemmande i universitetet, genomförd. Antag att även resten av programmet genomföres i Lund, exempelvis i den formen att samtliga spärrar för de ämnen, som ingår i civilekonomexamen, elimineras. Så länge icke motsvarande ordning införts i Stockholm och Göteborg, skulle i detta fall finnas risk för att civilekonomexamen från Lund kommer att få en viss sekundärprägel, därför att den i Göteborg och Stockholm bibehållna spärren skulle ge handelshögskolorna på dessa platser ett bättre urval av studenter än universitetet i Lund.

Det är därför önskvärt att samma ordning införes över hela landet, dock inte nödvändigtvis från exakt samma tidpunkt. De nu gällande avtal, som reglerar handelshögskolornas status, kan uppsägas till 1968 (Göteborg) respektive 1969 (Stockholm). Om statsmakterna redan nu kan fixera som sitt program att verka för att handelshögskolorna integreras med universiteten senast 1968 respektive 1969 — vilket jag förordar — torde man kunna utgå ifrån att detta mål också kommer att uppnås, och i så fall borde man redan nu kunna genomföra den mera genomgripande integration av ekonomiska fakulteten i Lund med universitet som det skulle innebära att, i den mån inträdesspärrarna för berörda ämnen icke kan helt undvaras, spärrarna genomgående utformas som ämnesspärr och icke som spärr för viss utbildningslinje, samtidigt som kursfordringar och undervisning göres så långt möjligt gemensamma för olika utbildningslinjer.

I detta program får fakultetsfrågan en tämligen självklar lösning: Mönstret bör vara en fakultet med den sammansättning, som universitetsutredningen föreslagit för Lunds del. Denna fakultet bör dock enligt min mening icke kallas samhälls- och företagsvetenskapliga fakulteten. Ett mera praktiskt namn är *samhällsvetenskapliga fakulteten*.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Lund anför:

Fakulteten motsätter sig bestämt en sektionsindelning, som i betydande grad skulle försvåra dess arbete, isolera dess olika ämnesgrupper och beröva dem en sakkunskap, som är av väsentlig vikt för behandlingen av många ärenden. Fakul-

	Ökning eller minskning
e) 1 kontorist Ae 9	+ 14 988
f) 1 kontorsbiträde Af 2/Ae 5	+ 11 016
g) Minskning med 1 försöksledare Ae 25	—
h) Minskning med 1 kontraktsanställd försöksledare B 1 ..	— 49 716
2. Löneomräkning	+ 15 196
	+ 478 000

Motiv. Inledningsvis anför anstaltsstyrelsen bl. a. att dess petitaframställning i allt väsentligt grundas på 1961 års jordbrukstekniska utredningsförslag. Verksamheten bör således bedrivas på tre avdelningar, en allmän avdelning, en rent byggnadsteknisk och en mera planeringsteknisk avdelning. För att på ett effektivt sätt sprida den information som kan lämnas, är det av väsentlig betydelse att informationsavdelningen utökas med de föreslagna specialrådgivarna och upplysningsspecialisten.

I den föreslagna personalorganisationen ingår 31 personer jämte två i Röbäcksdalen. F. n. är antalet anställda vid anstalten 16, varav tre på specialanslag.

Statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader: Omkostnader. För innevarande budgetår har under denna anslagsrubrik anvisats ett förslagsanslag av 142 000 kr. Såsom tidigare anförts har anslaget i statsverkspropositionen (bil. 11 s. 120) uppförts med ett beräknat belopp av 181 000 kr.

Styrelsen för statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader hemställer, att anslaget ökas med 125 500 kr.

	Anvisat 1963/64	Av styrelsen föreslagen ändring
Utgifter		
1. Sjukvård m. m.	500	+ 500
2. Reseersättningar	35 000	+ 45 000
3. Utrustning	10 000	+ 35 000
4. Publikationstryck	19 100	+ 10 000
5. Expenser		
a) bränsle, lyse och vatten	13 000	+ 10 000
b) övriga expenser	24 000	+ 25 000
6. Ersättning till jordbruksdriften	55 500	—
	157 100	+ 125 500

Särskilda uppbördsmedel

Ersättning för vissa uppdrag, försålda med-		
delanden m. m.	15 100	—
		+ 125 000

Enligt konsistoriets mening talar viktiga praktiska skäl för att bibehålla den ekonomiska fakulteten i dess nuvarande form.

För det första skall enligt utredningens förslag all övrig civilekonomutbildning i landet ske vid fristående högskolor.

För det andra skulle utredningens förslag medföra stora svårigheter när det gäller att vidmakthålla och vidareutveckla det nära samarbete, som redan äger rum mellan den ekonomiska fakulteten samt de svenska och nordiska handelshögskolorna i förhållande till universiteten.

För det tredje skulle utredningens förslag kunna komma att sätta det stöd som det sydsvenska näringslivet hittills lämnat den ekonomiska fakulteten i fara. Detta samarbete är utomordentligt viktigt för såväl utbildningen som forskningen inom fakulteten. Det är en allvarlig tankeställare att näringslivet, främst genom sina företrädare i Skånes handelskammare och i fakultetsrådet, ställt sig absolut avvisande mot förslaget.

Det kan icke vara rätt mot de ekonomie studerande i Lund att genom en organisatorisk förändring skapa misstro mot deras examen och inge arbetsgivarna den föreställningen att en ekonomexamen i Lund icke har samma värde som motsvarande examen vid handelshögskolorna.

Beträffande förslaget om sektionsindelning av den matematisk-naturvetenskapliga fakulteten anför konsistoriet följande:

Konsistoriet finner de invändningar, som matematisk-naturvetenskapliga fakulteten framfört mot förslaget att uppdelna nämnda fakulteter i sektioner, så allvarliga att det icke kan tillstyrka förslaget.

Humanistiska fakulteten i Göteborg anför:

De anförda skälen finner fakulteten tillsammantagna utgöra tillräcklig grund för bildande av en samhälls- och företagsvetenskaplig fakultet och har därför på denna punkt intet att erinra mot förslaget. Emellertid förbigår utredningen de betydelsefulla konsekvenser som den nya fakultetsbildningen skulle medföra för de kvarvarande humanistiska ämnena och de problem denna skulle aktualisera, exempelvis de nuvarande sektionernas ombildning till fristående fakulteter, en fråga som fakulteten anser böra bli föremål för särskild utredning.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Göteborg anför:

För den ännu ofullständigt utbyggda Göteborgsfakultetens del framstår sektionsuppdelningen — i varje fall i dagens läge — som något diskutabel. En del ämnen med stark anknytning till varandra kommer att tillföras skilda sektioner, en olägenhet, som utredningen själv pekar på. Över huvud torde de matematisk-naturvetenskapliga fakulteternas ämnen ha så nära samband med varandra, att lämpligheten av en sektionsindelning kan starkt ifrågasättas. Om sektionsuppdelning kommer till stånd, torde filosofie kandidatexamen och filosofisk ämbetsexamen omfattande ämnen från minst två sektioner bliva regel och examen inom blott en sektion komma att höra till undantagen; med hänsyn till handläggningen av utbildningsärenden på sektions-fakultetsnivå synes detta icke vara någon eftersträfvansvärd ordning. Fakulteten vill därför förorda att, åtminstone vad gäller Göteborg, den matematisk-naturvetenskapliga fakulteten tills vidare icke uppdelas i sektioner.

Större konsistoriet i Göteborg ansluter sig till vad matematisk-naturvetenskapliga fakulteten anfört rörande sektionsindelning av fakulteten. Konsistoriet ansluter sig även till vad humanistiska fakulteten anfört rörande benämningen sam-

hålls- och företagsvetenskaplig fakultet också i Göteborg men kräver samtidigt en utredning rörande samtliga de humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnenas fördelning på fakulteter och sektioner.

Konsistoriet anför vidare:

Utredningen har föreslagit inrättande av särskilda sektionsgrupper med uppgift att handha »planeringsarbetet för de institutioner för grundläggande matematisk-naturvetenskapliga ämnen i Göteborg och Lund, vilka skall vara gemensamma för två läroanstalter». Konsistoriet avstyrker i likhet med matematisk-naturvetenskapliga fakulteten inrättandet av för universitetet och CTH gemensamma institutioner i berörda ämnen. Däremot tillstyrkes att institutionsgrupper bildas för institutionell samverkan mellan de båda lärosätena i vissa ämnen. En sådan samverkan kan avse bl. a. den förberedande planeringen. Konsistoriet, som ej biträder förslaget om sektionsindelningen inom matematisk-naturvetenskapliga fakulteten, föreslår, att sådana planeringsfrågor som kan beröra både universitetet och CTH upptas till behandling av fakulteterna, sedan frågorna förberetts av vederbörande institutionsgrupp. För behandling av dessa ärenden inom den centrala universitetsstyrelsen framlägges fakulteternas förslag både till fakultetsberedningen för matematik och naturvetenskap och till fakultetsberedningen för de tekniska vetenskaperna. Avskrift av förslagen skall samtidigt inges till den för universitetet och CTH gemensamma samarbetsnämnden, som i dessa frågor skall ha samma befogenheter som vederbörande konsistorium.

Mot konsistoriets yttrande har professorn A. Attman *reserverat* sig med följande motivering:

I likhet med humanistiska fakulteten i Göteborg anser jag att utredningens förslag såväl om bildandet av en samhälls- och företagsvetenskaplig fakultet som om denna fakultets sammansättning av särskilt angivna discipliner bort tillstyrkas. Den utredning, som konsistoriet förordar, anser jag borde begränsas till frågan om de kvarvarande humanistiska ämnenas ställning.

Humanistiska fakulteten i Stockholm anför i huvudsak följande:

Otvivelaktigt kommer den kraftiga expansion av den samhällsvetenskapliga ämnesgruppen, som utredningen räknar med, att medföra en starkt ökad belastning på förvaltningsorganen. Fråga är emellertid, om inte den föreslagna uppdelningen i sin tur leder till att svårbemästrade samordningsproblem uppstår, vilka kräver en proportionellt större insats av administrativ personal. Att sönderdela en ämnesgrupp som historia — ekonomisk historia — statskunskap är från forskningens synpunkt orimligt. Även för undervisningsorganisationen innebär en uppdelning komplikationer, såsom t. ex. för samordningen av läroämnen inom samma examina eller införandet av nya utbildningslinjer. Med hänsyn till de här anförda synpunkterna förefaller den lämpligaste lösningen vara, att de samhällsvetenskapliga ämnena finge ingå som särskild sektion inom den humanistiska fakulteten.

Utredningen har emellertid avvisat en sådan lösning under motivering, att ett dylikt arrangemang icke kan fungera på längre sikt. Samma argument synes dock vara giltiga även för de nuvarande sektionerna, där en skäligen utbyggnad och differentiering snabbt skulle kunna föranleda en analog omvandling till fakulteter, vilket utredningen dock icke föreslagit. Redan nu torde man dessutom kunna ifrågasätta, om inte de språkvetenskapliga ämnena forsknings- och undervis-

ningsmässigt bildar en klarare avgränsad grupp än samhällsvetenskaperna, vilket snarare skulle motivera en utbrytning av dessa ämnen.

Under förutsättning att utredningens vittsyftande förslag om dubbelt fakultetsledamotskap förverkligas vill fakulteten trots de här redovisade betänkligheterna icke motsätta sig den utbrytning av de samhälls- och företagsvetenskapliga ämnena till en särskild fakultet, som betänkandet innehåller.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Stockholm anför:

Uppenbarligen verkar fakultetsförsamlingarnas tillväxt och det ökade behovet av samarbete mellan skilda ämnen i divergerande riktningar. Utredningen har försökt lösa detta fundamentala problem genom att dels bryta ned de nuvarande fakulteterna i smärre enheter, dels genom att skapa ett stort antal nya organ för samarbete mellan dessa nya enheter. Resultatet har blivit en till ytterlighet komplicerad organisationsform som enligt fakultetens mening inte torde ha några som helst utsikter att fungera effektivt. Fakulteten förordar, att den bibehålles i nuvarande odelade form och ges i stort sett de arbetsuppgifter den nu har.

Större konsistoriet i Stockholm anför:

Konsistoriet avstyrker i enlighet med matematisk-naturvetenskapliga fakultetens yttrande sektionsuppdelning av fakulteten. Skälen för en utbrytning av de samhällsvetenskapliga ämnena finner konsistoriet i likhet med humanistiska fakulteten ej i alla avseenden övertygande men vill icke motsätta sig utredningens förslag. Namnet på den föreslagna fakulteten — samhälls- och företagsvetenskapliga fakulteten — är klumpigt och ett smidigare namn bör övervägas. Eftersom fakultetsnamnen ändå inte ger en uttömmande beskrivning av ämnesomfattning och utbildningslinjer, ser konsistoriet inget hinder för att fakulteten benämnas samhällsvetenskapliga fakulteten.

Lärarkollegiet vid karolinska institutet anser det logiskt att ombilda fackhögskolornas lärarkollegier till fakulteter.

Lärarkollegiet vid handelshögskolan i Göteborg anför huvudsakligen följande:

Att utbyta termen lärarkollegium mot fakultet synes medföra vissa fördelar vid utarbetandet av för hela den akademiska världen avsedda författningar. Benämningen företagsvetenskaplig synes däremot knappast vara en helt lyckad nyskapelse. Lärarkollegiet föreslår därför, att man bibehåller termen ekonomisk fakultet.

Kanslern anför:

Enligt min mening har starka skäl anförts av vederbörande myndigheter vid universitetet i Lund mot utredningens förslag beträffande den ekonomiska fakultetens i Lund upphörande som självständig fakultet. I likhet med nämnda universitetsmyndigheter har jag kommit till den uppfattningen att ifrågavarande fakultet bör bibehållas. I övrigt har jag funnit mig böra tillstyrka vad utredningen i förevarande avseenden förordat. De kvarvarande humanistiska ämnenas ställning och därmed sammanhängande problem torde dock böra bli föremål för närmare utredning. Även den nya fakulteten i Göteborg synes mig böra benämnas samhälls- och företagsvetenskapliga fakulteten.

Den av universitetsutredningen föreslagna uppdelningen av varje matematisk-naturvetenskaplig fakultet i tre sektioner, nämligen en matematisk-fysisk, en

kemisk och en biologisk-geografisk, har avstyrkts av vederbörande fakulteter och konsistorier i Lund, Göteborg och Stockholm men tillstyrkts av matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Uppsala, medan konsistoriet i Uppsala icke synes ha yttrat sig i ämnet. Då vägande skäl synes mig ha anförts mot den föreslagna sektionsuppdelningen är jag icke beredd att biträda utredningens förslag på denna punkt.

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna yttrar i huvudsak följande:

Överstyrelsen vill anmärka, att det knappast kan framstå som tillfredsställande att skapa en genomgående enhetlig nomenklatur för organ, som i realiteten ej hava överensstämmande karaktär och uppgifter. Några större svårigheter att i en gemensam stadga för universitet och högskolor för vissa fall meddela särbestämmelser torde knappast möta. Däremot måste det synas mindre lämpligt att i en sådan stadga, exempelvis för en teknisk fakultet, meddela bestämmelser, som förutsätts i väsentliga hänseenden icke skola gälla och därför i stället sättas ur kraft genom av Kungl. Maj:t i annan ordning meddelade föreskrifter. Överstyrelsen finner därför för egen del den vedertagna benämningen »lärarkollegium» böra bibehållas vid de tekniska högskolorna. Icke heller har överstyrelsen blivit övertygad om angelägenheten av att där ersätta benämningen »avdelning» (avdelningskollegium)» med »sektion».

C. Fakulteters/sektioners sammansättning

Universitetslärarförbundet (ULF) anför i huvudsak följande:

ULF måste med skärpa kräva att laboratorernas titelfråga äntligen löses i förevarande sammanhang. I princip samtliga remissinstanser har tillstyrkt ändringen, som icke skulle föra med sig någon som helst kostnad för statsverket. Förbundet kan därför icke acceptera att frågan även denna gång undanskjutes. ULF vill härvid förutskicka, att den nya forskarkarriärutredningen icke utgör något som helst skäl för ytterligare uppskov. Den titel, som närmast synes böra ifrågakomma, är professor eller biträdande professor.

I frågan om fakulteters/sektioners sammansättning anför ULF följande:

ULF tillstyrker förslaget att varje *fakultet och sektion* såsom beslutande församling skall bestå av de till densamma hörande ordinarie lärarna men anser att även e. o. docenterna och därjämte forskardocenterna och utländska lektorerna bör vara representerade i dessa organ.

SACO anför:

Beträffande fakulteternas beslutande församlingar finner SACO, att dessa förutom de ordinarie lärarna även bör omfatta representanter för e. o. docenterna, forskardocenterna och de utländska lektorerna. Dessutom bör enligt SACO:s mening i denna församling ingå valda representanter för kategorierna assistenter, amanuenser, doktorander och licentiander. I de tekniska fakulteternas sektioner bör speciallärarna, liksom nu är fallet, representeras.

TCO anför:

Breddningen av fakulteter/sektioner till att omfatta samtliga inom respektive områden anställda ordinarie lärare ställer sig TCO positiv till.

Teologiska fakulteten i Uppsala anför väsentligen följande:

Fakulteten instämmer i förslaget att dessa befattningshavare på i utredningen angivna villkor skall ingå i fakulteten och anser därjämte att forskardocenterna i sin egenskap av i regel än mer än universitetslektorerna kvalificerade forskare bör vara fakultetsledamöter.

Juridiska fakulteten i Uppsala anför i huvudsak följande:

I fråga om fakulteternas och sektionernas sammansättning vill fakulteten, ehuru vid densamma universitetslektorer icke finnas anställda, uttala tvekan beträffande förslaget att göra lektorer till ordinarie ledamöter. Enligt utredningens förslag skall laborator (motsvarande) deltaga i ärende om tillsättning av laboratorstjänst (motsvarande). I fakulteten ha delade meningar yppats i detta avseende. Majoriteten av fakultetsledamöterna fäster vikt vid de ömtåliga problem ett sådant deltagande kan medföra för en laborator (preceptor). Å ena sidan kan denne tänkas bli beroende av någon av de sökandes omdöme vid en senare professorskonkurrens. Å andra sidan kan han då det gäller en laboratur (preceptor) i samma ämne som hans eget komma att i framtiden konkurrera med en sökande och därför ha intresse av att dennes skicklighet ej värderas för högt. Dessa ledamöter anse därför övervägande skäl tala för att endast låta sådana ordinarie lärare som uppnått slutposter — dvs. professorerna — deltaga i ifrågasvarande ärenden. Häremot har emellertid inom fakulteten invänts, att situationen i princip icke skilde sig från det fall då en professor bedömde ärenden rörande tillsättning av professorer.

Medicinska fakulteten i Uppsala anför:

Fakulteten har intet att invända mot utredningens förslag till fakultetens sammansättning och funktion, men vill tillägga att överläkare vid undervisnings-sjukhus, under de förutsättningar som ovan nämnts, är att betrakta som ordinarie akademiska lärare och därför bör ingå såsom fast ledamot i fakulteten i paritet med universitetslektor, efter förslag av fakulteten i varje enskilt fall. Dylika överläkare företräder ofta egna och nyinrättade specialiteter inom sjukvården, och är ofta vetenskapligt mycket framstående, vilket är en ytterligare motivering.

Historisk-filosofiska sektionen i Uppsala tillstyrker utredningens förslag beträffande ledamotskap för laboratorer. Sektionen anför vidare i huvudsak följande:

Sektionen finner det också riktigt, att de ordinarie lektorerna blir företrädare i fakulteter (sektioner). Sektionen delar därvid utredningens uppfattning, att de icke skall deltaga i ärende som rör tillsättning av professor eller laborator, eller i ärende rörande betygssättning av doktorsavhandling eller rörande docentförordnande. Det finns emellertid skäl som talar för en viss begränsning i lektorernas skyldighet att vara ledamöter i fakulteter och sektioner. Om en generell skyldighet stadgas för samtliga ordinarie lektorer, kan detta dels leda till att fakulteter och sektioner blir onödigt stora församlingar, utan att därför ärendena blir mera allsidigt behandlade, dels medföra att en grupp blir överrepresenterad. Det kan därför övervägas, huruvida icke endast en ordinarie lektor per ämne bör ges säte och stämma i fakultet (sektion) varvid studierektor bör vara självskriven som ämnesrepresentant.

Liknande synpunkter anföres av *språkvetenskapliga sektionen i Uppsala*.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Uppsala anför:

Vad angår fakultetens framtida sammansättning har fakulteten konstaterat, att antalet ledamöter kommer att bli ohanterligt stort icke minst med tanke på de aktuella kraven på flera toppbefattningar och den väntade stora ökningen av antalet universitetslektorer. Fakulteten har därför diskuterat olika förslag till begränsning av antalet ledamöter, exempelvis genom att universitetslektorerna skulle företrädas av på visst sätt utsedda representanter (en för varje ämne eller professur).

Utredningen har emellertid föreslagit att beslutanderätten i flertalet ärenden skall kunna delegeras till dekanus, fakultetsnämnd och utbildningsnämnd, varvid kan fästas särskilda villkor för beslutanderättens utövande. Om denna delegationsmöjlighet rätt utnyttjas behöver fakultetens och sektionernas sammanträden icke bli alltför betungande.

Större konsistoriet i Uppsala anför:

Konsistoriet anser att ordinarie lektorer böra vara representerade i fakultet och sektion och deltaga i behandling av samtliga ärenden utom sådana som gälla tillsättning av professorer och laboratorer eller motsvarande, betygsättning å doktorsavhandling och docentförordnanden. Flera skäl tala emellertid för en begränsning av lektorernas representation, såsom närmare utvecklats i historisk-filosofiska sektionens yttrande. I överensstämmelse med sektionen anser konsistoriet det böra övervägas att begränsa representationen till en ordinarie lektor per ämne eller professur med studierektor som självskriven ämnesrepresentant. Å andra sidan ifrågasätter konsistoriet om icke så högt kvalificerade och erfarna lärare som forskardocenterna böra ha säte och stämma i fakultet och sektion i vad avser samtliga ärenden med undantag av sådana, som gälla tillsättning av professor och laborator eller motsvarande samt docentförordnande.

Medicinska fakulteten i Lund yttrar:

Titelfrågan för laboratorerna (motsvarande) måste ovillkorligen lösas inte minst med hänsyn till frågans allt större betydelse i internationella forsknings-sammanhang. Fakulteten hälsar därför med tillfredsställelse, att universitetsutredningen nu för tredje gången föreslår titeln adjungerad professor, ett förslag, i vilket fakulteten helt instämmer och som snarast borde genomföras.

Humanistiska fakulteten i Lund har intet att erinra mot att ordinarie universitetslektor ges säte och stämma i fakultet/sektion. Dock vill fakulteten bestämt hävda, att den av utredningen föreslagna begränsningen av universitetslektors ledamotskap bör utvidgas till att omfatta även ärenden rörande förordnande på docent- eller forskardocenttjänst.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Lund anför väsentligen följande:

Fakulteten finner det vara lämpligt, att även lektorerna beredes viss representation i fakulteten, men anser, att utredningen starkt överbetonat vikten härav vid framhållandet av utbildningsfrågornas betydelse vid fakultetsarbetet. Den föreslagna utbyggnaden av de s. k. utbildningsnämnderna kommer såsom framhålls av utredningen att innebära, att dessa nämnder inte blott blir beredningsorgan utan i realiteten även kommer att svara för handläggningen av alla utbildningsfrågor. Dessa omständigheter gör det angeläget, att universitetslektorerna får en så talrik representation i utbildningsnämnderna som möjligt, medan där-

emot deras deltagande i fakultetens arbete principiellt sett kan begränsas till bevakandet av utbildningsfrågor av skilda slag. Enligt fakultetens åsikt uppnås detta enklast genom att den odelade matematisk-naturvetenskapliga fakulteten tillföres fyra av konsistoriet utsedda representanter för ifrågavarande universitets ordinarie universitetslektorer på lämpligt sätt fördelade mellan fakultetens ämnen.

Större konsistoriet i Lund anför:

Enligt konsistoriets mening måste de av fakulteterna anförda synpunkterna bli föremål för ett allvarligt beaktande. Å ena sidan är det, som universitetsutredningen framhåller, ej rimligt att från fakultetsarbetet utesluta den lärarkategori, som handhar en mycket stor del av utbildningen för grundexamina, men å andra sidan får fakulteternas sammansättning ej förändras så, att utbildningssynpunkter kommer att dominera över forskningssynpunkter eller att de stora undervisningsämnena får en i förhållande till mindre ämnen alltför överväldigande representation. För egen del finner konsistoriet, att problemet enklast löses så, att lektorsledamöternas antal begränsas antingen till en lektorsledamot per ämne eller till en fjärdedel av fakultetens eller sektionens professurer och laboraturer (motsvarande). För den händelse denna föreskrift nödvändiggör val, bör valet göras av fakultetens (sektionens) ordinarie universitetslektorer själva och avse en tid av tre år.

Konsistoriet tillstyrker universitetsutredningens förslag att universitetslektorerna icke skall äga rätt att delta i behandlingen av vissa fakultetsärenden. Beträffande laboratorernas titelfråga instämmer konsistoriet i medicinska fakultetens uttalande.

Medicinska fakulteten i Göteborg anför:

Fakulteten vill framhålla, att universitetsutredningen allför litet beaktat *de kliniska lärarnas* ställning i organisationen. Dessa befattningshavare är alla docentkompetenta och många t. o. m. väl professorskompetenta. Med hänsyn till att de innehar sexårsförordnande med möjlighet till omförordnande obegränsat antal gånger, intar de i realiteten ungefär samma ställning på en klinik som laboratorerna (motsvarande) på institutionerna. Fakulteten har vid flera tillfällen framhållit, att dessa befattningar borde omvandlas till ordinarie tjänster, förslagsvis i lönegrad B 1 med samma tillsättningsförfarande, kompetenskrav och ställning som laboratorerna. Intill dess så eventuellt blir fallet, föreslår fakulteten, att de kliniska lärarna erhåller samma ställning i organisationen och förvaltningen som universitetslektorerna. Detta är desto mer motiverat som de vetenskapliga kompetenskraven är högre för klinisk lärare än för universitetslektor.

Fakulteten har tidigare vid flera tillfällen framhållit angelägenheten av att *laboratorsgruppens titelfråga* får en tillfredsställande lösning. Den delar universitetsutredningens uppfattning att tjänstebenenämningen bör vara adjungerad professor och uttalar förhoppningen att denna gamla fråga med det snaraste blir löst.

Humanistiska fakulteten i Göteborg anför:

Då även vissa andra grupper av ärenden i utpräglad grad avser vetenskapliga bedömningsfrågor och lektorerna har sin primära uppgift på utbildningsområdet, anser fakulteten att lektorernas deltagande i fakultets- och sektionsarbete måste avgränsas genom bestämmelsen att de skall äga säte och stämma i fakultet och sektion enbart vid behandlingen av utbildningsärenden och ärenden angående fördelning av stipendier till de studerande.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Göteborg anför:

Fakulteten befarar, att om alla ordinarie universitetslektorer skulle äga säte och stämma i sektion och fakultet, detta kunde medföra en stark överrepresentation såväl av kategorin universitetslektorer som av ämnen med stor tillströmning av studerande. Det torde därför böra övervägas om icke universitetslektorernas representation i sektion och fakultet borde på lämpligt sätt begränsas. Fakulteten vill för sin del tillstyrka att, såframt sektionsindelning icke sker, en ordinarie universitetslektor per ämne får säte och stämma i fakulteten vid handläggning av utbildningsärenden. Vid eventuell uppdelning i sektioner vill fakulteten tillstyrka, att en ordinarie universitetslektor per ämne får säte och stämma i sektion vid behandling av utbildningsärenden. Fakulteten vill emellertid avstyrka, att lektorerna i detta fall även får säte och stämma i fakultet.

Större konsistoriet i Göteborg anför i huvudsak följande:

De föreslagna nyindelningarna av de humanistiska och matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna bottenar uppenbarligen i en strävan att söka förhindra att dessa fakulteter skall bli alltför stora och tungmanövrerade. Den matematisk-naturvetenskapliga fakulteten vill för sin del röja denna olägenhet ur världen genom att begränsa lektorernas representation till en lektor per ämne. Konsistoriet vill livligt förorda detta förslag med det förtydligandet, att lektorsrepresentationen endast skall avse ämne eller ämnesområde som är företrätt av professor eller laborator (motsvarande). Om sättet för utseende av dessa representanter för universitetslektorerna bör beslut fattas, sedan lektorerna själva inkommit med förslag därom. Båda de filosofiska fakulteterna önskar dessutom begränsa lektorernas medverkan till utbildnings- och studentstipendieärenden. En på så sätt formulerad begränsning av lektorernas rätt att deltaga i fakultets- och sektionsärendens behandling förefaller emellertid mindre lycklig. Konsistoriet vill i stället i likhet med utredningen förorda ett stadgande av innebörd, att universitetslektor icke skall äga deltaga i behandlingen av vissa, särskilt angivna ärenden, vilka har karaktär av vetenskapliga bedömningsfrågor, såsom tillsättande av vetenskapliga tjänster, dvs. professorer, laboraturer (motsvarande) och docenturer samt ärenden rörande disputationssprov.

Humanistiska fakulteten i Stockholm anför:

Med den utökning av antalet ordinarie universitetslektorat, som måste komma i en nära framtid, blir dessa organ mycket stora och alldeles ohanterliga församlingar, om utredningens förslag skulle realiseras. Fakulteten vill därför föreslå ett arrangemang för universitetslektorernas representation, enligt vilket antingen en universitetslektor per ämne eller lektorer till samma antal som professorerna i ämnet ges säte och stämma i fakultet och sektion. Om universitetslektor utsetts till studierektor, bör vederbörande vara självskriven som ämnesföreträdare enligt den föreslagna modellen. Fakulteten är i övrigt mycket positiv till universitetslektorsrepresentationen, men praktiska skäl framtvingar en begränsning.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Stockholm förordar, att fakulteten kompletteras med representanter för universitetslektorerna och anför till stöd härför följande:

Starka skäl talar för att universitetslektorerna i sin egenskap av ordinarie lärare, bör vara representerade i fakulteten vid handläggning och beslut i alla frågor som rör utbildningens innehåll och organisation. Fakulteten menar dessutom

att dessa representanter för universitetslektorerna också bör deltaga med rösträtt när det gäller tillsättande av ordinarie universitetslektorat. Däremot synes det enligt fakultetens mening icke vara nödvändigt att samtliga ordinarie universitetslektorer är medlemmar av fakulteten. Inskränktes antalet till de universitetslektorer som utsetts till *studierektorer* vinner man den fördelen att antalet medlemmar i fakulteten begränsas och inte automatiskt växer med det ökade elevantalet. Fakulteten föreslår sålunda att utöver professorer och laboratorer även studierektorer ingår som ordinarie ledamöter i fakulteten. Antalet studierektorer torde kunna begränsas till fem motsvarande skolämnena matematik, fysik, kemi och biologi. Den matematisk-naturvetenskapliga fakulteten vid Stockholms universitet skulle i så fall komma att omfatta 19 professorer, 8 laboratorer och 5 studierektorer, totalt 32 personer. Detta antal torde inte i och för sig motivera någon delning av fakulteten.

Större konsistoriet i Stockholm yttrar:

Enligt konsistoriets mening är det lika självklart att universitetslektorerna skall vara representerade i fakulteten som att det icke är nödvändigt att varje lektor sitter i fakulteten. Konsistoriet vill för sin del förorda att studierektor alltid är självskriven ledamot av fakulteten och att, där studierektor saknas, en ordinarie universitetslektor i ämnet utses att ingå såsom ledamot i denna.

Lärarkollegiet vid karolinska institutet anför:

Lärarkollegiet anser att laboratorernas och motsvarande lärares titelfråga bör lösas, icke så som universitetsutredningen föreslagit med införande av den alls icke adekvata benämningen »adjungerad professor» utan med professorstiteln.

Att universitetslektorerna beredes säte och stämma i fakulteterna betraktar lärarkollegiet som en naturlig konsekvens av de principer, som universitetsutredningen haft som grund för sina förslag.

Lärarkollegiet vid medicinska högskolan i Umeå, till vars yttrande *organisationskommittén* anslutit sig, anför:

Lärarkollegiet anser, att utredningens förslag angående fakultetens sammansättning och funktion i stort sett är väl avvägda beträffande de medicinska fakulteterna. Lärarkollegiet anser dock att även överläkare i självständigt ämne vid universitetskliniker bör få rätt att ingå som fast ledamot av den medicinska fakulteten efter förslag av fakulteten i varje enskilt fall.

Lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Malmö finner titeln adjungerad professor för laborator mindre god och föreslår i stället, att laboratorerna benämnas professorer. Samma ståndpunkt intar *Svenska Tandläkaresällskapet*.

Lärarkollegiet vid handelshögskolan i Göteborg anför:

Beträffande fakulteternas sammansättning har lärarkollegiet ingen annan erinran än att lektorsrepresentationen — med hänsyn till önskvärd balans inom fakulteten — bör bestämmas till en lektor för varje huvudämne.

Kanslern anför:

Enligt utredningens förslag skall samtliga ordinarie universitetslektorer vara ledamöter i fakultet och sektion. I nära anslutning till vad som föreslagits i flera av remissyttrandena vill jag föreslå att lektorsrepresentationen begränsas till en universitetslektor per ämne, som är företrädd av professor eller laborator.

Lärarkollegiet vid farmaceutiska institutet, vars yttrande *institutets styrelse* åberopat såsom eget utlåtande, tillstyrker universitetsutredningens förslag beträffande fakulteternas sammansättning. Lärarkollegiet ansluter sig vidare till förslaget beträffande omreglering av institutets laboratorstjänster till tjänster i Bo 1. Däremot anser kollegiet tjänstebenämningen adjungerad professor vara inadekvat och föreslår i stället titeln professor.

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna yttrar i huvudsak följande:

Överstyrelsen vill erinra, att om lärarkollegierna (fakulteterna) skulle omfatta samtliga ordinarie lärare i enlighet med utredningens förslag, antalet ledamöter redan för närvarande skulle uppgå till 111 vid tekniska högskolan i Stockholm och 101 vid Chalmers tekniska högskola. Överstyrelsen delar den av utredningen själv uttalade uppfattningen, att en realbehandling av ärendena med hela fakulteten därmed givetvis blir en orimlighet, så mycket mera som särskilt antalet universitetslektorer under de närmaste åren kan förväntas komma att växa avsevärt. Vad universitetsutredningen föreslagit i fråga om fakultets (lärarkollegiums) sammansättning i akademiska befordringsärenden kan överstyrelsen emellertid tillstyrka med hänsyn till den inskränkning av antalet ledamöter, som därvid för olika fall förutsatts. Däremot synes det överstyrelsen önskvärt att fakultet (lärarkollegium) jämväl i övrigt begränsas och överstyrelsen vill därutöver förorda, att antalet universitetslektorer i allt fall inskränkes till en inom varje ämne.

Överstyrelsen tillstyrker, att i enlighet med utredningens förslag universitetslektor blir ledamot av avdelningskollegium (sektion). Speciallärare, vilken är institutionschef, bör enligt överstyrelsens åsikt — såsom för närvarande är fallet — obligatoriskt vara ledamot av avdelningskollegium (sektion).

D. Fakultetsarbetets organisation

Svenska Teknologföreningen yttrar i huvudsak följande:

Grundprincipen för utredningen vid utformandet av den akademiska utbildningen har varit att det uppställda utbildningsmålet skall nås på så kort tid som möjligt. Svenska Teknologföreningen anser detta vara en viktig princip. Viktigt är även att den genomsnittliga reella studietiden så nära som möjligt överensstämmer med den nominella. Studiegången skall dock vara sådan att studerande med studiesvårigheter har möjlighet att bedriva studierna i en långsammare takt. I utbildningsorganisationen bör därför även ingå en effektiv studievägledning och studieuppföljning, kombinerad med en kuratorsverksamhet liknande den som för närvarande på försök bedrivs vid tekniska högskolan i Stockholm.

Utredningen framlägger förslag till utbildningsnämnder, vilka skall fungera som specialorgan i utbildningsfrågor. Föreningen tillstyrker utredningens förslag till inrättande av dylika vid de tekniska högskolorna dels på sektionsnivå och dels på fakultetsnivå.

Föreningen vill även tillstyrka utredningens förslag om att studentrepresentanter skall få deltaga i sektionens överläggningar i ärenden som gäller utbildningen. Enligt utredningen skulle ett dylikt förfarande redan finnas vid de tekniska högskolorna. Personliga ställningstaganden av enskilda professorer har gjort att rekommendationerna icke alltid föranlett de önskade åtgärderna. Detta gör det nödvändigt att de studerandes närvarorätt blir stadgebunden samt att de klart utsäges vilka frågor som är att betrakta som utbildningsfrågor.

Tekniska samfundet i Göteborg tillstyrker förslaget om utbildningsnämnder.

SFS anför huvudsakligen följande:

Om tolkningen av undervisningsnämndernas kompetens har delade meningar rått vid flera tillfällen. Dels har ifrågasatts om nämnderna generellt skulle äga rätt att befatta sig med vissa typer av ärenden, exempelvis frågor rörande examinationens organisation, dels har oklarhet rått i enskilda ärenden, bl. a. sådana som remitterats till fakulteterna för yttrande. Ett mycket belysande exempel härpå är det föreliggande betänkandet, vilket vederbörande studentrepresentanter i något fall förvägrats uppta till behandling i undervisningsnämnd.

SFS finner det därför synnerligen tillfredsställande, att utredningen sökt precisera de ärendetyper, som nämnderna skall äga yttra sig över. Organisationen förutsätter således liksom utredningen, att nämnderna skall äga behandla *alla utbildningens angelägenheter*.

Utredningen understryker nödvändigheten av en uppföljning av studieresultat och studietider. SFS ansluter sig till dess förslag att den utbildningsadministrativa avdelningen skall svara för insamlandet av material som belyser dessa förhållanden.

SFS noterar tacksamt att utbildningsnämnder i överensstämmelse med av organisationen tidigare framförda synpunkter skall inrättas vid samtliga fakulteter. SFS tillstyrker också förslaget att vid de tekniska fakulteterna utbildningsnämnder jämväl skall inrättas för var och en av fakulteternas sektioner.

Slutligen vill SFS understryka vad de sakkunniga anför om möjligheten för nämnderna att arbeta på avdelningar, vilket tillgodoser behovet av en uppdelning efter olika utbildningsmål. Man kan också ifrågasätta, om inte upprättandet av separata utbildningsnämnder inom en och samma fakultet eller sektion kan komma att te sig som en befogad åtgärd.

SFS tillstyrker i huvudsak vad utredningen föreslår rörande utbildningsnämndernas sammansättning. Vidare skall understrykas det betydelsefulla i att nämnderna genom tillfälliga adjungeringar till sig kan knyta erforderlig sakkunskap på såväl lärar- som studentsidan. I speciella fall kan också en adjungering av särskilda intressenter vara att rekommendera redan på denna nivå, så t. ex. kan en representant med erfarenhet av metodisk undervisning vid lärarhögskola deltaga vid behandlingen av frågor som rör lärarutbildningen.

SACO anför i huvudsak följande:

SACO finner det värdefullt, att utbildningsnämnderna institutionaliseras och inrättas vid alla lärosäten. Enligt utredningens uppfattning kommer nämnderna mycket snart att vinna ställning som de i realiteten avgörande organen vid utbildningsfrågornas behandling på fakultetsnivå. Denna bedömning förefaller SACO realistisk och i konsekvens härmed bör nämnderna ges formell beslutanderätt i sådana utbildningsfrågor, som skall avgöras på det lokala fakultetsplanet. Det bör enligt SACO:s mening övervägas, om nämndernas kompetensområde bör utvidgas till att gälla även tillsättningsärenden av icke ordinarie befattningshavare. En förutsättning härför är att klara administrativa regler skapas för sådana tillsättningsfrågor.

Beträffande förslaget till utbildningsnämndernas sammansättning har SACO ingen erinran bortsett från att, om nämnderna ges formell beslutanderätt, antalet studentrepresentanter minskas från tre till två och en representant väljes av fakultetens eller sektionens docenter, extra universitetslektorer, biträdande lärare och forskarassistenter. Vid de odontologiska fakulteterna bör avdelningstandläkarna vara representerade i utbildningsnämnderna.

TCO anför huvudsakligen följande:

TCO finner det angeläget att utbildningsnämnderna ges sammansättning, befogenheter och funktioner, som svarar mot deras betydelse för utbildningens rätta anordnande. Särskild vikt måste härvid läggas vid utarbetande av studieplaner, så att utbildningen kan bli målinriktad på önskvärt sätt. I det fallet borde redan på fakultetsnivå även allmänintresset, främst representerat av avnäm- och arbetstagargrupper, garanteras visst inflytande. *TCO* vill därför föreslå, att utöver den representation som utredningen tänkt sig skall företrädare för avnäm- och arbetstagare med anknytning till respektive utbildningsområden finnas med i utbildningsnämnderna.

TCO ifrågasätter, om inte fakultets/sektionsnämnd obligatoriskt borde inrättas. Denna borde i så fall ges samma befogenheter och funktioner i fråga om forskningen som utbildningsnämnderna förutsätts få i fråga om utbildningen. Även i sådana nämnder kunde representanter för näringslivet, dvs. avnäm- och arbetstagare med anknytning till respektive områden, säkerligen vara av värde.

För att de för respektive uppgifter lämpligaste personerna skall utses, förordar *TCO*, att dekanus och prodekanus, liksom institutionernas prefekter och studieledare, tillsätts av den lokala universitetsstyrelsen. Detta kan då ske efter förslag från fakulteten/sektionen.

För att samverkan mellan fakulteterna/sektionerna skall kunna ske på lämpligast sätt förordar utredningen att det skall kunna inrättas ämnesgrupper, kompletterade sektioner, sektionsgrupper och fakultetsgrupper. *TCO* finner frågan om samverkan av antytt slag mycket väsentlig och tillstyrker de olika formerna härför. Organisationen finner det också riktigt, att Kungl. Maj:t bestämmer fördelningen av åligganden mellan de olika organen på fakultetsnivån.

Garantilånenämnden anför i huvudsak följande:

Mot bakgrund av sina erfarenheter vill nämnden kraftigt instämma i vad utredningen anför rörande handläggningen av utbildningsärenden på fakultetsnivå. Utbildningsnämnderna bör betraktas som fakulteternas specialorgan för utbildningsfrågor snarare än som rena beredningsorgan, och avgörandet i de flesta utbildningsärendena kommer i realiteten att fattas vid behandlingen i utbildningsnämnd. Utredningen föreslår även, att fakulteterna skall ges möjlighet att delegera beslutanderätten i utbildningsärenden till nämnderna. *Garantilånenämnden* vill för sin del understryka, att sådan delegering bör vara det normala.

Studiesociala utredningen anför:

Studiesociala utredningen har observerat universitetsutredningens förslag att utbildningsnämnderna skall fungera som kontaktorgan mellan universiteten och statsstipendienämnderna eller dessas framtida motsvarighet. *Studiesociala utredningen*, som finner detta förslag väl motiverat, avser för sin del att framlägga förslag om förstärkta utredningsresurser för sistnämnda slag av organ. Härigenom torde förutsättningar på ömse håll komma att finnas för ett aktivt samarbete kring den akademiska utbildningens organisationsfrågor. Frågorna om den akademiska utbildningens effektivitet och studietidens längd är nämligen — som universitetsutredningen också understryker — ingalunda uteslutande en intern universitetsangelägenhet utan en angelägenhet för hela samhället och fordrar ett samarbete mellan ett stort antal intressenter, däribland de myndigheter som närmast har att svara för samhällets ekonomiska stöd till studenterna.

Gymnasieutredningen anför:

Enligt universitetsutredningens förslag åvilar på det lokala planet kontrollen av studieresultaten liksom uppgiften att »vidtaga eller föreslå erforderliga förändringar i utbildningens innehåll och organisation» fakulteterna/sektionerna. Om dessa församlingar, som oftast kommer att omfatta 10—20 personer, verkligen blir så arbetsdugliga som man måste kräva synes tveksamt. Utredningen synes också förutsätta att de i betydande utsträckning skall arbeta genom olika nämnder. Då det gäller utbildningsfrågor är det den s. k. utbildningsnämnden som är av intresse. Genom dess sammansättning med inslag från alla lärarkategorier och en stark studentrepresentation har universitetsutredningen såvitt gymnasieutredningen kan finna avsevärt ökat förutsättningarna för att nämnden tillfredsställande skall kunna fullgöra sina uppgifter. Ett frågetecken vill gymnasieutredningen dock sätta för förslaget om ordförandepostens besättande. Sammankopplingen med tjänsteställningen, vilket innebär att endast professorer kan ifrågakomma som ordförande, är otidsenlig och otillfredsställande även i så måtto som sannolikt majoriteten av nämndens ärenden kommer att gälla elementarutbildningen.

Vissa utbildningsnämnder kommer att få viktiga uppgifter i samband med lärarutbildningen. Det är synnerligen angeläget att behandlingen av dessa frågor sker i nära samarbete med dem som — enligt gymnasieutredningens mening — bör ha det närmaste ansvaret för lärarutbildningen, nämligen lärarhögskolorna. Av allt att döma kommer att i anslutning till varje universitets/högskoleort i framtiden finnas en lärarhögskola. Gymnasieutredningen vill föreslå att då utbildningsnämnd behandlar ärende som på något sätt berör lärarutbildning skall med nämnden adjungeras representant för den näraliggande lärarhögskolan. Representanten bör vara lärarhögskolans rektor eller den han i sitt ställe sätter.

Teologiska fakulteten i Uppsala anför:

Utredningen föreslår att utbildningsnämnder skall ersätta de nuvarande undervisningsnämnderna. Man observerar i detta sammanhang att utredningen i sådan utsträckning ersätter ordet »undervisning» med »utbildning» att det blir osäkert om utredningen över huvud taget anser att det vid ett universitet i fortsättningen skall få förekomma någon undervisning, som icke omedelbart syftar till en bestämd typ av utbildning. Påfallande är att de organ, som enligt utredningens mening skulle bli de »i realiteten avgörande organen vid utbildningsfrågornas behandling på fakultetsnivå» och »de verkliga bärarna av fakulteternas ansvar för utbildningens innehåll och organisation» till 50 % skulle bestå av personer, som icke är akademiska lärare, varvid 5 av 8, dvs. majoriteten av ledamöterna av utbildningsnämnden, icke tillhör fakultet eller sektion. Fakulteten anser att utbildningsnämnden antingen skall fungera som rådgivande organ, i vilket fall fakulteten med viss tvekan kan godtaga den föreslagna sammansättningen eller också att utbildningsnämnden såsom fakultetens särskilda organ i hithörande frågor erhåller beslutanderätt, i vilket fall de högre akademiska lärarna, enkannerligen fakultetsledamöterna måste erhålla en betydligt fylligare representation, svarande mot deras faktiska ansvar såsom ämbetsmän.

Juridiska fakulteten i Uppsala anför:

I avsnittet om fakulteternas och sektionernas organisation uttalar utredningen, att den räknar med att utbildningsnämnderna bli de verkliga bärarna av fakulteternas ansvar för utbildningens innehåll och organisation och markerar uttalandets betydelse genom att infoga att detta »bör klart sägas ifrån». Detta synes

dock vara svårt att förena med vad som säges i den föreslagna stadgan, och för den juridiska fakulteten framstår det som ofrånkomligt, att fakulteten såsom sådan måste vara den verkliga bäraren av nämnda ansvar. Fakulteten kan icke undandraga sig det reella ansvaret i detta hänseende, hur viktig och värdefull än fakultetens utbildningsnämnd kommer att vara.

Medicinska fakulteten i Uppsala anför:

Fakultetsnämnden bör för medicinska fakultetens vidkommande föreskrivas ha följande sammansättning: dekanus, prodekanus, en ordinarie lärare, två ordinarie lärare (dock ej professor), eventuellt flera ledamöter.

Fakulteten instämmer med utredningen i att utbildningsnämnden, motsvarande den nuvarande undervisningsnämnden, har en viktig funktion inom fakulteten. Fakulteten föreslår att en studierektor skall väljas bland fakultetens ordinarie lärare för en tid av tre år åt gången, samt att denne studierektor automatiskt skall ingå i utbildningsnämnden.

Historisk-filosofiska sektionen i Uppsala anför i huvudsak följande:

Beträffande de föreslagna utbildningsnämnderna delar sektionen utredningens uppfattning, att det är ändamålsenligt att en sådan nämnd, liksom nu är fallet, finnes för var och en av fakultetens sektioner.

Liksom utredningen är sektionen av den meningen, att det formella ansvaret för utbildningens innehåll och organisation på universitetsplanet alltför bör ligga hos fakulteter och sektioner.

Om dessa utbildningsnämnder icke längre skall fungera som rena beredningsorgan eller organ för överläggningar mellan lärare och studenter, utan bli »de verkliga bärarna av fakultetens ansvar för utbildningens innehåll och organisation», kan sektionen emellertid icke acceptera utredningens förslag beträffande nämndernas sammansättning. En sektion eller fakultet kan knappast förväntas bära det formella ansvaret i frågor, som i realiteten skall avgöras inom ett organ, där en så betydande del består av personer som icke är fakultets- eller sektionsledamöter.

Sektionen finner sålunda, att denna del av förslaget bör modifieras därhän, antingen att utbildningsnämnderna fortsätter att fungera som rena beredningsorgan, i vilket fall utredningens förslag till sammansättning skulle kunna godtagas, eller att dessa nämnder blir fakulteternas och sektionernas specialorgan för utbildningsfrågor, där dessa frågor i realiteten avgöres. Detta senare alternativ förutsätter enligt sektionens mening med nödvändighet, att de högre akademiska lärarna och speciellt fakulteternas och sektionernas ledamöter där får en dominerande ställning. Sektionen finner det också vara av vikt, att i görligaste mån alla lärarkategorier, alltså även e. o. docenter, är representerade i nämnden.

Sektionen finner det mycket tacknämligt, att utredningen i detalj belyst samarbetsfrågorna på fakultetsnivå och givit förslag till stadgemässiga former för deras lösande.

Behov finns givetvis av att upprätta beredningsorgan inom fakultet och sektion närmast motsvarande de nuvarande petitakommittéerna. Sektionen är emellertid mer tveksam om nödvändigheten av att stadgemässigt föreskriva dessa sistnämnda organs sammansättning.

Sektionen delar utredningens uppfattning att den nuvarande dekanusinstitutionen kan kvarstå i väsentligen oförändrad form och vill understryka, att det är viktigt att utredningen vinner fullt beaktande för sitt förslag, att dekanus skall medges en mot arbetet såsom dekanus svarande partiell tjänstebefrielse.

Språkvetenskapliga sektionen i Uppsala anför:

Vad beträffar utbildningsnämnderna anser sektionen det omotiverat att icke behålla nuvarande benämning *undervisningsnämnder*. Likaledes finner sektionen utredningens förslag att öka antalet ledamöter i utbildningsnämnden från 7 till 8 med en representant för assistenter m. fl. omotiverat med hänsyn till att enligt hittills gjorda erfarenheter i undervisningsnämnderna studentrepresentanterna ofta tagits bland assistentgruppen. Mera berättigat vore att utöka antalet lärarrepresentanter. För övrigt synes det sektionen rimligt, att lärarledamöternas antal är större än studentrepresentanternas, särskilt som det är fakulteterna (sektionerna), som bära det yttersta ansvaret för de beslut som fattas inom undervisningsnämnderna. Även om dessa äro att betrakta som beredningsorgan, kommer deras handläggning av utbildningsfrågor i realiteten att bli avgörande för ärendenas utgång.

Utredningens förslag om fakultets- och sektionsnämnder tillstyrkes, likaså förslaget att bereda möjlighet för dekanerna att erhålla en mot arbetet som dekanus svarande partiell tjänstebefrielse.

Större konsistoriet i Uppsala anför:

Konsistoriet, som beträffande utbildningsnämnderna hänvisar till den i ett flertal yttranden framförda kritiken mot utbildningsnämndernas sammansättning och uppgifter, anser det för sin del oundgängligt att fakulteterna även i fortsättningen skola ha ansvaret för undervisningens omfattning och innehåll och att utbildningsnämnden sålunda som hittills fungerar enbart som fakultetens respektive sektionens rådgivande och beredande organ i undervisnings- och utbildningsfrågor.

Juridiska fakulteten i Lund anför:

För vinnande av en viss lättnad i de akademiska lärarnas administrativa arbetsbörda bör enligt fakultetens mening möjlighet införas att delegera beslutanderätten i rutinärenden till fakultetens sekreterare.

Som utredningen anfört kommer dekanatet att medföra ett högst betydande ansvar och omfattande arbetsuppgifter. Dekanus måste därför enligt fakultetens mening beredas en avsevärd nedsättning av undervisningsskyldigheten.

Större konsistoriet i Lund anför:

Universitetsutredningen understryker, att den betydelse utredningen tillmätt fakultetsorganen, framför allt beträffande planeringsarbetet för läroanstalternas fortsatta utbyggnad, innebär ett högst betydande ansvar och en omfattande arbetsuppgift för dekanerna. Dessa måste ovillkorligen avlastas från samordnings- och sekretariatsgöromål genom till deras förfogande stående fakultetssekreterare, och bör dessutom tillförsäkras en avsevärd nedsättning i sin undervisnings- och examinationsskyldighet för att kunna hålla nödig kontakt med sin forskningsverksamhet.

Humanistiska fakulteten i Göteborg anför:

Fakulteten får med skärpa framhålla att utbildningsnämnderna — liksom hittillsvarande undervisningsnämnder — bör ha karaktären av beredningsorgan och att det direkta ansvaret för utbildningsärendena liksom nu i sista hand måste ligga hos fakulteten. Då även med denna inskränkning i verksamheten

utbildningsnämnderna kommer att få flera uppgifter än undervisningsnämnderna är det angeläget att sakkunskapen blir väl företrädd och att vikten av kontinuitet beaktas. Fakulteten föreslår därför att lärarnas representation utökas med ännu en ledamot, så att både universitetslektorer och docenter samtidigt kan vara företrädare i utbildningsnämnden. Fakulteten anser det vidare önskvärt att en av representerarna för de studerande är licentiand eller doktorand.

Fakulteten finner att utbildningsnämndernas tänkta uppgift att »ägna uppmärksamhet åt studieförhållandena» kan ge upphov till tolkningssvårigheter och diskussioner om nämndernas kompetensområde. Fakulteten finner att denna allmänt hållna formulering borde preciseras eller helt slopas.

Fakulteter och sektioner skall såsom beredningsorgan kunna tillsätta fakultets- respektive sektionsnämnder. Humanistiska fakulteten finner denna möjlighet vara värdefull för organ med stort antal ledamöter men vill ifrågasätta om dessa nämnders ställning och sammansättning behöver regleras stadgemässigt.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Göteborg ansluter sig till humanistiska fakultetens yttrande beträffande fakultets/sektionsnämnder samt anför vidare väsentligen följande:

Undervisningsnämnderna skall enligt utredningens förslag avlösas av utbildningsnämnder med något vidgade funktioner i jämförelse med deras nuvarande motsvarighet. Fakulteten har ingen erinran mot att nämndernas uppgifter utökas på det sätt som angivits men finner, att den stadgemässiga formuleringen av deras uppgifter brister i precision i jämförelse med föreskrifterna i 43 § av universitetsstatuterna. Särskilt nämndens tänkta uppgift att »ägna uppmärksamhet åt studieförhållandena» kan ge upphov till tolkningssvårigheter om nämndernas kompetensområde. Fakulteten finner att denna allmänt hållna formulering borde preciseras. Alternativt skulle den kunna slopas utan att utbildningsnämndens befogenheter därför i realiteten bleve mindre än vad utredningen avsett.

Fakulteten tillstyrker den av utredningen föreslagna sammansättningen av nämnderna, även om fakulteten hyser tvekan beträffande det befogade i att amanuens- och assistentkategorin skall representeras i nämnderna.

Större konsistoriet i Göteborg anför:

De omorganiserade undervisningsnämndernas, de s. k. utbildningsnämndernas, vidgade funktioner och ökade ansvar har mött stark kritik inom den humanistiska fakulteten. Konsistoriet instämmer helt i dessa kritiska synpunkter. Det förefaller konsistoriet uppenbart, att dessa organ med deras starka studentinslag endast kan ha rent beredande uppgifter. Även med den av den humanistiska fakulteten föreslagna förstärkningen av lärarrepresentationen och differentieringen av studentrepresentationen, vilka förslag konsistoriet förordar, bör utbildningsnämnderna liksom hittills begränsa sin verksamhet till handläggning av nya studieplaner och därmed sammanhängande frågor.

Juridiska fakulteten i Stockholm anför:

Med tanke på de ökade och viktigare uppgifter som amanuens- och assistentpersonalen torde komma att få enligt utredningens förslag finner juridiska fakulteten det riktigt att denna kategori också blir vederbörligen representerad i de s. k. utbildningsnämnderna.

Humanistiska fakulteten i Stockholm anför i huvudsak följande:

Utredningen har strävat efter att förstärka de nuvarande undervisningsnämndernas ställning (i betänkandet föreslås namnet utbildningsnämnder, vilket dock förefaller vara en onödig och omotiverad namnändring; fakulteten föreslår därför, att benämningen undervisningsnämnd bibehålles). I dagens situation, då universitetens och högskolornas utbildande funktioner befinner sig under stark utvidgning och omvandling, synes det vara av största vikt, att fakulteterna får kvalificerade beredningsorgan för utbildningsfrågor. Fakulteten vill understryka att dessa nämnder skall vara beredningsorgan och att fakulteten skall bära det fulla ansvaret för utbildningens innehåll och organisation. I vissa ärenden kan fakulteten givetvis delegera beslutanderätten till undervisningsnämnd. Även i övrigt måste organisatoriska åtgärder vidtagas för att kanalisera den pappersflod, som för närvarande hotar att dränka undervisningsnämnderna i formalia och för att undervisningsnämndernas arbete skall kunna inriktas på sakfrågor av stor betydelse, såsom en innehållslig granskning av studieplaner och initiativ till nya utbildningslinjer och till pedagogiska reformer.

Undervisningsnämnden måste med hänsyn till sina uppgifter ha en majoritet av lärarrepresentanter. Fakulteten vill därför föreslå en utökning av antalet lärarrepresentanter från betänkandets fyra till fem och anser, att en av dessa skall vara universitetslektor.

Beträffande utredningens synpunkter på undervisningsnämndernas uppgifter, bl. a. i samband med registreringen, vill fakulteten kräva en inskränkning och precisering så, att det åläggs undervisningsnämndernas sekreterare att från institutionerna kontinuerligt insamla och sammanställa sådant registreringsmaterial, som regelbundet insamlas på institutionerna och som är nödvändigt för att undervisningsnämnderna skall kunna fullgöra sina uppgifter.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Stockholm anför:

För att göra fakultetens arbete effektivare föreslås inrättandet av ett icke närmare definierat antal stående kommittéer.

Till dessa kommittéer som fakulteten sålunda själv skulle kunna tillsätta, upplösa och komplettera alltefter behov och omständigheter, skulle fakulteten ha rätt att delegera beslutsrätt å fakultetens vägnar.

Ett konsekvent tillämpande av detta system med delegerande av beslutsrätten till för ändamålet lämpligt sammansatta kommittéer skulle enligt fakultetens mening i hög grad underlätta det administrativa arbetet utan att därför några komplicerade nya organisationsformer skulle behöva inrättas.

Utredningen föreslår att benämningen undervisningsnämnd ersätts med utbildningsnämnd. Fakulteten finner denna namnändring helt omotiverad då undervisning i samband med eller syftande till vetenskaplig forskning alltjämt kommer att utgöra en av universitetens viktigaste uppgifter, som måste behandlas parallellt med frågor rörande utbildningen. Följaktligen är det vidare begreppet undervisningsnämnd en mera adekvat benämning. Fakulteten vill föreslå att utöver universitetsutredningens förslag lärarrepresentationen förstärkes med en ledamot, vilken lämpligen bör tillhöra docentkåren.

Större konsistoriet i Stockholm anför:

Beträffande de föreslagna utbildningsnämnderna biträder konsistoriet de båda filosofiska fakulteternas förslag att det nuvarande namnet undervisningsnämnd såsom mera adekvat skall bibehållas. Konsistoriet instämmer även i förslaget om en förstärkning av lärarrepresentationen såsom en logisk följd av den förstärk-

ning av undervisningsnämndens ställning som förslaget innebär. Konsistoriet vill dock understryka den framlagda synpunkten att ansvaret för utbildningens innehåll och organisation skall vila på fakulteten och icke på undervisningsnämnden; i 52 § författningsförslaget bör orden »särskilda organ» utbytas mot »beredningsorgan». Detta synes desto mera angeläget som undervisningsnämndernas sammansättning icke garanterar att institutionernas synpunkter på undervisningsfrågor i tillräcklig grad beaktas.

Lärarkollegiet vid karolinska institutet anför:

Lärarkollegiet vill instämma med utredningen i dess förslag rörande utbildningsnämndernas uppgifter. Däremot anser lärarkollegiet att dessa nämnder för att kunna bli effektiva expertorgan för undervisningsfrågor borde göras mera månghövdate och exempelvis innefatta en från tre till sju ledamöter ökad lärarrepresentation.

Lärarkollegiet vid medicinska högskolan i Umeå, till vars yttrande *organisationskommittén* anslutit sig, anför i huvudsak följande:

I medicinska fakulteterna finnes endast få universitetslektorer. Lärarkollegiet vill därför föreslå, att fakultetsnämnden skall utgöras av dekanus, prodekanus, en professor samt två övriga ordinarie lärare, varav minst en icke professor.

Dekanus bör vara självskriven ledamot av utbildningsnämnden, även om han icke är ordförande i nämnden. Ordförande, studierektor, bör väljas av fakulteten bland dess ordinarie lärare. Är dekanus ordförande bör 3, i annat fall 2, av utbildningsnämndens övriga sju ledamöter väljas av fakulteten/sektionen bland dess lärare. Av fakultetens fyra ledamöter i utbildningsnämnden bör enligt lärarkollegiets uppfattning högst tre vara professorer.

Lärarkollegiet vid handelshögskolan i Göteborg anför huvudsakligen följande:

Utbildningsnämndens sammansättning förefaller icke vara godtagbar. Om nämnden skall vara bärare av fakulteternas ansvar i undervisningsfrågor, måste lärarrepresentationen stärkas betydligt i förhållande till representationen av studenter. Så länge det slutliga ansvaret ligger hos fakulteten — och en sådan ordning förefaller vara den enda rimliga — måste också det slutliga avgörandet ligga hos fakulteten respektive dess representanter.

Kanslern anför:

De nuvarande undervisningsnämnderna har sju ledamöter, varav fyra lärare och tre studentrepresentanter. Utredningen har föreslagit att antalet ledamöter i utbildningsnämnden, vilket skulle bli undervisningsnämndens nya namn, ökas till åtta. Den åttonde ledamoten skulle väljas av fakultetens (sektionens) assistent-amanuensgrupp. Detta förslag tillstyrker jag. Däremot vill jag ifrågasätta om inte också antalet lärarrepresentanter bör ökas med en. Universitetsutredningen har tänkt sig att fakulteterna (sektionerna) i icke ringa utsträckning skall delegera sin beslutanderätt i utbildningsfrågor till utbildningsnämnden. Häremot har i många yttranden hävdats att utbildningsnämnden med sitt starka studentinslag endast bör ha rådgivande och förslagsställande funktioner. För min del vill jag erinra om att enligt utredningens förslag till universitetsstadga för delegationsbeslut fordras att två tredjedelar av fakultetens eller sektionens ledamöter är ense därom. Vidare sägs att vid beslutet må fästas särskilda villkor för beslutanderättens utövande. Med hänsyn härtill och till den ökning av lärarrepresentationen, som jag förordar, anser jag det inte möta några större betänk-

ligheter att utbildningsnämnden vid sidan av sina rådgivande och förslagsställande huvuduppgifter även, i den omfattning fakulteten eller sektionen bestämmer, utövar beslutanderätt i utbildningsfrågor.

Lärarkollegiet vid farmaceutiska institutet, vars yttrande *institutets styrelse* åberopat såsom eget utlåtande, anför:

Lärarkollegiet ansluter sig till utredningens förslag beträffande utbildningsnämnder. Benämningen »undervisningsnämnd» bör dock kunna bibehållas.

Avdelningskollegiet för teknisk fysik vid tekniska högskolan i Stockholm anför:

Eftersom avdelning F redan är så stor att en realbehandling av undervisnings- och utbildningsfrågor utan tidigare förberedande arbete i en beredande kommitté synes svår, anser avdelningskollegiet att en utbildningsnämnd på sektionsnivå är motiverad. Det synes också lämpligt att studentrepresentanter på ett så tidigt stadium som möjligt av ett ärendes behandling får tillfälle att yttra sig.

Avdelningskollegiet finner det ändamålsenligt att den kommande sektionen F har möjlighet att särskilt för detta petitaarbete tillsätta en sektionsnämnd.

Lärarkollegiet vid tekniska högskolan i Stockholm anför:

Tanken med inrättandet av utbildningsnämnder finner lärarkollegiet i och för sig riktig men vill framhålla att vid en teknisk högskola undervisningen i varje ämne — till skillnad från vid universiteten — är snävt bunden av för varje år fastställt program samt läro- och timplaner och att undervisningen i huvudsak rättas häfter. Vid KTH har sedan många år den sedvänjan varit utbildad att varje avdelningskollegium vid handläggning av studiefrågor tillkallar representanter för berörda studerande. Fördelen härmed är att samtliga lärare inom avdelningskollegiet (den blivande sektionen) får tillfälle och skyldighet att med sina kolleger och med de studerande diskutera och besluta rörande utbildningsfrågor. Med den begränsning som universitetsutredningens förslag innebär skulle endast 4 av lärarna ha att handlägga samtliga lärares ämnen. Detta skulle innebära en försämring varför lärarkollegiet rekommenderar att den nu befintliga anordningen bibehålles men stadgebindes.

Förslaget att *ämnesgrupp* skall kunna bildas oavsett om de berörda lärarna tillhör samma universitet eller icke och med uppgift att handlägga till deras vetenskaper anknyttade ärenden finner lärarkollegiet vara en anordning som även stadgeenligt bör införas för de tekniska högskolorna.

Lärarkollegiet vid Chalmers tekniska högskola anför:

Beträffande mandattiden för dekanerna avstyrker lärarkollegiet utredningens förslag, att tiden skall sättas till tre år. Erfarenheterna utvisar att nuvarande fyra år är en väl avpassad mandattid.

Bland uppgifterna för utbildningsnämnden — i vars arbete kanslibyråns utbildningsavdelning förutsättes aktivt deltaga — torde upprättandet av läro- och timplaner komma att ingå. Lärarkollegiet förutsätter, att vid behandlingen av dessa och liknande ärenden samtliga i sektionen ingående läroämnen blir representerade i nämnden. Eftersom åtskilliga av högskolans läroämnen skär igenom två eller flera sektioner, bör i förekommande fall samråd ske mellan utbildningsnämnderna.

Förslaget att lärare inom närbesläktade vetenskaper skall kunna bilda *ämnesgrupp*, oavsett om de tillhör samma lärosäte eller ej, tillstyrkes.

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna yttrar:

Överstyrelsen har för egen del funnit sig vilja tillstyrka, att jämväl vid de tekniska högskolorna inrättas organ motsvarande de nuvarande undervisningsnämnderna vid universiteten och vissa fackhögskolor och med i huvudsak samma uppgifter. Enligt överstyrelsens åsikt bör nämnderna sålunda bibehålla karaktären av beredningsorgan för fakultetsorganen. Att de ifrågavarande nämnderna också — såsom utredningen avsett — genom fakultetsorganens överlåtande på dem av sitt ansvar för utbildningens innehåll och organisation skulle bli de verkliga bärarna därav, finner överstyrelsen däremot icke helt tillfredsställande. Nämnderna bör självfallet icke inskränka sig till att bli passiva diskussionsorgan, utan de bör aktivt ägna sig åt sina uppgifter och följa upp dessa. Det beslutande ansvaret bör emellertid enligt överstyrelsens mening alltså jämt ligga hos fakultetsorganen; utredningens förslag i detta hänseende bör alltså i viss mån jämkas i enlighet med vad överstyrelsen nu angivit. Med anledning av vad som från lärarkollegiernas sida anförts rörande angelägenheten av att även andra lärare än de, som tillhöra vederbörande nämnd, skola kunna deltaga i handläggningen av förekommande ärenden vill överstyrelsen — som uppmärksammat att enligt utredningens förslag ytterligare lärarrepresentanter skola kunna adjungeras — betona att så bör ske i önskvärd omfattning. Slutligen vill överstyrelsen förorda att den nuvarande benämningen »undervisningsnämnd» bibehålles såsom mera lämplig.

Beträffande förslaget om kompletterade sektioner anför överstyrelsen följande:

Detta förslag, som närmast avser de tekniska högskolorna, där en sektion eljest — ofta utan företrädare för lärare i grundläggande ämnen — ej skulle få en fullt lämplig sammansättning för handläggning av alla vetenskapliga bedömningsärenden, kan överstyrelsen i princip tillstyrka. Det torde emellertid — såsom ock förutsatts — få framdeles närmare övervägas i vad mån denna utväg bör anlitas.

I fråga så om de föreslagna sektions- och ämnesgrupperna anför överstyrelsen:

Närmast för planeringsarbetet för institutioner för grundläggande matematisk-naturvetenskapliga ämnen i Göteborg och Lund har utredningen föreslagit bildandet av för vederbörande universitet och tekniska högskola gemensamma sektionsgrupper.

För egen del kan överstyrelsen tillstyrka, att möjlighet härför öppnas, därvid överstyrelsen förutsätter att frågan framdeles får närmare prövas i den ordning förslaget förutsätter.

Utredningens förslag om ämnesgrupper, som överstyrelsen i likhet med lärarkollegiet vid tekniska högskolan i Stockholm finner kunna vara av särskilt värde för samarbetet mellan skilda lärosäten, vill överstyrelsen tillstyrka.

3. Departementschefen

Universitetsutredningen föreslår, att den nuvarande fakultetsorganisationen i sina huvuddrag oförändrad överföres till den nya organisationen. Dock föreslås vissa betydelsefulla modifikationer, främst i avseende på fakultetsindelningen och fakulteternas sammansättning samt beträffande de särskilda nämnderna för ärenden rörande utbildningens innehåll och organisation.

Fakultetsorganisationens *uppgifter* skall enligt förslaget liksom hittills vara i huvudsak följande tre, nämligen (1) att handlägga vissa vetenskapliga bedömningsärenden, (2) att ansvara för den akademiska utbildningen, samt (3) att ansvara för planeringsarbetet för utbyggnaden av forskningens och utbildningens resurser.

Redan i det föregående har jag uttalat min anslutning till universitetsutredningens förslag i fråga om det lokala planeringsarbetets organisation, vilket bl. a. innebär, att fakulteter/sektioner i framtiden skall direkt till vederbörande fakultetsberedning inge sina förslag till anslagsäskanden. Även i fråga om de vetenskapliga bedömningsärendena har jag i det föregående nämnt, att enligt min mening ett i vissa hänseenden större ansvar bör åläggas fakulteter/sektioner än fallet är i den nuvarande organisationen.

I fråga om organisationen av de skilda lagen av akademisk utbildning förutsätter jag, att vissa ramar i fråga om t. ex. utbildningens målsättning och studietidens längd för skilda slag av examina liksom hittills skall anges av Kungl. Maj:t i särskilda examensstadgor. Ansvaret för att en för förverkligande av examensstadgornas intentioner ändamålsenlig utbildning ges de studerande bör däremot alltså åvila fakulteter/sektioner. Dessa bör sålunda vara skyldiga tillse, att studieplaner och motsvarande föreskrifter finns utarbetade och fortlöpande överses, att examinationen upprätthålles och att en ändamålsenlig undervisning ställes till de studerandes förfogande. Fakulteter/sektioner bör med uppmärksamhet följa de studerandes studier och studieresultat och med ledning av vunna erfarenheter vidtaga eller föreslå erforderliga förändringar i utbildningens innehåll och organisation.

Uppgiften att granska och fastställa fakulteters/sektioners förslag till studieplaner bör liksom hittills åvila central myndighet, i den nya organisationen sålunda universitetskanslersämbetet. Organisationsplaner för undervisningen i de filosofiska fakulteternas ämnen bör liksom hittills fastställas av Kungl. Maj:t.

Den här angivna ansvarsfördelningen i avseende på utbildningsorganisationen innebär icke någon förändring i jämförelse med nu gällande ordning. Jag vill emellertid samtidigt framhålla angelägenheten av att man inom ramen för en sålunda i formellt hänseende oförändrad ansvarsfördelning tar ett avsevärt fastare grepp om utbildningsorganisationen än som hittills skett. För att möjliggöra detta har jag i det föregående bl. a. föreslagit upprättande av särskilda utbildningsadministrativa enheter dels inom universitetskanslersämbetet, dels

inom de enskilda läroanstalternas förvaltningar. Härigenom tillföres universitets/högskoleorganisationen avsevärt förstärkta resurser för utredningar och initiativ beträffande utbildningens innehåll och organisation, dess metodik och hjälpmedel samt dess resultat (driftkontroll). Jag har i det föregående också framhållit, att den lokala universitets/högskoleledningen (konsistorium och rektorsämbete) bör vara skyldig att uppmärksamta följande utbildningsverksamheten vid läroanstalten och, där så befinnes påkallat, hos fakultet/sektion påfordra förslag till erforderliga ändringar i kursfordringar och utbildningsorganisation.

Jag vill i detta sammanhang särskilt framhålla, att fakulteternas/sektionernas ansvar för utbildningsorganisationen bl. a. innebär ett ansvar för en ändamålsenlig *samordning* av såväl ämnesstoff som undervisning inom ramen för varje enskild utbildning. Av detta fakulteternas/sektionernas ansvar följer rätt för dem att — självfallet inom ramen för av högre myndighet meddelade föreskrifter — fatta för den enskilda institutionen eller den enskilde läraren bindande beslut i frågor som rör utbildningens innehåll och organisation.

Universitetsutredningen föreslår, att benämningen fakultet införes även vid de fackhögskolor, som underställes det nya universitetskanslersämbetet. Utredningen föreslår vidare en utsträckning även till andra fakulteter av den sektionsindelning, som nu tillämpas vid de humanistiska fakulteterna och som innebär, att en fakultet för handhavandet av vissa på fakulteten eljest ankommande uppgifter uppdelas på två eller flera sektioner.

Dessa universitetsutredningens förslag har tillstyrkts eller i vart fall accepterats av det övervägande antalet remissinstanser. Även jag ger dessa förslag min anslutning.

I enlighet med utredningens förslag bör fördelningen mellan sektionsindeldad fakultet och dess sektioner av de på fakultetsorganen ankommande arbetsuppgifterna beslutas efter förslag av vederbörande fakultet av Kungl. Maj:t eller den myndighet Kungl. Maj:t bestämmer. Därvid bör, också i enlighet med utredningens förslag, uppgiften att utarbeta och till vederbörande fakultetsberedning inge förslag till anslagsäskanden ankomma på sektionerna.

I fråga om *fakultets- och sektionsindelningen* vill jag anföra följande.

Redan i det föregående har jag uttalat, att universitetet i Lund bör omfatta jämväl en odontologisk fakultet, att universitetet i Umeå och det ombildade karolinska institutet vartdera bör omfatta en medicinsk och en odontologisk fakultet och att farmaceutiska institutets lärarkollegium bör ombildas till en farmaceutisk fakultet. Vad beträffar den under uppbyggnad varande forsknings- och utbildningsorganisationen i Umeå för ämnen tillhörande de filosofiska fakulteterna anser jag i likhet med Umeåkommittén, att denna organisation tills vidare bör ges formen av en filosofisk fakultet. Universitetet i Umeå kommer sålunda att till en början omfatta tre fakulteter, nämligen en medicinsk, en odontologisk och en filosofisk.

Vad beträffar de tekniska högskolorna anser jag i likhet med universitetsutredningen, att dessa högskolors lärarkollegier bör ombildas till tekniska fakulteter, vilka i sin tur indelas i sektioner, motsvarande de nuvarande avdelningarna.

Universitetsutredningens förslag om upprättande av samhälls- och företagsvetenskapliga fakulteter vid universiteten i Uppsala, Lund och Stockholm och en samhällsvetenskaplig fakultet vid universitetet i Göteborg har väckt en livlig diskussion i remissyttrandena. Denna diskussion har gällt dels frågan om bevarande av den ekonomiska fakulteten i Lund, dels frågan om det lämpliga i att bryta ut de samhällsvetenskapliga ämnena ur de humanistiska fakulteterna.

För egen del anser jag, att universitetsutredningen givit fullgoda skäl för sitt förslag om en självständig fakultetsbildning för samtliga de samhällsvetenskapliga ämnena, inklusive ämnena psykologi och pedagogik. Dessa ämnen har otvivelaktigt under senare tid både forskningsmässigt och i andra hänseenden allt mera kommit att bilda en från övriga humanistiska ämnen avgränsad grupp. Enligt min mening är en fakultetsbildning för dem därför nu fullt motiverad. Jag hyser förståelse för de synpunkter, som framförts särskilt av historisk-filosofiska sektionen i Uppsala, och som främst gäller svårigheten att dra en gräns mellan å ena sidan vissa samhällsvetenskapliga ämnen och å den andra de historiska ämnena. Jag anser emellertid, att de med en dylik gränsdragning förknippade olägenheterna kan neutraliseras genom att, på sätt universitetsutredningen förordat, de ordinarie lärarna i gränsämnena eller vissa av dem göres till ledamöter av båda fakulteterna.

Flera av de samhällsvetenskapliga ämnena ingår som betydelsefulla beståndsdelar i såväl den samhällsvetenskapliga utbildningen som civilekonomutbildningen. Med hänsyn härtill anser jag i likhet med universitetsutredningen övervägande skäl tala för att en enda fakultet ges ansvaret för båda utbildningarna. Det samarbete med näringslivet, som även jag anser vara av stort värde för civilekonomutbildningen, bör enligt min mening kunna säkerställas genom de särskilda, lokalt anknutna utbildningsråd för denna utbildning, som jag i det föregående förordat. Jag anser sålunda, att den i anslutning till 1960 års riksdagsbeslut provisoriskt organiserade ekonomiska fakulteten vid universitetet i Lund bör ersättas av en fakultet omfattande samtliga de samhällsvetenskapliga ämnena.

I fråga om de nya fakulteternas benämning anser jag, att den i vissa remissyttrandena föreslagna benämningen samhällsvetenskaplig fakultet är att föredraga framför den av utredningen förordade benämningen samhälls- och företagsvetenskaplig.

Under hänvisning till det här anförda föreslår jag, att en *samhällsvetenskaplig fakultet* upprättas vid vart och ett av universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm. I fråga om de nya fakulteternas ämnesomfattning anser jag, att universitetsutredningens förslag i huvudsak bör förverkligas med de kompletteringar, som betingas av att vissa nya ordinarie lärartjänster inrättats, sedan förslaget framlades.

Universitetsutredningens förslag om *sektionsindelning av de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna* har fått ett blandat mottagande i remissyttrandena. Av de berörda fakulteterna själva har endast Uppsala-fakulteten tillstyrkt förslaget, medan övriga tre matematisk-naturvetenskapliga fakulteter avstyrker. Även kanslern har avstyrkt förslaget.

I denna fråga vill jag först framhålla, att fördelningen av en sektionsindeldad fakultets arbetsuppgifter mellan fakulteten å ena sidan och dess sektioner å den andra enligt vad jag nyss anfört bör bestämmas från fall till fall och efter förslag av vederbörande fakultet. Denna fördelning kan göras på olika sätt för skilda fakulteter. Det är sålunda möjligt — och sannolikt även lämpligt — att vid en sektionsindelning av de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna låta ärenden rörande studieplaner handläggas av den odelade fakulteten.

I huvudfrågan — sektionsindelning eller icke — har jag kommit till samma ståndpunkt som universitetsutredningen. Jag finner således, att var och en av de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna bör uppdelas i tre sektioner, nämligen en matematisk-fysisk, en kemisk och en biologisk-geografisk sektion. Ett av de mera vägande skälen för detta mitt ställningstagande är hänsynen till planeringsarbetet för de gemensamma institutionerna i Lund och Göteborg. Vid en sektionsindelning av de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna på dessa orter kan nämligen detta planeringsarbete på sätt universitetsutredningen föreslagit anföras åt *sektionsgrupper* — planeringsarbetet för de matematisk-fysiska institutionerna åt en sektionsgrupp bestående av universitetets matematisk-fysiska sektion och den tekniska högskolans sektion för teknisk fysik och planeringsarbetet för de kemiska institutionerna åt en sektionsgrupp bestående av universitetets kemiska sektion och den tekniska högskolans sektion för kemi.

Beträffande de enskilda sektionernas ämnesomfattning anser jag, att universitetsutredningens förslag i huvudsak bör förverkligas med de kompletteringar, som betingas av att vissa ordinarie lärartjänster tillkommit, sedan utredningsförslaget framlades.

I fråga om fakulteters/sektioners *sammansättning* har universitetsutredningen föreslagit, att ledamotskap av fakultet/sektion skall tillkomma alla ordinarie lärare, dvs. ordinarie professorer, laboratorer (motsvarande) och universitetslektorer. Detta förslag har icke mötts av invändningar av principiell natur. Där emot har av flera akademiska myndigheter, bland dem kanslern, föreslagits olika bestämmelser i syfte att begränsa antalet universitetslektorer med säte och stämma i fakultet/sektion.

Till frågan om fakulteters/sektioners sammansättning torde Kungl. Maj:ten senare få ta ställning. Jag vill emellertid redan nu framhålla som min mening, att några inskränkningar av det slag som nyss nämnts inte är motiverade. Jag anser således, att ledamotskap av fakultet/sektion bör tillkomma samtliga ordinarie lärare. Även i övrigt anser jag, att universitetsutredningens förslag i fråga

om fakulteters/sektioners sammansättning bör i allt väsentligt förverkligas. En speciell fråga, nämligen rörande närvarorätt i vissa fall för representant för lärarhögskola, behandlar jag i det följande i samband med utbildningsnämnderna.

Frågan om farmaceutiska institutets laboratorstjänster torde böra prövas i samband med farmaceututbildningskommitténs betänkande. I avvaktan härpå bör det tillses, att institutets laboratorer i avseende på ledamotskap av fakultet jämföras med universitetslektorer.

I fråga om *fakultetsarbetets organisation* har universitetsutredningen framlagt förslag om att för handläggning av vissa på fakultet/sektion eljest ankommande grupper av ärenden skall kunna bildas dels fakultets- och sektionsgrupper, dels ämnesgrupper, dels ock kompletterade sektioner. Dessa förslag har knappast mött invändningar i remissyttrandena och de bör enligt min mening i det väsentliga förverkligas.

Universitetsutredningens förslag om *utbildningsnämnder* såsom fakulteters/sektioners särskilda organ för utbildningsfrågor diskuteras livligt i remissyttrandena. På vissa håll har man velat utvidga nämndernas befogenheter, medan man på andra håll understrukt deras karaktär av beredningsorgan. Tvekan uttalas också i vissa yttranden beträffande den föreslagna sammansättningen, som anses ge en alltför svag lärarrepresentation. På det hela taget har emellertid utredningens förslag på denna punkt rönt ett positivt mottagande.

För egen del anser jag, att utredningens förslag beträffande utbildningsnämnderna bör förverkligas med en enda mera väsentlig modifikation. Jag anser nämligen, i likhet med gymnasieutredningen, att en representant för vederbörande lärarhögskola, därest sådan finnes inrättad på universitetsorten eller i dennas närhet, bör ingå såsom ledamot av utbildningsnämnd i ärenden som gäller utbildningen för filosofisk ämbetsexamen och teknisk magisterexamen. En konsekvens härav bör bli, att vederbörande representant för lärarhögskolan jämväl ges rätt att delta i vederbörande fakultets/sektions överläggningar i ärenden, som nyss sagts. Såsom representant för lärarhögskolan bör, som gymnasieutredningen föreslagit, fungera högskolans rektor eller den han sätter i sitt ställe.

Jag vill i detta sammanhang tillägga, att jag i likhet med flera remissinstanser fäster stort avseende vid utbildningsnämnderna och deras verksamhet. Vid avvägningen av mitt i det föregående redovisade förslag till personalorganisation för de enskilda läroanstalternas förvaltning har jag också strävat efter att tillförsäkra nämnderna sekretariatsresurser för en aktiv utrednings- och initiativverksamhet.

Utbildningsnämnder bör på sätt universitetsutredningen föreslagit inrättas vid samtliga läroanstalter under det nya universitetskanslersämbetet. Utbildningsnämnds uppgift bör, som utredningen föreslagit, vara att såsom fakultetens/sektionens särskilda organ för utbildningsfrågor ägna uppmärksamhet åt studieförhållandena, samverka med vederbörande studiesociala myndighet, bereda alla

på fakultetens/sektionens prövning ankommande ärenden rörande utbildningens innehåll och organisation samt i övrigt hos fakulteten/sektionen föreslå de åtgärder, som befinnes påkallade.

Närmare bestämmelser rörande utbildningsnämndernas uppgifter och organisation torde böra meddelas av Kungl. Maj:t i annat sammanhang. Jag vill emellertid redan nu nämna, att jag anser utredningens förslag rörande utbildningsnämnds normala sammansättning — fyra lärarrepresentanter, tre studentrepresentanter utsedda av vederbörande studentkår och en representant för assistent/amanuensgruppen — vara väl avvägt. Jag vill också nämna, att jag anser benämningen utbildningsnämnd lämplig.

VII. INSTITUTIONER OCH INSTITUTIONSGRUPPER

1. Universitetsutredningen

A. Vissa avgränsningar

Sin redovisning av sina överväganden och förslag rörande institutionsorganisationen inleder universitetsutredningen med att ange vissa avgränsningar av uppgiften. Utredningen anför härutinnan i huvudsak följande.

Institutioner av ett mera speciellt slag utgör *universitetsbiblioteken* i Uppsala, Lund och Göteborg samt de särskilda *högskolebiblioteken* vid fackhögskolorna. Dessa är för läroanstalterna gemensamma institutioner, vilka förvaltas av särskilda chefstjänstemän under de större konsistoriernas (motsvarande) överinseende.

Utredningen vill redan i detta sammanhang påpeka de ökade krav, som den expanderande forskningen måste ställa på universitets/högskolebibliotekens liksom på *övriga offentliga forskningsbiblioteks* resurser. Utredningen finner det angeläget, att frågan om dessa institutioners organisation och administration snarast utredes.

Forskningsbiblioteken utgör emellertid endast en del av den för modern forskning erforderliga dokumentationsbasen. Ingeniörsvetenskapsakademien har nyligen i en framställning till Kungl. Maj:t belyst hithörande problematik, främst dokumentalistutbildningens behov.

Enligt utredningens mening fordrar hela detta problemkomplex, i vilken forskningsbibliotekens funktioner ingår som en betydelsefull del, en samlad översyn. En sådan översyn bör göras av särskild expertis.

Under hänvisning till det ovan anförda föreslår universitetsutredningen, att särskilda sakkunniga tillkallas med uppgift att företaga en samlad översyn av forskningsdokumentationen, däribland den vid forskningsbiblioteken bedrivna, med särskild hänsyn till dess organisationsproblem och att framlägga härav föranledda förslag. Härvid torde också möjligheterna till internationellt samarbete bära ingående granskas.

Utredningens i detta kapitel redovisade överväganden och förslag beträffande institutionsorganisationen gäller därför *icke* universitets- och högskolebiblioteken.

Även de kliniskt-medicinska ämnenas institutioner, undervisnings*kliniker*na, skiljer sig i fråga om organisation och arbetsvillkor i vissa väsentliga hänseenden från de övriga vetenskapliga ämnesinstitutionerna. De är inrymda i undervisningssjukhusens lokaler och är även till vissa delar för sin forskande och under-

visande verksamhet beroende av resurser, som ställes till deras förfogande av sjukhusens huvudmän. Klinikcheferna är tillika överläkare och även huvuddelen av den övriga personalen har ställning av tjänstemän jämväl inom sjukhusorganisationen. Viss personal och vissa anslag vid undervisningsklinikerna är dock anställd vid, respektive anvisade genom universiteten. Universitetsutredningen avser icke att i förevarande sammanhang föreslå några förändringar i avseende på undervisningsklinikernas ställning i förhållande till undervisningsjukhusen. Vad i det följande säges och föreslås beträffande de högre läroanstalternas institutioner gäller därför undervisningsklinikerna endast i den mån så är förenligt med klinikernas ställning såsom tillika sjukhusinstitutioner.

B. Institutionsindelningen

a) Allmänna synpunkter

Institutionerna kan numera sägas utgöra universitetens och de vetenskapliga högskolornas arbetsenheter. Institutionsorganisationens framväxt, huvudsakligen under de två senaste decennierna, torde i själva verket ha varit förutsättningen för att de högre läroanstalterna kunnat expandera i den takt som skett både som utbildningsorganisationer och som forskningsinrättningar.

Institutionernas ökande betydelse motiverar enligt utredningens mening en översyn av deras inre organisation och förhållande till övriga organ inom läroanstalterna liksom även en översyn av principerna för institutionsindelningen.

I den nuvarande universitets- och högskoleorganisationen ligger så gott som hela det ekonomiska och administrativa ansvaret på den lokala universitetsstyrelsens organ (rektor, konsistorier och motsvarande), medan så gott som hela ansvaret för utbildningen, den vetenskapliga värderingen och det vetenskapliga samarbetet *formellt* sett ligger hos fakulteterna (motsvarande). I framtidens växande universitetsorganisation kommer såväl arbetsuppgifterna och personalorganisationen som det vetenskapliga arbetet självt att undergå en successiv differentiering och specialisering. I denna situation är det enligt universitetsutredningens övertygelse nödvändigt att lägga en betydande del av ansvaret för verksamheten på mindre enheter och mindre heterogena organ än de nuvarande. Därvid måste det falla sig naturligt att på *institutionerna*, vilka i dagens organisation formellt sett betyder intet, men inom vilka det väsentliga i de högre läroanstalternas verksamhet bedrives, lägga *något* även av det formella ansvaret inom organisationen.

Universitetsutredningen föreslår därför, att det stadgemässigt slås fast, att de akademiska läroanstalterna för forskningen, undervisningen och examinationen skall vara indelade, förutom i fakulteter (motsvarande), även i institutioner. Med hänsyn till institutionernas betydelse är det därtill enligt utredningens mening nödvändigt att skapa ett visst regelsystem för samarbetet inom institutionsramen och för ändringar i institutionsindelningen.

Den första fråga, som det härvidlag gäller att taga ställning till, blir frågan om grunderna för själva institutionsindelningen.

De flesta institutionerna har uppkommit i samband med tillkomsten av en professur och professorn har vanligen ensam haft högsta ansvaret för såväl forskningen som undervisningen i »ämnet» eller »examensämnet». Under de senaste decenniernas allt snabbare utveckling och differentiering av speciellt den naturvetenskapliga, medicinska och tekniska forskningen liksom den kvantitativa ökningen av studentantalet har denna organisation med en professor—en institution förändrats på olika sätt inom olika områden.

I vissa fall har inom ett examensämne inrättats flera ordinarie tjänster (professorer, laboraturer och motsvarande), som dock sammanhållits inom en gemensam institution för ett (examens-)ämne. Dennas ordinarie lärare har då vanligen gemensamt under en prefekt utfört undervisningen, medan var och en självständigt svarat för sin forskningsverksamhet och sin forskarhandledning.

Ibland har utvecklingen i samma ämne vid en annan läroanstalt lett till bildningen av formellt särskilda ämnen och institutioner (fysiologi I, II etc.). På andra håll har ur moderinstitutionen urskilts speciella institutioner för nya ämnen, som dock ej alltid blivit nya »examensämnen».

Vidare har ett antal personliga forskningstjänster tillkommit, vilka antingen erhållit helt fristående forskningsinstitutioner eller på ett eller annat sätt anslutits till en befintlig institution. I förra fallet är forskningsinstitutionerna formellt helt frikopplade från all kontakt med eller inflytande på utbildningen för grundexamina.

Vid de tekniska högskolorna har systemet en professor—en institution konsekvent genomförts, medan laboratorerna oftast ingår i en professorsinstitution eller fördelats mellan två institutioner. I några fall har särskilda institutioner upprättats även för laboratorstjänster. Vid de filosofiska fakulteterna är institutioner med ett flertal ordinarie lärare ej ovanliga. De medicinska fakulteterna intar i det avseendet en mellanställning.

Enligt utredningens mening bör institutionsbegreppet såvitt möjligt vara entydigt inom hela universitets- och högskoleväsendet. Detta ställningstagande ser utredningen såsom naturligt i och för sig och därjämte såsom en nödvändig konsekvens av de överväganden, som lett utredningen till att föreslå en gemensam central administration och ett gemensamt stadgekomplex för universiteten och samtliga vetenskapliga högskolor under ecklesiastikdepartementet.

Det blir sålunda nödvändigt att välja mellan de två principer, som — ehuru på intet håll fullt konsekvent tillämpade — ligger bakom den nuvarande institutionsindelningen, nämligen å ena sidan den vid universiteten tillämpade principen med ämnesinstitutioner, som ibland kan innefatta flera professorer/laboratorer, och å andra sidan det bl. a. vid de tekniska högskolorna tillämpade systemet med särskilda institutionsenheter för enskilda forskartjänster.

Universitetsutredningen har i sina överväganden stannat för alternativet med vad som här kallas ämnesinstitutioner, dvs. institutionsenheter som i fråga om

de större ämnena kommer att innefatta flera forskartjänster. Särskilt har utredningen därvid fäst avseende vid att själva undervisningsorganisationen redan är och i framtiden i än högre grad kommer att bli en så arbetskrävande och makt-påliggande uppgift, att den bör hållas samman ämnesvis och att dess ledning i stora ämnen måste kunna anförtros för undervisningsadministrationen särskilt avdelade lärarkrafter. Även behovet av samarbete och sambruk i avseende på lokaler och forskningsutrustning har varit av betydelse för utredningens ställningstagande. Utredningen har heller icke kunnat undgå att taga hänsyn till det förhållandet, att en konsekvent genomförd indelning enligt principen en professor/laborator—en institution bl. a. skulle innebära delning av de institutioner vid de tekniska högskolorna, som nu innefattar en professor och en laborator, och över huvud taget inom kort skulle leda till ett så stort antal institutioner, att organisationens hanterlighet därigenom skulle äventyras.

Utredningen är klar över att vid en institutionsindelning efter »ämnen» själva avgränsningen av ett »ämne» kan göras på olika sätt med olika konsekvenser i fråga om institutionernas storlek. Utredningen framlägger, som kommer att framgå av det följande, för egen del icke något konkret förslag till ny institutionsindelning vid de enskilda läroanstalterna utan förordar, att förslag härtill utarbetas av dessa själva.

b) Forskningsavdelningar

Universitetsutredningen förordar — som framgår av det föregående — i princip, att de personella och materiella resurserna för forskningen och utbildningen inom ett ämnesområde organiseras såsom en institution. Enligt denna princip organiserade institutioner kan sålunda omfatta mer än en professor/laborator. Med hänsyn till de i betänkandet redovisade, i och för sig tungt vägande skäl, som talar för en organisation med enprofessorsinstitutioner, föreslår utredningen vidare, att bestämmelsen om institutionerna kompletteras med en icke-tvingande bestämmelse av innebörd, att inom en institution omfattande mer än en professor/laborator må bildas särskilda *forskningsavdelningar*. En dylik forskningsavdelning bör dock enligt utredningens mening endast kunna omfatta en professor/laborator jämte de för hans *forskningsarbete* vid varje tillfälle tillgängliga resurserna, omfattande t. ex. personal och materiel.

Den här föreslagna möjligheten att inom institution bilda särskild forskningsavdelning ser utredningen uteslutande som en följd av den med tjänst som professor eller laborator (motsvarande) förenade skyldigheten att bedriva forskning och rätten för tjänstens innehavare att därvid fritt få välja forskningsobjekt och forskningsmetod och fritt få disponera de för hans forskningsarbete anvisade resurserna. En forskningsavdelning blir sålunda icke en del av institutionen i den meningen, att på forskningsavdelningen skulle kunna överflyttas någon del av de institutionen gemensamt åvilande uppgifterna, t. ex. någon del av utbildningsorganisationen. Forskningsavdelningen blir i stället — som den föreslagna

benämningen anger — uteslutande en arbetsenhet för det forskningsarbete, som vederbörande professor eller laborator bedriver eller ansvarar för.

Möjligheten att inom en institution bilda en forskningsavdelning skall enligt utredningens förslag gälla för innehavare av ordinarie forskar- och lärartjänster, dvs. för professorer och laboratorer (motsvarande).

Emellertid är utredningen klar över att ytterligare en kategori av forskare i nu berörda hänseende kan jämföras med professorer/laboratorer, nämligen innehavare av särskilda forskartjänster. Dessa tjänster ingår icke i universitets/högskoleorganisationen och innehavarnas placering på olika universitets/högskoleinstitutioner måste i varje särskilt fall föregås av överenskommelser mellan vederbörande forskningsråd å ena sidan och vederbörande universitets/högskolemyndigheter å den andra. I samband med att dylika överenskommelser träffas, torde forskarens ställning och arbetsförhållanden vid institutionen också böra preciseras. Om så befinnes lämpligt, bör enligt utredningens mening därvid även kunna bestämmas, att forskaren och för hans arbete särskilt anvisade resurser skall utgöra en forskningsavdelning inom institutionen.

c) Översyn av institutionsindelningen

Under hänvisning till vad i det föregående anförts föreslår utredningen, att institutionsbegreppet stadgemässigt definieras på så sätt, att för forskningen och utbildningen inom visst ämnesområde anställda lärare och övriga tjänstemän jämte för deras verksamhet anvisade lokaler, samlingar, apparater och övrig materiel anges tillsammans utgöra en institution.

Principen för själva institutionsindelningen skulle sålunda kunna sammanfattas i formeln ett ämnesområde—en institution.

En generell regel för vad som skall förstås med sådant ämnesområde, för vilket institution skall bildas, är mycket svår för att icke säga omöjlig att ange. Även om det låte sig göra att ange en sådan regel, vore det vidare enligt utredningens mening knappast lämpligt att stadgemässigt fastslå den. Indelningen i institutioner bör successivt kunna omprövas med hänsyn till forskningens utveckling och läroanstalternas fortgående utbyggnad.

Beslut rörande institutionsindelningen bör enligt utredningens mening fattas av universitetskanslersämbetet, normalt efter förslag av vederbörande myndigheter vid universitet och högskolor. Med hänsyn till institutionernas betydelse för planeringsarbetet för utbyggnaden av de högre läroanstalternas forsknings- och utbildningsresurser anser utredningen vidare, att universitetskanslersämbetets beslut i ärenden av nu ifrågavarande slag obligatoriskt bör föregås av yttrande även från av ärendet berörd fakultetsberedning. Med hänsyn till institutionernas betydelse för såväl utbildningsorganisationen som forskningens dagliga arbetsvillkor anser utredningen, att initiativrätt i fråga om institutionsbildning och institutionsindelning bör tillkomma även andra intressenter än dem som är representerade i fakulteter och konsistorier. Utredningen föreslår därför, att rätt

att hos universitetskanslersämbetet väcka förslag rörande institutionsindelningen skall tillkomma, förutom fakulteter (motsvarande) och konsistorier, jämväl dels vederbörande utbildningsnämnd, dels envar av förslaget berörd lärare. Härigenom utsträcker möjligheten att väcka förslag rörande institutionsindelningen även till de lärare, vilka såsom icke-ordinarie ej är ledamöter av fakulteterna (motsvarande), och — genom utbildningsnämnderna — till assistentgruppen och studenternas organisationer.

Av rätten att väcka förslag rörande institutionsindelningen följer — det vill utredningen särskilt nämna — rätt att hos Kungl. Maj:t anföra besvär över universitetskanslersämbetets beslut.

Under hänvisning till vad i det föregående anförts förordar utredningen, att inför övergången till den nya universitets/högskoleorganisationen en översyn göres av institutionsindelningen vid samtliga av omorganisationen berörda läroanstalter. Den ledande principen härvid bör enligt utredningens mening vara den, att en utbildningsorganisation omfattande lärare, som har att sinsemellan fördela undervisnings- och examinationsuppgifterna inom ett examens- eller läroämne, oavsett om dessa uppgifter gäller ett enda eller flera olika utbildningsmål bör hållas samman i en institution. Därjämte bör ämnesorganisationer av mycket liten omfattning antingen sammanföras till en institution eller anknytas till ett större ämne i en gemensam institution. Hänsyn måste därvid — som ovan framhållits — tagas till institutionslokalernas aktuella belägenhet och till andra motsvarande mera speciella förhållanden.

Denna översyn av institutionsindelningen bör enligt utredningens mening igångsättas snarast möjligt. Förslagen bör vidare utarbetas lokalt inom de enskilda läroanstalterna. Utredningen föreslår därför, att vederbörande universitets/högskolemyndigheter anmodas att redan i samband med sina yttranden över detta betänkande framlägga förslag rörande institutionsindelningen vid de enskilda läroanstalterna.

d) Institutionsgrupper m. m.

Utredningen räknar med att man vid den föreslagna översynen av institutionsindelningen liksom framdeles, då frågor rörande institutionssammanslagningar och institutionsuppdelningar aktualiseras, kommer att finna, att i enskilda fall vissa skäl talar starkt till förmån för en vidgad eller bibehållen institutionell samverkan, medan andra skäl talar lika starkt däremot.

Med hänsyn till dessa förhållanden anser utredningen, att i den nya universitetsstadgan formella möjligheter bör öppnas för ett institutionellt samarbete, som omfattar vissa men icke alla av institutionsuppgifterna. Utredningen föreslår därför, att två eller flera institutioner skall kunna bilda en *institutionsgrupp* för gemensamt handhavande av uppgifter, som är gemensamma för de i gruppen ingående institutionerna.

Tillvägagångssättet vid bildande av en institutionsgrupp bör vara detsamma som det, som i det föregående föreslagits i fråga om institutionsindelningen. Även

bestämmelserna rörande rätt att väcka förslag bör gälla i fråga om institutionsgruppsindelningen lika väl som i fråga om institutionsindelningen. Förslag, yttrande och beslut rörande bildande av institutionsgrupp bör vidare innefatta ställningstagande till avgränsningen av gruppens arbetsuppgifter i förhållande till däri ingående institutioner.

Utredningen framhåller avslutningsvis, att den med förslaget om institutionsgrupper velat skapa en övergångsform, som kan lämpa sig vare sig utvecklingen inom ett visst ämnesområde pekar mot ett allt fastare samarbete mellan tidigare självständiga institutioner eller den pekar mot en allt längre gående differentiering inom forskning och undervisning.

Är de gemensamma angelägenheterna av liten omfattning, kan det självfallet vara tveksamt, om de utgör ett tillräckligt skäl för bildande av en institutionsgrupp. Sådan samverkan kan föranledas av att två institutioner är inrymda inom samma byggnad eller att vissa lokaler, viss utrustning eller viss personal anvisats för deras gemensamma nyttjande. I sådant fall bör konsistoriet förordna en av institutionsföreståndarna att efter samråd med de övriga handha de gemensamma angelägenheterna.

C. Gemensamma institutionsenheter

I fråga om valet i de enskilda fallen mellan de olika formerna för samarbetet på institutionsnivån har utredningen endast angivit en allmän riktpunkt, innebärande att gemenskap i fråga om arbetsuppgifter bör motsvaras av en gemenskap även i institutionsorganisatoriskt hänseende. Utredningen förutser sålunda allmänt sett en utveckling mot *större* institutionsenheter än de nu på många håll vanliga. Behovet av samarbete mellan forskare tillhörande skilda discipliner och behovet av samarbete kring gemensamma forskningsresurser kommer sålunda enligt utredningens övertygelse att göra sig allt mera märkbart och leda till en växande benägenhet för institutionsorganisatorisk samordning.

På *en* punkt vill utredningen framlägga konkreta förslag rörande institutionsindelningen. Det gäller de för Göteborgs universitet och Chalmers tekniska högskola respektive för Lunds universitet och tekniska högskolan i Lund gemensamma institutionsorganisationerna för vissa s. k. grundläggande ämnen. Statsmakternas vid 1960 års riksdag fattade beslut rörande upprättande av en matematisk-naturvetenskaplig fakultet i Göteborg och av en teknisk högskoleorganisation i Lund bygger på förutsättningen av en lokalmässig samordning i här ifrågakarande ämnen. Härutinnan torde enligt utredningens mening ingen ändring böra ifrågakomma.

Emellertid innebär utredningens i det föregående framlagda förslag om en valmöjlighet mellan institution och institutionsgrupp självfallet en valmöjlighet även i fråga om dessa institutionsenheters konkreta organisation. Utredningen föreslår, att beslut beträffande valet av institutionsformen eller institutionsgruppsformen för de här ifrågakarande gemensamma institutionsenheter fattas

i samband med den i det föregående förslagna översynen av institutionsindelingen. Med hänsyn till utformningen av den redan under uppförande varande kemibyggnaden i Göteborg bör emellertid den inskränkningen härvidlag gälla, att därest man skulle välja institutionsgruppsformen för ämnet kemi i Göteborg, denna institutionsgrupp icke skall kunna omfatta mer än en institution i vart och ett av ämnena analytisk kemi, biokemi, fysikalisk kemi, oorganisk kemi och organisk kemi. Föreliggande lokalprogram för de matematiska och teoretisk-fysiska ämnesområdena förutsätter vidare, i fråga om såväl Göteborg som Lund, en organisation motsvarande den för kemi-ämnena i Göteborg ovan angivna.

De för Göteborgs universitet och Chalmers tekniska högskola gemensamma institutionerna eller institutionsgrupperna blir sålunda följande, nämligen

(1) en institution eller institutionsgrupp för matematik, innefattande ämnena matematik, matematisk statistik och numerisk analys;

(2) en institution eller institutionsgrupp för fysik, innefattande ämnena fysik och fasta tillståndets fysik;

(3) en institution eller institutionsgrupp för kemi, innefattande ämnena analytisk kemi, biokemi, fysikalisk kemi, oorganisk kemi och organisk kemi; samt

(4) en institution eller institutionsgrupp för teoretisk fysik, innefattande ämnena matematisk fysik, mekanik och teoretisk fysik.

De för Lunds universitet och Lunds tekniska högskola gemensamma institutionerna eller institutionsgrupperna blir följande, nämligen

(1) en institution eller institutionsgrupp för matematik, innefattande ämnena matematik, matematisk statistik och numerisk analys;

(2) en institution eller institutionsgrupp för fysik, innefattande ämnena fysik, elektronik, fasta tillståndets fysik och kärnfysik;

(3) en institution eller institutionsgrupp för kemi, innefattande ämnena analytisk kemi, biokemi, fysikalisk kemi, oorganisk kemi och organisk kemi; samt

(4) en institution eller institutionsgrupp för teoretisk fysik, innefattande ämnena matematisk fysik, mekanik och teoretisk fysik.

De organisatoriska konsekvenserna av utredningens förslag om dessa för två sinsemellan i övrigt fristående läroanstalter gemensamma institutioner eller institutionsgrupper behandlar utredningen i andra sammanhang i betänkandet.

D. Institutionsorganisationens uppgifter

a) Allmänna synpunkter

Som framgår av det föregående innebär utredningens förslag, att i vissa fall vissa av institutionsuppgifterna förutsättes kunna fullgöras av en av flera institutioner bildad institutionsgrupp. Vad här säges om institutionernas uppgifter gäller följaktligen även institutionsgrupperna.

Institutionernas huvudsakliga uppgifter skall helt naturligt — liksom nu — vara forskning och utbildning.

Institutionen är administrativt sett en avdelning av läroanstalten vad beträffar personal och materiella resurser. Inom institutionen skall (a) undervisningen organiseras; (b) personal och materiella resurser fördelas; (c) den biträdande personalens arbete ledas; samt (d) samlingar och utrustning vårdas. Dessa uppgifter måste handhas med beaktande av att på institutionen ligger det omedelbara ansvaret för (a) att utbildningens innehåll anpassas till forskningens utveckling och står i överensstämmelse med gällande examensstadgor och studieplaner (motsvarande); (b) att undervisningen organiseras på ett rationellt sätt inom ramen för gällande organisations- och undervisningsplaner (motsvarande); (c) att till institutionen hörande forskare får rimliga möjligheter att där bedriva en fritt vald forskning; (d) att ett fortlöpande planeringsarbete bedrivs för den erforderliga utbyggnaden av forskningens och utbildningens resurser; samt (e) att utrustning, som ställts till institutionens förfogande, väl vårdas och brukas och att anslag, som givits till verksamhetens främjande, användes för därmed avsedda ändamål.

Den inledningsvis skisserade, tänkbara utvecklingen av universitets- och högskoleorganisationens omfattning och uppgifter innebär, att vi har att räkna med en i de flesta fall mycket stark utökning av den inom de enskilda institutionerna bedrivna forsknings- och utbildningsverksamheten. Mot denna ökning av verksamheten kommer, vad de experimentella vetenskapernas fakulteter och läroanstalter beträffar, att svara en ännu starkare ökning av de enskilda institutionernas personalorganisation och av deras materiella utrustning i form av främst lokaler och apparater. Det torde med hänsyn härtill icke råda något tvivel om att institutionen i framtiden i än högre grad än i dag kommer att uppfattas som en självständig organisation, på vilken det verkliga ansvaret vilar för både utbildningens och forskningens utveckling. Under sådana omständigheter talar onekligen vissa skäl för att även ge institutionerna en hög grad av administrativ självständighet, t. ex. i den formen att man på institutionernas ledning lade delar av det ansvar, som nu åvilar fakulteterna (motsvarande) och den lokala universitetsstyrelsens organ.

Universitetsutredningen har emellertid för sin del icke velat förorda en omfördelning av det administrativa ansvaret i här antydd riktning. På utbildningssidan måste de enskilda läroämnenas undervisningsorganisation alltid vara en integrerad del av organisationen för utbildningen för hela examina, omfattande flera ämnen. Det är därför enligt utredningens mening i mycket hög grad motiverat, att ansvaret för den sistnämnda organisationen, dvs. för samordningen de enskilda ämnena emellan av undervisningsorganisationen, alltfört ligger hos organ motsvarande de nuvarande fakulteterna. På det ekonomiskt-administrativa området åter måste enligt utredningens uppfattning en spridning av de administrativa avgörandena och uppgifterna leda till en i längden oekonomisk splittring av resurserna.

Utredningen förordar därför i stället, att strävandena inriktas åt motsatt håll, nämligen i riktning mot *en koncentration så långt möjligt är av de administra-*

tiva uppgifterna och avgörandena hos rent administrativa organ och administrativa fackmän. Härigenom bör man uppnå, att institutionerna och deras ledning i högre grad än fallet är i dag kan koncentrera sin verksamhet på det som är institutionernas egentliga uppgift, nämligen forskning och utbildning och att de befrias från mycket av det administrativa bestyr, som nu i alltför stor utsträckning upptar högt kvalificerade forskares tid och uppmärksamhet.

Utredningen vill strax tillägga, att ett visst mått av administrativt arbete under alla omständigheter måste åvila institutionerna och deras ledning. Här måste de första förslagen till studieplaner och petita samt ansökningar om forskningsanslag utarbetas, inköp och reparationer beslutas, tjänsteinnehavare föreslås etc. Även i fråga om utbildningsadministrationen måste en ej obetydlig administrativ arbetsbörda falla på institutionerna, även om förhållandena härvidlag ställer sig olika vid de skilda slagen av fakulteter/läroanstalter beroende på utbildningens organisation.

b) Särskilda service-enheter

En möjlighet då det gäller att begränsa ämnesinstitutionernas administrativa arbetsuppgifter, är att begränsa institutionernas förvaltningsansvar till sådant, som har omedelbart samband med den enskilda institutionens utbildande och forskande verksamhet.

Den experimentella forskningen fordrar en alltmera växande *service-organisation*, omfattande apparativa anläggningar, verkstäder, djurstallar m. m. Vanligen ingår dessa anläggningar m. m. som delar av vetenskapliga institutioner. Administrationen av denna service-organisation innebär redan en betydande arbetsuppgift för institutionsledningarna, en uppgift som rimligen får beräknas växa mycket starkt i omfattning under de närmaste åren. Endast i några undantagsfall har service-organisationer av här ifrågavarande slag givits en organisatoriskt sett självständig ställning och direkt underställts läroanstaltens styrelseorgan (konsistorier och motsvarande).

En generell regel för vilka anläggningar eller verksamheter som bör göras gemensamma för en hel läroanstalt (eventuellt för flera läroanstalter på en universitetsort) och vilka som alltjämt bör ligga kvar inom ämnesinstitutionerna torde icke kunna ges.

Enligt utredningens mening talar emellertid mycket starka skäl för att man bör överväga, i vilken omfattning institutionsorganisationens mera omfattande service-anläggningar och -verksamheter med fördel kan brytas ut ur ämnesinstitutionerna och ges en ställning i organisatoriskt hänseende motsvarande universitetsbibliotekens.

Vad utredningen härvidlag närmast tänker på, är dels verkstäder och djurstallar, dels tung apparatur som kan behövas för flera institutioners forskare men som ej rimligen kan anskaffas för enskilda institutioner. Även mindre omfattande anläggningar och samlingar av apparativa resurser synes med fördel

kunna organiseras och förvaltas på motsvarande sätt som självständiga enheter, vilkas tjänster kunde utnyttjas icke blott av flera institutioners utan även av flera läroanstalters forskare.

Utredningen föreslår, att en översyn av här skisserat slag kommer till stånd och genomföres såsom ett led i den i det föregående föreslagna översynen av institutionsindelningen vid de bestående läroanstalterna. De förslag till institutionsindelning vid var och en av dessa, som enligt utredningens förslag vederbörande universitets/högskolemyndigheter skall anmodas framlägga i sina yttranden över detta betänkande, bör sålunda innefatta jämväl förslag beträffande upprättande av särskilda service-enheter av här ifrågavarande slag.

I förevarande sammanhang vill utredningen även något beröra *institutionernas biblioteksorganisation*. Av historiska och lokala skäl är denna organisation för närvarande utformad på olika sätt inom skilda läroanstalter. På vissa håll finns emellertid omfattande s. k. institutionsbibliotek, medan man på andra håll har bibliotek, som är gemensamma för flera institutioner.

I sitt femte betänkande framlade utredningen vissa synpunkter och förslag, närmast i fråga om institutionsbiblioteksorganisationen i Uppsala och Lund. Utredningen underströk därvid bl. a. biblioteksorganisationens betydelse för institutionernas såväl forskande som utbildande verksamhet. Utredningen framhöll vidare, att starka skäl — avseende såväl inköpsplaneringen som biblioteksvården — talade till förmån för att läroanstalternas centrala bibliotek gavs del i ansvaret för institutionsbiblioteken.

Utredningen vill i nu förevarande sammanhang på nytt aktualisera denna organisationsfråga, och nu icke blott för de äldre statsuniversitetens del utan för samtliga de högre läroanstalter, som beröres av utredningens organisationsförslag. Det är självfallet av den största betydelse för både forskning och undervisning att inom institutionerna ha lokal tillgång till viss aktuell vetenskaplig litteratur. Av minst lika stor betydelse är det vidare, att en samordning kommer till stånd i fråga om katalogisering och biblioteksvård samt i viss utsträckning även inköpsplanering. Denna samordning bör ankomma på läroanstalternas centralbibliotek (universitetsbiblioteken och motsvarande).

Den här antydda problematiken bör enligt utredningens mening klarläggas av särskild expertis. Utredningen föreslår, att detta uppdrag ges åt de särskilda sakkunniga, som utredningen i det föregående föreslagit skola tillkallas med uppdrag att överse hela universitetsbiblioteksorganisationen.

c) Forskningsanslagens administration

En betydande del av de administrativa göromål, som för närvarande betungar många institutionsföreståndare, sammanhänger med det förhållandet, att en stor och sannolikt stigande del av den inom universitetsinstitutionerna bedrivna forskningen finansieras genom för specificerade forskningsuppgifter givna särskilda *forskningsanslag*. Anslagsgivare är härvidlag dels de statliga forsknings-

råden, dels företag och organisationer inom näringslivet, dels privata donationsfonder, dels slutligen vissa offentliga institutioner i utlandet. Dessa forskningsanslag ges efter prövning i varje särskilt fall av ansökningar, ingivna av vederbörande forskare eller institutionsföreståndare. Anslagsmedlens ändamål och användande regleras som regel i särskilda överenskommelser eller kontrakt mellan anslagsgivaren å ena sidan och å den andra antingen forskaren eller läroanstalten. I stort sett består administrationen av dessa anslag av (a) utarbetande av ansökningar om anslag; (b) granskning av kontrakt och andra överenskommelser med det anslagsbeviljande organet; (c) anställande av personal och inköp av apparatur och materiel; (d) övrig personaladministration (t. ex. semestrar; socialförsäkringsavgifter); samt (e) utbetalningar, bokföring och redovisning av anslagsmedel.

På vissa håll har läroanstalternas centrala administration åtagit sig vissa eller de flesta av de här ovan uppräknade arbetsuppgifterna.

Enligt universitetsutredningens mening bör man i fråga om forskningsanslagens administration vid samtliga akademiska läroanstalter konsekvent gå över till ett system i huvudsak motsvarande det som sedan en tid tillämpas vid tekniska högskolan i Stockholm. Det bör sålunda enligt utredningens mening stadgemässigt föreskrivas, att alla anslag, som beviljas för finansiering av vid läroanstalternas institutioner bedrivet forskningsarbete, skall förvaltas av vederbörande *läroanstalt* för vederbörande anslagsmottagares räkning.

Genom den här föreslagna föreskriften vinner man den enligt utredningens mening verkligt betydelsefulla fördelen, att institutionerna befrias från huvuddelen av det administrativa arbete, som för närvarande följer med de särskilda forskningsanslagen.

Kvar hos institutionen och den enskilde forskaren skulle, med här föreslaget system, ligga det sakligt sett väsentliga, nämligen *initiativet*, dvs. utarbetandet av ansökningar om anslag, samt därjämte den materiella prövningen av ovan nämnda överenskommelser och kontrakt. I fråga om valet av personer (assistent, biträdespersonal), som skall anställas för genomförandet av ett med anslagsmedel finansierat forskningsprojekt, är det enligt utredningens mening självklart, att den, för vars forskningsarbete anslaget beviljats, alltfört skall ha det reella avgörandet, även om de formella anställningsbesluten fattas av läroanstaltens myndigheter.

d) Personalredovisning och ekonomisk förvaltning

All *personalredovisning* (personalkort, tjänstgöringsbetyg, statistiska uppgifter rörande personal m. m.) bör enligt utredningens mening handhas av läroanstalternas centrala förvaltning. Även *den ekonomiska förvaltningen* bör skötas centralt inom läroanstalten. Vid läroanstalter, där systemet med förskott och förskottsredovisningar tillämpas i fråga om materielanslag och andra anslag, som fördelas mellan institutionerna, synes sålunda en övergång till ett system med

koncentration av alla utbetalningar och all bokföring till läroanstalternas ekonomiavdelningar böra ske. En dylik omläggning är för närvarande under genomförande vid Göteborgs universitet och vid tekniska högskolan i Stockholm. Den innebär, att institutionernas och forskarnas bokföring kan inskränkas till förande av enkla anteckningar rörande gjorda beställningar, varjämte institutionsföreståndarnas och anslagsmottagarnas krav på överblick över anslagsförbrukningen tillgodoses genom att läroanstalternas ekonomiavdelningar regelbundet — och vid särskild anfordran — till institutionsföreståndarna respektive forskarna översänder kontoutdrag.

e) Upphandling

Institutionernas verksamhet — främst forskningen — förutsätter en totalt sett mycket betydande *upphandling* av förbrukningsmateriel och av apparativ utrustning. I avseende på inredning och utrustning av *nya* lokaler handhas denna upphandling av utrustningsnämnden för universitet och högskolor. I fråga om sådan upphandling av tung apparatur, som göres med anlitande av anslag från de statliga forskningsråden, sker självfallet en sakprövning hos råden i anslutning till dessas behandling av ifrågavarande anslagsansökningar. Råden har därvid möjlighet att såsom villkor för beviljat anslag föreskriva att upphandlingen skall göras av eller i samråd med utrustningsnämnden.

Den här antydda problematiken måste lösas med hänsyn både till önskvärdheten av att i så stor utsträckning som möjligt befria forskarna från ekonomiskt-administrativt arbete och till de mycket betydande summor, som de vetenskapliga läroanstalternas apparatupphandling årligen uppgår till, men också med hänsyn till det förhållandet, att forskningens utveckling lett till att en sakkunnig behovs- och kvalitetsprövning många gånger kan göras endast av en starkt begränsad krets av specialister.

En generell föreskrift om central upphandling — genom centrala eller lokala organ — i alla fall, där inköpssumman överstiger något visst, begränsat belopp (t. ex. 5 000 kr.), skulle enligt utredningens mening leda till en tungroddhet i förvaltningen, som knappast skulle uppvägas av motsvarande fördelar i ekonomiskt hänseende. Å andra sidan måste det vara angeläget att tillvarata de möjligheter till fördelaktiga inköp, som allmänt sett står den store konsumenten till buds. Därtill kommer, att en i någon mening centraliserad upphandling i högre grad än en helt decentraliserad kan göras under hänsynstagande icke blott till det inom en institution föreliggande behovet utan även till andra institutioners behov och till den inom andra institutioner faktiskt förefintliga utrustningen.

Emellertid torde förutsättningarna i här förevarande hänseenden vara mycket olika vid skilda slag av läroanstalter och skilda typer av institutioner. För alla akademiska läroanstalter generellt gällande detaljföreskrifter rörande upphandlingsorganisationen torde därför icke vara lämpliga. I stället bör de anslagsbevil-

jande liksom de förvaltande myndigheterna — universitetskanslersämbetet och läroanstalternas myndigheter — söka att genom anvisningar i särskilda fall eller för viss läroanstalt eller för viss fakultets (motsvarande) institutioner reglera upphandlingsverksamheten på ett sådant sätt, att såväl de ekonomiska som de vetenskapliga effektivitetskraven på bästa sätt tillgodoses. Som allmänna riktlinjer härvidlag vill universitetsutredningen för sin del ange följande.

(1) All upphandling av apparatur och annan utrustning, för vilken inköpssumman överstiger förslagsvis 20 000 kr. bör, oavsett vilka anslagsmedel som avses bli anlitade för inköpet, göras av eller i samråd med myndighet på kanslers/överstyrelsenivån.

(2) Annan upphandling av apparatur och sådan utrustning, som icke är att beteckna som förbrukningsmateriel, bör göras vid läroanstalten, antingen av dennas centrala förvaltning eller, efter samråd med denna, av prefekten eller anslagsmottagaren.

(3) I fråga om upphandling av förbrukningsmateriel — bortsett från sådan materiel, som skall inköpas genom postverket — synes som regel böra gälla, att sådan förbrukningsmateriel, som vid en och samma läroanstalt förbrukas i relativt stor omfattning och av flera institutioner, helst synes böra upphandlas genom läroanstalten eller av institutionen respektive anslagsmottagaren i enlighet med ramavtal, som kan ha träffats mellan läroanstalten och vederbörande leverantörer.

Vad här sagts innebär, att det såväl centralt — i anslutning till universitetskanslersämbetet — som lokalt inom läroanstalternas förvaltningsorganisationer måste upprättas särskilda organ för upphandlingsservice. På dem skall ankomma att stå institutionerna till tjänst med upphandling eller råd i upphandlingsfrågor. De bör vidare sträva efter att träffa ramavtal med leverantörer rörande priser och leveransvillkor för materiel och utrustning, som erfordras för institutionerna. Ett nära samarbete måste självfallet upprätthållas mellan de centrala och de lokala organen för universitetsverksamhetens inköpservice.

Även vid en omläggning enligt här angivna riktlinjer av upphandlingsverksamheten för universitets- och högskoleinstitutionerna kvarstår för institutionerna och deras forskare emellertid den från forskningens och utbildningens synpunkt väsentliga uppgiften, nämligen prövningen av *vad* som bör anskaffas, en prövning som i sig innefattar såväl en behovs- som en kvalitetsprövning. I fråga om inköp av sådan dyrbar apparatur, som avses bli anskaffad med hjälp av anslag från forskningsråden, deltar även rådet i varje fall i behovsprövningen. Allmänt torde emellertid gälla, att den sakliga prövningen av behov av vetenskaplig specialutrustning icke kan läggas på någon annan än forskarna själva.

f) Utbildningens organisation

I det föregående har utredningen framlagt förslag, som syftar till att i avsevärt större utsträckning än nu är fallet koncentrera framför allt den ekonomiska administrationen till den lokala universitetsstyrelsens organ och därigenom be-

fria institutionsledningen och forskarna från en mycket betydande del av de administrativa arbetsuppgifter, som nu åvilar dem. Av dessa uppgifter återstår nu att behandla dem, som sammanhänger med *utbildningens organisation*.

Inom utbildningslinjer där studenterna hålles samman årskursvis under hela utbildningstiden fram till grundexamen och där flera i examen ingående ämnen läses parallellt, faller helt naturligt en betydande del av det här ifrågavarande arbetet på fakultetsnivåns organ.

Inom de filosofiska fakulteterna däremot kan varje ämne ha sin egen undervisningsorganisation, relativt oberoende av motsvarande organisation för andra ämnen. Orsaken härtill är den, att studenterna här regelmässigt koncentrerar sina studier på ett ämne i sänder och att ämneskombinationer och ämnesföljd är fria för de studerande. Med hänsyn härtill och med hänsyn även till att undervisningsorganisationen generellt sett torde vara mest omfattande inom dessa fakulteter kan vissa skäl anföras för att tyngdpunkten i det utbildningsadministrativa arbetet vad dessa fakulteter beträffar alltjämt skall ligga hos institutionerna. Ansvar för utarbetande av förslag till studie-, organisations- och undervisningsplaner samt för undervisningsuppgifternas fördelning mellan olika lärare bör enligt utredningens mening i fråga om de filosofiska fakulteternas ämnen åvila institutionerna. De med detta ansvar förenade arbetsuppgifterna blir, beträffande de stora undervisningsämnena, av så betydande omfattning, att de motiverar särskilda organisatoriska åtgärder inom institutionsorganisationens ram i syfte att i görligaste mån befria den forskande personalen från undervisningsadministrativt arbete.

Även i fråga om sådana uppgifter som schemaläggningen, registreringen av de studerande och deras studieresultat samt av den sistnämnda verksamheten föranledda initiativ till omläggningar och förändringar inom utbildningsorganisationen, torde alltjämt ett ej helt obetydligt ansvar böra åvila institutionsnivåns organ. Emellertid anser utredningen, att dessa arbetsuppgifter, vid de filosofiska fakulteterna lika väl som vid övriga fakulteter och högskolor, med fördel kan utföras av fakultetsnivåns organ (närmast utbildningsnämnderna) och av för utbildningsadministrativa göromål särskilt avdelade tjänstemän inom läroanstalternas centrala förvaltning (utbildningsnämndernas sekreterare).

E. Institutionsledningen

a) Allmänt

Av det närmast föregående avsnittet framgår, att universitetsutredningen generellt rekommenderar en koncentration, så långt detta är praktiskt möjligt, av det rent administrativa arbetet till läroanstalternas centrala organ. Sålunda föreslås alla personaladministrativa avgöranden, all personalredovisning bokföring och ekonomisk redovisning samt vissa uppgifter i samband med upphandling av utrustning och materiel lagda på läroanstalterna centralt. Vidare har framhållits, att de utbildningsadministrativa uppgifterna i betydande, ehuru från

fakultet till fakultet (motsvarande) något skiftande omfattning bör handhas av fakultetsnivåns organ. Emellertid har utredningen i flera sammanhang understrukit, att vissa rent administrativa uppgifter under alla förhållanden måste läggas på institutionsorganisationen. Förslag till förordnanden liksom yttranden i andra personaladministrativa ärenden måste sålunda avges av den närmast berörda myndigheten, dvs. bl. a. institutionernas ledning. Utbildningsadministrationen inom ett ämne måste vidare i stor utsträckning handhas inom institutionerna.

Till dessa, i mera begränsad mening administrativa uppgifterna kommer så de som sammanhänger med institutionsorganisationens stora uppgifter, nämligen att fungera som den organisatoriska ramen för ett samarbete mellan forskare kring gemensamma problem och gemensamma resurser, ett samarbete mellan akademiska lärare kring en gemensam utbildningsuppgift och ett samarbete mellan forskare och lärare för planläggningen av en fortgående utbyggnad av ett ämnesområdes resurser för forskning och utbildning.

Det är enligt universitetsutredningens mening främst tre faktorer, som måste påverka utformningen av institutionernas administrativa ledning. Den första är den, att institutionerna blir av mycket växlande storlek. Den andra är den, att institutionernas administrativa uppgifter består både i att träffa förvaltningsavgöranden och i att organisera ett samarbete. Den tredje faktorn, slutligen, som måste påverka konstruktionen av institutionernas ledning, är den att samarbetet endast i viss utsträckning gäller en för institutionen gemensam uppgift (utbildningen) men i övrigt består i ett samarbete mellan självständiga forskare om materiella nyttigheter, som skall fördelas eller brukas gemensamt.

Vad beträffar det förstnämnda förhållandet — institutionernas mycket varierande storlek — vill utredningen understryka, att vissa av dem i varje fall för närvarande är så små, att några egentliga problem i fråga om funktioner och organ för deras administration knappast är aktuella. Problematiken blir självfallet mera svårbemästrad, ju större institutionen är. De i det följande redovisade resonemangen tar i första hand sikte på de stora institutionernas förhållanden och förslagen är i dagens läge endast i begränsad utsträckning tillämpliga på sådana institutioner, som innefattar en enda fast lärartjänst.

Vad i det föregående anförts rörande institutionernas uppgifter utesluter för alla större institutioners del den i administrativa sammanhang eljest vanliga konstruktionen med ledningen lagd i händerna på en *chef*, som har att med ansvar endast inför överordnade myndigheter leda den övriga personalens arbete och fatta besluten om arbetsuppgifternas fördelning mellan befattningshavarna. Det nödvändiga samarbetet pekar i stället mot någon form av *kollegial* ledning. Härvidlag stöter man emellertid på den svårigheten, att samarbetet i undervisningen gäller institutionens samtliga lärare, medan samarbetet i avseende på forskningsresursernas fördelning och bruk i första hand måste vara ett samarbete endast mellan vissa av lärarna, främst professorer och laboratorer. Därtill kommer, att vissa av de på institutionsledningen ankommande administrativa

uppgifterna — främst de uppgifter som kan sammanfattas i benämningen arbetsledning — icke lämpligen handhas av kollegiala organ.

Utredningen har stannat för ett förslag, vars huvudsakliga innebörd är följande:

(1) Vid varje institution, som omfattar mer än en lärartjänst, upprättas ett *institutionskollegium*, omfattande institutionens samtliga lärare jämte en på visst sätt begränsad representation för assistentgruppen och för studenterna.

(2) Detta institutionskollegium ges initiativrätt i institutionens angelägenheter men i övrigt endast *rådgivande* funktioner. Å andra sidan föreslås, att viktigare beslut i institutionens angelägenheter obligatoriskt skall föregås av samråd i kollegiet.

(3) Uppgiften att för fakultet (motsvarande) framlägga förslag till petita samt studie- och organisationsplaner för undervisningen liksom — med en formellt något annorlunda föreskrift — uppgiften att upprätta förslag till innehavare av icke-ordinarie tjänster vid institutionen ålägges dennas *ordinarie lärare* kollektivt.

(4) Den dagliga ledningen av den vid institutionen meddelade undervisningen liksom avgörandena beträffande fördelningen av uppgifter och dispositionen av gemensamma resurser lägges hos institutionens *prefekt*.

De juridiska och teologiska fakulteterna har för närvarande institutioner, som omfattar vederbörande fakultets samtliga ämnen. I den mån denna organisation anses böra bibehållas, bortfaller behovet av särskilda kollegiala organ för dessa institutioners förvaltning.

Vad i det följande säges rörande institutions ordinarie lärare, institutionskollegier och institutionsprefekt gäller följaktligen *icke* utan vidare de juridiska och teologiska fakulteterna; ej heller de medicinska fakulteternas undervisningskliniker.

b) De ordinarie lärarna

De ärenden, rörande vilka beslut måste fattas inom institutionerna, består till en betydelsefull del av sådana ärenden, som i formellt hänseende har karaktär av förslag till fakultets (motsvarande) beslut rörande förslag till petita samt studie- och organisationsplaner.

Med hänsyn härtill har utredningen ansett det naturligt, att uppgiften att för institutionens del utarbeta sådana förslag lägges såsom ett kollektivt åliggande hos institutionens ordinarie lärare, vilka samtidigt blir de av institutionens lärare, som tillika är ledamöter av fakultet (motsvarande). Då emellertid såväl institutionens petita som förslag till studie- och organisationsplaner (motsvarande) är angelägenheter av stort intresse jämväl för övriga ledamöter av institutionskollegiet, har utredningen ansett det vara motiverat att föreslå en föreskrift om att utarbetandet av förslag, som här avses, skall föregås av *samråd i institutionskollegiet*.

Utredningen anser vidare, att den nya universitetsstadgan bör innehålla en entydig bestämmelse rörande förfarandet på institutionsnivån vid upprättandet av förslag till innehavare av sådana tjänster inom en institution, rörande vilka särskild tillsättningsprocedur ej finns föreskriven, dvs. väsentligen de icke-ordinarie institutionstjänsterna. Härvid måste beaktas, att vid institutioner som omfattar mer än en forskare ingen eller så gott som ingen av de här ifrågasvarande tjänsterna uteslutande är knuten till en viss forskare. Utredningen föreslår, att förslag till innehavare av dylika tjänster skall upprättas av institutionens prefekt *i samråd med institutionens övriga ordinarie lärare*.

Vad här sagts avser förslag till innehavare av *tjänster*. I fråga om förordnanden av andra befattningshavare, t. ex. timarvoderade lärare och extra biträdeshjälp, synes ett enklare förfaringssätt kunna begagnas. Utredningen förordar härvidlag, att förslag upprättas av prefekten eller, då fråga är om arbetskraft som skall avlönas med hjälp av särskilt forskningsanslag, av vederbörande anslagsmottagare.

c) Institutionskollegiet

Såsom framgått av det föregående föreslår utredningen att vid alla institutioner, som omfattar mer än en lärartjänst, skall finnas ett *institutionskollegium* med rådgivande och förslagsställande uppgifter.

Institutionskollegium bör enligt utredningens mening bestå av samtliga till institutionen hörande lärare utom oavlönade docenter. Någon skillnad bör i detta sammanhang icke göras mellan ordinarie, extra ordinarie och extra lärare. Helt tillfälligt anställda timarvoderade lärare bör dock icke annat än i undantagsfall delta i kollegiets arbete.

Bestämmelserna om institutionskollegiets sammansättning synes dock böra kompletteras med en möjlighet för konsistoriet (motsvarande) att på förslag av kollegiet förorda, att även oavlönad docent, annan till institutionen knuten forskare, tjänsteman eller tillfälligt anlitad lärare skall såsom ledamot tillhöra institutionskollegiet.

Till gruppen »lärare» i formell mening räknar utredningen icke assistenter, amanuenser och övningsassistenter. Många av dessa tjänstemän fullgör emellertid mycket betydelsefulla uppgifter i undervisningen och forskningen. En medverkan från dessa grupper sida i institutionskollegiernas arbete framstår därför såsom självklart motiverad. Bl. a. i syfte att begränsa kollegiernas storlek vill utredningen emellertid förorda, att endast de av varje enskilt ärende berörda av institutionens assistenter, amanuenser och övningsassistenter skall ingå såsom ledamöter av kollegiet. Denna inskränkning i de ifrågasvarande kategoriernas deltagande i institutionskollegiernas arbete torde få praktisk betydelse endast inom de största institutionerna.

Utredningen har i olika sammanhang understrukt vikten av att de studerande ges fullgoda möjligheter att göra sina synpunkter gällande i avseende på frågor om utbildningens innehåll och organisation. Detta bör icke minst gälla

arbetet inom institutionskollegierna. Utredningen föreslår därför, att två representer för de av varje enskilt ärende berörda studenterna skall ingå såsom ledamöter av institutionskollegiet. Med hänsyn till att samma institutionskollegium kan ha att handlägga ärenden inom ramen för flera utbildningslinjer, innebär utredningens förslag, att flera än två studentrepresenter kan behöva utses. Endast två sådana representer kommer emellertid att fungera såsom ledamöter vid kollegiets behandling av ett enskilt ärende rörande utbildningens innehåll och organisation. Vid kollegiets behandling av ärende, som icke berör de studerande, bortfaller studentrepresentationen.

I fråga om sättet för utseende av studentrepresenter vill utredningen anföra följande. Licentianders och doktoranders intressen synes som regel vara företrädade genom de yngre lärarna och genom assistentgruppens representation i institutionskollegierna. De särskilda studentrepresenterna synes därför normalt böra vara utsedda med hänsyn till de ärenden, som sammanhänger med utbildningen för preliminärexamina. Vissa skäl kan otvivelaktigt tala för att dessa studentrepresenter utses genom någon form av valförfarande bland de aktuella studerande i institutionens ämne. Å andra sidan kan det vara tveksamt, om man med ett sådant förfarande, särskilt i nybörjarämnena, skulle få representer, som med tillräcklig erfarenhet och auktoritet kunde framföra student-synpunkterna. Sättet för utseendet av studentrepresenter synes därför böra avgöras av vederbörande studentorganisationer själva. Utredningen föreslår fördenskull, att studentrepresenterna i institutionskollegierna skall utses av vederbörande studentkårer på sätt dessa själva beslutar.

Som framgått av det föregående föreslår utredningen, att institutionskollegiet huvudsakligen skall ha *rådgivande uppgifter*. Utredningen tänker sig sålunda institutionskollegiet väsentligen som ett organ för *samråd* mellan institutionens forskare, lärare och studenter. Rörande vissa slag av ärenden föreslår utredningen, att samråd i institutionskollegiet skall vara obligatoriskt, innan beslut fattas eller förslag utarbetas.

Obligatoriskt samråd i institutionskollegiet bör sålunda enligt utredningens mening äga rum i första hand beträffande alla ärenden rörande nya eller ändrade studie- och organisationsplaner för den vid institutionen meddelade utbildningen.

Även utarbetandet av de årliga förslagen till *petita* för institutionen skall enligt utredningens förslag obligatoriskt föregås av samråd i institutionskollegiet.

Utredningen vill understryka, att fördelningsärendenas handläggning inom en stor institution är en uppgift, som erbjuder en speciell problematik. Detta sammanhänger dels med universitets/högskoleinstitutionernas dubbla uppgift — forskning och utbildning —, dels med den grundläggande principen om den självständiga universitetsforskarens rätt att för ett fritt valt och på eget ansvar bedrivit forskningsarbete disponera sin del i institutionens resurser. Fördelningsuppgifterna ställer höga krav på samarbetsviljan hos de berörda. Besluten måste fattas efter samråd och, såvitt möjligt, i samförstånd.

Med hänsyn till dessa förhållanden har utredningen kommit till den ståndpunkten, att de här ifrågavarande fördelningsärendena bör *avgöras av institutionens prefekt*, men avgöras *efter ett obligatoriskt samråd i institutionskollegiet*. Därvid bör särskilt föreskrivas, att fördelningen av institutionens resurser och arbetsuppgifter skall göras med beaktande av såväl forskningens som utbildningens behov.

Med detta har utredningen redovisat de uppgifter, som enligt utredningens mening obligatoriskt bör ankomma på ett institutionskollegium. I övrigt torde få lämnas åt de enskilda kollegierna att själva välja sina arbetsuppgifter. Institutionskollegium bör ha stadgemässig rätt att hos vederbörande myndighet vid läroanstalten framlägga de förslag, som kollegiet finner kunna gagna institutionens verksamhet och utveckling.

Institutionens prefekt bör vara självskriven som kollegiets ordförande.

d) Prefekten

I den nuvarande universitets/högskoleorganisationen förestås en institution av en av de till institutionen hörande ordinarie lärarna — i de allra flesta fall en professor — såsom institutionsföreståndare eller prefekt.

Utredningens förslag innebär, att denna ordning väsentligen oförändrad överföres till den nya organisationen. Utredningen föreslår, att föreståndaren för en ämnesinstitution vid samtliga läroanstalter benämnes *prefekt*.

Inom institutioner, som omfattar en enda lärartjänst, bör innehavaren av denna tjänst automatiskt fungera som institutionens prefekt och såsom sådan ensam ansvara för institutionens förvaltning. Vid övriga institutioner får prefekten — som framgått av det föregående — vid sin sida det rådgivande institutionskollegiet, vars arbete prefekten leder såsom kollegiets självskrivne ordförande.

Som framgått av det föregående föreslår utredningen, att förslag till petita för institutionen, förslag till studie- och organisationsplaner för den vid institutionen meddelade utbildningen samt — som regel — förslag till innehavare av icke-ordinarie tjänster vid institutionen skall utarbetas respektive upprättas gemensamt av institutionens ordinarie lärare, i den mån flera sådana finns. I övrigt föreslår utredningen, att ansvaret för institutionens gemensamma angelägenheter ytterst skall åvila prefekten. I vissa — i det föregående angivna — slag av ärenden skall dock prefekten enligt utredningens förslag vara skyldig att samråda med institutionskollegiet, innan beslut fattas.

Allmänt bör det åligga prefekten att verka för goda arbets- och studieförhållanden — för forskare lika väl som för studenter — och för ett gott samarbete inom institutionen. Vid fördelningen av institutionens personella och materiella resurser för forskningen måste prefekten särskilt beakta, att de av institutionens tjänstemän, vilkas tjänster är förenade med skyldighet att bedriva forskning, skall ges rimliga möjligheter att bedriva ett fritt valt forskningsarbete. Detta

måste självfallet ske inom ramen för tillgängliga resurser och utan avbräck för institutionens övriga verksamhet.

Utbildningsuppgiften ser utredningen såsom en institutionen som helhet åvilande uppgift. Utbildningsorganisationen måste därför enligt utredningens mening vara en hela institutionens angelägenhet, handhavd av prefekten i samråd med institutionskollegiet. Prefekten bör vara den i första hand ansvarige för undervisningens behöriga gång.

Prefekten bör vidare enligt utredningens mening svara för att även andra institutionen gemensamt åvilande arbetsuppgifter fullgöres på behörigt sätt. Han bör vaka över att den vid institutionen anställda personalen noggrant fullgör sina åligganden.

Prefekten bör vidare vara den i första hand ansvarige för vården av till institutionens förfogande ställda lokaler, samlingar och apparater och han bör därvid vara skyldig ställa sig till efterrättelse de föreskrifter rörande vård och förvaltning av till institutionens disposition ställd egendom, som kan fastställas av universitetets/högskolans styrelse (konsistoriet).

Prefekten torde normalt komma att fungera som föredragande vid och bereda ärendena inför institutionskollegiets sammanträden. I kollegiet eller hos vederbörande myndighet vid universitetet bör han framlägga de förslag han finner kunna gagna institutionens verksamhet och utveckling.

Vid institutioner, som omfattar en enda ordinarie lärartjänst, bör innehavaren av denna tjänst automatiskt fungera som institutionens prefekt. I fråga om sätet att utse prefekt för andra institutioner är två möjligheter tänkbara: Antingen bör prefekt för sådan institution utses genom val inom institutionskollegiet, eller också bör prefekt förordnas av konsistoriet (motsvarande) bland kollegiets ledamöter. Med hänsyn till att prefekten enligt utredningens förslag skall bli den inför högre akademiska myndigheter i första hand ansvarige för såväl undervisningen som egendomsvården, vill utredningen för sin del förorda det sistnämnda alternativet, dvs. förordnande av läroanstaltens styrelseorgan. Förordnande bör av praktiska skäl vara tidsbegränsat och förslagsvis meddelas för en tid av högst tre år i sänder. Laborator eller universitetslektor bör enligt utredningens mening icke vara utesluten vid utseende av prefekt, även om ifrågavarande institution innefattar en eller flera professurer.

Utredningen föreslår sålunda, att prefekt för institution, som omfattar flera än en lärartjänst, förordnas av universitetets/högskolans styrelse (konsistoriet) bland institutionens ordinarie lärare samt för en tid av högst tre år i sänder.

Handhavandet av de stora institutionernas förvaltning kommer otvivelaktigt att innebära en betydande arbetsbörda för prekrterna även efter ett genomförande av utredningens i det föregående framlagda förslag om en koncentration av administrativa uppgifter till läroanstalternas centrala administration. Genom en stadgebestämmelse av i sak samma innebörd som de nuvarande universitetsstatuternas § 52, mom. 3 b och 4 bör därför möjlighet öppnas för prefekt att genom beslut av universitetskanslersämbetet eller Kungl. Maj:t erhålla befrielse

från en mot arbetet såsom prefekt svarande del av den honom eljest åvilande undervisnings- och examinationsskyldigheten (partiell tjänstbefrielse). Det torde vidare bli nödvändigt att inrätta olika slag av befattningar, vilkas innehavare kan biträda prefekten vid fullgörandet av vissa med prefektskapet förenade åligganden. Härvid måste beaktas dels institutionernas varierande storlek, dels det förhållandet, att det administrativa arbetet är av relativt olika natur vid skilda slag av institutioner.

Redan har vid vissa stora experimentella institutioner placerats särskilda institutions- eller laboratorieintendenter. Utredningen finner för sin del denna typ av befattningar lämplig och förordar, att frågan om inrättande av nya dylika tjänster prövas i samband med den i det föregående förordade översynen av institutionsindelingen. Därvid måste emellertid också beaktas, att behovet inom själva institutionsorganisationen av befattningar av nu ifrågavarande slag påverkas av att vissa service-anläggningar och -verksamheter enligt vad utredningen i det föregående anfört torde böra brytas ut ur ämnesinstitutionerna och förvaltas som särskilda enheter.

Inom vissa av de experimentella vetenskapernas institutioner samt inom de stora icke-experimentella institutionerna, t. ex. de för ämnena matematik, engelska och historia, kommer utbildningsorganisationen att utgöra en mycket arbetskrävande uppgift. I syfte att såvitt möjligt befria prefekten från ett omfattande utbildningsorganisatoriskt detaljarbete vill utredningen föreslå, att möjlighet öppnas för universitets/högskolestyrelsen att förordna någon annan av institutionens lärare att i egenskap av institutionens *studierektor* under prefekten handha vissa med undervisningen förknippade delar av dennes åligganden. Studierektor torde böra utses bland institutionskollegiets ledamöter och utredningen räknar med att uppgiften som regel kommer att anförtras någon av institutionens universitetslektorer.

Eftersom studierektorernas arbetsuppgifter till både innehåll och omfattning kommer att variera inom rätt vida gränser från institution till institution, synes det utredningen vara lämpligt, att studierektor kompenseras genom en med hänsyn till arbetsbördan i det enskilda fallet lämpligt avpassad nedsättning i den honom eljest åliggande undervisningsskyldigheten.

F. Institutionsgruppernas organisation

I det föregående har utredningen förordat, att i den nya universitetsstadgan möjlighet öppnas att bilda institutionsgrupper. En institutionsgrupp avses bli organiserad för gemensamt handhavande av uppgifter, som är gemensamma för två eller flera institutioner. Beslut om upprättande av sådan institutionsgrupp skall enligt utredningens förslag meddelas av universitetskanslersämbetet. I samband med sådant beslut skall jämväl bestämmas, vilka arbetsuppgifter som skall ankomma på varje enskild institutionsgrupp.

Institutionsgrupps uppgifter kan sålunda bli av varierande omfattning och innehåll. Med hänsyn härtill föreslår utredningen, att även institutionsgruppens organisation och förvaltning får regleras genom beslut i varje särskilt fall. Utredningen föreslår sålunda en stadgeföreskrift av innebörd att universitetskanslers-ämbetet i samband med beslut om upprättande av institutionsgrupp jämväl skall meddela erforderliga föreskrifter rörande förvaltningen av de för gruppen gemensamma angelägenheterna.

Så snart institutionsgrupps uppgifter blir av någon större betydelse och omfattning — och sannolikt kommer institutionsgrupper knappast att upprättas i andra fall —, torde gruppen enligt utredningens mening böra ges en organisation analog med den som i det föregående föreslagits för institutionerna, dvs. en organisation med en *institutionsgruppsprefekt* och ett *institutionsgruppskollegium*. Därest på institutionsgrupp lägges ansvaret eller del av ansvaret för utbildningens organisation och innehåll, bör enligt utredningens mening under alla förhållanden föreskrift meddelas om att institutionsgruppskollegium skall upprättas.

Institutionsgruppsprefekt synes böra utses på enahanda sätt som institutionsprefekt och då bland de till institutionsgruppen hörande ordinarie lärarna, oavsett om vederbörande samtidigt är prefekt för någon av de i gruppen ingående institutionerna eller ej.

Institutionsgruppskollegium synes böra ges i princip samma sammansättning och samma uppgifter i avseende på de för institutionsgruppen gemensamma angelägenheterna, som institutionskollegium föreslagits få inom institution.

G. Övriga institutioner och inrättningar

I ett föregående avsnitt av detta kapitel har utredningen förordat, att i samband med den föreslagna översynen av institutionsindelningen jämväl skall prövas, huruvida och i vilken utsträckning vissa anläggningar och verksamheter av servicekaraktär lämpligen kan brytas ut ur ämnesinstitutionsorganisationen och sammanföras till eller bilda särskilda förvaltningsenheter direkt underställda universitets/högskolestyrelsens organ.

Vissa av de anläggningar och verksamheter, som här är i fråga, kommer otvivelaktigt att rätt mycket likna institutioner. Den avgörande skillnaden blir emellertid den, att här ifrågavarande inrättningar icke får den dubbla uppgiften att bedriva forskning och utbildning och att de ej heller blir organisatoriskt bundna till visst ämnesområde. De får i stället karaktär av service-organ, ställda till förfogande för forskningen och — i avsevärt mindre mån — utbildningen inom flera ämnesområden, fakulteter (motsvarande) och, i vissa fall, läroanstalter.

I detta sammanhang kan lämpligen också behandlas de inrättningar för undervisning i fria konster och färdigheter (t. ex. ritteknik, ridning, gymnastik, fäktning), vilka på vissa håll benämnes institutioner men skiljer sig från ämnes-

institutionerna därigenom, att deras uppgifter uteslutande omfattar undervisning, icke forskning.

Alla dessa institutioner och inrättningar för forskningsservice och undervisning kan enligt utredningens mening ges en avsevärt enklare organisation än ämnesinstitutionerna. Utredningen föreslår, att envar av dessa institutioner och inrättningar ställes under ledning av en *föreståndare*, utsedd av vederbörande rektorsämbete.

En föreståndare av här ifrågavarande slag bör ges ställning av *chef* för vederbörande institution eller inrättning. Föreståndarens förvaltning bör stå under rektorsämbetets tillsyn, vilket bl. a. innebär, att det skall ankomma på rektorsämbetet att meddela erforderliga specialföreskrifter för verksamheten och dess förvaltning.

I fråga om petita för utbyggnaden av de i detta avsnitt behandlade serviceinstitutionerna och särskilda inrättningarna föreslår utredningen, att de i princip bör utarbetas av universitetskanslersämbetet efter förslag av konsistorium. Eventuellt kan därvid samråd böra äga rum mellan konsistoriet och en eller ett par fakulteter (motsvarande) respektive mellan universitetskanslersämbetet och berörda beredningar.

2. Yttranden

A. Institutionsindelningen

Svenska Teknologföreningen anför i huvudsak följande:

Civilingenjörsutbildningen är mera strängt schemabunden än vissa andra typer av akademisk utbildning. Samtidigt måste kunskapsstoffet vara utformat så att det är lämpligt för olika avdelningars (sektioners) målsättning. Detta medför att det i ett flertal ämnen finnes olika kurser, en för varje avdelning. Genom detta system blir avdelningarna de sammanhållande enheterna för de olika utbildningsformerna vid de tekniska högskolorna. En enskild institution kommer sålunda icke att bli avgörande för samordningen av utbildningen fram till primärexamen. Svenska Teknologföreningen anser att de förslag som finnes i betänkandet vad gäller institutionsnivån ej är tillämpliga på den studieform som måste finnas vid de tekniska högskolorna.

Föreningen instämmer helt i utredningens önskemål om sambruk av lokaler och materiel för forskningen. Föreningen anser dock att det är fakultets-/sektionsorganisationen som närmast blir berörd av ett dylikt sambruk för de tekniska högskolornas del.

Av ovan angivna skäl finner föreningen att de motiv som utredningen framlagt för en ändrad institutionsindelning icke bör föranleda någon ändring i principen för institutionsorganisationen vid de tekniska högskolorna.

SFS anför väsentligen följande:

SFS vill förorda upprättandet av fristående service-enheter, gemensamma för flera institutioner, när detta medför en mera rationell användning av personella och materiella resurser utan att servicekraven eftersättes.

SFS vill allmänt framhålla svårigheten att vid de filosofiska fakulteterna sam-

ordna all undervisning för ett läroämne inom en och samma institution. Det är exempelvis realistiskt att räkna med en ökad integrering av moment från skilda examensämnen inom den framtida lärarutbildningen. Dessa samordningsbehov kan i stället väl tillgodoses genom upprättandet av institutionsgrupper.

Organisationen tillstyrker utredningens förslag i vad avser medicinsk fakultet med de undantag som gjorts för de kliniskt-medicinska ämnenas institutioner. I fråga om de juridiska fakulteterna anser SFS inte att anledning till ändring av nuvarande förhållanden föreligger. Däremot vill organisationen förordna en gruppering av undervisningsämnena vid teologisk fakultet på tre institutioner med vardera ett institutionskollegium.

De möjligheter utredningen föreslår att bilda forskningsavdelningar hälsar SFS med tillfredsställelse. Även forskardocenter och docenter bör kunna ställas i ledningen för en forskningsavdelning.

Med tanke på att en översyn av institutionsindelningen sannolikt kommer att resultera i en ytterligare institutionsuppdelning för vissa ämnen, är det av stor betydelse att goda möjligheter skapas att bilda institutionsgrupper. Som exempel härpå kan framhållas önskvärdheten av samarbete mellan de av utredningen förordade institutionerna för närbesläktade ämnen, för vilka bl. a. de metodologiska problemen är gemensamma, t. ex. slaviska respektive romanska språk. SFS anser liksom de sakkunniga att ett institutionsgruppskollegium med i princip samma uppbyggnad som vid en enskild institution skall upprättas, då de gemensamma uppgifterna gör en sådan organisation motiverad.

Sveriges Samhällsvetareförbund anför väsentligen följande:

Utredningen har närmast tagit ställning till förmån för stora institutioner och räknar t. o. m. med sammanslagning av vissa nu separata institutioner; i gengäld skall särskilda forskningsavdelningar kunna inrättas inom de större institutionerna. Samhällsvetareförbundet vill ansluta sig till denna principinställning. I praktiken uppkommer för de samhällsvetenskapliga ämnenas del frågor om institutionsindelningen särskilt när ett ämne förekommer inom flera olika utbildningslinjer (såsom ämnet nationalekonomi). I sådana fall synes det vara lämpligast att en gemensam institution får tillgodose dessa utbildningslinjer och att sålunda de personella och materiella resurserna för ett ganska stort ämnesområde hålles samman. Institutionerna bör alltså i princip snarare omfatta ämnesområden bestämda som nationalekonomi, statistik, statskunskap etc. än ämnesområden bestämda som internationell ekonomi, demografi, offentlig förvaltning etc.

SUHAF anför:

SUHAF anser, att institutionerna måste organiseras så, att ett ökat lagarbete kan komma till stånd. Forskningsprojekt inom olika avsnitt av ämnet måste naturligt kunna rymmas inom organisationen. Om en viss forskningsinriktning skulle bli så speciell i förhållande till ämnet som helhet, att en friare ställning gentemot detta behövs, bör särskilda avdelningar kunna upprättas men detta får inte bli ett privilegium för vissa befattningshavare.

SACO anför:

SACO har i andra sammanhang understrukt, att man bör skapa stora enheter med möjlighet till specialisering och differentiering. Institutionerna bör således omfatta stora ämnen, som handhar utbildningen för olika utbildningslinjer. Som exempel härpå vill *SACO* peka på vad Sveriges Samhällsvetareförbund anför om

institutionsindelningen i sitt yttrande. Kraven på specialisering och differentiering kan tillgodoses genom den av utredningen föreslagna möjligheten att bilda forskningsavdelningar. Ehuru det synes naturligt, att denna möjlighet i första hand skall stå öppen för av utredningen nämnda befattningshavare anser SACO, att man icke skall utesluta möjligheten att bilda forskningsavdelningar även för andra.

TCO anför:

Institutionerna har alltmer kommit att bli de reella arbetsenheterna vid universiteten och högskolorna. Det måste därför vara angeläget, att man nu skapar regler för hur indelningen i institutioner skall ske, hur samarbetet inom institutionernas ram skall bedrivas och hur samverkan över institutionsgränserna skall kunna etableras.

TCO ansluter sig till utredningens riktlinjer för indelning och samverkan och om att förslag härvidlag skall avlämnas lokalt och beslut sedan fattas centralt. Särskilt angeläget synes det vara, att inte bara fakulteten utan även respektive utbildningsnämnd samt berörda lärare skall ha förslagsrätt. TCO tillmäter frågan om en rationell organisation av institutionerna och deras samverkan så stor vikt att den därutöver anser, att initiativ också skall kunna tagas av de centrala myndigheterna.

Utredningen föreslår, att en översyn skall ske avseende samordningen i fråga om verkstäder och djurstallar samt tung apparatur, som brukas av flera institutioners forskare. TCO ansluter sig till förslaget.

Sveriges Konservativa Studentförbund anför:

Beträffande institutionernas roll ansluter vi oss i stort sett till utredningens förslag. Vi är eniga med utredningen om de svårigheter, som måste uppstå vid indelningen i institutioner och instämmer i förslaget om att de lokala universitetsmyndigheterna skall föreslå och kanske fastställa indelningen. Vi hade vidare funnit det värdefullt om utredningen hade diskuterat frågan om uppdelande av de teologiska och juridiska fakulteterna.

Centerns Studentförbund anför:

Liksom utredningen vill studentförbundet förorda en institutionsindelning efter ämnen. En institutionsindelning efter principen »en professor — en institution» vill vi bestämt avvisa. I stället för en uppsplittring av de nuvarande ämnesinstitutionerna med mer än en professor, bör man eftersträva att sammanföra mindre och närbesläktade ämnen till gemensamma institutioner. Enligt vår mening kan på detta sätt tillgängliga resurser bättre utnyttjas varjämte forskning och undervisning i ämnesgränserna stimuleras. Dessa fördelar är enligt vår uppfattning så stora, att de mer än väl uppväger de nackdelar, som kan uppstå.

Sveriges Socialdemokratiska Studentförbund anför i huvudsak följande:

Utredningen konstaterar med rätta att »institutionerna i dagens organisation formellt sett betyder intet», men att det är inom dem som »det väsentligaste i de högre läroanstalternas verksamhet bedrives». Det blir därför naturligt att på dem »lägga något även av det formella ansvaret inom organisationen».

Förbundet anser att den konkreta utformningen av förslaget borde ha skett i större överensstämmelse med utredningens eget resonemang. Enligt förbundets mening måste institutionerna såsom varande universitetets arbetande enheter

ha så stor bestämmanderätt som möjligt och de övriga universitetsorganen — fakulteter, konsistorium, rektor- och kanslersämbete — skall betraktas som serviceorgan åt den forskning och det arbete i övrigt, främst undervisning, som bedrivs inom institutionerna. Det amerikanska departementssystemet bör kunna användas som förebild för den praktiska utformningen av detta synsätt: Institutionerna bör vara stora med många professurer och andra fasta lärartjänster, indelade efter ämnets huvudområden. Detta system skulle alltså vara utformat efter helt andra principer än det nuvarande med dess som regel små enprofessorsinstitutioner även i rikt differentierade ämnen. Detta innebär att tendensen till uppdelning av ämnen på skilda institutioner måste brytas.

Det är främst två skäl som varit bestämmande för förbundets inställning. För det första kan en effektiv forskarutbildning endast komma till stånd inom stora institutionsenheter. En sådan förutsätter nämligen att det finns en stab av fast anställda lärare som är specialister på olika forskningsområden inom vilka de kan ge undervisning och handledning. För det andra betyder större enheter effektivare administration och större möjligheter till ekonomisk rörelsefrihet.

Det torde inte vara tillräckligt att som utredningen helt allmänt uttala att institutionsindelningen bör ske efter ämnesområden och inte efter professurer, och sedan överlåta åt de akademiska remissinstanserna att komma med förslag om hur principen bör genomföras. Ett sådant tillvägagångssätt kommer antagligen inte att medföra några större förändringar.

Riksrevisionsverket anför:

Universitetsutredningen har uttalat, att mycket starka skäl talar för att man bör överväga, i vilken omfattning institutionsorganisationens mera omfattande serviceanläggningar och -verksamheter med fördel kan brytas ut ur ämnesinstitutionerna och ges en ställning i organisatoriskt hänseende motsvarande universitetsbibliotekens. Utredningen nämner i detta sammanhang verkstäder, djurstallar, tung apparatur samt — i en framtid — anläggningar för automatisk databehandling. Riksrevisionsverket förordar att en översyn i angivet syfte kommer till stånd.

Farmaceututbildningskommittén anför:

Farmaceututbildningskommittén biträder universitetsutredningens förslag i fråga om institutions- och institutionsgruppsorganisationen. Enligt kommitténs mening kommer den fortsatta utbyggnaden av universitet och högskolor att innebära, att man i betydligt större utsträckning än hittills sammanför institutioner inom närbesläktade ämnen — även om de tillhör olika fakulteter — till byggnadsmässiga enheter. Härigenom skapas förutsättningar för att forskare och lärare på de olika institutionerna gemensamt skall kunna utnyttja lokala och instrumentella resurser. Genom denna samordning ges även underlag för en stimulerande forskningsmiljö, där de dagliga kontakterna mellan forskare, vars forskningsinriktning ligger varandra nära, kan möjliggöra ömsesidigt utbyte.

1960 års lärarutbildningssakkunniga anför i huvudsak följande:

Det finns skäl att antaga, att skolans ämnen och universitetens examensämnen i fortsättningen alltmera sällan kommer att helt överensstämma. Det synes därför bli nödvändigt att på institutionsgruppsnivån skapa ett nytt slags samordnande organ, som lämpligen kan betecknas såsom *skolämneskollegier*. Dessa kollegiers främsta arbetsuppgift bör bli att utforma de huvudsakliga riktlinjerna för studieplanerna i de delar av den ämnesteoretiska utbildningen, som

motsvarar skolans ämnen. Detaljarbetet med delstudiekursernas utformning torde böra anföras åt institutionskollegierna. I skolämneshögskolorna bör även ingå av skolöverstyrelsen anvisad skolexpertis. Anordningar av denna art har redan vuxit fram flerstädes.

Gymnasieutredningen anför i huvudsak följande:

Genom utbildningsnämndernas och utbildningsadministrativa avdelningarnas konstruktion synes förutsättningar ha skapats för ett effektivare och enhetligare studieplansarbete på det lokala planet. Härtill bidrar också utredningens förslag om institutionernas organisation och ledning. Gymnasieutredningen vill bestämt tillstyrka att institutionerna skall omfatta större ämnesområden och inte så som nu ofta är fallet byggas upp kring enskilda tjänster. Även förslaget om institutionskollegium, prefekt och studierektor synes innebära väsentliga framsteg.

Läkarutbildningsberedningen anför väsentligen följande:

Läkarutbildningsberedningen vill för sin del tillstyrka universitetsutredningens förslag i förevarande hänseende. Den framtida utbyggnaden av universitets- och högskoleväsendet kommer enligt beredningens mening att innebära, att man i en betydligt större utsträckning än vad som hittills varit fallet sammanför institutioner i närbesläktade ämnen till större enheter. Härigenom skapas förutsättningar för ett gemensamt utnyttjande av lokala och instrumentella resurser. Samtidigt kan en stimulerande forskningsmiljö erhållas. Det är emellertid väsentligt, att organisationen och ledningen av dessa enheter, som även bör kunna innehålla institutioner tillhöriga olika fakulteter, anpassas så, att garantier erhålles för att en enhets totala utbildnings- och forskningsresurser användes på det sätt, som vid varje särskilt tillfälle är det mest ändamålsenliga. Universitetsutredningens förslag ger enligt läkarutbildningsberedningen underlag för tillfredsställande lösning i detta avseende.

Statskontoret anför:

Institutionsindelningen har icke berörts i statskontorets rapport. Utredningen har däremot ingående diskuterat institutionsindelningen. Statskontoret har icke funnit anledning till erinran mot de av utredningen anförda synpunkterna.

Teologiska fakulteten i Uppsala anför huvudsakligen följande:

Fakulteten, som nyligen genomfört en uppdelning på institutioner, hälsar med glädje den synnerligen positiva inställning till institutionsarbetet, som kommer till uttryck i betänkandet. Att detta arbete statutmässigt regleras är förvisso värdefullt, enär då åtskilliga oklarheter kan undvikas. För fakulteten med dess små institutioner och ofta gemensamma arbetsuppgifter måste det uppenbart bli aktuellt med bildande av institutionsgrupper, samtidigt som samtliga institutioner inom fakulteten alltför synes kunna administreras centralt.

Juridiska fakulteten i Uppsala anför i huvudsak följande:

Utredningens förslag rörande institutionerna innehåller åtskilliga värdefulla nyheter. Såvitt nu kan bedömas, kommer den juridiska institutionen att under åtskillig tid framåt liksom nu omfatta samtliga ämnen inom fakulteten, en organisationsform som ter sig befogad med hänsyn till det nära sambandet mellan juridikens olika grenar. I den mån forskningsarbetet på de olika ämnesområdena skulle påkalla, att särskilda arbetsenheter bildas, synes den av utredningen föreslagna möjligheten att bilda forskningsavdelningar vara av värde.

Medicinska fakulteten i Uppsala anför i huvudsak följande:

Fakulteten förmodar att förslaget om forskningsavdelningar har tillkommit för att skapa garantier för att forskare med ett självständigt vetenskapligt status skall tillförsäkras institutionens faciliteter i tillbörlig grad. Detta är dock nödvändigt endast om prefekten ensam styr institutionen, och institutionskollegiet i enlighet med universitetsutredningens förslag enbart har en rådgivande funktion. Fakulteten instämmer i att i så fall ett behov av att inrätta forskningsavdelningar inom institutionerna kan föreligga. Fakulteten vill då framföra en avvikande mening om vilka som bör kunna bilda forskningsavdelning. Fakulteten anser att — om forskningsavdelningar inrättas — samtliga forskare med åtminstone docentkompetens bör få möjlighet att bilda forskningsavdelning.

Fakulteten har stannat för att ej föreslå några förändringar beträffande institutionsindelningen för de teoretiska ämnenas del.

Det finnes flera olika motiv för att bilda större funktionsenheter än de nuvarande kliniska institutionerna. Därvid kan nämnas samordningen av undervisningen till med. lic.-examen, samordningen av underläkarnas vidareutbildning och kliniska randutbildning, forskarutbildningen inom de kliniska ämnena, och administrationen av vissa gemensamma service-enheter eller andra nyttigheter. Även för åtskilliga forskningsprojekt, som fordrar en god samverkan mellan flera olika ämnen, skulle större funktionsenheter vara till fördel. Även den sjukvårdsmässiga samhörigheten och samfunktionen skulle främjas därvid, och i själva verket är det för sjukvårdens del över hela världen ett aktuellt problem att finna vägar för att säkra »medicinens enhet» under en utveckling som obönhörligt medför ökad specialisering och därmed risk för fraktionering. I detta sammanhang måste emellertid även praktiska faktorer spela in, t. ex. den geografiska placeringen av olika ämnen inom undervisningssjukhuset. Fakulteten har stannat för att föreslå en oförändrad institutionsindelning för de kliniska ämnena.

Frågan om bildandet av större funktionsenheter bör emellertid ägnas fortsatt uppmärksamhet. En god möjlighet att åstadkomma detta i framtiden vore att enligt utredningens förslag bilda institutionsgrupper. Fakulteten är visserligen ej beredd att nu lägga fram definitiva förslag om dylika institutionsgrupper, men föreslår att möjligheten i framtiden säkras för institutioner, som så önska, att bilda institutionsgrupper efter anmälan hos universitetskanslern.

Historisk-filosofiska sektionen i Uppsala anför:

Sektionen vill understryka det stora värdet av att institutionernas roll vid universiteten här så klart blivit definierad och att nu en rådande praxis kan ersättas av ett statutmässigt regelsystem.

Utredningen rekommenderar en lokal översyn av institutionsindelningen. Några skäl att ändra nuvarande förhållanden har ej anförts av de olika ämnesrepresentanterna. Principen en institution — ett examensämne synes i huvudsak kunna gälla med vissa (i yttrandet angivna) undantag.

Språkvetenskapliga sektionen i Uppsala anför:

Utredningens förslag rörande institutionerna innebär i stort en kodifiering av rådande praxis. Sektionen finner det riktigt, att institutionerna erhålla en förvaltningsmässig särställning. Beträffande institutionsindelningen anser sektionen det naturligt, att varje examensämne i princip bildar en egen institution och att några av sektionens ämnen ingå i särskilda institutionsgrupper.

Större konsistoriet i Uppsala anför:

Särskilt förtjänstfullt torde utredningens förslag vara i fråga om institutionerna. Under hänvisning till yttranden av humanistiska fakultetens bägge sektioner finner konsistoriet, att principen ett examensämne — en institution är naturlig för humanistiska fakultetens del, medan denna regel icke utan vidare kan tillämpas i teologiska och juridiska fakulteterna. Beträffande institutionsindelningen får konsistoriet i övrigt hänvisa till fakulteternas yttranden.

Juridiska fakulteten i Lund anför i huvudsak följande:

Som utredningen framhållit ha de juridiska fakulteterna för närvarande institutioner, som omfatta vederbörande fakultets samtliga ämnen. Denna organisation bör enligt fakultetens mening i huvudsak bibehållas.

Fakulteten föreslår, att den juridiska institutionen skall omfatta samtliga till fakulteten hörande ämnen, dock med de modifikationerna, att det till fakulteten hörande ämnet nationalekonomi hänföres till nationalekonomiska institutionen, samt att det till ekonomiska fakulteten hörande ämnet handelsrätt med beskattningsrätt hänföres till den juridiska institutionen.

Humanistiska fakulteten i Lund anför väsentligen följande:

Beträffande institutionsindelningen har utredningen stannat inför den ordning, som redan vuxit fram mera av sig själv och som kan uttryckas i principen ett ämnesområde — en institution. Fakulteten har ingen anledning att i och för sig uttala en annan mening.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Lund anför i huvudsak följande:

Fakulteten ansluter sig till utredningens förslag att ämnesområdet och icke de högre lärartjänsterna även i fortsättningen skall utgöra grunden för institutionsindelningen och finner det naturligt, att särskilda forskningsavdelningar skall kunna inrättas inom en institution.

Då fakulteten uppgjort förslag till institutionsindelning, har en större likformighet än den nu rådande eftersträfvats. Detta har inneburit en viss ökning av antalet institutioner men fakultetens bestämda strävan är att till varje institution få ett flertal professurer.

Av olika skäl blir avgränsningen av de ämnesområden, på vilka institutionsindelningen baseras, ofta ganska snäv. Fakulteten finner i likhet med utredningen, att även formella möjligheter för samarbete mellan närstående institutioner kan vara av behovet påkallade och ansluter sig till stadgeförslaget att två eller flera institutioner må kunna bilda en institutionsgrupp. Ett sådant samarbete över institutionsgränserna förekommer sedan länge inom fakulteten.

Service-enheterna spelar för den växande experimentella forskningen en betydande roll. En allmän centralisering av institutionsverkstäderna är klart olämplig. Däremot är en centralisering av djurstallarna möjlig, varvid dock lokala anläggningar för pågående undersökningar, där smådjur ingår, måste tillåtas.

Dyrbar utrustning, som är gemensam för hela universitetet, torde med fördel kunna sammanföras till centrala enheter. Detta gäller sålunda anläggningar för C₁₄-datering och automatisk databehandling.

Ekonomiska fakulteten i Lund anför:

I fråga om institutionsindelningen föreslår fakulteten ingen ändring av nuvarande ordning.

Forskning och undervisning vid institutionen för handelsrätt förutsätter ett så nära samarbete och en så intim integration med verksamheten vid de ekonomiska institutionerna, att en nära anslutning till dem måste vara för handen.

Större konsistoriet i Lund anför huvudsakligen följande:

Konsistoriet ansluter sig till utredningens förslag, att ämnesområdet och icke de högre lärartjänsterna även i fortsättningen skall utgöra grunden för institutionsindelningen och finner det naturligt, att särskilda forskningsavdelningar skall kunna inrättas inom en institution, och detta även då den forskare, som leder en dylik avdelnings arbete genom anställning vid forskningsråd e. d. formellt står utanför universitetet.

Eftersom avgränsningen av de ämnesområden, på vilka institutionsindelningen baseras, inom flera fakulteter blir ganska snäv, finner konsistoriet i likhet med utredningen, att även formella möjligheter för samarbete mellan närstående institutioner kan vara av behovet påkallade och ansluter sig till förslaget, att två eller flera institutioner må kunna bilda en institutionsgrupp. Dylik institutionsgrupp kan grundas på gemensam undervisning eller gemensam förvaltning av lokalutrymmen, service-anläggningar o. d. Indelningen bör bedömas med hänsyn till de lokala förhållandena och kan sålunda bli olika vid skilda lärosäten.

Konsistoriet finner att ämnen representerade såväl vid Lunds universitet som Lunds tekniska högskola ej bör sammanslås i institutioner, men väl kan samlas i institutionsgrupper, alltefter ämnenas karaktär och lokalisering. I den mån så varit möjligt har fakulteterna i enlighet med remisskrivelsens direktiv avgett förslag till indelning i institutioner respektive institutionsgrupper och konsistoriet hänvisar i denna fråga till fakulteternas särskilda yttranden.

Service-enheterna spelar för den växande experimentella forskningen en betydande roll. Det kommer allt framgent att krävas serviceanläggningar vid institutioner med omfattande experimentellt arbete. En allmän centralisering av institutionsverkstäderna är icke till fördel för den institutionsbundna forskningen.

Dyrbar utrustning, som är gemensam för hela universitetet, torde med fördel kunna sammanföras till centrala enheter. Det gäller sålunda anläggningar för C₁₄-datering och automatisk databehandling.

Medicinska fakulteten i Göteborg anför i huvudsak följande:

Beträffande rätten att väcka förslag om institutionsindelningen vill fakulteten framhålla, att detta är en angelägenhet, som bäst bedömes av en samlad fakultet. Det kan därför ej anses lämpligt, att vederbörande utbildningsnämnd och en var av förslaget berörd lärare skall ha rätt att direkt hos universitetskanslersämbetet väcka dylikt förslag. Fakulteten anser, att förslag om ny institutionsindelning skall väckas av fakultet och att ärendet därefter behandlas av lärosätets konsistorium och vederbörande fakultetsberedning, innan beslut fattas av universitetskanslersämbetet.

I betänkandet förordas en översyn av institutionsindelningen i samband med dess remissbehandling. Med anledning härav föreslår fakulteten, att ämnet medicinsk fysik med tillhörande personal, lokaler och utrustning avgränsas från den fysiologiska institutionen och bildar en egen institution. För övrigt anser fakulteten den nuvarande institutionsindelningen tillfredsställande.

Humanistiska fakulteten i Göteborg anför huvudsakligen följande:

Humanistiska fakulteten delar den uppfattning om institutionernas funktioner och betydelse i universitetsorganisationen, som kommit till uttryck i universitets-

utredningens betänkande, och finner i likhet med utredningen att institutionerna med hänsyn härtill bör ges en stadgemässigt mera reglerad ställning. Fakulteten instämmer också i förslaget att ämnesprincipen tillämpas vid indelningen i institutioner.

Det infortrade detaljförslaget till institutionsindelning närslutes såsom bilaga. I några fall har där beaktats möjligheten att sammanföra institutioner till institutionsgrupper.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Göteborg anför:

Fakulteten delar den uppfattning om institutionernas funktioner och betydelse i universitetsorganisationen, som kommit till uttryck i universitetsutredningens betänkande, och finner i likhet med utredningen att institutionerna med hänsyn härtill bör ges en stadgemässigt mera reglerad ställning. Fakulteten instämmer också i förslaget att ämnesprincipen tillämpas vid indelningen i institutioner.

Juridiska fakulteten i Stockholm anför i huvudsak följande:

Den ökning av studentantalet som förutsetts måste leda till att den stab av personer i lärar- och biträdesställning som sysselsättes inom varje ämnesområde blir så betydande, att det måste bereda stora svårigheter och olägenheter att undervisningsuppgifterna administreras gemensamt för alla till fakulteten hörande ämnen. Med hänsyn till utbildningsfunktionerna blir sålunda en institutionsindelning av de juridiska fakulteterna en praktisk nödvändighet.

När fakulteten sålunda kraftigt förordar institutionsindelning efter de skilda juridiska disciplinerna, avvisar den också tanken att vissa grupper av ämnen skulle sammanföras till gemensamma institutioner, vilket måhända skulle kunna tänkas ske med de olika civilrättsämnena.

Fakultetens nu redovisade ståndpunkt till institutionsfrågan innebär emellertid icke att övergången till institutionssystemet bör ske tvångsvis och i omedelbart sammanhang med den akademiska organisationsreform som universitetsutredningen föreslagit. Fakulteten vill emellertid med skärpa framhålla att den professor som önskar övergå till institutionssystemet för sitt ämnes vidkommande ovillkorligen skall äga rätt därtill efter anmälan till fakulteten.

Hur nu än institutionsindelningen i de juridiska fakulteterna var för sig utformas, är fakulteten helt enig med universitetsutredningen i dess förslag att fakultetens juridiska bibliotek bibehållas som en för samtliga ämnen gemensam institution.

Humanistiska fakulteten i Stockholm anför:

Det av utredningen begärda förslaget till institutionsindelning bifogas som bilaga. Därvid vill fakulteten emellertid starkt understryka, att förslaget närmast är att betrakta som en beskrivning av dagens situation. Frågan är i övrigt så komplicerad, att fakulteten icke nu kan binda sig vid ett definitivt förslag utan måste begära tid för ytterligare utredning och överväganden.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Stockholm anför väsentligen följande:

Institutionsbegreppet är sedan länge vedertaget vid universiteten. Fakulteten ansluter sig till universitetsutredningens förslag att stadgemässigt slå fast att de akademiska läroanstalterna skall vara indelade, förutom i fakulteter, även i institutioner. Vid olika läroanstalter har begreppet institution olika innebörd.

Valet står mellan principen ett ämne — en institution eller principen en professor — en institution. Fakulteten förordar i de flesta fall den förstnämnda principen, där varje ämne utgör en institution, vilket svarar mot den organisation som redan finns. Givetvis kommer svårigheter att uppstå vid gränsdragningen mellan självständiga ämnen och delar av ett ämne. Här utgör de institutionsgrupper, som utredningen föreslår, ett viktigt komplement. Fakulteten vill understryka vikten av att institutionsindelningen vid behov kan ändras med hänsyn till forskningens framtida utveckling. Enligt fakultetens mening bör beslut om inrättande och upplösande av institutionsgrupp ej åvila kanslersämbetet utan fattas av konsistoriet efter förslag från fakulteten.

Vidare föreslås att speciella service-enheter bryts ut ur institutionerna och görs till hela läroanstaltens serviceorgan. Fakulteten har redan i särskilt yttrande avvisat förslag om en teknisk institution. Kravet på snabbhet och smidighet vid beställning av icke kommersiell specialapparaturlåter sig icke förena med tanken på en centralverkstad.

Fakulteten vill icke motsätta sig inrättandet av centrala djurstallar. En total centralisering är dock klart olämplig bl. a. på grund av infektionsrisken. Djurstallar i anslutning till institutionerna måste därför också bibehållas.

Större konsistoriet i Stockholm anför i huvudsak följande:

Institutionsindelningen måste, såsom utredningen framhåller, göras även under hänsynstagande till rent lokala förhållanden. En effektiv och smidig indelning torde bäst åstadkommas genom att beslutanderätten såvitt möjligt ligger hos den lokala universitetsstyrelsen. Så bör vara förhållandet vid bildande av institutioner och institutionsgrupper inom ett och samma lärosäte. Blir det däremot fråga om inrättande av sådana som är gemensamma för två eller flera lärosäten torde beslut därom böra fattas av universitetskanslersämbetet.

Att de juridiska institutionerna av naturliga skäl tills vidare blir relativt små bör icke vara något hinder för inrättande av sådana institutioner, ej heller den omständigheten att de eventuellt icke kommer till stånd vid samtliga tre juridiska fakulteter på en gång.

Enligt remissen skall konsistoriet i detta sammanhang avge förslag till institutionsindelning. Förslag härom framläggs av fakulteterna, till vilka förslag konsistoriet hänvisar. Konsistoriet utgår från att dessa förslag endast skall betraktas som preliminära; beslut i frågan torde få fattas sedan den nya universitetsstadgan trätt i kraft och universitetsmyndigheterna i där föreskriven ordning får tillfälle att ånyo överväga frågan.

Lärarkollegiet vid karolinska institutet anför i väsentliga delar följande:

Vad som i detta sammanhang är väsentligt är att sådana administrativa anordningar skapas, att akademisk lärare, som författningsenligt äger bedriva akademisk undervisning samt fri och självständig forskning, får möjlighet härtill inom ramen för anvisade medel och övriga resurser. För tillgodoseende härav måste i smidig form rättsmedel mot institutionsprefekts beslut tillskapas. Dessutom måste lärare, till vilken anvisats särskilda befattningar eller anslag för forskning — ehuruval alla institutionella resurser tillhöra universitetet och principiellt skola stå till förfogande för alla där verksamma personer — erhålla direkt tjänsteväg beträffande sin forskningsenhet till den centrala administrationen. Enligt lärarkollegiets mening tillfredsställes detta behov i princip väl genom utredningens förslag rörande särskilda forskningsavdelningar, men förslaget måste kompletteras med bestämmelser dels om vem som äger besluta rörande

inrättande av särskild forskningsavdelning, dels ock om de ärenden, i vilka chef för forskningsavdelning äger förbigå prefekten för den institution, i vilken forskningsavdelningen ingår. Principen synes lärarkollegiet böra vara den, att chef för forskningsavdelning äger full självständighet i frågor som rör hans forskning och utövningen av hans ius docendi men är skyldig att underordna sig prefekten i frågor rörande den institutionen såsom sådan åliggande undervisningen.

När det gäller avgränsningen av institution mot andra institutioner finner lärarkollegiet det otillfredsställande att, som universitetsutredningen tänkt sig, en och samma institution skall kunna betjäna flera fakulteter eller sektioner, i det att ärendena då stundom gå genom en prefekt, som tillhör en fakultet, till en annan fakultet, i vilken prefekten saknar säte och stämma. Lösningen av detta problem synes böra sökas sålunda, att institution aldrig sträcket ut över fakultets- eller sektionsgräns. För att tillgodose behov av sådan utsträckning begagnas då i stället institutionsgruppbildning.

Enligt lärarkollegiets uppfattning är det icke nödvändigt att belasta högre myndighet med fråga om institutionsindelningen eller bildande av särskild forskningsavdelning. Dylika avgöranden synas böra få träffas av konsistoriet.

Att reglera rätten att ställa förslag rörande indelningen i forskningsavdelningar, institutioner och institutionsgrupper på sätt utredningen föreslår anser lärarkollegiet obehövt.

Den institutionsindelning, som det åligger lärarkollegiet att lämna förslag till i samband med detta remissyttrande, synes böra i allt väsentligt bygga på den nuvarande.

Lärarkollegiet vid medicinska högskolan i Umeå, till vars yttrande *organisationskommittén* anslutit sig, förordar, att den nuvarande institutionsindelningen bibehålles.

Lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm anför:

Förslagen rörande bildande av forskningsavdelningar, institutioner och institutionsgrupper väcka icke annan gensaga från lärarkollegiets sida än att med hänsyn till behovet av att vid tandläkarhögskolorna upprätta särskilda institutioner för vissa specialiteter som icke företräddas av ordinarie lärare formlig möjlighet härtill bör tillskapas.

Lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Malmö anför:

Kollegiet är ej berett att redan nu för högskolans del föreslå någon institutionsindelning i utredningens bemärkelse. Det synes som om en viss erfarenhet av det nya systemet bör ha vunnits, innan kollegiet hos kanslern väcker förslag om dylik indelning. Tills vidare torde de olika avdelningarna vid högskolan sammantagna böra betraktas som en institutionsgrupp.

Lärarkollegiet vid handelshögskolan i Göteborg anför i huvudsak följande:

Institutionsindelningen inom handelshögskolan har sedan gammalt vilat på principen om ämnesinstitutioner. I ämnet företagsekonomi finns sedan länge två institutioner, och till vardera hör för närvarande två professorer. Metodiken inom de olika ämnesdelarna har utvecklats i sådan riktning, att betydande olikheter har uppkommit. Detta har vidare medfört, att utbildningsproblemen blivit ganska olika.

Med hänsyn till det anförda finner lärarkollegiet det vara lämpligt att fortsätta på den inslagna vägen med tillskapande av flera institutioner inom det stora ämnet företagsekonomi på så sätt, att ämnet representeras av fyra institutioner, en för varje huvudämnesdel. Dessa institutioner bör i frågor, som är gemensamma för hela ämnet företagsekonomi, samarbeta i form av en institutionsgrupp. Till förekommande av missförstånd må framhållas, att den föreslagna vidare uppdelningen icke innebär en övergång till systemet med enprofessorsinstitutioner. Tvärtom räknar lärarkollegiet med att man i framtiden måste få flera professurer inom varje ämnesdel.

Kanslern yttrar:

Liksom utredningen anser jag att principen ett ämnesområde — en institution principiellt bör läggas till grund för institutionsindelningen. Inom universitetsområdet sker för övrigt så i stor utsträckning redan nu.

Beslut rörande institutionsindelning och institutionsgruppindelning skall enligt utredningens förslag meddelas av kanslersämbetet. I vissa yttranden har hävdats att, om sådan indelning endast berör ett lärosäte, beslut borde få meddelas av konsistoriet. Med hänsyn särskilt till institutionernas stora betydelse i utbildningsorganisatoriskt hänseende anser jag mig icke kunna biträda den uppfattning, som kommit till uttryck i dessa yttranden.

Utredningen har sökt reglera rätten att hos kanslersämbetet väcka förslag rörande institutionsindelningen. Sådan rätt skulle tillkomma förutom vederbörande myndigheter vid universitetet jämväl vederbörande utbildningsnämnd och av förslaget i tjänsten berörd lärare. Mot denna utsträckning av förslagsrätten till utbildningsnämnd och lärare vilken kan bli ägnad att framkalla kontroverser, ställer jag mig tveksam. Jag kan icke finna att behovet av denna ovanliga administrativa form är tillräckligt styrkt.

Från de olika lärosätenas sida har i enlighet med remissen framlagts förslag till institutionsindelning m. m., till vilka jag tillåter mig hänvisa. Förslagen måste betraktas som preliminära. Beslut i ämnet torde böra fattas, sedan den nya universitetsstadgan trätt i kraft och sedan ytterligare utredning och överväganden ägt rum.

Enligt utredningens förslag skall inom institution kunna bildas särskild forskningsavdelning. Vem som äger fatta beslut härom har utredningen icke angivit. Dylikt beslut bör enligt min mening fattas av konsistoriet efter fakultetens hörande. I beslutet bör förhållandet mellan forskningsavdelningen och institutionen i övrigt i varje särskilt fall närmare regleras.

Lärarkollegiet vid farmaceutiska institutet, vars yttrande institutets styrelse åberopat såsom eget utlåtande, anför i huvudsak följande:

Universitetsutredningen föreslår, att institutionsindelningen vid de enskilda läroanstalterna huvudsakligen sker efter principen ett ämnesområde — en institution. Lärarkollegiet ansluter sig helt till denna uppfattning.

Enligt lärarkollegiets uppfattning bör ytterligare utredas om icke den lokala universitetsstyrelsen (konsistoriet) bör meddela beslut rörande institutionsindelning, institutionsgruppindelning och bildande av särskild forskningsavdelning.

Lärarkollegiet biträder förslaget om forskningsavdelningen och vill särskilt framhålla betydelsen av att forskarna fritt få välja forskningsobjekt inom sitt ämnesområde och fritt få disponera de för hans forskningsarbete anvisade resurserna.

För egen del anser lärarkollegiet att möjlighet bör finnas till upprättande av institutionsgrupp, när vederbörande fakultet eller fakulteter finner en sådan åtgärd vara lämplig och önskvärd.

Utredningen föreslår att ett antal för ett lärosäte eller vissa institutioner gemensamma serviceorgan inrättas, omfattande apparativa anläggningar, verkstäder, djurstallar och biblioteksorganisation. Lärarkollegiet finner dessa förslag ändamålsenliga.

Lärarkollegiet vid tekniska högskolan i Stockholm anför i huvudsak följande:

På konsistoriet bör ankomma att besluta om inrättandet av institutionsgrupp liksom upplösandet av sådan — ett ärende som enligt lärarkollegiets mening alls ej behöver handläggas av universitetskanslersämbetet efter hörande av berörd fakultetsberedning.

Beträffande speciallärare vill lärarkollegiet mot universitetsutredningens förslag understryka vikten av att speciallärare skall kunna förestå egen institution. Tekniken är så mångfasetterad att vissa i och för sig komplicerade områden blivit så speciella men samtidigt så begränsade att de icke kan företrädas av professor men att i stället speciallärarbefattning är den lämpliga lösningen varvid i många fall specialläraren inom sitt område besitter professorskompetens.

Mot möjligheten att forskningsavdelning må kunna bildas inom institutionen har lärarkollegiet intet att anföra.

Frågan om bildandet av institutionsgrupper har varit underställd samtliga avdelningskollegier varvid tanken med olika motiveringar avvisats även om enstaka ledamöter i vissa fall haft avvikande mening. Inom avdelning F har bl. a. diskuterats huruvida icke tre institutionsgrupper borde bildas — en för Matematik, en för Teoretisk fysik och en för Experimentell fysik. En närmare analys av arbetsförhållandena visar emellertid att det enda verkligt gemensamma intresset för matematikgruppen är ett gemensamt bibliotek — något som också gäller för gruppen Teoretisk fysik. För gruppen Experimentell fysik redovisas såväl ett gemensamt bibliotek som gemensam verkstad. Dessa önskemål om samarbete kan enligt lärarkollegiets mening enkelt lösas genom tillämpning av § 67 i universitetsutredningens förslag innebärande att om institutionsgrupp ej bildas en av prefekterna skall förordnas att efter samråd med övriga prefekter handha de gemensamma angelägenheterna. Även i vissa andra fall kan med fördel denna paragraf tillämpas när det gäller gemensamma serviceinrättningar såsom verkstäder, datamaskinanläggningar, speciell apparatur etc. ävensom i fall då vissa laboratorier är gemensamma för olika ämnen eller avdelningar.

I skrivelse till överstyrelsen för de tekniska högskolorna den 30 maj 1963 anför sju ledamöter av *avdelningskollegiet för teknisk fysik vid högskolan*, att det i lärarkollegiets yttrande intagna referatet av avdelningskollegiets yttrande är missvisande. Som bilaga till denna skrivelse är fogad avskrift av avdelningskollegiets ifrågavarande yttrande. Däri anföres bl. a. följande:

Vad beträffar institutionsindelningen synes många skäl tala för utredningens åsikt att skapandet av större institutioner, väsentligen svarande mot var sitt ämnesområde, skulle främja effektiviteten av det administrativa arbetet och därigenom innebära en starkt behövlig avlastning för forskare och lärare. Vidare synes en sådan indelning kunna främja ett rationellare utnyttjande av tillgänglig materiel, bibliotek etc. samt medföra ett intensivare samarbete beträffande forskning och undervisning. Erfarenheterna från större institutioner utomlands, t. ex.

de amerikanska universitetens departments, synes också vara övervägande goda, vilket omvitnats av flera av avdelningskollegiets ledamöter, vilka varit i tillfälle att arbeta inom sådana organisationer.

Erfarenheterna inom Sverige och särskilt vid de tekniska högskolorna av större institutioner arbetande efter de av utredningen föreslagna kollegiala linjerna är emellertid mycket begränsade. Vissa skäl kunde tala för att systemet löper risker att urarta, antingen mot alltför stor tungroddhet med ständiga konferenser och kollegier, eller också åt andra hållet, mot alltför stor maktkoncentration.

Erfarenheterna från systemet med små institutioner enligt principen en institution per professor kan å andra sidan heller icke sägas vara odelat goda. Mycket talar för att man vid bibehållande av småinstitutionssystemet måste tillämpa detta system konsekvent och slå in på det av utredningen anvisade alternativet till storinstitutioner, nämligen en institution per självständig ordinarie forskare, dvs. en institution per professor och per laborator.

På grund av vad som ovan anförts föreslår avdelningskollegiet, att man inom avdelningen tills vidare under ett övergångsskede bibehåller de befintliga institutionerna oförändrade men inrättar forskningsavdelning för varje professor och varje laborator. Med de befintliga institutionerna som primära enheter, verkande som tidigare, bildas lämpliga institutionsgrupper. Till dessa institutionsgrupper överförs försöksvis handläggande av sådana gemensamma ärenden, som den fortsatta erfarenheten kan visa vara lämpligt.

Avdelningskollegiet förordar bildandet av tre institutionsgrupper, nämligen för matematik, för teoretisk fysik och för experimentell fysik. Kollegiet fortsätter:

Det har även diskuterats huruvida inte berörda institutioner bör sammanslås till en enda fysikinstitution. Avdelningskollegiet har emellertid funnit en sådan institution bli så ohanterligt stor och så svår att rätt handlägga för en enda prefekt, att det icke funnit möjligt att föreslå en sådan sammanslagning. Där emot finns för institutionerna betydande gemensamma frågor. Dessa bör i fortsättningen ankomma på institutionsgruppen. Dessa funktioner är främst den gemensamma verkstaden, det för institutionen gemensamma biblioteket och liknande gemensamma anordningar samt undervisningen fram till civilingenjörs-examen.

Mot ovanstående förslag angående institutionsindelningen reserverade sig ledamöterna Brulin, Hjalmar, Hulthén, Kreiss och Rådström, vilka avgav särskilt yttrande.

I detta *särskilda yttrande* anføres i huvudsak följande:

Med beaktande av de synpunkter på institutionsindelningen, som framförts av universitetsutredningen, har vi kommit till den slutsatsen att undervisning och forskning bäst gagnas av en institutionsindelning väsentligen efter ämnesområde. Som naturliga ämnesområden erbjuder sig matematik, teoretisk fysik och (experimentell) fysik.

Reservanterna förordar bildandet av fem institutioner inom avdelningens område, nämligen en institution för vart och ett av ämnesområdena matematik, teoretisk fysik, fysik, regleringsteknik och reaktorfysik.

Avdelningskollegiet behandlar även frågan om de s. k. speciallärarinstitutionerna och anför därvid i huvudsak följande:

Utredningen föreslår slopande av speciallärarinstitutionerna. Speciallärarna får i stället tillhöra en större institution med likartat ämne. I många fall torde detta innebära att specialläraren hamnar på en annan sektion (avdelning) än den som hans undervisning avser.

Härvid torde följande fördelar vara att vinna, nämligen att den större institutionens sekreterare- och skrivhjälp kan utnyttjas, varigenom det rent expeditionella arbetet minskas, tillgång finnes till den större institutionens instrumentutrustning. En tendens är för närvarande att instrument blir alltmer avancerade och dyrbara; en stor institution har större möjlighet att anskaffa dylika instrument, laboratorielokaler bör kunna utnyttjas effektivare.

Samtidigt kan följande nackdelar förutses, nämligen att specialläraren ej får lika stor självständighet och känsla av ansvar som för närvarande. Detta kan försvåra rekryteringen av speciallärare, att specialläraren kan förlora kontakten med undervisningsproblemen vid den avdelning där han undervisar.

Avdelningskollegiet tillstyrker att speciallärarinstitutionerna i enlighet med utredningens förslag slopas och att speciallärarna inordnas i professorsinstitutioner.

Beträffande frågan om speciallärare reserverade sig herrar von Hámos, Ingelstam och Lindholm.

I sistnämnda *särskilda yttrande* anføres bl. a.:

Huvudavsikten med varje ändring i universitetsorganisationen bör vara en minskning av den administrativa belastning som för närvarande åvilar institutionernas föreståndare. Vi kan icke finna att detta nödvändiga kriterium har uppfyllts i utredningens förslag om institutionskollegium. Tvärtom kan en ytterligare byråkratisering av institutionernas verksamhet bli följden.

Å andra sidan anser vi liksom utredningen att många av de uppgifter som redan åvilar en institution är av kollektiv natur. Sålunda gäller detta ofta om vissa forskningsprojekt inom institutionerna och beträffande undervisningens planläggning och praktiska genomförande. Vi anser, att dessa fakta talar för att ansvaret för institutionen bör åvila dess ordinarie lärare samt speciallärare. Endast dessa har den långsiktiga överblick över utvecklingen inom forskningen och utbildningen, som är nödvändig för kontinuiteten i institutionens verksamhet. Institutionen bör sålunda förestås av en prefekt, som skall samråda med institutionens ordinarie lärare och speciallärare.

Lärarkollegiet vid Chalmers tekniska högskola anför:

Såvitt gäller samgående mellan närstående institutioner syftande till gemen- samt utnyttjande av utrustning, verkstäder, föreläsningssalar m. m. torde befintliga förutsättningar vara väl beaktade vid CTH i såväl befintliga byggnader, som i planerade.

I detta sammanhang vill lärarkollegiet något beröra frågan om status för de tre institutioner vid CTH, inom vilka även i fortsättningen utbildning av filosofie studerande beräknas komma att ske, dvs. geologi och mineralogi, matematisk statistik och numerisk analys. I avvaktan på den utveckling, som ökat studerandeantal m. fl. faktorer kan leda till, anser lärarkollegiet, att nuvarande utbildningsorganisation för filosoferna i dessa ämnen bör kunna bibehållas. Förutsättningarna för att detta skall fungera under fortsatt expansion bör bli större

genom tillskapandet av samarbetsnämnden. Emellertid är det viktigt att ifrågasätta varande institutioner i administrativt hänseende blir underställda enbart det ena eller andra lärosätet. Blir så fallet, lär förekomsten av dessa institutioners dubbla utbildningsverksamhet icke behöva föranleda några större problem.

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna anför i huvudsak följande:

Vad till en början angår frågan om att inom ett lärosäte sammanföra befintliga institutioner inom samma eller besläktade ämnesområden till en gemensam institution eller institutionsgrupp så torde enligt överstyrelsens mening för de tekniska högskolornas vidkommande större förutsättningar härför ej förefinnas såvitt gäller tekniska tillämpningsämnena med hänsyn till den långt drivna specialiseringen på därvid ifrågakommande ämnesområden. I viss utsträckning kunna emellertid befintliga speciallärarinstitutioner tänkas sammanslås med andra institutioner. Såsom lärarkollegiet vid tekniska högskolan i Stockholm anfört synes frågan om en dylik sammanslagning i förekommande fall lämpligen böra prövas i samband med den årliga petitabehandlingen.

Såvitt gäller institutioner inom ämnena av grundläggande natur finner överstyrelsen för egen del institutionsgruppsbildningen utgöra en form för organisatorisk samverkan mellan institutioner inom samma eller närbesläktade ämnesområden, varigenom intressegemenskapen kan i önskvärd omfattning tillgodoses samtidigt som fördelarna av den traditionella ordningen vid de tekniska högskolorna med mindre institutionsenheter bibehålls. Överstyrelsen vill här erinra om universitetsutredningens uttalande om institutionsgrupperna som en övergångsform, som kan lämpa sig vare sig utvecklingen inom ett visst ämnesområde pekar mot ett fastare samarbete mellan tidigare självständiga institutioner eller mot en allt längre gående differentiering inom forskning och undervisning.

Överstyrelsen finner alltså skäl tala för att — såsom ifrågasatts inom avdelningskollegiet för avdelningen för teknisk fysik vid tekniska högskolan i Stockholm — vissa institutioner i grundläggande ämnen vid högskolan sammanföras till institutionsgrupper i enlighet med vad i det föregående angivits.

Överstyrelsen vill erinra, att enligt universitetsutredningens förslag beslut rörande institutions- och institutionsgruppsindelning skall meddelas av det nybildade universitetskanslersämbetet efter hörande av vederbörande fakultetsberedning. Slutlig ställning till förevarande spörsmål torde därför efter närmare undersökningar böra tagas först framdeles i den ordning, som därför kan bli föreskriven. Därvid torde jämväl stådpunkt få tagas till huruvida för de tekniska högskolornas vidkommande jämväl ytterligare förändringar av institutionsindelningen kunna finnas påkallade.

Universitetsutredningens förslag om möjlighet att inom en institution, som omfattar mer än en professor/laborator, bilda särskild forskningsavdelning vill överstyrelsen tillstyrka. Vidare tillstyrker överstyrelsen förslaget att — om institutionsgrupp ej bildas — för två eller flera institutioner gemensamma angelägenheter skola handhas av den prefekt konsistoriet därtill förordnar efter samråd med övriga prefekter. Såsom lärarkollegiet vid tekniska högskolan i Stockholm framhållit, kan denna ordning vara ändamålsenlig i vissa fall, när det gäller förvaltningen av gemensamma serviceanläggningar m. m.

Statens naturvetenskapliga forskningsråd anför:

Serviceenheter spelar för den växande experimentella forskningen en betydande roll. Rådet har för att underlätta eller möjliggöra forskning av skilda typer, i anslutning till universitet och andra vetenskapliga centra, inrättat eller

ekonomiskt stött inrättandet av en rad serviceanläggningar. Då utredningen nu föreslår, att mera omfattande serviceverksamheter frigöres från institutionsorganisationen och ställes under rektorsämbetenas tillsyn, är det enligt rådets mening naturligt, att dylika av rådet stödda anläggningar, som visar sig vara av permanent natur, överföres på universitetens stat samtidigt som behovet av fast personal tillgodoses.

Statens råd för atomforskning anför huvudsakligen följande:

En intressant nyhet, som utredningen inför, är begreppet institutionsgrupp. I första hand tänker man därvid på samverkan vid utnyttjandet av vissa lokaler och serviceanläggningar. I andra hand bör emellertid bildandet av en institutionsgrupp kunna tjäna ett annat syfte, nämligen som ett medel att utjämna de personella forsknings- och utbildningsresurserna vid två eller flera institutioner. Särskilt tänker man därvid på assistenterna med deras dubbla uppgifter att forska och undervisa. Emellertid torde det ej vara lyckligt att låsa institutioner vid varandra med alltför strikta eller permanenta bestämmelser om sådan samverkan.

Vid atomforskningsrådet har inrättats ett antal forskarbefattningar med arvode i lönegrad A 25 eller högre. Rådet föreslår att även innehavare av dylik befattning skall, efter överenskommelse med vederbörliga universitets/högskolemyndigheter i varje särskilt fall, tillsammans med för hans arbete anvisade resurser kunna utgöra en forskningsavdelning.

Statens råd för byggnadsforskning (BFR) anför:

Icke minst inom de forskningssektorer, som beröres av BFR:s verksamhet, ställer forskningen sådana krav i fråga om såväl utrustning som personal, att en organisatorisk koncentration av tillgängliga resurser allmänt sett ter sig starkt motiverad. BFR delar därför det synsätt, som universitetsutredningen anlagt på dessa spörsmål.

B. Frågan om gemensamma institutionsenheter i Lund och Göteborg

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Lund anför:

Fakulteten finner, att ämnen representerade såväl vid Lunds universitet som Lunds tekniska högskola ej bör sammanslås i institutioner, men väl kan samlas i institutionsgrupper, alltefter ämnenas karaktär och lokalisering.

Större konsistoriet i Lund anför:

I likhet med matematisk-naturvetenskapliga fakulteten finner konsistoriet, att den föreslagna konstruktionen skulle skapa en olycklig dualism såväl inom de enskilda institutionerna som i deras förhållande till universitetet i övrigt.

Konsistoriet föreslår därför, att särskilda institutioner organiseras såväl vid universitetet som vid tekniska högskolan samt att de, där så erfordras, sammanföres i institutionsgrupper under ledning av en institutionsgruppsprefekt och ett institutionskollegium bestående av de enskilda institutionernas prefekter. Kollegiet skall ha till uppgift att tillvarata institutionernas gemensamma intressen och att tillse att deras resurser utnyttjas gemensamt, där det är möjligt.

Konsistoriet vill slutligen framhålla, att samarbetsfrågorna mellan universitetet och tekniska högskolan kommer i ett nytt läge, om den senare ingår som en fakultet i universitetet.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Göteborg anför:

Fakulteten vill för sin del bestämt avstyrka utredningens förslag, att det i ämnen företrädda av professorer vid båda läroanstalterna bör bildas institutitioner, som är gemensamma för Göteborgs universitet och Chalmers tekniska högskola. De två läroanstalterna har så olikartade uppgifter i fråga om den elementära utbildningen att en sammanslagning av institutionerna icke kan medföra någon fördel men väl innebära en onödig och skadlig komplikation. Specialiserad utbildning handhaves bäst av specialiserade organ, i detta fall den grundläggande tekniska utbildningen av en under den tekniska högskolan sorterande institution och den akademiska utbildningen av en universitetsinstitution. Ett gemensamt ansvar för dessa två skilda utbildningsgrenar skulle endast medföra en onödig belastning av de två lärargrupperna utan någon motsvarande vinst. Det gemensamma intresset för de två läroanstalternas lärare i samma eller närliggande ämnen börjar, vad undervisningen beträffar, på licentiatnivå, där den studerande skall ha frihet att välja den lärare, vars inriktning passar den studerande bäst. Detta gemensamma intresse, liksom gemensamma problem rörande forskningen, handlägges bäst på institutionsgruppsnivå och motiverar därför icke att det inrättas för de två läroanstalterna gemensamma institutioner i varje särskilt ämne, som är företrätt vid båda läroanstalterna. Samma gäller handläggning av gemensamma ärenden rörande dispositionen av lokaler, verkstäder och apparatsamlingar.

Fakulteten vill för sin del förordna, att separata institutioner inrättas vid Göteborgs universitet och vid Chalmers tekniska högskola i ämnen, som är representerade vid båda läroanstalterna. Fakulteten ansluter sig till tanken att dessa institutioner därefter förenas i institutionsgrupper i stort sett i enlighet med utredningens förslag. Beträffande institutionsgruppen för kemi torde denna emellertid utöver de ämnen, utredningen föreslår, även böra omfatta de övriga ämnen, som för närvarande ingår i avdelningen för kemi vid Chalmers tekniska högskola.

Beträffande serviceorgan, som kan vara gemensamma för flera institutioner, för flera fakulteter eller för flera lärosäten, vill fakulteten peka på den centrala kemiverkstaden i Göteborg, en teknisk institution för rådgivning och eventuellt biträde vid apparatkonstruktion och inköp av apparater, en institution för reproduktion, offsettryck och liknande, en institution för vetenskaplig fotografering, en institution för C_{14} -analyser samt ett för hela universitetsväsendet gemensamt undersökningsfartyg.

Större konsistoriet i Göteborg anför:

En alldeles särskild räckvidd och betydelse äger det av utredningen framlagda förslaget om gemensamma institutioner för universitetet och Chalmers tekniska högskola. Förhållandet mellan dessa båda lärosäten har konsistoriet anledning att beröra i flera sammanhang. Konsistoriet vill här endast i likhet med matematisk-naturvetenskapliga fakulteten bestämt avstyrka utredningens förslag, att ämnen som är företrädda av professorer vid båda läroanstalterna organiseras i institutioner gemensamma för dem båda. De av denna fakultet andragna skälen mot en dylik institutionsgemenskap finner konsistoriet helt övertygande och oemotsägliga. Däremot tillstyrker konsistoriet liksom fakulteten utredningens förslag om sammanförande av institutioner i samma eller närbesläktade ämnen, t. ex. kemiämnen, till för de båda läroanstalterna gemensamma institutionsgrupper.

Kanslern yttrar:

Både Lunds universitet och Göteborgs universitet har avstyrkt bildande av institutioner, gemensamma för universitetet och vederbörande tekniska högskola, och i stället föreslagit att samarbetet på institutionsnivån sker genom bildande av institutionsgrupper. Jag anser att de båda universiteten anfört goda skäl för detta sitt ställningstagande.

Lärarkollegiet vid Chalmers tekniska högskola anför:

Frågor av speciell art uppkommer då det gäller institutionsindelningen och upprättandet av institutionsgrupper för en rad ämnen vid CTH och GU. Utredningen framlägger i detta avseende konkreta förslag, vilket innebär bildandet av fyra för de båda läroanstalterna gemensamma institutioner eller institutionsgrupper omfattande s. k. grundläggande ämnen (matematik, fysik, kemi, teoretisk fysik).

Institutionsalternativet finner lärarkollegiet helt otänkbart, eftersom det skulle medföra arbetsenheter av ohanterlig storlek. En för de grundläggande kemiämnen vid CTH och GU gemensam institution t. ex. skulle omfatta åtta professorer, ett flertal lektorer, biträdande lärare och docenter samt minst ett femtiotal assistenter.

Beträffande institutionsgruppsalternativet förutsätter utredningen att vid de båda läroanstalterna befintliga institutioner inom samma läroämne skall sammanslutas till gemensamma institutioner.

Ehuru lärarkollegiet, såsom i det föregående framhållits, är medvetet om nödvändigheten och önskvärdheten av samarbete mellan CTH och GU i fråga om forskning och högre undervisning inom de här berörda ämnesområdena, kan lärarkollegiet icke ansluta sig till utredningens förslag beträffande den organisatoriska formen för detta samarbete utan förordar, att *det organisatoriska sambandet mellan »grundläggande» och »tekniska» ämnen inom CTH bibehålles i sin nuvarande form.*

Lärarkollegiet avstyrker sålunda bestämt utredningens förslag att bilda för CTH och GU gemensamma institutioner i läroämnena tillhörande områdena matematik, fysik, kemi och teoretisk fysik.

Det samarbete mellan varandra närstående institutioner tillhörande de båda lärosätena som givetvis kommer att äga rum, bör lämpligen kunna hänföras till den organisationsform för gemensamma angelägenheter, som anges i stadgeförelaget § 67.

Lärarkollegiet ansluter sig i princip till utredningens tanke, att *institutionsgruppen* utgör en lämplig organisationsform för de gemensamma uppgifterna, men vill förordar, att institutionsgruppen för kemi utöver CTH:s och GU:s s. k. grundläggande ämnen även skall omfatta övriga kem institutioner vid CTH. Vad *institutionsgruppskollegiets* sammansättning beträffar, bör det enligt lärarkollegiets bestämda mening endast bestå av institutionernas prefekter.

Lärarkollegiet förordar sålunda, att de separata CTH- och GU-institutionerna inom dessa områden sammanföres till institutionsgrupper för matematik, fysik, teoretisk fysik och kemi.

Lärarkollegiet är medvetet om, att den ovan föreslagna institutionsgruppen för kemi enligt sin omfattning är identisk med den av utredningen diskuterade sektionsgruppen, bestående av universitetets kemiska sektion och sektionen för kemi vid CTH. Utredningen har emellertid uttalat tvekan beträffande bildandet av kemisektioner vid universitet och bildandet av en gemensam sektionsgrupp för kemi i Göteborg torde därför ej vara särskilt aktuellt. Lärarkollegiet avstyr-

ker de av utredningen diskuterade sektions- eller fakultetsgrupperna, eftersom de skulle komma att verka som ett betungande led i kedjan av organisatoriska enheter.

Organisationskommittén för teknisk högskola i Lund anför:

I fråga om institutionsfrågans lösning delar kommittén universitetsutredningens uppfattning att i vart och ett av ämnena matematik, matematisk statistik, numerisk analys, fysik, elektronik, fasta tillståndets fysik, kärnfysik, teoretisk fysik, matematisk fysik samt mekanik och teoretisk fysik inte skall finnas mer än en institution i Lund. Detta förutsätter beträffande fysiken en översyn av ämnesindelningen på universitetssidan. Förslaget innebär, att om dessa ämnen är eller blir representerade både vid universitetet och tekniska högskolan då skall en för båda lärosätena gemensam institution bildas. I fråga om kemiämnen är det ännu för tidigt att uttala sig i frågan. Vad beträffar frågan huruvida institutioner eller institutionsgrupper skall bildas för de grupper av ämnen som utredningen angivit, — nämligen en benämnd matematik, en fysik, en kemi och en teoretisk fysik — torde svaret böra ges samtidigt som för övriga ämnen och lärosäten.

Organisationskommitténs yttrande är icke enhälligt. *Två av kommitténs ledamöter*, professorerna N. Gralén och R. Woxén, har i särskilt yttrande anfört bl. a. följande:

Att bilda en för två lärosäten gemensam institution måste av många skäl anses synnerligen oklokt — något som klart framgår bl. a. av de ogynnsamma erfarenheter man har i Danmark och som där lett till att man helt frångått sådana lösningar. De flesta av de föreslagna gemensamma institutionerna representerar stora ämnen var för sig vid LU och LTH och de kommer var för sig att ha en omfattande kader av lärare, forskare och studerande och ingen rationaliseringsvinst erhålles genom sammanslagning vare sig ur lokal- eller utrustningssynpunkt. Tvärtom skulle den komplicera det önskvärda samarbetet. Grundutbildningen har väsentligen olika målsättning och olika art vid de två lärosätena.

Skall man emellertid ha *en* institution bör denna sortera antingen under universitetet eller under högskolan men ha skyldighet att åta sig undervisning för det andra lärosätet. En dylik lösning är bättre men ej heller särskilt lyckad dels eftersom målsättningen är olika på universitetssidan och på högskolesidan och dels därför att önskemål från högskolans sida kanske alls icke blir beaktade i tillräcklig grad om institutionen i fråga tillhör universitetet eller vice versa. Därför bör denna lösning tillgripas endast i undantagsfall, exempelvis i ett sådant ämne som numerisk analys där matematikmaskinanläggningen näppeligen kan dubbleras.

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna anför:

Om överstyrelsen ej nu är beredd att för tekniska högskolans i Stockholm del förordade ett sammanförande av institutionerna i vissa grundläggande ämnen i vidare mån än vad institutionsgruppsalternativet innefattar, gäller detta än mer universitetsutredningens förslag om gemensamma institutioner för Chalmers tekniska högskola och Göteborgs universitet, respektive för tekniska högskolan i Lund och Lunds universitet beträffande ämnesområden, som förekomma vid båda lärosätena. Enligt överstyrelsens mening företer den grundläggande utbildningen vid vederbörande universitet och högskola ännu sådana skiljaktigheter

att inte skulle vara att vinna genom en dylik sammanslagning, som endast torde komma att leda till komplikationer och en onödig belastning av lärarkrafterna vid vederbörande lärosäte. På licentiandnivån kan däremot gemenskapen förväntas bli mera framträdande men lärarnas och de studerandes intresse av samverkan på denna invå liksom intresset av samverkan i fråga om forskningsverksamheten tillgodoses enligt överstyrelsens åsikt bäst genom organiserandet av *institutionsgrupper* utöver lärosätesgränserna. Denna organisationsform framstår även som ändamålsenlig för tillgodoseendet av intressegemenskapen i fråga om apparater, verkstäder och serviceanläggningar i övrigt. Överstyrelsen har även uppmärksammat, att enligt vad förutnämnda två reservanter anfört i ett vid organisationskommitténs för teknisk högskola i Lund remissyttrande fogat yttrande, en lösning med gemensamma institutioner för skilda lärosäten prövats i Danmark men på grund av ogynnsamma erfarenheter frångåtts. Med hänsyn till universitetsutredningens antydan, att föreliggande lokalprogram i viss utsträckning skulle kräva gemensamma institutioner i Göteborg och Lund har överstyrelsen inhämtat, att lokalmässigt sett den samverkan, som framstår såsom önskvärd, utan olägenheter kan tillgodoses genom institutionsgruppsalternativet. Överstyrelsen vill alltså tillstyrka detta alternativ.

Med denna ståndpunkt skulle alltså för Chalmers tekniska högskolas vidkommande bildas en institutionsgrupp för ettvar av ämnesområdena matematik, fysik, kemi och teoretisk fysik omfattande förutom högskolans olika institutioner inom vederbörande område jämväl Göteborgs universitets. I tillämpliga delar skulle motsvarande ordning komma att gälla för tekniska högskolans i Lund och Lunds universitets del.

C. Institutionsorganisationens uppgifter

SFS anför:

SFS utgår liksom de sakkunniga från, att institutionerna även i framtiden skall utgöra de enheter inom vilka undervisningen organiseras och forskningen bedrivs. Dessa båda uppgifter kommer rent kvantitativt att växa i betydelse i takt med ett stigande studentantal och ökade anslag till forskningen. Det är därför väl motiverat att ge institutionerna en statutmässig reglering av det slag utredningen föreslår.

I nuläget är institutionerna hårt belastade med administrativa göromål. Det är givet att ett visst mått av förvaltningsuppgifter ej kan undvikas på institutionsnivån, men *SFS* stöder helt utredningens förslag om en centralisering på det lokala planet av vissa administrativa funktioner: förvaltningen av forskningsanslag och övrig medelsförvaltning, upphandlingsverksamheten samt personaladministrationen.

Det är självklart att institutionerna bör bära ansvaret för utbildningen i den bemärkelsen, att de själva handhar undervisning, handledning och examination samt fördelningen av undervisningsuppgifterna mellan olika lärare. Härutöver anför emellertid i betänkandet att i fråga om de filosofiska fakulteternas ämnen det primära ansvaret för utarbetande av förslag till studie-, organisations- och undervisningsplaner bör åvila institutionerna samt att vissa skäl talar för att tyngdpunkten i det utbildningsadministrativa arbetet skall ligga på denna nivå. *SFS* är inte av den uppfattningen att dessa skäl är tillräckligt starka.

Utbildningen vid de filosofiska fakulteterna tenderar att bli allt mera mål-inriktad, en utveckling som ansetts önskvärd och som även utredningen önskar främja. Denna utveckling kommer också med all sannolikhet att fortsätta, vilket

torde medföra att studiegången blir fastare eftersom den siktar på specialiserade utbildningsmål. Med tanke på bl. a. en framtida integration mellan ämnen får man således räkna med ett ännu starkare behov av samarbete över ämnesgränserna i utbildningsorganisatoriska frågor. Av detta skäl anser SFS, att det primära ansvaret för ärenden som rör utbildningens innehåll och organisation måste ligga hos ett organ, som har en samlad överblick över utbildningen i fråga, och således inte på institutionsnivån.

Universitetslärarförbundet (ULF) anför:

Det bör övervägas om icke den föreslagna centraliseringen av förvaltningen av forskningsanslag kan göras fakultativ under ett visst belopp.

ULF tillstyrker den föreslagna centraliseringen av personalredovisning och ekonomisk förvaltning under förutsättning att vederbörande centralorgan erhåller tillräckliga personella och maskinella förstärkningar.

Organisationen tillstyrker vidare universitetsutredningens förslag om att inom de centrala universitets/högskoleförvaltningarna särskilda avdelningar upprättas med uppgift att stå institutionerna och deras forskare till tjänst med avseende på upphandling av apparatur och övrig materiel.

TCO anför i huvudsak följande:

Strävan att i mesta möjliga utsträckning avlasta institutionerna ekonomisk förvaltning och administrativa uppgifter och i stället lägga dessa funktioner inom den gemensamma lokala förvaltningen vill TCO ge sitt stöd. Institutionerna bör göras till effektiva arbetsenheter för forskning och utbildning och ges de personella och andra resurser som är nödvändiga härför. Allt som ligger utanför den härav betingade ramen bör föras över till de gemensamma förvaltningsorganen.

Över huvud taget måste avlönings- och anställningsvillkoren liksom tryggheten i anställningen regleras för hela den personalkategori det här gäller. För närvarande förekommer inte sällan, att man till institutionerna knyter personal, som avlönas med medel, vilka tillförts institutionen antingen från forskningsrådet eller genom privata donationer till forskarna. Biträdespersonal, som således arbetar inom en statlig verksamhet, kommer på detta sätt att bli ställda vid sidan av de avlönings- och anställningsvillkor och den anställningstrygghet, som tillförsäkras deras på löneplan placerade kolleger. TCO tillstyrker därför utredningens förslag om att samtliga forskningsanslag skall tillföras läroanstalten och handläggas av dess lokala förvaltning.

Det är vanligt, att t. ex. på forskningsanslag från USA anställd personal kommer i ett besvärligt läge, när det gäller att erhålla gängse sociala förmåner, främst pension (ATP och SPR). Avgifter till sådana ändamål kan nämligen ofta inte uttagas ur de donerade anslagen. Enligt TCO:s mening borde i dylika fall staten stå för den erforderliga kostnaden.

När på anslag anställd personal övergår till reguljär statstjänst, förlorar ofta vederbörande intjänade löneklasser vid löneplansplaceringen. Praxis bör här bli liberalare, så att även tiden för anställning på särskilt anslag kan tillgodoräknas.

Riksrevisionsverket anför:

Utredningen föreslår, att alla anslag, som beviljas för finansiering av vid läroanstalternas institutioner bedrivet forskningsarbete, skall förvaltas av vederbörande läroanstalt för vederbörande anslagsmottagares räkning. Förslaget, som innebär att institutionerna befrias från all medelsförvaltning och vissa bestyr

med personaladministration och upphandling, tillstyrkes av riksrevisionsverket. Ämbetsverket får erinra att riksräkenskapsverket i underdånigt utlåtande den 26 april 1948 över 1945 års universitetsberednings betänkande rörande universitetsadministrationen m. m. uttalat sig för en centraliserad redovisning vid universiteten.

Statskontoret anför:

Beträffande institutionernas ekonomiska förvaltning m. fl. förvaltningsuppgifter har statskontoret i sin rapport förordat ett fullföljande av den centralisering till läroanstalternas centrala administration som på sina håll är genomförd. Statskontoret finner det angeläget att tillstyrka utredningens förslag härvidlag. Likaså delar statskontoret utredningens uppfattning att upprättandet av gemensamma särskilda service-enheter för två eller flera institutioner är ett viktigt led i strävan att effektivt utnyttja tillgängliga personella och materiella resurser samt minska den administrativa belastningen på ämnesinstitutionerna.

Medicinska fakulteten i Uppsala anför:

Fakulteten vill instämma i utredningens förslag om att den ekonomiska redovisningen överföres till den lokala universitetsstyrelsens administration. Övertagandet av det ekonomiska arbetet måste emellertid föregås av ett noggrant detaljstudium, enär eljest komplikationer kan förutses.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Uppsala anför:

En utbyggd central ekonomisk förvaltning som skulle kunna fungera med den snabbhet och effektivitet som oundgängligen erfordras för att institutionernas vetenskapliga arbete skall kunna fortgå som hittills blir mycket stor och dyrbar. Dessutom erhåller alla större institutioner forskningsanslag från så många olika håll med krav på individuell redovisning, att institutionernas interna bokföring (»enkla anteckningar» enligt universitetsutredningen) efter en centralisering knappast skulle bli mindre omfattande än den nuvarande.

Fakulteten vill därför bestämt avstyrka en centralisering, vilken skulle leda till omfattande dubbelarbete och onödiga kostnader. Erfarenheter från vissa utländska universitet är avskräckande.

Beträffande upphandling inser fakulteten värdet av en viss centralisering i fråga om förbrukningsmateriel m. m. Fakulteten utgår därvid från att utredningens förslag innebär frihet för prefekten att i flertalet ärenden anlita det centrala upphandlingsorganet endast då han så önskar.

Större konsistoriet i Uppsala anför väsentligen följande:

Under förutsättning att en grundlig upprustning av den centrala förvaltningen genomföres, vill konsistoriet icke motsätta sig det system för den ekonomiska förvaltningen som redan tillämpats vid vissa högre läroanstalter.

Vad upphandlingen angår, anser konsistoriet att frihet bör medges institutionsprefekt att efter eget gottfinnande anlita det centrala upphandlingsorganet.

Större konsistoriet i Lund anför — i nära anslutning till *matematisk-naturvetenskapliga fakultetens* yttrande — följande:

Redan nu förvaltas åtskilliga anslag, beviljade för forskning vid universitetets institutioner, av dess räntekammare, och en utvidgning av detta förhållande synes önskvärd. Om i enlighet med utredningens mening en stadgemässig regle-

ring av forskningsanslagens administration kommer till stånd, bör denna dock inte omfatta smärre anslag, avsedda för omedelbar konsumtion, såsom reseunderstöd o. d.

I enlighet med utredningens åsikt bör personalredovisningen, liksom också institutionernas ekonomiska förvaltning skötas centralt inom läroanstalten. Detta förutsätter dock, liksom vad som ovan sagts om forskningsanslagens administration, att kontoutdrag regelbundet och vid särskild anfordran översändes till prefekterna, vilket i sin tur förutsätter en förstärkning av personalen vid den centrala förvaltningsorganisationen.

En fortsatt centralisering av institutionernas upphandling rekommenderas av utredningen. Konsistoriet finner det naturligt, att dyrbarare instrument och annan utrustning inköpas av eller i samråd med myndighet på kanslersnivå. Däremot bör institutionsprefekten även i fortsättningen ges frihet att inhandla billigare apparater och annan utrustning samt den förbrukningsmateriel, som är nödvändig för det pågående forskningsprogrammet.

Medicinska fakulteten i Göteborg anför:

Den av alla eftersträfvade avlastningen av forskarna och lärarna vad angår de administrativa uppgifterna kan komma till stånd, om såväl lärosätets centrala som institutionernas egen förvaltningspersonal är tillräckligt kvalificerad och omfattande och samarbetar på ett effektivt och förtroendefullt sätt. All bedömning, som fordrar vetenskaplig kompetens respektive kännedom om de på institutionen rådande förhållandena, bör ske av där verksamma befattningshavare. Detta gäller personal, lokaler, utrustning samt inköp. I den utsträckning så visar sig lämpligt och rationellt bör råd, anvisningar och hjälp lämnas av lärosätets centralt placerade administrativa personal. Primäruppgifterna inlämnas av institutionen till den centrala förvaltningen, som handhar alla personaladministrativa ärenden och dessas registrering. Detta gäller även de studerandes genomgångna kurser och avlagda tentamina. Löneärenden, kassarörelsen och den definitiva bokföringen av anslagen bör skötas av den centrala administrationen. Denna skall även ha till uppgift att med jämna mellanrum till institutionerna överlämna kontoutdrag beträffande alla de till förfogande stående anslagen samt till forskningsråd och fonder lämna redovisning av beviljade anslags förbrukning. Likaså bör det på den centrala administrationen ankomma att träffa ramavtal o. d. samt föreslå åtgärder, som kan dels bidra till att rationalisera och förbilliga institutionernas verksamhet dels befrämja sambruket av gemensamma nyttigheter.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Göteborg anför i huvudsak följande:

Fakulteten ansluter sig till utredningens uppfattning att ansvaret för utbildningens administration bör åligga institutionerna, men att administrativa uppgifter i övrigt så långt möjligt och lämpligt är skall ligga hos centrala förvaltningsorgan inom universitetet och icke hos institutionerna.

Fakulteten vill för sin del bestämt avstyrka en generell byråkratisering av upphandlingen. Fakulteten har ingenting att erinra mot att ett organ för upphandlingsservice inrättas vid universitetet. Men fakulteten finner det synnerligen väsentligt att institutionerna äger rätt att själva från fall till fall avgöra i vilken utsträckning de skall anlita serviceorganet i fråga. Fakulteten har nämligen icke den uppfattningen att central upphandling alltid är fördelaktig.

Större konsistoriet i Göteborg anför:

Realprövningen och bestämmanderätten över institutionernas egna angelägenheter och medel måste alltid ligga hos institutionerna själva. Likaså är institutionernas fortlöpande medverkan vid anställande av personal, fördelning av semester, tillsyn av lokaler osv. oumbärlig. På de centrala organen faller därför egentligen blott de formellt beslutande och verkställande funktionerna, grundade på institutionernas egen sakkunniga bedömning. Även upphandlingen kan med fördel i många fall ombesörjas av institutionerna själva.

Utredningen har anför, att institutionerna och forskarna genom starkare koncentration av den ekonomiska förvaltningen till läroanstaltens centrala förvaltningsorganisation komme att »i princip» befrias från all kassarörelse och att deras bokföringsarbete kunde inskränkas »till förandet av enkla anteckningar rörande gjorda beställningar». Denna uppfattning synes konsistoriet vara verklighetsfrämmande. Vid Göteborgs universitet har sedan länge tillämpats ett system, innebärande att alla utbetalningar för institutionernas del (frånsett dem som sker från en mindre förskottskassa) göres av räntekammaren efter attest av vederbörande institutionsföreståndare eller anslagsmottagare. Institutionschefen/forskaren måste emellertid för verksamhetens planering och drift själv ha tillgång till en fortlöpande, för varje anslagstyp förd redovisning av inkomster och utgifter. Dessa bokföringsgöromål utgör vid de större institutionerna en icke obetydlig del av arbetsuppgifterna för den befattningshavare som omhänderhar institutionens övriga kansligöromål.

Konsistoriet förutsätter, att det fortfarande skall vara möjligt för enskilda forskare att, då särskilda skäl därtill föranleder, själv förvalta till hans förfo-
gande ställda forskningsmedel.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Stockholm anför i huvudsak följande:

För att så långt möjligt är befria institutionerna och institutionsledningen från deras administrativa arbetsbördas föreslår utredningen att personalredovisning och hela den ekonomiska förvaltningen, även forskningsanslag, skall centraliseras. Fakulteten tillstyrker detta förslag förutsatt att den centrala förvaltningen ges sådana personella resurser att verksamheten kan skötas på ett tillfredsställande sätt.

Central upphandling enligt det av utredningen skisserade förslaget tillstyrkes av fakulteten med den reservationen att institutionerna själva må äga rätt att inköpa önskad materiel.

Större konsistoriet i Stockholm anför:

Konsistoriet ifrågasätter om icke utredningens förslag borde mjukas upp så att en forskare icke förhindras att ta emot anslag vid vilket donator knutit villkoret att forskaren själv skall förvalta anslagsmedlen; i varje fall bör detta vara möjligt om medlen utslutande är avsedda för inköp av materiel eller utrustning och icke för avlöning av personal.

Lärarkollegiet vid karolinska institutet anför:

En viktig konsekvens av den grundprincip, till vilken lärarkollegiet vill bekänna sig, blir att liksom hittills överlämnandet av privata forskningsanslag till administration genom universitetsmyndighets försorg bör få ankomma på anslagsmottagarens fria skön, även om hans forskning skall bedrivas vid universitetsinstitution.

Lärarkollegiet vid medicinska högskolan i Umeå, till vars yttrande *organisationskommittén* anslutit sig, anför:

I förslaget till universitetsstatuter anges, att konsistoriet skall förvalta förutom statsmedel alla övriga medel, vilka anvisas för forskning. Enligt lärarkollegiets uppfattning bör denna paragraf omformas så, att statliga forskningsmedel *skall* och icke-statliga forskningsmedel *kan* förvaltas av konsistoriet.

Lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm anför i huvudsak följande:

En klar lättnad i den enskilde forskarens administrativa arbetsbörda ligger i utredningens förslag att alla anslag skola förvaltas av den centrala lärosätesförvaltningen. Lärarkollegiet vill dock betona, att forskare, som själv vill handha anslag av enskilda medel, även i fortsättningen bör kunna ha möjlighet härtill. Frågan om service åt forskarna beträffande inköp, egen apparattillverkning samt val av teknisk utrustning och leverantörer har redan lösts vid högskolan, då alla sådana frågor underställas intendenten, som i samråd med verkmästaren bereder sådana frågor för avgörande i förvaltningsnämnden. Alla beställningar skola vara godkända av intendenten, innan de expedieras till leverantörerna.

Kanslern yttrar:

Utredningen föreslår, att den lokala styrelsen skall svara för förvaltningen av alla medel, allmänna och enskilda, som är avsedda för finansiering av forskning inom läroanstalten. Häremot vill jag endast invända att det liksom hittills bör vara möjligt för forskare att själv förvalta forskningsmedel, som tillkommer honom enskilt.

Vidare har utredningen förordat ett system innebärande att alla utbetalningar efter attest av vederbörande institutionsföreståndare eller anslagsmottagare göres av läroanstaltens kassa. Härigenom och genom möjligheten att erhålla kontoutdrag rörande belastningen skulle enligt utredningen institutionerna och forskarna i princip befrias från all kassarörelse och deras bokföringsarbete inskränkas till förande av enkla anteckningar rörande gjorda beställningar. Utredningens förslag anser jag mig i princip kunna godta men vill framhålla, att många institutioners bokföring nog icke kan begränsas till »förande av enkla anteckningar».

Lärarkollegiet vid tekniska högskolan i Stockholm anför:

Med högskolans fortgående expansion följer givetvis en ökning av personalkontorets arbete. Härtill kommer ett betydande arbete i samband med att den personal, som avlönas av andra medel än högskolans avlöningsanslag — för närvarande ca 400 personer —, numera anställs centralt vid högskolan och icke såsom tidigare enbart av vederbörande institutionsföreståndare. Denna personal är berättigad till vissa sociala förmåner, främst pension, och på grund härav krävs matrikelföring eller annan noggrann registrering av denna personals anställnings- och avlöningsförhållanden. Än så länge sker upprättandet av lönelistor för denna personal av vederbörande institutioner inom högskolan. Detta fungerar emellertid mycket otillfredsställande, och det framstår såsom ofrånkomligt att allt arbete i samband med avlöningsuträkning o. d. ombesörjes av högskolans centrala administration. Härtill kommer att i den mån lönerna till denna personal bestridas av icke-statliga medel, statsverket tillkommande ersättning för kostnader i form av socialförsäkringsavgifter och pensionskostnader skall uträknas för att tillgodoföras särskild inkomsttitel.

Statens råd för samhällsforskning anför:

Rådet ansluter sig till förslaget att av forskningsråden beviljade anslag till forskare, knutna till universiteten och högskolornas institutioner, som regel förvaltas av läroanstalten för forskarens räkning samt att för sådana anslag inköpt utrustning i princip anses vara anstalten tillhörig egendom.

Statens medicinska forskningsråd anför i huvudsak följande:

Statens medicinska forskningsråd anser, att betydande fördelar står att vinna med en centralisering av administrationen av rådsanslagen. Den för närvarande pågående omläggningen vid vissa läroanstalter av den administrativa redovisningen av på rådsmedel anställd personal från institutionsförvaltningen till läroanstalternas centrala förvaltning står i överensstämmelse med de av universitetsutredningen angivna riktlinjerna. Ett ytterligare steg, som även enligt rådets mening bör tagas, är att förvaltningen av rådets anslag för täckande av driftskostnader samt för inköp av materiel och utrustning centraliseras. Den formella granskningen av räkenskaper m. m. bör i det läget, anser rådet, kunna bli läroanstaltens och forskarens angelägenhet.

Rådet måste dock förbehålla sig rätten till sakgranskning av forskares användning av forskningsanslag, framför allt vad gäller inköp av materiel och utrustning. Rådets sekretariat måste ha möjlighet att kontrollera, att dessa inköp står i överensstämmelse med rådets intentioner vid anslagsbeviljningen. Sekreteraren måste vid sin granskning ha tillgång till såväl de skilda forskningsansökningarna som anteckningar från rådets behandling av ansökningsärendena.

Rådet förutsätter, att vid den föreslagna centraliseringen av förvaltningen ärenden rörande bl. a. om disponering av anslag även i fortsättningen handlägges av rådet. Självklart är också, att den vetenskapliga redovisningen av forskningsanslag enbart blir en angelägenhet mellan anslagsmottagaren och rådet.

En konsekvens av universitetsutredningens förslag i nu aktuella avseende är enligt utredningens mening, att all på rådsanslag inköpt forskningsutrustning omedelbart och utan särskilda beslut blir läroanstaltens egendom. Rådet anser emellertid en dylik anordning ha betydande olägenheter. Ett forskningsanslag från rådet är avsett att ge forskaren möjlighet att bl. a. inköpa den speciella forskningsutrustning, som han behöver för lösandet av ett visst bestämt problem, under det att universitetsorganisationen skall tillhandahålla forskaren den basutrustning, som utgör rent allmänna förutsättningar för bedrivande av forskningsverksamhet. Den för rådsmedel inköpta utrustningen på en institution är därför ofta mer specialiserad än övrig utrustning och helt beroende av den enskilde forskarens forskningsinriktning. När bl. a. en forskare, som haft rådsanslag, flyttar från ett lärosäte till ett annat kan det vara värdefullt för forskaren att få medtaga den specialapparat och utrustning, som han är beroende av i sin forskarutövning.

Statens naturvetenskapliga forskningsråd och *statens råd för atomforskning* anför i härutinnan likalydande yttranden huvudsakligen följande, vari *rymdkommittén* instämt:

Införandet av den allmänna tilläggspensioneringen medförde vissa konsekvenser för rådsanslagens administration. Fr. o. m. den 1 januari 1962 tillämpas de riktlinjer för regleringen av ifrågavarande personals ställning, vilka meddelats i cirkulärskrivelse av den 12 februari 1962. Cirkulärskrivelsens principer innebär i korthet att personal som är anställd med medel från forskningsanslag är att

betrakta som statsanställd om anslaget förvaltas och löneutbetalningen sker via statlig myndighet. Kostnaderna för socialförsäkringsavgifter bestrides i dylika fall från anslag under tolfte huvudtiteln och belastar således ej rådets forskningsanslag.

Genom detta arrangemang har den förvaltningsform, som innebär att anslagsinnehavaren själv sköter löneutbetalningarna från anslaget successivt kommit att avvecklas.

Det måste betraktas som en felbedömning om man tror att forskaren kommer att befrias från administrativa uppgifter genom att man låter de lokala läroanstalternas styrelser fatta de formella besluten i en mängd personal- och anslagsfrågor. I verkligheten kommer forskarens arbete givetvis att bli större om han i fortsättningen i forskningsrådsärenden i större grad än nu måste ha kontakt både med forskningsråd och universitetsmyndigheter i stället för att som nu i de flesta fall direkt kommunicera med forskningsråden. Primärmaterialet för alla formella beslut av universitetsmyndigheterna måste ju ändå komma från den enskilde forskaren om denne verkligen skall bibehålla kontrollen över hur de av honom disponerade anslagsmedlen används. Universitetsutredningens förslag på denna punkt, om man skall tolka detta som innebärande en ytterligare förskjutning i den utveckling för vilken nyss redogjorts, torde närmast komma att resultera i en dyrbarare och för forskningen hindersam administration. Såvitt det är bekant, har inga olägenheter med nuvarande enkla system med direkt kommunikation mellan forskaren och rådet påtalats.

Den del av förvaltningen som skötes av universiteten måste naturligtvis ske i enlighet med de av rådet för varje särskilt fall utfärdade bestämmelserna. Anslagsmottagaren måste utan administrativ omgång liksom hittills kunna hos rådet begära ändring av dessa bestämmelser då så erfordras.

Det kan anmärkas, att vissa slag av anslag till personer verksamma vid universitet och högskolor av mera personlig karaktär, t. ex. reseanslag, även i fortsättningen blir en angelägenhet endast mellan anslagsinnehavaren och rådet.

Det framgår sålunda ej klart av betänkandet hur utredningen sett på de här nämnda problemen. Om utredningen endast har avsett att något mera explicit kodifiera nuvarande praxis har rådet intet att erinra mot utredningens förslag på denna punkt. Skulle så ej vara fallet bör hänsyn tagas till de ovan framförda synpunkterna. Bäst görs detta genom att som hittills överlåta till råden och universiteten att allt eftersom problemen aktualiseras överenskomma om lämpliga lösningar. Någon svårighet att komma fram på denna väg har hittills ej förelegat.

Vid universitets- och högskoleinstitutionerna anskaffas ofta dyrbarare apparaturutrustning med anlitan av anslag från de statliga forskningsråden. Enligt nu gällande praxis förblir dylik utrustning som regel ifrågavarande råds egendom, tills slutredovisning äger rum, då beslut om den framtida dispositionen fattas.

De nu gällande bestämmelserna skiljer sig från de föreslagna endast däri, att överförandet till universitetsinstitution enligt utredningens förslag sker vid anslagets beviljande och ej som nu vid dess slutredovisning. Rådet anser de nuvarande bestämmelserna bättre. Dels måste det anses vara en rättighet för den person till vilken ett anslag beviljats att disponera beviljad apparatur under anslagsperioden. Dels är det lättare för rådet att i samband med slutredovisningen ha en klar uppfattning om huruvida specialbestämmelser bör utfärdas eller ej. Undantagsvis kan det vara mycket viktigt att specialbestämmelser för inventariernas disposition utfärdas, detta för att undvika att staten tvingas till onödigt dubblering av apparatur.

Rådet finner sålunda att utredningens förslag angående inventarier är såväl från forskarens som det allmännas synpunkter mindre ändamålsenliga än nu gällande bestämmelser.

Beträffande upphandlingsservice anför naturvetenskapliga forskningsrådet:

Rådet kan inte underlåta att starkt framhålla riskerna för att en byråkratisering blir till förfång för forskningen. En utvidgning av den centrala upphandlingsmyndighetens verksamhet bör i varje fall inte medföra en inskränkning i den enskilde forskarens frihet att inhandla billigare apparater och annan utrustning samt den förbrukningsmateriel, som är nödvändig för det pågående forskningsarbetet.

Statens tekniska forskningsråd anför:

Den bästa sakkunskapen för modern utrustning finns i regel hos forskarna, och upphandling genom utrustningsnämnden för all apparatur över ett visst inköpspris innebär i många fall en onödig och därför olämplig omväg. Utrustningsnämndens tjänster bör tas i anspråk då råd eller forskare så finner önskvärt.

Statens råd för byggnadsforskning (BFR) anför:

Utredningen vill överföra administrativa uppgifter från institutionerna till administrativa organ, vilka skulle svara för personalredovisning och kamerala uppgifter. De skulle även svara för administrationen av forskningsanslag.

En sådan organisation skulle bidra till att minska det administrativa arbetet även vid forskningsrådets kanslier. Genom att för administration specialiserade organ omhändertar uppgifter för ett stort antal institutioner åstadkommes en rationalisering av anslagsredovisningen, som totalt bör medföra minskade administrationskostnader och förenklade rutiner. BFR tillstyrker därför kraftigt den föreslagna överföringen.

Malmfonden anför i huvudsak följande:

I utredningens förslag till universitetsstatuter ålägges konsistorierna att förvalta till universitetens och högskolornas förfogande ställda medel. Fonden vill tillstyrka detta förslag och utgår från att förfarandet skall medge en smidig och för institutionerna ej betungande form för förvaltningen av beviljade anslag.

D. Ledningen av institutioner, institutionsgrupper och gemensamma inrättningar

SFS anför i huvudsak följande:

Såvitt SFS kunnat finna medför utredningens förslag upprättandet av separata kollegiala organ på institutionsnivå med delvis skilda funktioner. Beslutanderätten åvilar i vissa typer av ärenden institutionens prefekt ensam. I tillsättningsärenden skall prefekten fortfarande behålla beslutanderätten vid upprättande av förslag till icke-ordinarie befattningshavare, dock i samråd med övriga ordinarie lärare.

Vad däremot gäller utarbetandet av förslag till studie- och organisationsplaner samt upprättandet av petita för institutionen, har dessa uppgifter i stadgan ålagts prefekten tillsammans med institutionens ordinarie lärare. SFS kan inte finna annat än att dessa måste fungera som ett kollektivt organ, något som de

sakkunniga själva i ett tidigare avsnitt av betänkandet avvisat. Några föreskrifter för hur denna grupp skall fungera anges inte.

Institutionskollegiet är ett enbart rådgivande organ, vars hörande är obligatoriskt i en rad viktiga ärenden. Kollegiets sammansättning skall skifta vid handläggningen av skilda ärenden. Den föreslagna stadgan anger, att studentrespektive assistent- och amanuensrepresentationen skall begränsas till »särskilt ärende». För vilka ärenden denna begränsning skall gälla anges ej konkret, än mindre vem som äger besluta om en begränsning av närvarorätten.

Slutligen vill SFS notera, att kollegiet endast skall fungera som rådgivande organ till befattningshavare eller grupp av befattningshavare vid den egna institutionen, däremot inte till några organ på fakultetsnivån.

Ett system som erbjuder så många oklarheter som det föreslagna kan SFS inte finna tillfredsställande. SFS vill för sin del föreslå, att prefekten ensam ges beslutanderätt i samtliga här nämnda ärenden efter obligatoriskt samråd med institutionskollegiet, dock med undantag för personalärenden, inklusive ärenden rörande tillsättande av icke-ordinarie tjänster. I dessa bör samrådet i enlighet med förslaget begränsas till övriga ordinarie lärare.

Det bör särskilt understrykas att de studerande enligt SFS:s mening skall ha rätt att deltaga vid behandlingen av alla frågor som behandlas i kollegiet. Organisationen vill också betona värdet av att utbildningsnämnderna ges möjlighet att rådfråga institutionskollegierna.

SFS ansluter sig till utredningens förslag rörande institutionskollegiernas sammansättning och vill betona det väsentliga i att studentrepresenterarna enligt detta skall utses på sätt vederbörande studentkår beslutar.

Därigenom kan tryggas att dessa representerar äger såväl kännedom om den aktuella situationen inom ämnet i fråga som tillräcklig erfarenhet i utbildningsfrågor för att på ett aktivt sätt kunna delta i kollegiets arbete. Studentkåren torde också bäst kunna bedöma huruvida det vid någon institution behöver utses mera än två studentrepresenterar, exempelvis i de fall då samma institutionskollegium har att handlägga ärenden inom ramen för flera utbildningslinjer.

Som redan framgått delar SFS utredningens åsikt, att en prefekt bör ställas i ledningen för institutionen. Det är väsentligt att befattningen skall kunna beklädas av samtliga ordinarie lärare, och att inte möjligheten begränsas till professorer och laboratorer.

Organisationen tillstyrker vidare förslaget att särskilda tjänster som studierektorer inrättas vid större institutioner. Vid de tekniska fakulteterna bör studierektorsbefattningarna knytas till sektionerna.

SUHAF anför i huvudsak följande:

I fråga om formerna för beslutsfattande på institutionerna finner *SUHAF* det i och för sig utmärkt, att utredningen föreslår en ändring av det nuvarande systemet, enligt vilket en professor automatiskt också är beslutande chef över »sin» institution. Beträffande utformningen av en ny konstruktion har utredningen och statskontoret stannat för olika lösningar. *SUHAF* finner inte någon av dessa helt tillfredsställande. Samtliga befattningshavare, som har skyldighet att bedriva forskning (inklusive stipendiater), har intresse av fördelningsfrågorna. En mycket stor del av den aktiva forskning, som bedrivs inom en institution utförs otvivelaktigt av de yngre forskarna. Enligt *SUHAF*'s uppfattning består en av de största vinsterna av en omorganisation av universitetsväsendet i att reformer på institutionsnivån kan öppna möjligheter för en mer dynamisk och effektiv forskningsverksamhet med karaktär av arbetsgemenskap.

SUHAF anser, att ett institutionskollegium måste inrättas som garanti för att samråd verkligen kommer till stånd, men anser det inte lämpligt, att detta kollegium belastas med beslutanderätt i alla administrativa frågor. Institutionens behov av forskningsresurser bedömes enligt förbundets mening lämpligen av samtliga forskare gemensamt. Önskvärdheten av ett utvidgat lagarbete inom forskningen gör det även nödvändigt, att nyrekryteringen inte blir en persons uppgift.

SUHAF anser vidare, att till institutionsprefekt bör utses den härför mest lämpade, oavsett om denne tillhör institutionens ordinarie eller extra ordinarie tjänstemän. Om ett organ av konsistorietyp göres till universitetets högsta ledning, bör institutionsprefekten utses av institutionskollegiet.

Universitetslärarförbundet (ULF) anför i huvudsak följande:

ULF hälsar med tillfredsställelse att ett kollegialt styrelsesätt vid institutionerna (institutionsgrupperna) lagfästes men anser att systemet bör utsträckas. Enligt förbundet bör sålunda beslutanderätten i samtliga ärenden principiellt ligga på de ordinarie lärarna jämte representanter för forskardocenterna, e. o. docenterna och utländska lektorerna, medan det föreslagna större institutionskollegiet bör ges yttranderätt.

Den föreslagna sammansättningen av det rådgivande kollegiet tillstyrkes i det väsentliga.

ULF förordar vidare utredningens förslag med avseende på prefekten, dock med tillägget att kollegiet skall höras innan konsistoriet fattar beslut om tillsättningen.

SACO anför:

Utredningens förslag om inrättande av särskilda intendentsjänster vid stora institutioner, som icke kan beräknas helt repliera på universitetsadministrativa organ, tillstyrkes av SACO. Även studierektorsbefattningar synes SACO ägnade att underlätta en effektiv verksamhet vid institutionerna.

Institutionerna kan betraktas som universitetens »verkställande organ». Det finns därför enligt SACO:s uppfattning ingen anledning att belasta institutionsorganisationen med fler kollegiala organ än nödvändigt. Beträffande institutionskollegiet skulle kunna övervägas att göra detta beslutande i vissa frågor. Den samrådsskyldighet med kollegiet som föreslås gälla för prefekten, finner SACO emellertid tillräcklig för att behovet av kollegialt inflytande skall vara tillgodosett. SACO kan därför tillstyrka det föreslagna institutionskollegiets sammansättning, åligganden och befogenheter med det undantaget, att representanter för lärarhögskolorna bör ingå i institutionsgruppskollegierna. När det gäller tillsättande av institutionsprefekt anser SACO, att det bör övervägas, att institutionskollegiet höras innan konsistoriets beslut fattas.

TCO anför i huvudsak följande:

TCO finner det riktigt, att samtliga institutionens lärare samt representanter för assistentgruppen och studenterna bildar institutionskollegium med initiativrätt i institutionens angelägenheter men med i övrigt enbart rådgivande funktioner samt att viktiga beslut i institutionens angelägenheter obligatoriskt skall föregås av samråd inom institutionskollegiet. Däremot finner TCO det vara överorganisation att vid sidan av kollegiet ge vissa befogenheter enbart åt institutionens ordinarie lärare och på så vis tillskapa ännu ett institutionsorgan. TCO förordar därför att de fåtal frågor, som inte lämpligen kan handläggas av

institutionskollegiet som helhet, t. ex. förslag om icke-ordinarie lärartjänsters besättning samt vissa petitaärenden, hänförs till prefekten ensam, men att alla övriga frågor handläggs av det fulltaliga institutionskollegiet.

Prefekten bör utses av den lokala universitetsstyrelse, varom förslag ges i ett annat avsnitt. På samma sätt bör studierektor för institutionen utses.

Sveriges Konservativa Studentförbund anför huvudsakligen följande:

Vi vill för vår del föreslå ett institutionskollegium av rådgivande karaktär, i vilket alla frågor som rör institutionen skall behandlas, med undantag av de personaladministrativa som handlägges direkt av prefekten. Denne bör utses av konsistorium efter förslag av vederbörande institutionskollegium. Studentrepresentanter bör äga rätt att närvara vid alla ärendens behandling med undantag av tillsättningsärenden. Vi är helt eniga med utredningen om att studentkåren bör bestämma angående sättet för utseendet av studentrepresentanter. I frågan om tillsättandet av de icke ordinarie tjänsterna bör påpekas att en föreskrift om dessas utlysande bör finnas.

Centerns Studentförbund anför i huvudsak följande:

Förslaget om inrättande av ett institutionskollegium hälsar vi med tillfredsställelse. Vi föreslår att prefekten i alla ärenden utom personalärenden samråder med institutionskollegiet. Beslutanderätten bör tillkomma prefekten ensam. De ordinarie lärarna får därigenom mindre beslutanderätt än enligt utredningens förslag, men man måste då beakta, att de har möjlighet att påverka frågorna i fakulteten, där de enligt utredningens förslag skall få säte.

Sammansättningen av institutionskollegierna finner vi vara tillfredsställande i förslaget. För att största möjliga sakkunskap i utbildningsfrågor skall finnas hos studentrepresentanterna bör dessa få utses av respektive studentkår.

För att erhålla bästa möjliga rekrytering till samtliga forskartjänster bör tillsättandet av amanuens- och assistenttjänster ske efter ledigförklaring.

Sveriges Socialdemokratiska Studentförbund anför i huvudsak följande:

Vi vill stödja universitetsutredningens förslag om institutionskollegier men anser dessutom att detta kollegium bör vara beslutande i de frågor som i statskontorets förslag kallas akademiska. I de ärenden som i samma förslag benämns administrativa bör prefekten besluta. Det är viktigt att yngre forskare blir väl representerade i kollegiet och genom detta får formell möjlighet till inflytande i utbildnings- och forskningsfrågor.

Enligt studentförbundets mening skall alltså kollegiet besluta i undervisnings- och petitaärenden, och det skall diskutera anställningen av icke-ordinarie lärare och amanuenser-assistenter. I dessa senare frågor bör kollegiet dock endast vara rådgivande, medan beslut om anställning skall fattas av ordinarie lärare. (Det är viktigt att dessa tjänster ledigförklaras, eftersom den nuvarande »handplockningen», som leder till gunstlingssystem och beroendeställning till prefekten, bör försvinna.)

Den viktigaste konsekvensen av förbundets förslag kommer naturligtvis att bli ett vidgat inflytande för de icke-ordinarie lärarna, vilket förbundet finner berättigat och värdefullt; docenter och extra lektorer har i regel samma undervisning och samma reella ansvar som de ordinarie lärarna.

Förbundet anser också, att i den mån fördelningen av forskningsresurser kommer att bestämmas av institutionerna, bör beslut härom fattas av kollegiet, eftersom alla forskarkategorier bör få möjlighet att inverka på denna fördelning.

Statskontoret yttrar i huvudsak följande:

Förslagen beträffande institutionsnivån i statskontorets rapport och i utredningens betänkande skiljer sig i ett väsentligt hänseende. Medan statskontoret velat lägga institutionens ledning i händerna på en person, prefekten (eventuellt med biträde av en underprefekt) och förutsatt att samrådsorgan omfattande även annan personal där så befinnes lämpligt kan bildas på frivillig väg, har utredningen i institutionsledningen infört ett väsentligt kollegialt moment och velat i universitetsstadgan regelbinda detta.

Bakom de båda förslagen döljer sig dock icke några delade meningar i fråga om önskvärdheten av samråd mellan de olika berörda kategorierna om institutions angelägenheter utan huvudsakligen en skiljaktig uppfattning av den tänkta formaliseringens möjliga verkningar i byråkratiserande riktning. Om det av de akademiska lärarna och studenterna skulle framföras såsom en bestämd uppfattning att en formalisering är önskvärd, vill dock statskontoret icke motsätta sig utredningens förslag på denna punkt.

I rapporten och betänkandet föreslås, att en del av prefektens uppgifter skall kunna överföras på en annan lärare inom institutionen. Utredningen föreslår att en av institutionskollegiets ledamöter skall ges ställning som studierektor och särskilt svara för undervisningen vid institutionen, medan däremot statskontoret i rapporten förordar en befattning som underprefekt (måhända hade benämningen »biträdande prefekt» varit att föredraga), avsedd för de uppgifter som det i varje särskilt fall befinnes lämpligt att prefekten överläter. Om ordet »studierektor» är tänkt som en benämning på befattningen och icke enbart som en funktionsbeskrivning, kan vad beträffar titulaturen först ifrågasättas om det är lämpligt att vid ett lärosäte, i vars ledning finns en rektor, ha ett mycket stort antal olika studierektorer vid lärosätets primära enheter. En viktigare fördel hos rapportens förslag är likväl att det enligt detta skall vara möjligt att överlåta administrativa uppgifter i vidare utsträckning. Därmed kan man åstadkomma en smidigare arbetsfördelning och ibland även bättre utnyttja den administrativa skickligheten hos en befattningshavare, som icke i första hand kommer i fråga som prefekt. Den i rapporten använda formuleringen, att annan lärare än ordinarie »i undantagsfall» skall kunna ifrågakomma som underprefekt är måhända väl snäv; statskontoret har i här berörda avseende intet att invända mot utredningens förslag.

Medicinska fakulteten i Uppsala anför huvudsakligen följande:

Teoretiskt-medicinska ämnen. Långtidsplaneringen och resursfördelningen, rörande lokaler såväl som årliga driftsanslag och underordnad personal, kommer att bli så betydelsefull vid framtidens institutioner med ett flertal självständiga forskare att det enligt fakultetens åsikt är nödvändigt att alla de olika kategorierna av forskare blir representerade i ledningen av en institution. Majoriteten av företrädarna för de teoretiskt-medicinska ämnena förordar ett beslutande institutionskollegium i alla de fall då fler än en ordinarie lärare finns på institutionen. Majoriteten av företrädarna för de kliniskt-medicinska ämnena önskar här dock endast rådgivande institutionskollegier på sätt universitetsutredningen föreslagit.

Institutionernas skötsel och administration har under åren blivit en alltmer betungande börda, och utredningens förslag att nu ge institutionerna formell status som organisation innebär en ytterligare accentuering av arbetsbördan. Det är därför nödvändigt att en betydande delegering av olika uppgifter — och

därmed också ansvar — kan ske till olika medlemmar av institutionskollegiet. Detta bör — enligt majoriteten av företrädarna för de teoretiskt-medicinska ämnena — underlättas om medlemmarna i kollegiet äger att deltaga i besluten och icke endast ha en rådgivande funktion.

Det förutsättes att ett flertal typer av beslut av kollegiet skall kunna delegeras till prefekten eller annan medlem av kollegiet. Kollegiets åligganden bör vara de som utredningen föreslagit.

Då institutionskollegiet har att ta ställning till undervisningsfrågor bör representanter för icke-docentkompetenta lärare samt för studenter konsulteras på det sätt som föreslås av universitetsutredningen.

Under förutsättningen att institutionskollegierna blir beslutande på ovan nämnda sätt anser fakulteten att utredningens förslag om forskningsavdelningar blir obehövligt. Det förefaller att vara en olycklig uppdelning som skulle kunna resa murar mellan olika avdelningar inom en och samma institution. Målet bör i stället vara att intensifiera samarbete, och varje tendens till isolation bör brytas eller i vart fall inte underlättas av föreskrifter.

Undervisningen, som omfattar både lägstadiet och forskarutbildningen, bör enligt fakultetens mening vara en angelägenhet för institutionen. Systemet att vid en persons tillträde av en tjänst definitivt reglera hans undervisningsskyldighet är därför ett stelbent system. Fakulteten föreslår i stället att institutionskollegiet får besluta om fördelningen av den inom institutionen bedrivna undervisningen. Därvid bör alla vid institutionen arbetande forskare-lärare deltaga i undervisningen dock högst så mycket som i universitetsstatuterna eller i vederbörandes personliga reglemente stadgas.

I § 64 önskar fakulteten göra tillägget att prefekt utses av konsistoriet bland de till institutionen hörande ordinarie lärarna efter förslag av institutionskollegiet.

Kliniskt-medicinska ämnen. Universitetsutredningen har avstått från att ge närmare förslag om de kliniska institutionernas organisation och förvaltning. Utan tvekan föreligger det skillnader mellan de teoretiska och kliniskt-medicinska institutionerna, framför allt betingade av sjukvården men även sammanhängande med det faktum att de kliniska institutionerna som regel ur akademisk synpunkt är små, i flertalet fall med endast en ordinarie lärare, med litet antal underordnad personal på akademisk stat och med åtminstone för närvarande mycket begränsade utrymmen avsedda särskilt för undervisning och forskning. Ätminstone för en del av de kliniska institutionerna har den dagliga verksamheten beträffande undervisning och forskning dock en avsevärd likhet med de teoretiska institutionernas. Fakulteten anser att denna fråga bör ägnas fortsatt intresse. Fakultetens majoritet, vilken dock icke infattar majoriteten av företrädarna för de kliniskt-medicinska ämnena, anser att de kliniska ämnesföreträdarna bör tillåtas att efter anmälan till universitetskanslern införa rådgivande institutionskollegium av den typ som utredningen föreslår. I sådant fall bör man för sammansättningen av institutionskollegiet beakta de typer av kliniska lärare som för närvarande existerar.

Om institutionsgrupper skulle bildas, anser fakulteten det vara en möjlig utvecklingslinje att institutionsgruppskollegiet övertar vissa funktioner från såväl de enskilda institutionerna som fakulteten. I så fall synes det fakulteten vara lämpligt att institutionsgruppskollegiet göres relativt litet. Ett dylikt institutionsgruppskollegium borde förslagsvis omfatta samtliga ordinarie lärare i de berörda institutionskollegierna och vara beslutande, ej enbart rådgivande.

Historisk-filosofiska sektionen i Uppsala anför i huvudsak följande:

Inrättandet av institutionskollegier innebär ett fastare reglerande av kollegiala arbetsformer, som redan är vanliga vid många institutioner. Utredningens förslag kan ur många synpunkter vara till fördel och torde ofta icke medföra några radikala förändringar av rådande förhållanden. I stadgan bör dock klart utsägas att, såsom också framgår av utredningens skrivning, ansvaret för institutionens förvaltning åvilar prefekten, som därvid förutsättes samråda med institutionskollegiet. Sektionen finner det rimligt och lämpligt, att av vederbörande studentorganisationer valda studentrepresentanter deltar i kollegiets behandling av ärenden, som direkt och huvudsakligen berör de studerande. För att dessa med tillräcklig erfarenhet och auktoritet skall kunna framföra studentsynpunkterna är det dock enligt sektionens mening inte tillfyllest enbart att de utses av studentorganisationerna på sätt dessa beslutar, utan det torde vara nödvändigt att kräva, att de aktivt bedrivit eller bedriver studier i vederbörande ämne och i regel har avlagt minst två betyg i ämnet.

För att undvika en överrepresentation av en viss grupp torde, särskilt vid större institutioner, en begränsning i lektorernas skyldighet att deltaga i institutionskollegiet kunna övervägas.

Det är synnerligen tillfredsställande att institutionsprefektens ställning och åligganden blivit på ett så klart sätt utredd och definierad av utredningen. På grund av åliggandenas och ärendenas art borde förordnandetiden dock icke vara kortare än sex år.

Tanken att i vissa fall annan befattningshavare än vederbörande ämnesprofessor skulle kunna fungera som prefekt är enligt sektionens mening riktig, bl. a. därför att på så sätt en högt kvalificerad forskare kan befrias från betungande administrativa sysslor.

För att en prefekt skall kunna sköta sin uppgift på ett tillfredsställande sätt är det nödvändigt, att han garanteras tillräckliga lättnader i andra åligganden. Det är också viktigt, bl. a. för att avlasta honom från rutinsysslor, att han får tillgång till välkvalificerad institutionssekreterare, vilket förutsätter att sådana sekreterarbefattningar får en tillräckligt hög lönegradsplacering.

Sektionen hälsar med tillfredsställelse förslaget om möjlighet för prefekten att delegera vissa uppgifter till en studierektor.

Synpunkter liknande dem, som historisk-filosofiska sektionen i Uppsala anför rörande sättet att utse studentrepresentanter i institutionskollegium, anføres av *teologiska fakulteten, språkvetenskapliga sektionen, matematisk-naturvetenskapliga fakulteten och större konsistoriet i Uppsala, matematisk-naturvetenskapliga fakulteten och större konsistoriet i Lund, humanistiska och matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna i Göteborg, humanistiska fakulteten och större konsistoriet i Stockholm, lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm, kanslern, lärarkollegiet vid Chalmers tekniska högskola samt av överstyrelsen för de tekniska högskolorna.*

Språkvetenskapliga sektionen i Uppsala anför huvudsakligen följande:

Utredningens förslag om en fastare utformning av institutionernas arbete och om införandet av institutionskollegier kan av sektionen accepteras under vissa förutsättningar. Sektionen föreslår, att kollegiets sammansättning begränsas till

samtliga ordinarie lärare, varutöver representanter för övriga lärare vid institutionen till ett antal av högst antalet ordinarie lärare må ingå i kollegiet.

Sektionen vill bestämt hävda att till prefekt skall utses någon av institutionens professorer. Sektionen ställer sig även tveksam till utredningens förslag, att vid institutioner, som omfatta en enda ordinarie lärartjänst, innehavaren därav automatiskt bör fungera som institutionens prefekt, även om han icke är professor. I sådana fall bör enligt sektionens mening denne innehavare få ställning som underprefekt i förhållande till någon till prefekt förordnad professor.

Vad angår relationen mellan institutionskollegium och prefekt, bör det enligt sektionens mening klart uttalas, att ansvaret för institutionens eller institutionsgruppens administration åvilar prefekten i samråd med institutionskollegiet.

Sektionen instämmer i utredningens förordande av att särskilda tjänster för högt kvalificerat kansliarbete inrättas vid sådana institutioner. För att dessa tjänster skola kunna bli till en effektiv nytta och till avlastning av prefekter och professorer i deras administration, böra dessa institutionssekreterartjänster få en hög lönegradsplacering. Även förslaget om möjlighet att förordna studierektor finner sektionen vara välbetänkt.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Uppsala anför i huvudsak följande:

Det föreslagna systemet med institutionskollegier företer stora likheter med arbetsformer, som redan med gott resultat tillämpas på flera institutioner. Fakulteten vill därför tillstyrka inrättandet av sådana kollegier.

Förslaget att annan ordinarie lärare än professor skall kunna utses till prefekt finner fakulteten tilltalande. Det är också utomordentligt värdefullt att möjligheter öppnas att vid institutionen förordna särskild studierektor, vilken skulle avlasta prefekten arbete. Emellertid anser fakulteten att prefekter vid stora institutioner kan komma att behöva ytterligare avlastning. På grund härav förordar fakulteten i likhet med statskontoret att möjlighet ges att vid stora institutioner dessutom utse underprefekt.

Förslaget om tillsättande av särskilda intendentur tillstyrkes livligt. Vid vissa institutioner kan det komma att bli nödvändigt med två typer av intendentur, med olika kvalifikationer. För chefskapet vid verkstaden erfordras nämligen teknisk yrkeskunskap (lämpligen gymnasiingenjör) medan övriga uppgifter, som är av mer administrativ och ekonomisk natur, kräver häremot svarande utbildning och erfarenhet.

Det är utomordentligt viktigt att de föreslagna särskilda tjänsterna för högt kvalificerat kansliarbete (institutionssekreterare) kommer till stånd. Eftersom institutionerna har livliga internationella kontakter kräves av dessa »institutionssekreterare» mycket goda språkkunskaper.

Större konsistoriet i Uppsala anför:

I likhet med flera fakulteter anser konsistoriet att ansvaret för institution respektive institutionsgrupp måste åvila prefekten efter hörande av det föreslagna institutionskollegiet. Konsistoriet är av den åsikten att det bör vara ett minimikrav att prefekten äger professorskompetens och finner det naturligt, om prefekten utses bland institutionens professorer, ehuru detta icke behöver vara obligatoriskt. Att prefekten bör beredas kompensation för sitt tidskrävande arbete genom lättnader i andra sina åligganden, finner konsistoriet uppenbart. Från olika håll har framhållits att en underprefekt bör utses, som kan fungera

som ställföreträdare åt prefekten, och konsistoriet ansluter sig till detta förslag. Likaså understryker konsistoriet vikten av att vid institutioner, där så bedömes lämpligt, nya befattningar som institutionsintendenter inrättas. I regel måste intendenterna äga en god vetenskaplig utbildning men lönegradsplaceringen av de nya tjänsterna torde behöva bli tämligen varierande vid olika institutioner. Vad angår utredningens förslag, att en av institutionens lärare skall kunna förordnas som studierektor, finner konsistoriet detta väl motiverat.

Utredningens förslag om införande av institutionskollegier innebär huvudsakligen ett stadgemässigt fastläggande av ett sedan länge existerande kollegialt samarbete mellan de till en institution knutna forskarna i olika grader och befattningar. Konsistoriet anser det fördelaktigt att den praxis, som i hithörande fall utbildats, förlänas fastare former och regleras i uttryckliga föreskrifter. I sammansättningen av institutionskollegierna måste likvisst iakttagas att dessa icke få göras alltför stora och därigenom ohanterliga, något som påpekats i olika yttranden. Enligt konsistoriets mening bör institutionskollegiet utöva en rådgivande funktion. Dock synes vid de medicinska fakulteternas teoretiska institutioner särskilda förhållanden föreligga.

På grund av de krävande arbetsuppgifterna vid institutionerna bör i enlighet med utredningens förslag en både kvantitativ och kvalitativ förstärkning av kanslipersonalen genomföras. Ett oavvisligt krav på denna personal är att den bättre än hittills behärskar de stora internationella språken, vilket förutsätter att personalens löneställning förbättras.

Humanistiska fakulteten i Lund anför i huvudsak följande:

Universitetsutredningens förslag vad angår ledningen av institutionerna kan fakulteten i väsentliga punkter biträda. Dock vill fakulteten understryka att det normalt bör vara professorn, eller vid institutioner som inrymmer flera professorer en av dessa, som utses till prefekt.

Det torde bli svårt att avgöra, vilka assistenter eller amanuenser, som kan komma att bli berörda eller känna sig berörda av beslut, som kollegiet fattar. Fakulteten vill här i stället förorda ett representationsförfarande exempelvis så, att assistenter och amanuenser för varje läsår väljer två till fyra representanter, beroende på institutionens storlek, till medlemmar av kollegiet.

Fakulteten biträder vidare förslaget om studierektorer.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Lund anför i huvudsak:

Fakulteten ställer sig positiv till utredningens förslag att vid varje institution, som omfattar mer än en lärartjänst, upprättas ett institutionskollegium. Vid flera av fakultetens institutioner finns redan nu motsvarigheter därtill, vilka visat sig vara ändamålsenliga. Vad gäller institutionskollegiets sammansättning ansluter sig fakulteten i huvudsak till vad som säges i stadgeförslaget men vill framhålla, att det vid stora institutioner torde möta praktiska svårigheter att i varje särskilt fall avgöra vilka assistenter och amanuenser, som beröres av ett ärende. För den skull föreslår fakulteten i stället att assistent- och amanuenskåren vid varje institution i kollegiet får 1—2 fasta representanter, utsedda bland de vid institutionen i dessa befattningar tjänstgörande.

Fakulteten finner det naturligt att professor eller laborator utses till institutionens prefekt. Med hänsyn till institutionernas roll vid forskningsarbetet bör i första hand nämligen sådan ordinarie lärare utses, som aktivt medverkar i ledningen av institutionens forskning.

Med hänsyn till omfattningen av det utbildningsorganisatoriska arbetet vid många institutioner vill fakulteten understryka vikten av utredningens förslag, att en studierektor vid behov må utses bland någon av institutionens lärare.

I en institutionsgrupp bör en av institutionsprefekterna förordnas såsom institutionsgruppsprefekt.

Upprättande av ett institutionsgruppskollegium bör kunna ifrågakomma, då en institutionsgrupps uppgifter blir av större betydelse och omfattning.

Större konsistoriet i Lund anför i huvudsak följande:

Konsistoriet ställer sig positivt till utredningens förslag att vid varje institution, som omfattar mer än en lärartjänst, ett institutionskollegium upprättas. Vad gäller dettas sammansättning ansluter sig konsistoriet i huvudsak till vad som säges i stadgeutkastet men vill framhålla, att det vid stora institutioner torde möta praktiska svårigheter att i varje särskilt fall avgöra vilka assistenter och amanuenser, som beröres av ett ärende. För den skull vill konsistoriet i stället föreslå att assistenter, amanuenser och biträdande lärare vid varje institution i kollegiet får en representant, utsedd bland de vid institutionen i dessa befattningar tjänstgörande.

Konsistoriet anser, att i stadgan klart bör utsägas att institution förvaltas av prefekten samt att kollegiet har rådgivande och förslagsställande uppgifter.

Konsistoriet finner det naturligt, att professor eller laborator utses till institutionens prefekt med hänsyn till dess befattningshavares medverkan i ledningen av institutionens forskning och deras skyldighet att vaka över att den anställda personalen fullgör sina åligganden.

För serviceanläggning, som ej är fast knuten till viss institution, bör i enlighet med utredningens förslag utses en föreståndare, i vars förvaltning av anläggningen rektorsämbetet har insyn, i likhet med vad gäller för övriga institutioner och inrättningar. Då en serviceinrättning är ansluten till en bestämd institution bör emellertid vederbörande prefekt förordnas som föreståndare för anläggningen.

Med hänsyn till omfattningen av det utbildningsorganisatoriska arbetet vid många institutioner vill konsistoriet understryka vikten av utredningens förslag, att en studierektor vid behov må utses bland någon av institutionens lärare.

I enlighet med utredningens förslag bör i en institutionsgrupp en av institutionsprefekterna av de lokala universitets/högskolemyndigheterna förordnas såsom institutionsgruppsprefekt att i samråd med de övriga handha gemensamma angelägenheter. Upprättande av ett institutionsgruppskollegium bör kunna ifrågakomma, då en institutionsgrupps uppgifter blir av större betydelse och omfattning.

För att förverkliga universitetsutredningens grundtanke på institutionsplanet är det nödvändigt, att institutionernas administrativa organisation väsentligt förstärkes. Detta sker lämpligast genom att sekreterareorganisationen på institutionsnivån förstärkes såväl kvantitativt som kvalitativt. Det är för universitetsorganisationen utomordentligt angeläget, att tjänsterna blir så lönegradsplacerade, att de blir konkurrenskraftiga.

Medicinska fakulteten i Göteborg anför:

Vid de institutioner, där en eller flera särskilda forskningsavdelningar inrättats, föreslår fakulteten följande organisation. Institutionskollegiet har att handlägga de ärenden, som är gemensamma för hela institutionen. Därvid intar undervisningen av de studerande en central plats men härtill kommer även sådana delar av institutionen, som kan betecknas som gemensamma serviceorgan, exempelvis

sekretariatet med registrering av de studerandes examinationer, av personalens sjuk- och tjänstledigheter och av inventarierna, verkstäderna med dess personal, fotoavdelningen, institutionstekniker — vaktmästarpersonalen och djuravdelningen. Fördelningen av anslag till undervisningen samt till de för institutionen gemensamma serviceorganen bör även åvila institutionskollegiet. Däremot synes det ej fakulteten riktigt att detta skall ha något inflytande på forskningsavdelningarna. Varje föreståndare för en forskningsavdelning bär ansvaret för dess personal, inventarier och verksamhet.

För att handlägga vissa gemensamma frågor såsom sambruket av tyngre apparatur, utnyttjandet av kvalificerade tekniker, t. ex. forsknings- och laboratorieingenjörer, planering av inköp av apparatur, som kan betjäna mer än en forskningsavdelning osv. erfordras ett särskilt, kollegialt organ, vilket bör bestå av samtliga till institutionen hörande forskare på B-löneplanen. Detta organ skall även bära ansvaret för institutionens förvaltning. Bland dess medlemmar utses en att handlägga alla såväl för hela institutionen som för dess forskningsavdelningar gemensamma löpande ärenden. Denna bör vara självskriven ordförande i institutionskollegiet samt i det nyssnämnda kollegiala organet och kan lämpligen kallas prefekt.

Humanistiska fakulteten i Göteborg anför huvudsakligen följande:

I stort sett är fakulteten beredd att godtaga vad som föreslås beträffande institutionsledningen men vill på några punkter ge en avvikande uppfattning till känna.

Fakulteten finner det lämpligt att företrädare för de studerande redan på institutionsplanet deltar i beredningen av utbildningsärenden och kan också tänka sig att dessa företrädare då ingår i institutionskollegiet.

Fakulteten har för sin del intet emot att majoritetsbeslut i initiativfrågor, oavsett vilka av kollegiets medlemmar som står bakom beslutet, vidarebefordras till organ inom universitetet. Därigenom får dessa möjlighet att pröva även ärenden som kan vara kontroversiella på institutionsplanet. Fakulteten förutsätter dock att sådana lägen i regel ej skall behöva uppkomma.

Till prefekt skall enligt förslaget kunna utses ordinarie lärare, universitetslektorer inräknade. Fakulteten vill med tanke på den framträdande funktion som forskningen skall inta inom institutionernas verksamhet likväl yrka att prefekt utses endast inom de kategorier av ordinarie lärare som tillika har en klar forskningsinriktning, nämligen professorer och laboratorer. Annars uppkommer bl. a. den oformligheten att universitetslektor kan utöva chefsskapet för hela institutionen men ej för de forskningsavdelningar inom denna, som skall kunna upprättas. För utbildningsuppgifterna bör i stället studierektor förordnas som prefektens medhjälpare. Möjligheten härtil kan bli av utomordentlig betydelse för institutionernas effektivitet både på utbildnings- och forskningsplanet.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Göteborg anför i huvudsak följande:

I stort sett biträder fakulteten, om än med tyckan, förslaget beträffande institutionsledningen. Fakulteten förutsätter därvid, att förslaget utformas och tillämpas på sådant sätt att det i praktiken icke innebär någon större avvikelse från den praxis med helt informella sammankomster, som redan tillämpas på flertalet institutioner. Detta synes överensstämma med utredningens intentioner.

Fakulteten finner det lämpligt att företrädare för de studerande redan på

institutionsplanet deltar i beredning av utbildningsärenden och deltar i institutionskollegiets överläggningar och beslut i sådana ärenden.

Prefekten har att handlägga viktiga ärenden rörande forskningsverksamheten vid institutionen, och fakulteten vill därför bestämt förordna, att prefekt bör utses endast inom de kategorier av ordinarie lärare, som har en klar forskningsinriktning, nämligen professorer och laboratorer.

Fakulteten ansluter sig till utredningens förslag att en av institutionens lärare må förordnas att såsom studierektor under prefekten fullgöra uppgifter i fråga om undervisningen, vilka eljest ankommer på prefekten.

Fakulteten föreslår, att institutionernas representanter i institutionsgruppskollegier begränsas till prefekten jämte, i förekommande fall, en av institutionskollegiet utsedd ledamot.

Större konsistoriet i Göteborg anför:

De av de olika fakulteterna framlagda förslagen till institutionsindelning, institutionsgruppering och studentrepresentation i institutionskollegierna biträdades av konsistoriet. Vad institutionsindelningen beträffar, ligger det enligt konsistoriets mening makt uppå dels att de administrativa formerna blir så enkla och tidsbesparande som möjligt, dels att prefektens och institutionskollegiets befogenheter preciseras i klara bestämmelser. Prefektbefattningarna bör förbehållas ordinarie lärare i professors eller laborators (motsvarande) ställning. Prefekt bör förordnas av konsistoriet på förslag av vederbörande institutionskollegium.

Humanistiska fakulteten i Stockholm anför i huvudsak följande:

Humanistiska fakulteten kan till största delen biträda utredningens förslag, samtidigt som den vill framhålla, att betänkandets på sina håll mycket uppmärksammade strävan att tillgodose den s.k. institutionsdemokratins krav för fakultetens del i huvudsak endast innebär en formalisering av en sedan länge utbildad praxis. Att denna nu ges stadgefästerade former synes emellertid vara av värde.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Stockholm anför i huvudsak följande:

Fakulteten tillstyrker förslaget om inrättande av institutionskollegier, vilket på många håll endast innebär ett stadfästande av redan förekommande praxis. Kollegiets sammansättning torde dock kunna begränsas till institutionens lärare med rättighet (men ej skyldighet) för kollegiet att adjungera medlemmar ur assistentkåren. Assistenternas talan i frågor där de berörs, dvs. huvudsakligen undervisningsfrågor, är tillgodosedd genom deras representation i undervisningsnämnden. Även studenterna är väl representerade i undervisningsnämnden och bör ej ingå i institutionskollegiet.

Institutionskollegiet skall huvudsakligen vara ett organ för samråd mellan institutionens forskare och lärare. Enligt fakultetens mening bör samråd obligatoriskt förekomma i alla för institutionen viktiga angelägenheter. För att en fortlöpande gemensam planläggning skall komma till stånd bör samtliga anslagsäskanden diskuteras i kollegiet. Dessa frågor berör ej blott den enskilde forskaren utan större anslag inverkar ofta på exempelvis fördelning av institutionens personella resurser och är således av det allmänna intresse som motiverat institutionskollegiernas upprättande. Det bör understrykas att institutionskollegierna endast har rådgivande karaktär.

Organisationen av undervisningen utgör inom de experimentella vetenskapernas institutioner och de stora icke-experimentella institutionerna, t. ex. matematik, en synnerligen arbetskrävande uppgift. Det synes fakulteten ytterst angeläget att utredningens förslag om införandet av studierektorer med de föreslagna arbetsuppgifterna går i verkställighet.

Större konsistoriet i Stockholm anför:

Förslaget om inrättande av institutionskollegier innebär, i varje fall för de större institutionerna vid Stockholms universitet, huvudsakligen en kodifiering av praxis. Konsistoriet vill ifrågasätta huruvida icke en organisatorisk förenkling vinnes därest assistenter och studerande alltid är representerade i kollegiet, icke blott i ärenden som berör vederbörande grupper.

Å andra sidan blir vissa institutioner mycket små, varför antalet assistenter och studentrepresentanter icke alltid bör vara två utan lämpligen bestämmas till en representant för vardera gruppen, därest antalet lärare understiger fem. Uppgår antalet lärare till fem eller flera, bör antalet representanter vara två för vardera gruppen.

Lärarkollegiet vid karolinska institutet anför i huvudsak följande:

Utredningens förslag rörande förvaltningen av institution synes vid första påseende innefatta en mycket stor nyhet, nämligen införande av institutionskollegier. I själva verket torde dock, såsom utredningen själv antyder, liknande organ rent faktiskt existera sedan länge vid de flesta större institutioner. Vid institutet förekomma de allmänt.

Institutionskollegiets roll är enligt förslaget rent rådgivande. Då kollegiet således icke bär ansvar för institutionens förvaltning, bör det klart utsägas att prefekten ensam förvaltar institutionen.

Enligt lärarkollegiets uppfattning bör, där professor eller befattningshavare i laboratorsgraden finns vid institutionen, prefekten alltid hämtas ur denna kategori.

Av praktiska skäl synes i föreskrifterna om institutionskollegium förekomsten av sådant böra begränsas till institutioner som omfatta åtminstone en ordinarie lärartjänst. Samrådet kvalificeras i utredningens förslag i vad gäller petita även som studie- och organisationsplaner genom bestämmelsen, att förslag i sådana ärenden skola avgivas av prefekten »tillsammans med» övriga ordinarie lärare. Dylikt kvalificerat samråd eller kollegialt beslut synes obehövt då var och en av de ordinarie lärarna har tillfälle att som fakultetsledamot yttra sig i dessa ärenden på fakultetsplanet.

Enligt lärarkollegiets mening bör institutionskollegiets kärna utgöras av de ordinarie lärarna, medan övriga befattningshavare böra ingå i kollegiet, i den mån de äro berörda av förekommande ärenden. Adjunktion synes böra få beslutas av prefekten; vägrar han adjunktion, som synes institutionskollegiet önskvärd, bör hans beslut kunna bringas till omprövning i konsistoriet.

Termen »studierektor» synes icke lämplig på institutionsnivån och torde eventuellt kunna utbytas mot »studieledare». Förordnande av sådan synes böra ske efter förslag av prefekten.

I fråga om de personella service-anordningarna på institutionsplanet hälsar lärarkollegiet med tillfredsställelse tillskapande i ökad omfattning av institutionsintendenttjänster såsom en mycket ändamålsenlig anordning.

Lärarkollegiet vid medicinska högskolan i Umeå, till vars yttrande *organisationskommittén* anslutit sig, anför:

Lärarkollegiet vill framhålla att samråd numera i regel förekommer mellan lärarna inom en institution beträffande de frågor, som utredningen anför. Vidare brukar normalt vid en institution med flera lärare utbildas en sådan arbets-, ansvars- och bestämmandefördelning, att de olika lärarnas krav på arbetsmöjligheter blir tillgodosedda. Lärarkollegiet anser det sannolikt att tillsättandet av en prefekt på en sådan institution skulle kunna framkalla motsättningar, som för närvarande inte finnes och därför snarare hindra än effektivisera institutionsarbetet. Kollegiet vill därför inte förorda att prefekt obligatoriskt tillsättes vid flerlärarinstitutioner. Vid vissa institutioner kan emellertid arbetsförhållandena vara sådana, att behov av prefekt uppenbarligen föreligger, och lärarkollegiet vill därför föreslå dels att varje till en institution knuten lärare, dels att universitetets eller högskolans rektor skall ha rätt att påyrka att prefekt förordnas. Prefekten bör i dessa fall utses av konsistoriet efter förslag av berörd(a) fakultet(er).

Lärarkollegiet ifrågasätter också behovet av institutionskollegium vid en normalt fungerande institution. Det synes troligt att institutionskollegierna ytterligare skulle öka de ordinarie lärarnas administrativa arbete, och lärarkollegiet anser att institutionskollegium endast bör inrättas i de fall, då någon av institutionernas lärare finner att samarbetet härigenom skulle underlättas. Institutionskollegierna bör i dessa fall tjänstgöra som rådgivande organ. Studenternas berättigade krav på medinflytande över undervisningsfrågor anser lärarkollegiet vara väl tillgodosedda genom utbildningsnämnderna.

Lärarkollegiet vid handelshögskolan i Göteborg anför i huvudsak följande:

En nyhet i utredningens betänkande är, att det i varje institution skall finnas ett institutionskollegium. Detta förslag innebär i själva verket, att man kodifierar en praxis som på många håll förekommer och har visat sig ändamålsenlig. Inom handelshögskolans institutioner har alltid samråd skett. Om detta samråd nu kläs i fastare former, innebär det ett naturligt fullföljande av en pågående utveckling.

Enligt utredningens förslag skall adjungering av assistenter och studentrepresentanter ske »i särskilt ärende». Vad studentrepresentationen beträffar synes denna anordning vara fördelaktig, när det gäller behandling av schemaläggning och liknande undervisningsfrågor på institutionsnivå. I fråga om assistenterna anser lärarkollegiet emellertid, att dessa alltid bör vara representerade vid institutionskollegierna enligt principen, att dessa kollegier bör omfatta representanter för all inom institutionerna verksam lärarpersonal.

Kanslern yttrar:

Jag vill för min del framhålla att jag anser att av författningstexten måste klart framgå, att det är prefekten som förvaltar institutionen och att institutionskollegiet har en rådgivande och förslagsställande funktion samt att, därest professor eller laborator finnes vid institutionen, sådan i första hand bör ifrågakomma till prefektbefattningen.

I fråga om institutionskollegiets sammansättning har utredningen bl. a. föreslagit, att »i särskilt ärende» adjunktion skall ske av samtliga av ärendet berörda assistenter och amanuenser samt av två representanter för de av ärendet berörda studerandena, utsedda av studentkåren på sätt denna beslutar. I

praktiken torde det förvisso många gånger bli svårt att avgöra när någon av dessa kategorier skall anses berörd av visst ärende. Jag vill därför härvidlag föreslå en permanent men begränsad representation. För vardera av assistent-amanuensgruppen och studentgruppen torde sålunda böra utses en representant om antalet lärare understiger fem och två representanter om antalet lärare är fem eller flera.

Lärarkollegiet vid farmaceutiska institutet, vars yttrande *institutets styrelse* åberopat såsom eget utlåtande, anför:

Institutets lärarkollegium ansluter sig till förslaget om upprättande av institutionskollegium och dess uppgifter.

Ansvaret för institutionens gemensamma angelägenheter åvilar prefekten med vissa undantag. Prefekten förordnas av konsistoriet bland institutionskollegiets ledamöter för en tid av tre år i sänder. Utredningen förordar vidare en administrativ befattningshavare (institutionsintendent) för att avlasta prefektens arbetsbörda. — Lärarkollegiet ansluter sig till utredningens förslag. Mindre institutioner kunna lämpligen ha en gemensam institutionsintendent. Dessutom må särskilt framhållas behovet av kvalificerade institutionssekreterartjänster.

Aven förslaget om studierektorer finner lärarkollegiet ändamålsenligt. Dock synes benämningen studierektor vara olämplig och bör ersättas förslagsvis med studieledare.

Lärarkollegiet vid tekniska högskolan i Stockholm anför i huvudsak följande:

Inrättandet av institutionskollegier och överlämnandet av vissa ledningsfunktioner till kollegiala organ vill lärarkollegiet bestämt avvisa och ansluter sig helt till statskontorets uttalande att en dylik förbindning på institutionsnivå skulle kunna innebära en byråkratisering som strider mot önskemålet att institutionerna så långt som möjligt skall utgöra informellt fungerande arbetsgemenskaper. Visserligen skall en prefekt utses för institutionen och det skall åligga denne att efter samråd med institutionskollegiet utarbeta förslag till anslagsäskanden och besluta om disposition av lokaler och materiel etc. men det oaktat är man på väg att skapa en otyplig och — sett med en teknikers ögon — helt olämplig organisation. Samarbete bör givetvis ske och samråd bör äga rum såväl inom institutionerna som dem emellan men detta bör alltid ske i frivillighetens form — något som nu är fallet.

I vissa fall blir det tillräckligt med en studierektor inom en institution, i andra fall kan flera sådana erfordras, under det att för vissa lokalt närbelägna institutioner det kan visa sig lämpligast att en studierektor är gemensam. Lärarkollegiet finner den föreslagna titeln studierektor missvisande och föreslår i stället benämningen biträdande prefekt.

I det i det föregående nämnda yttrandet av *avdelningskollegiet för teknisk fysik vid tekniska högskolan i Stockholm* anføres bl. a.:

Avdelningskollegiet delar utredningens åsikt att institutionskollegiets befogenheter skall inskränka sig till initiativrätt och rådgivning.

Avdelningskollegiet delar också utredningens mening att i institutionskollegiet bör ingå samtliga till institutionen knutna lärare (utom oavlönad docent), samt att helt tillfälligt anställda timarvoderade lärare icke annat än i undantagsfall bör delta i kollegiets arbete. Enligt avdelningskollegiets mening måste emellertid övningsassistenterna vid de tekniska högskolorna klart räknas till denna

senare kategori. Det bör dock vara av stort värde för institutionskollegiet att inhämta råd och synpunkter åtminstone från en eller flera mera erfarna representanter för övningsassistenterna. Vad beträffar assistenterna deltagar dessa givetvis väsentligt mer kontinuerligt i institutionsarbetet, varför det kan vara på sin plats att samtliga av ett ärende berörda assistenter deltagar i diskussionen av ärendet. Detsamma torde gälla studentrepresentanterna.

Vad beträffar institutionsprefekten skall denne handlägga avväggningsfrågor av såväl forsknings- som undervisningskaraktär. Stadgan bör såvitt möjligt säkra, att vederbörande har tillräcklig kompetens härför. Vidare bör institutionskollegiet få ha ett visst inflytande på utseendet av prefekt.

Beträffande formerna för institutionsarbetet vill avdelningskollegiet särskilt understryka och tillstyrka utredningens förslag, att en av institutionens lärare, vanligen en av universitetslektorerna, må förordnas som studierektor för att under prefekten handha organisationen av utbildningsverksamheten.

Lärarkollegiet vid Chalmers tekniska högskola anför i huvudsak följande:

Lärarkollegiet ansluter sig helt till utredningens uppfattning att en högskoleinstitution är mera en arbetsenhet än en administrativ enhet. Även om mycket talar för att en sådan enhet — såsom hittills varit fallet — väl kan fylla sina funktioner under förhållandevis fria arbetsformer, vill lärarkollegiet i princip inte motsätta sig utredningens förslag, att institutionens inre organisation och dess ställning inom högskoleväsendet erhåller en stadgemässig reglering. Det är emellertid av stor vikt, att de administrativa uppgifter, som skall åläggas institutionen, ej bli onödigt betungande för institutionens personal och därmed inkräkta på dess undervisnings- och forskningsverksamhet.

Enligt utredningen skall institutionens förvaltning omhänderhas av en prefekt i samarbete med ett institutionskollegium. Det senare skall ha rådgivande funktion. Besluten fattas av prefekten efter samråd med institutionskollegiet. Lärarkollegiet konstaterar, att utredningens förslag i dessa avseenden överensstämmer tämligen väl med vad som redan nu är praxis vid högskolans institutioner. Det torde ligga i sakens natur, att detta samarbete inom institutionen skall kunna ske relativt informellt. Blir så icke fallet kan befaras, att kollegiet ger upphov till byråkratiska och arbetskrävande procedurer, vilket givetvis icke är meningen.

Prefektens uppgifter och särskilt hans ansvar för forskningsverksamheten vid institutionen är av sådan art, att enligt lärarkollegiets bestämda mening endast professor eller laborator bör kunna ifrågakomma för prefekturen. Det torde få förutsättas, att prefekten får avgöra vilka av institutionens assistenter etc., som skall kallas till sammanträde.

Utredningen föreslår, att konsistoriet må förordna en av institutionens lärare att såsom studierektor under prefekten fullgöra uppgifter i fråga om undervisningen, vilka eljest ankomma på prefekten. Vid teknisk högskola torde en sådan anordning vara ändamålsenlig endast vid de största institutionerna. Lärarkollegiet föreslår därför, att inom varje sektion en av ledamöterna utses att vara *studiesekreterare* (denna benämning föredras framför den föreslagna benämningen »studierektor»), vilken skall biträda dekanus framför allt i utbildningsorganisatoriska uppgifter.

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna yttrar i huvudsak följande:

Från båda lärarkollegiernas sida har uttalats farhågor för att ett genomförande av universitetsutredningens förslag i förevarande avseende skulle komma att medföra en otymplig arbetsform och ge upphov till en byråkratisering av arbe-

tet på institutionsnivån, där samarbetet borde vara mera informellt. Överstyrelsen delar dessa farhågor. Tanken på kollegialt organ inom institutionerna har även ur nu angivna synpunkter avvisats av statskontoret, som framhållit, att det medinflytande som här eftersträvas kunde tillgodoses inom fakultetsorganen. Även universitetsutredningen har uppmärksammat risken för en tungrodd organisation, då utredningen förklarat sig frångå en inom utredningen hyst tanke på ett »stort» institutionskollegium innefattande samtliga lärarkategorier jämte assistent/amanuens- och studentrepresentanter och ett »mindre» kollegium omfattande de ordinarie lärarna eller vissa av dem. Det vill emellertid synas överstyrelsen som om universitetsutredningens eget förslag härutinnan i själva verket innebär en dylik dualism, då enligt detsamma vissa ärenden skulle avgöras av prefekten och övriga ordinarie lärare kollektivt efter samråd med institutionskollegiet och vissa av prefekten ensam efter samråd med kollegiet. Härtill kommer att enligt förslaget vissa ärenden skulle avgöras av prefekten efter samråd med övriga ordinarie lärare. Överstyrelsen vill emellertid ej motsätta sig, att institutionskollegier inrättas. Dessa bör dock därvid givas klart rådgivande karaktär. Även om institutionerna för de tekniska högskolornas del som regel kommer att bli mindre enheter, synes det vidare angeläget, att kretsen av kollegiedamöter begränsas. I förekommande fall synas sålunda en assistent, en övningsassistent och en eller två företrädare för studentkåren, som bör vara aktiva studerande vid institutionen, vara tillfyllest. Samråd synes böra inskränkas till frågor av principell eller eljest av större betydelse ävensom frågor i övrigt, beträffande vilka prefekten finner samråd påkallat. Därjämte bör — såsom även utredningen föreslagit — samråd äga rum, då minst två ledamöter av kollegiet för uppgivet ändamål gör framställning därom. Någon stadgebunden form därjämte för kollektiva beslut av prefekten och övriga ordinarie lärare synes icke tillräckligt motiverad.

Mot universitetsutredningens förslag att institutionsföreståndarna även vid de tekniska högskolorna benämnas prefekt har överstyrelsen ingen erinran och icke heller mot att prefekten utses av »konsistoriet». Med hänsyn till att prefekt skall ansvara såväl för utbildnings- som forskningsverksamheten vid högskolan finner överstyrelsen emellertid i likhet med lärarkollegiet vid Chalmers tekniska högskola endast innehavare av professur eller laboratur (motsvarande) böra ifrågakomma som prefekt för institutionen, där dylik tjänst finnes.

Överstyrelsen tillstyrker universitetsutredningens förslag att en av institutionens lärare skall kunna förordnas att under prefekten fullgöra uppgifter i fråga om undervisningen, vilka eljest ankomma på prefekten. Den av universitetsutredningen föreslagna benämningen studierektor för sådan lärare finner överstyrelsen emellertid olämplig och vill i stället förorda benämningen *biträdande prefekt*. Liksom prefekt bör sålunda förordnad lärare i enlighet med universitetsutredningens förslag kunna erhålla nedsättning i sin undervisningsskyldighet.

I fråga om institutionsgruppsledningen vill överstyrelsen i likhet med lärarkollegiet vid Chalmers tekniska högskola förorda, att institutionsgruppskollegierna begränsas till att omfatta de berörda institutionernas prefekter. En av dem bör förordnas till institutionsgruppsprefekt.

3. Departementschefen

Universitetsutredningen karaktäriserar institutionerna som de egentliga arbetsenheterna för såväl forskningen som utbildningen vid universitet och högskolor. Med hänsyn till institutionernas betydelse föreslår utredningen en precisering av institutionsbegreppet, en översyn av institutionsindelningen och en närmare reglering av institutionsförvaltningen. Rörande behovet av en sådan precisering av institutionernas ställning och förvaltning råder praktiskt taget full enighet bland remissinstanserna.

Jag delar denna uppfattning. I den nya universitetsstadgan måste därför slås fast, att de högre läroanstalterna för forskningen och utbildningen skall vara indelade i institutioner. Institutionerna bör i enlighet med utredningens definition vara av två slag, nämligen dels institutioner för forskningen och utbildningen inom de skilda ämnesområdena, dels institutioner för anläggningar, samlingar och verksamheter, vilka är avsedda att stå till förfogande för forskningen och utbildningen inom flera ämnesområden vid läroanstalten, eventuellt vid flera läroanstalter på samma ort.

I det följande behandlar jag först det sistnämnda huvudslaget av institutioner, serviceinstitutionerna, och övergår därefter till ämnesinstitutionerna.

I fråga om *serviceinstitutionerna* har universitetsutredningen framhållit, att forskningen i växande utsträckning är beroende av en serviceorganisation omfattande apparativa anläggningar, verkstäder, djurstallar m. m. Dessa anläggningar är ofta både omfattande och dyrbara. Såväl ekonomiska som administrativa skäl talar enligt utredningens mening för att dylika anläggningar i större utsträckning än nu mångenstädes är fallet organiseras och förvaltas såsom självständiga enheter, vilkas tjänster kan utnyttjas icke blott av flera ämnesinstitutioners utan även av flera läroanstalters forskare. Utredningen förordar en utveckling i denna riktning och föreslår, att varje sådan serviceinstitution skall förvaltas under rektorsämbetets överinseende av en av rektorsämbetet utsedd föreståndare.

Jag ansluter mig till universitetsutredningens uppfattning härvidlag. Forskningens växande behov av kostnadskrävande utrustning och omfattande service gör det enligt min mening nödvändigt att i den utsträckning, som är möjlig utan men för forskningen själv, på angivet sätt koncentrera forskningens hjälpresurser till anläggningar, som är gemensamma för en hel läroanstalt eller för flera läroanstalter på samma universitetsort. Härigenom ges förbättrade möjligheter till ett rationellt utnyttjande av resurserna och därjämte uppnås en enligt min mening mycket angelägen lättnad i fråga om den forskande personalens administrativa arbetsbörda. I det föregående har jag förordat upprättande dels av en arbetsgrupp för rationaliseringsuppgifter inom universitetskanslersämbetet, dels av särskilda enheter för utrednings- och serviceverksamhet inom de lokala uni-

versitets/högskoleförvaltningarna. Det bör bli en av dessa arbetsenheters främsta uppgifter att medverka till åtgärder i den av mig nu angivna riktningen.

Beslut om upprättande av serviceinstitutioner bör meddelas i samma ordning, som jag i det följande förordar beträffande beslut rörande indelningen i ämnesinstitutioner.

Jag övergår så till *ämnesinstitutionerna* och upptar därvid först den i remissyttrandena livligt diskuterade frågan om *principerna för institutionsindelningen*.

Universitetsutredningen har härutinnan förordat en institutionsindelning efter ämnesområden. Som ledande princip härvidlag har utredningen angivit, att utbildningsorganisationen inom ett ämnesområde bör hållas samman i en institution, oavsett om utbildningsuppgifterna avser ett enda eller flera olika utbildningsändamål. Utredningen har vidare föreslagit, att möjlighet öppnas att av två eller flera institutioner bilda en institutionsgrupp för handhavande av uppgifter, som är gemensamma för de i gruppen ingående institutionerna. Utredningen har framlagt konkreta förslag i avseende på institutionsorganisationen för vissa matematisk-naturvetenskapliga ämnen, vilka är gemensamma för Göteborgs universitet och Chalmers tekniska högskola respektive Lunds universitet och den tekniska högskolan där, men i övrigt ansett att förslag till institutions- och institutionsgruppsindelning borde utarbetas av universitetsmyndigheterna i samband med remissgranskningen av betänkandet.

För egen del vill jag först uttala, att mina i det följande gjorda uttalanden — liksom utredningens förslag — har giltighet i fråga om de medicinska fakulteternas undervisningskliniker, endast i den mån så är förenligt med klinikernas ställning inom sjukhusorganisationen.

Utredningens förslag om en institutionsindelning efter ämnesområden har som princip tillstyrkts av det övervägande antalet remissinstanser. Även jag ansluter mig till denna princip. En institutionsindelning efter principen en professor eller laborator — en institution anser jag icke vara förenlig med utvecklingstendenserna inom vare sig utbildning eller forskning. Det är min övertygelse, att stora institutioner, omfattande flera professorer, laboratorer och andra forskare, allmänt sett utgör en mera fruktbar miljö för forskning och forskarutbildning än den nu på flera håll vanliga enprofessorsinstitutionen. Jag anser sålunda, att det är lämpligt att sammanföra närbesläktade ämnen inom en institution, även om det inom ämnesområdet finns flera examens- eller läroämnen.

Utredningens förslag om möjlighet att bilda institutionsgrupper biträder jag ävenledes.

En institutions- och institutionsgruppsindelning bör därför komma till stånd efter de av universitetsutredningen angivna riktlinjerna. Detta fordrar enligt min mening en väsentligt längre gående omläggning av den nuvarande indelningen än som föreslås i universitetsmyndigheternas yttranden. Omläggningen måste självfallet göras under hänsynstagande till de lokala förhållandena. Jag anser, att institutions- och institutionsgruppsindelningen inför övergången till den nya universitets/högskoleorganisationen bör fastställas av Kungl. Maj:t. I detta syfte

överbearbetas för närvarande inom ecklesiastikdepartementet de förslag till institutions- och institutionsgruppsindelning, som inkommit i samband med yttrandena över universitetsutredningens betänkande. Det är min avsikt att, så snart resultatet av denna överbearbetning föreligger, för Kungl. Maj:t framlägga förslag till institutions- och institutionsgruppsindelning vid universiteten och här ifrågasvarande högskolor.

De av mig här förordade riktlinjerna för institutions- och institutionsgruppsindelningen bör vara vägledande i det fortsatta arbetet med lokalprogram för universitetens och högskolornas utbyggnad.

I anledning av vad i vissa av yttrandena säges får jag erinra om vad jag redan i ett föregående avsnitt anfört rörande institutionsorganisationen för de ämnen, vilka är gemensamma för universitet och teknisk högskola i Göteborg respektive Lund. Innebörden härav är den, att — för att ta ett exempel — på var och en av dessa universitetsorter en enda institution för ämnet matematik skall finnas.

I fråga om tillvägagångssättet vid ändringar i den inför övergången till den nya organisationen fastställda institutions- och institutionsgruppsindelningen ansluter jag mig till universitetsutredningens förslag. Beslut i sådana ärenden bör, också i enlighet med utredningens förslag, meddelas av universitetskanslersämbetet.

I detta sammanhang vill jag uttala, att det bör åligga universitetskanslersämbetet att i framtiden i samband med förslag om inrättande av nya tjänster vid universiteten och högskolorna tillika ange, till vilka institutioner de nya tjänsterna avses bli hänfödda, alternativt om nya institutioner avses bli upprättade.

Universitetsutredningen föreslår, att bestämmelserna rörande institutionerna ges en sådan utformning, att möjlighet öppnas att inom en institution, som omfattar mer än en professor/laborator, bilda vad utredningen benämnt forskningsavdelningar. En sådan forskningsavdelning avses enligt förslaget endast kunna omfatta en professor/laborator (i undantagsfall annan forskare) jämte de för hans forskningsarbete vid varje tillfälle tillgängliga resurserna, omfattande t. ex. personal och materiel.

Vad utredningen här föreslagit föranleder från min sida ingen annan kommentar än att bildandet av en dylik forskningsavdelning synes vara en rent intern institutionsangelägenhet. En direkt tjänsteväg från forskningsavdelning till läroanstaltens styrelse, som förutsatts i vissa yttranden, är följaktligen utesluten.

Vad universitetsutredningen anfört och föreslagit beträffande institutioners och institutionsgruppers *arbetsuppgifter* har i huvudsakliga delar vunnit instämmande från remissinstansernas sida. Även jag delar i allt väsentligt utredningens uppfattning i dessa delar. Jag är medveten om att såväl utbildningsorganisationens ansvällning som den allt mera intensifierade forskningsverksamheten vid de högre läroanstalternas institutioner lett till att en relativt omfattande, rent admi-

nistrativ arbetsbörda nu åvilar forskarna och i synnerhet institutionsföreståndarna. Visserligen torde det vara ofrånkomligt, att ett visst mått av administrativt arbete utföres av institutionerna och deras ledning, men jag anser det å andra sidan vara synnerligen angeläget, att energiska åtgärder vidtages i syfte att befria forskarna från alla sådana administrativa bestyr, som icke nödvändigtvis bör ankomma på dem.

De åtgärder, som universitetsutredningen anvisat i detta syfte, anser jag vara lämpliga. Utredningens förslag om en koncentration till läroanstalternas centrala förvaltningar av den ekonomiska förvaltning och de personaladministrativa uppgifter, vilka sammanhänger med av forskningsråd och andra givna anslag för finansiering av vid institutionerna bedrivet forskningsarbete, anser jag sålunda vara ändamålsenliga. Likaså anser jag det lämpligt att en läroanstalts centrala förvaltning på sätt utredningen föreslagit står institutionerna och forskarna till tjänst med inköpservice och råd i upphandlingsfrågor. Vid min bedömning av personalbehovet inom de lokala förvaltningarna har jag tagit hänsyn till dessa arbetsuppgifter.

I det föregående har jag vidare förordat upprättandet av särskilda serviceinstitutioner för ändamål, som är gemensamma för flera institutioners eller läroanstalters forskare. Även detta bör ses som ett led i strävandena att befria främst professorer och laboratorer från administrativa göromål.

Vad så beträffar de av institutionernas administrativa uppgifter, som avser utbildningens organisation, vill jag framhålla, att läroanstalternas centrala förvaltningar bör från institutionerna övertaga även uppgifter av detta slag, t. ex. uppgifter i samband med registreringen av de studerande och deras studieresultat. De av mig i det föregående föreslagna resurserna för förvaltningarnas utbildningsenheter är avsedda att möjliggöra detta.

Sammanfattningsvis vill jag konstatera, att den av mig i anslutning till universitetsutredningens förslag förordade koncentrationen av de administrativa uppgifterna till läroanstalternas centrala förvaltningar uteslutande har till syfte att befria institutionerna och deras ledning från sådana uppgifter och därigenom möjliggöra för dem att i högre grad än fallet är i dag koncentrera sitt arbete på vad som är institutionernas uppgift, nämligen forskning och utbildning.

Slutligen upptar jag frågan om *institutions- och institutionsgruppsledningens organisation*. De förslag, som universitetsutredningen härutinnan framlagt, har fått ett övervägande positivt mottagande i remissyttrandena, även om man på vissa håll anmält från universitetsutredningen avvikande meningar, främst beträffande sättet för utseende av prefekt och beträffande institutionsgruppernas organisation.

För egen del anser jag universitetsutredningens förslag vara i huvudsak väl avvägda. Jag anser det sålunda vara riktigt med en viss regelbindning av formerna för institutioners och institutionsgruppers styrelse. Jag anser det också riktigt, att styrelsen av en institution eller institutionsgrupp anförtros en av ve-

derbörande konsistorium för tre år i sänder utsedd prefekt. Till prefekt skall kunna utses vilken som helst av institutionens eller institutionsgruppens ordinarie lärare.

Universitetsutredningens förslag om möjlighet att förordna någon av en institutions lärare att såsom studierektor under prefekten fullgöra med utbildningen förknippade delar av dennes åligganden, anser jag väl motiverat.

Utredningens förslag om ett institutionskollegium, med vilket prefekten skall samråda i alla betydelsefulla ärenden, anser jag vara synnerligen värdefullt. Införandet av dessa kollegier kommer enligt min mening att verksamt bidra till en — som jag inledningsvis framhöll — eftersträfvansvärd demokratisering av den akademiska miljön. Rätt att deltaga i kollegiets överläggningar och beslut skall tillkomma dels de av varje enskilt ärende berörda inom assistent/amanuensgruppen vid institutionen, dels två av vederbörande studentkår utsedda representanter för de av varje enskilt ärende berörda studenterna.

I fråga om institutionsgruppskollegierna delar jag utredningens uppfattning, att sådant kollegium bör ha en sammansättning helt analog med institutionskollegiernas.

Ej heller mot övriga utredningens förslag rörande formerna för institutioners och institutionsgruppers organisation och förvaltning har jag någon invändning.

De av mig i det föregående förordade förslagen till omläggning av universitetens och högskolornas organisation och förvaltning innebär, att en enhetligt uppbyggd förvaltningsorganisation tillskapas för universiteten och de högskolor som beröres av förslagen. För genomförande av dessa förslag erfordras, att nya författningar utfärdas och att omfattande ändringar vidtages i nuvarande författningsbestämmelser och övriga regler för de olika läroanstalterna. Härmed uppkommer frågan hur författningssystemet beträffande universiteten och högskolorna i vad gäller de grundläggande reglerna rörande deras organisation och förvaltning bör uppläggas för den kommande tiden.

För närvarande råder i detta hänseende den ordningen att för universiteten gäller gemensamma regler, upptagna i universitetsstatuterna, medan beträffande övriga läroanstalter finnes särskilda stadgar för varje slag av dem. Utredningen har förordat, att de grundläggande reglerna rörande organisationen på det lokala planet skulle sammanföras i en för samtliga läroanstalter gemensam stadga, och utredningen har också för att illustrera detta till betänkandet fogat ett utkast till sådan stadga.

Den av mig nu berörda frågan om utformningen av författningssystemet är inte av sådan beskaffenhet, att den bör underställas riksdagens prövning. Jag vill emellertid, eftersom utredningen ägnat uppmärksamhet åt densamma, här nämna något om efter vilka linjer det fortsatta arbetet härmed kommer att bedrivas. För närvarande är författningssystemet på detta område som nyss antytts förhållandevis splittrat, vilket nödvändigt medfört att det blivit ganska svårt att

överblicka. Med hänsyn till önskemålet att erhålla ett lättillgängligt och lätt-hanterligt regelsystem är det en fördel, om åtminstone grundläggande föreskrifter rörande verksamheten vid skilda enheter kan återfinnas i en och samma författning. Detta gäller dock endast under förutsättning att det alldeles övervägande flertalet regler blir desamma för alla enheterna. Den nu föreslagna reformen i vad den avser ett långt gående förenhetligande av universitetens och övriga läroanstalters organisation och förvaltning synes göra det inte bara möjligt utan t. o. m. nödvändigt att sammanföra bestämmelserna till en enhetlig stadga och detta även om i viss mindre utsträckning avvikelser läroanstalterna inbördes måste kvarstå på grund av den speciella karaktären hos vissa av dem. Med denna utgångspunkt kommer inom ecklesiastikdepartementet ytterligare beredning av denna fråga att ske i samband med behandlingen av övriga författningsfrågor, därvid viss samverkan torde böra ske bl. a. med berörda läroanstalter och myndigheter.

VIII. ANSLAGSBERÄKNINGAR FÖR BUDGETÅRET 1964/65

1. Centrala myndigheter

I det föregående har jag föreslagit, att det nuvarande universitetskanslersämbetet och överstyrelsen för de tekniska högskolorna skall upphöra och ersättas av ett nytt ämbetsverk, benämnt universitetskanslersämbetet. Utrustningsnämnden för universitet och högskolor avses däremot — liksom antagningsnämnden för civilekonomutbildning — komma att bestå under nästa budgetår.

Bidraget till akademiska rektorskonventet i Stockholm, för vilket under innevarande budgetår uppförts ett särskilt anslag, bör enligt min mening hänföras till universitetens och högskolornas lokala förvaltning.

Jag kommer i det följande att redogöra för mina anslagsberäkningar i fråga om de centrala universitets/högskolemyndigheterna. Det bör här framhållas, att jag därvid icke beaktat vare sig kostnader som kan uppkomma till följd av att vissa tjänster överföres till övergångsstat på det nya universitetskanslersämbetets personalförteckning eller kostnaderna för eventuella andra övergångsanordningar.

I detta sammanhang torde böra anmälas, att delposten Arvode till universitetskanslern i universitetskanslersämbetets avlöningsstat för innevarande budgetår kommer att överskridas som en följd av Kungl. Maj:ts beslut den 19 december 1963 i samband med förordnande av kansler.

A. Universitetskanslersämbetet: Avlöningar

I följande tablå redovisas de tjänster jag i det föregående räknat med beträffande det nya universitetskanslersämbetet. Av tablåen framgår även den fördelning som jag förordar på ordinarie och icke-ordinarie tjänster.

Tjänst/lönegrad	Antal
Universitetskansler Bp 7	1
Byråchef Be 3	3
Avdelningsdirektör Be 1	6
Byrådirektör Ae 27	2
Pressombudsman Ae 27	1

Byrådirektör Ae 25	2
Förste byråsekreterare eller byråsekreterare högst Ae 23	14
Assistent Ae 17	1
Kontorsskrivare Ao 13	2
Kontorsskrivare Ae 13	1
Kanslist högst Ae 13	2
Kansliskrivare Ao 11	2
Kansliskrivare Ae 11	1
Förste expeditionsvakt Ao 9	1
Kontorist Ao 9	4
Kontorist Ae 9	2
Expeditionsvakt Ao 7	1
Expeditionsvakt Ae 7	1
Kanslibiträde Ao 7	2
Kanslibiträde Ae 7	4
Kontorsbiträde högst Ae 5	6

Jag föreslår, att Kungl. Maj:t måtte inhämta riksdagens bemyndigande att inrätta de tjänster, som i tablån angivits som ordinarie eller som extra ordinarie i högre lönegrad än Ae 19.

Kostnaderna för avlöningar för de i nyssnämnda tablå upptagna tjänsterna beräknar jag för budgetåret 1964/65 till 1 692 800 kr. Med hänsyn till svårigheterna att beräkna den erforderliga personalen för en ny organisation förordar jag, att anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal under budgetåret 1964/65 uppföres förslagsvis. Anslagsposten bör dock inte få belastas med högre belopp än det i staten angivna utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Härutöver har jag i det föregående föreslagit, att för bestridande av kostnader för anlitande av experter och annan tillfällig personal beräknas ett belopp av 500 000 kr. Även anslagsposten för ifrågavarande ändamål bör betecknas förslagsvis.

Vidare bör under förevarande anslag uppföras en förslagsvis betecknad anslagspost av 97 200 kr. till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Jag har härvid räknat med följande arvoden, nämligen 8 400 kr. till var och en av fakultetsberedningarnas ordförande, 1 200 kr. till var och en av beredningarnas ledamöter samt 2 400 kr. till var och en av tre ledamöter av universitetskanslersämbetets styrelse.

Det sammanlagda medelsbehovet för avlöningar vid det nya universitetskanslersämbetet under budgetåret 1964/65 beräknar jag sålunda till $(1\,692\,800 + 500\,000 + 97\,200 =) 2\,290\,000$ kr., vilket i jämförelse med motsvarande anslag under innevarande budgetår till universitetskanslersämbetet och överstyrelsen för de tekniska högskolorna innebär en ökning med 1 370 000 kr.

B. Universitetskanslersämbetet: Omkostnader

Kanslerns uppskattning av medelsbehovet under det nya universitetskanslersämbetets omkostnadsanslag har icke givit mig anledning till erinran. Anslaget torde sålunda i enlighet härmed för budgetåret 1964/65 böra uppföras med 326 000 kr., vilket belopp jämfört med innevarande års anslag till omkostnader vid universitetskanslersämbetet och överstyrelsen för de tekniska högskolorna innebär en höjning med 178 000 kr.

C. Universitetskanslersämbetet: Ämnes- och fakultetskonferenser

I enlighet med kanslerns förslag torde till ämnes- och fakultetskonferenser för nästa budgetår böra uppföras ett reservationsanslag av 10 000 kr. eller samma belopp som för innevarande budgetår.

D. Antagningsnämnden för civilekonomutbildning

I fråga om kostnader för antagningsnämndens för civilekonomutbildning verksamhet förordar jag, att förslagsanslaget till nämnden höjes med 1 000 kr. och sålunda för budgetåret 1964/65 uppföres med 20 000 kr.

E. Utrustningsnämnden för universitet och högskolor: Avlöningar

Under hänvisning till vad jag i det föregående anfört rörande erforderliga förstärkningar av personalorganisationen vid utrustningsnämnden och med beaktande jämväl av automatiska utgiftsökningar bör detta anslag för nästa budgetår uppföras med 406 000 kr., vilket i jämförelse med innevarande budgetår innebär en höjning med 110 000 kr.

F. Utrustningsnämnden för universitet och högskolor: Omkostnader

Utrustningsnämndens beräkning av medelsbehovet under nämndens omkostnadsanslag har icke givit mig anledning till erinran. Av praktiska skäl finner jag det emellertid dessutom lämpligt, att kostnaderna för de av nämndens ordförande företagna resorna — vilka kostnader hittills bestritts från ecklesiastikdepartementets reservationsanslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga — framdeles bestrides från förevarande anslag. Med anledning härav bör anslaget ökas med ytterligare 3 000 kr. Anslaget torde sålunda för nästa budgetår böra uppföras med $(64\,000 + 25\,000 =) 89\,000$ kr.

2. Lokala myndigheter m. m.

I det följande kommer jag att redogöra för mina anslagsberäkningar i fråga om avlöningar vid de enskilda läroanstalternas förvaltningar. Vidare kommer jag att beräkna medelsbehovet för registrering av studerande vid de filosofiska fakulteterna. Jag beräknar slutligen ett bidrag för nästa budgetår till akademiska rektorskonventet i Stockholm samt medel för vissa av den lokala förvaltningens omorganisation föranledda kostnader för inredning och utrustning, materiel m. m.

Vid min beräkning av avlöningarna har jag — liksom i fråga om de centrala myndigheterna — icke beaktat vare sig kostnader som kan uppkomma till följd av att vissa tjänster måste överföras till övergångsstat på respektive läroanstalters personalförteckningar eller kostnaderna för eventuella andra övergångsarrangemang.

Mitt förslag i det föregående i fråga om de för Göteborgs universitet och Chalmers tekniska högskola gemensamma institutionerna medför, att kostnaderna för vissa avlöningar samt för materiel och apparater m. m. för dessa institutioner fr. o. m. nästa budgetår helt skall bestridas från anslag till nämnda högskola. De härav föranledda förskjutningarna i fråga om medelsbehovet för nämnda läroanstalter har självfallet inte beaktats i de anslagsäskanden som i årets statsverksproposition förelagts riksdagen.

Detta innebär, att medel för här ifrågavarande avlöningar samt materiel och apparater m. m. för nästa budgetår beräknats under anslagen till universitetet, medan kostnaderna kommer att bestridas från anslag som ställes till högskolans förfogande. Med anledning härav anser jag, att högskolans avlöningsanslag för nästa budgetår bör få överskridas med de belopp som till följd härav erfordras och att mot dessa belopp svarande medel icke skall få disponeras av universitetet. Vidare bör universitetets anslag för nästa budgetår till materiel m. m. och till nyanskaffning av apparater m. m. uppdelas på anslagsposter, av vilka under vardera anslaget en bör avse kostnader för de gemensamma institutionerna och ställas till högskolans förfogande.

Jag avser att i annat sammanhang, sedan förslag inhämtats från universitetskanslersämbetet, föreslå Kungl. Maj:t att vidtaga de åtgärder som erfordras i fråga om här nämnda anslag. Jag förordar, att Kungl. Maj:t måtte inhämta riksdagens bemyndigande att dels vidtaga de ändringar i personalförteckningarna för Göteborgs universitet och Chalmers tekniska högskola, som erfordras för genomförande av förslaget, dels medgiva erforderliga överskridanden i fråga om poster i nämnda högskolas avlöningsanslag som maximerats av riksdagen.

Det bör här framhållas, att jag vid mina beräkningar i det följande inte har beaktat den kostnadsförskjutning mellan universitetet och högskolan som förändrades av förslaget om de gemensamma institutionerna.

A. Avlöningar till de lokala förvaltningarna

I följande sammanställning redovisas de tjänster jag i det föregående räknat med för de lokala förvaltningarna. Av sammanställningen framgår även den fördelning som jag förordar i avseende på ordinarie och icke-ordinarie tjänster.

Tjänst/lönegrad	Upp- sala univ.	Lunds univ.	Göte- borgs univ.	Chal- mers tekn. högsk.	Stock- holms univ.	Karo- linska inst.	Tekn. högsk. i Stock- holm	Umeå univ.	Totalt
Universitetsråd Bo 4	1	1							2
Byråchef Be 1	2	2	1	1	1	1	1	1	10
Byrådirektör Ao 27	1	1							
Byrådirektör Ae 27	3	3	2	2	2	1	2	2	19
Byrådirektör Ao 25	1	1							
Byrådirektör Ae 25			4	2	4	2	3		19
Intendent Ae 25		1				1			
Kamrerare Ao 23			1	1	1	1	1	1	
Byggnadsingenjör Ae 23 ...	1	1							
Förste byråsekreterare Ae 23	6	6	1		1	1		1	25
Intendent Ae 23								1	
Förste byråsekreterare Ae 21	1	1	1		1				4
Amanuens högst Ae 19	3½	3½	1½		2	1	1	1	13½
Kamrerare Ao 17	1	1							
Assistent Ae 17	1	1	1	1	1	1	1		9
Kontorsskrivare Ao 13	1	1	2	2	2	2	2	1	
Kontorsskrivare Ae 13				1				1	15
Kanslist högst Ae 13	3	3	2	1	2	1	1	1	14
Kansliskrivare Ao 11	4	4	2	2	3	3	3	2	
Kansliskrivare Ae 11	2	3	2	1	2	2	3	2	40
Kontorist Ao 9	3	4	2	2	2	2	3	1	
Kontorist Ae 9	4	3	1	1	1	1	4	1	35
Kanslibitråde Ao 7	2	2	2	2	2	2	2	1	
Kanslibitråde Ae 7	3	4	3	3	2	2	4	2	38
Kontorsbitråde högst Ae 5 .	7	7	3	5	5	4	7	3	41
Totalt	50½	53½	31½	27	34	28	38	22	284½

Jag föreslår, att Kungl. Maj:t måtte inhämta riksdagens bemyndigande att inrätta de tjänster, som i sammanställningen angivits som ordinarie eller som extra ordinarie i högre lönegrad än Ae 19.

Vid bifall till mitt förslag i fråga om ny organisation av läroanstalterna torde samtliga nu befintliga tjänster och arvodesbefattningar inom den av omorgani-

sationen berörda verksamheten böra indragas. Detta innebär bl. a., att följande i respektive personalförteckningar uppförda ordinarie tjänster, i förekommande fall, skall överföras till övergångsstat, nämligen vid

Uppsala universitet:

1 akademiräntmästare	Bo 1
1 akademisekreterare	Ao 27
1 kamrerare	Ao 23
1 kamrerare	Ao 19
2 kansliskrivare	Ao 11
1 kontorist	Ao 9
1 kanslibiträde	Ao 7

Lunds universitet:

1 akademiräntmästare	Ao 27
1 akademisekreterare	Ao 27
1 akademikamrerare	Ao 23
1 kansliskrivare	Ao 11
1 kontorist	Ao 9

tandläkarhögskolan i Malmö:

1 intendent	Ao 23
1 kansliskrivare	Ao 11

Göteborgs universitet:

1 akademiräntmästare	Ao 27
1 akademisekreterare	Ao 27
1 kansliskrivare	Ao 11
1 kontorist	Ao 9

Chalmers tekniska högskola:

2 byrådirektörer	Ao 27
1 kontorsskrivare	Ao 13

Stockholms universitet:

1 akademiräntmästare	Ao 27
1 akademisekreterare	Ao 27
2 kontorsskrivare	Ao 13
1 kansliskrivare	Ao 11

2 kontorister	Ao 9
1 kanslibiträde	Ao 7

karolinska institutet:

1 byrådirektör	Ao 25
2 kontorsskrivare	Ao 13
1 kansliskrivare	Ao 11
1 kontorist	Ao 9

tandläkarhögskolan i Stockholm:

1 intendent	Ao 23
1 kontorsskrivare	Ao 13
1 kansliskrivare	Ao 11
1 kontorist	Ao 9
1 kontorsbiträde	Ao 5

tekniska högskolan i Stockholm:

2 byrådirektörer	Ao 27
2 kontorsskrivare	Ao 13
1 kontorist	Ao 9
5 kanslibiträden	Ao 7

Nyssnämnda tjänster vid tandläkarhögskolorna i Stockholm och Malmö bör, i förekommande fall, uppföras på övergångsstat i personalförteckningarna för karolinska institutet respektive Lunds universitet.

Härjämte skall, vid bifall till mina förslag, följande extra ordinarie tjänster i högre lönegrad än Ae 19 utgå ur respektive personalförteckningar, nämligen vid

Uppsala universitet:

1 förste byråsekreterare	Ae 23
1 byggnadsingenjör	Ae 21
1 förste byråsekreterare	Ae 21
1 kamrerare	Ae 21

Lunds universitet:

2 förste byråsekreterare	Ae 23
1 byggnadsingenjör	Ae 21
1 förste byråsekreterare	Ae 21

Göteborgs universitet:

2 förste byråsekreterare	Ae 21
1 kamrerare	Ae 21

Stockholms universitet:

1 förste byråsekreterare	Ae 21
1 kamrerare	Ae 21

karolinska institutet:

1 byrådirektör	Ae 27
1 förste byråsekreterare	Ae 21

tandläkarhögskolan i Stockholm:

1 intendent	Ae 23

Umeå universitet/medicinska högskolan i Umeå:

1 byrådirektör	Ae 27

De av mig i det föregående framlagda förslagen i fråga om bl. a. läroanstalternas omfattning, styrelse och organisation i övrigt får även den följden, att hittills utgående arvoden bl. a. till ledamöterna av drätselnämnderna samt till vissa rektorer och sekreterare inte längre kommer att erfordras. Å andra sidan bör — med hänsyn till angivna förhållanden och till den av mig förordade fakultetsindelningen — i stället vissa andra arvoden tillkomma. Vid mina beräkningar i det följande har jag beaktat de härav föranledda kostnadsförändringarna med utgångspunkt i nuvarande arvodesgrunder. Frågan om själva grunderna för beräkningen av här ifrågavarande arvoden torde nämligen icke böra prövas i detta sammanhang. Beträffande representationsbidragen till rektorerna föreslår jag vissa justeringar, så att dessa bidrag vid samtliga universitet, karolinska institutet, tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska högskola kommer att uppgå till 5 000 kr. samt vid handelshögskolan i Göteborg och farmaceutiska institutet till 1 500 kr.

I följande sammanställning redovisas dels medelsbehovet under avlöningsanslagen enligt mina förslag till *ny* förvaltningsorganisation dels medelsbehovet under avlöningsanslagen för de av omorganisationen berörda delarna av den *nuvarande* förvaltningsorganisationen, dels ock de av förslagen föranledda *förändringarna* av medelsbehovet för här ifrågavarande ändamål. Samtliga belopp har i sammanställningen avrundats till närmaste tusental kr.

Läroanstalt	Den förordade organisationen (berörda delar)	Nuvarande organisation (berörda delar) ¹	Ökning eller minskning
Uppsala universitet	1 195 000	645 000	+ 550 000
Lunds universitet	1 266 000	516 000	+ 750 000
Tandläkarhögskolan i Malmö	—	165 000	— 165 000
Göteborgs universitet	764 000	418 000	+ 346 000
Chalmers tekniska högskola	585 000	326 000	+ 259 000
Handelshögskolan i Göteborg	1 000	1 000	—
Stockholms universitet	831 000	523 000	+ 308 000
Karolinska institutet	666 000	323 000	+ 343 000
Tandläkarhögskolan i Stockholm	—	174 000	— 174 000
Farmaceutiska institutet	1 000	2 000	— 1 000
Tekniska högskolan i Stockholm	816 000	603 000	+ 213 000
Umeå universitet/medicinska högskolan i Umeå	523 000	292 000	+ 231 000
Totalt	6 648 000	3 988 000	+2 660 000

¹ Den i årets statsverksproposition föreslagna höjningen av rektorsarvodet vid tandläkarhögskolan i Malmö påverkar icke de här avrundade beloppen.

För innevarande budgetår har sålunda för berörda delar av här föreslagen omorganisation av förvaltningarna vid universiteten och här avsedda högskolor under avlöningsanslagen beräknats ca 3 988 000 kr. Samma belopp ingår i de förslag till avlöningsanslag för berörda läroanstalter för budgetåret 1964/65, som Kungl. Maj:t förelagt riksdagen i årets statsverksproposition. Den av mig förordade nya organisationen för förvaltningarna beräknas, som framgår av min tidigare redogörelse, kräva en medelsanvisning av sammanlagt ca 6 648 000 kr., vilket jämfört med innevarande budgetår innebär en ökning med (6 648 000 — 3 988 000 =) 2 660 000 kr. Medel härför bör i riksstaten för nästa budgetår beräknas under ett förslagsanslag, benämnt Förstärkning av universitetens och vissa högskolors förvaltning m. m.

Då det av praktiska skäl är olämpligt att kostnaden för den nya organisationen vid varje läroanstalt redovisas under två anslag, bör det av mig nyss förordade förslagsanslaget beträffande här ifrågavarande kostnader endast fungera som s. k. täckningsanslag för riksstaten. Detta innebär, att samtliga kostnader för den nya organisationen av myndigheterna skall redovisas under respektive avlöningsanslag, för vilka härvid överskridande bör medgivas. Jag förordar, att Kungl. Maj:t måtte inhämta riksdagens bemyndigande att för nästa budgetår få överskrida av riksdagen maximerade anslagsposter eller delposter i avlöningsstaterna för berörda läroanstalter med de belopp, som erfordras för att den av mig förordade nya organisationen skall kunna komma till stånd. Med hänsyn till svårigheten att beräkna den erforderliga personalen för en ny organisation, bör nämnda bemyndigande jämväl innefatta medgivande till överskridande för eventuellt erforderlig förstärkning av den nya organisationen.

B. Registrering av studerande vid de filosofiska fakulteterna

I det föregående har jag förordat, att särskilda medel ställes till de lokala förvaltningarnas förfogande för bestridande av viss del av kostnaderna i samband med registrering av studerande vid de filosofiska fakulteterna. För detta ändamål föreslår jag, i enlighet med vad jag tidigare anfört, ett sammanlagt belopp av 500 000 kr. för nästa budgetår. Medel härför bör beräknas under nyssnämnda anslag till förstärkning av universitetens och högskolornas förvaltning m. m.

C. Övriga kostnader

För innevarande budgetår är uppfört ett reservationsanslag av 31 000 kr. till bidrag till akademiska rektorskonventet i Stockholm. Med anledning av rektorskonventets framställning förordar jag, att bidraget för nästa budgetår med hänsyn till medelsbehovet för den akademiska musikverksamheten höjes med 13 000 kr. till 44 000 kr. Något särskilt anslag bör emellertid enligt min mening inte uppföras för detta ändamål. I stället torde för nästa budgetår medel härför böra beräknas under anslaget till förstärkning av universitetens och vissa högskolors förvaltning m. m. Medel för detta ändamål torde fr. o. m. budgetåret 1965/66 böra beräknas under omkostnadsanslaget till Stockholms universitet.

Mina i det föregående framlagda förslag innebär, att antalet tjänster inom de berörda universitets/högskoleförvaltningarna ökar med sammanlagt ett hundratal. Till följd härav uppkommer även kostnader för inköp av möbler, kontorsmaskiner och annan inredning och utrustning, varjämte bör räknas med ökade kostnader för materiel m. m. Med hänsyn härtill föreslår jag, att för bestridande av dessa kostnader beräknas ett belopp av 300 000 kr. under anslaget till förstärkning av universitetens och vissa högskolors förvaltning m. m. Det bör uppdragas åt universitetskanslersämbetet att uppgöra förslag i fråga om dispositionen av ifrågavarande belopp.

3. Sammanfattning av anslagsberäkningarna

Mina i det föregående redovisade anslagsberäkningar kan sammanfattas på följande sätt.

Till avlöningar vid det nya universitetskanslersämbetet bör anvisas ett förslagsanslag av 2 290 000 kr., vilket i jämförelse med anslagen under innevarande budgetår till det nuvarande kanslersämbetet och överstyrelsen för de tekniska högskolorna innebär en ökning med 1 370 000 kr.

Universitetskanslersämbetets omkostnadsanslag bör uppföras med 326 000 kr. Budgetåret 1963/64 har för ändamålet anvisats sammanlagt 148 000 kr. till det nuvarande ämbetet och överstyrelsen, varför förslaget innebär en ökning med 178 000 kr.

Reservationsanslaget till universitetskanslersämbetets ämnes- och fakultetskonferenser bör uppföras med oförändrat belopp, 10 000 kr.

Förslagsanslaget till antagningsnämnden för civilekonomutbildning bör uppföras med 20 000 kr., vilket innebär en ökning med 1 000 kr. jämfört med medelsanvisningen för innevarande budgetår.

Utrustningsnämndens för universitet och högskolor avlöningsanslag bör uppföras med 406 000 kr., vilket betyder en ökning med 110 000 kr. i jämförelse med det för innevarande budgetår anvisade anslaget.

Omkostnadsanslaget till utrustningsnämnden bör höjas med 25 000 kr. till 89 000 kr.

Medelsbehovet för universitetens och högskolornas centrala ledning uppgår enligt mina förslag till ett sammanlagt belopp av 3 141 000 kr., vilket i jämförelse med medelsanvisningarna för motsvarande ändamål under innevarande budgetår innebär en ökning med 1 684 000 kr. Vid denna jämförande kostnadsredovisning har beaktats, att bidraget till akademiska rektorskonventet i Stockholm enligt förslaget under nästa budgetår hänföres till den lokala förvaltningen i stället för till den centrala.

Beträffande läroanstalterna bör för avlöningar vid de lokala förvaltningarna beräknas ett sammanlagt belopp av 6 648 000 kr., vilket i jämförelse med för motsvarande ändamål under innevarande budgetår anvisade medel innebär en ökning med sammanlagt 2 660 000 kr., och för viss del av kostnaderna i samband med registrering av studerande vid de filosofiska fakulteterna ett belopp av 500 000 kr. För bestridande av övriga av den lokala förvaltningens omorganisation föranledda kostnader bör beräknas ett sammanlagt belopp av 344 000 kr., innebärande en nettoökning med 313 000 kr. Den totala kostnaden för omorganisationen m. m. i nu ifrågakvarande del uppgår sålunda till ett belopp av 3 473 000 kr. Även vid denna redovisning har beaktats de särskilda förhållandena med avseende på akademiska rektorskonventet i Stockholm.

I detta sammanhang bör nämnas, att medel för bestridande av kostnaderna för registrering av de studerande vid filosofisk fakultet under innevarande budgetår anvisas från anslaget till extra utgifter vid universitet och högskolor.

Den föreslagna nya organisationen av universitetens och högskolornas centrala ledning och lokala förvaltning m. m. kräver sålunda en sammanlagd medelsanvisning av 10 633 000 kr., vilket i jämförelse med medelsanvisningarna för motsvarande ändamål under budgetåret 1963/64 innebär en ökning med sammanlagt 5 157 000 kr.

IX. HEMSTÄLLAN

Under återopande av vad jag i det föregående anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1. a) godkänna de av mig i det föregående förordade riktlinjerna för dels organisationen av universitets/högskoleväsendets centrala ledning, dels de enskilda läroanstalternas organisation och förvaltning;

b) besluta att kanslersämbetet för rikets universitet och överstyrelsen för de tekniska högskolorna skall upphöra med utgången av juni 1964;

c) besluta att fr.o.m. den 1 juli 1964 inrätta ett centralt ämbetsverk för universiteten och vissa högskolor, benämnt universitetskanslersämbetet;

d) besluta att tandläkarhögskolorna i Stockholm och Malmö fr. o. m. den 1 juli 1964 skall infogas i karolinska mediko-kirurgiska institutet respektive universitetet i Lund;

e) besluta att farmaceutiska institutet skall fr. o. m. den 1 juli 1964 underställas universitetskanslersämbetet och från tidpunkt, som senare fastställs, infogas i antingen universitetet i Uppsala eller karolinska mediko-kirurgiska institutet;

f) bemyndiga Kungl. Maj:t att, i enlighet med de i det föregående framlagda förslagen, dels upprätta personalförteckning för universitetskanslersämbetet, dels — utöver de ändringar som föreslagits i 1964 års statsverksproposition — vidtaga ändringar i personalförteckningarna för universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm, karolinska mediko-kirurgiska institutet, tekniska högskolan i Stockholm samt Chalmers tekniska högskola;

g) bemyndiga Kungl. Maj:t att — utöver vad som föreslagits i statsverkspropositionen — i personalförteckning för universitetet i Umeå uppföra tjänster i enlighet med vad jag förordat i det föregående;

h) bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1964/65, i enlighet med vad jag förordat i det föregående, medgiva överskridande av sådana anslagposter eller delposter i avlöningsstaterna för berörda läroanstalter, som är maximerade av riksdagen;

i) bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om de övergångs-anordningar och vidtaga de åtgärder i övrigt, som erfordras för förslagens genomförande;

2. a) godkänna följande avlöningsstat för universitetskanslersämbetet att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	195 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	97 200
3. Arvoden till experter och tillfällig personal m. m., <i>förslagsvis</i>	500 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	972 500
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	525 300
Summa kr.	2 290 000

b) till *Universitetskanslersämbetet*: *Avlöningar* för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 290 000 kr.;

c) till *Universitetskanslersämbetet*: *Omkostnader* för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 326 000 kr.;

d) till *Universitetskanslersämbetet*: *Ämnes- och fakultetskonferenser* för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kr.;

3. till *Antagningsnämnden för civilekonomutbildning* för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 20 000 kr.;

4. a) godkänna följande avlöningsstat för utrustningsnämnden för universitet och högskolor att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal	283 000
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	123 000
Summa kr.	406 000

b) till *Utrustningsnämnden för universitet och högskolor: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 406 000 kr.;

c) till *Utrustningsnämnden för universitet och högskolor: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 89 000 kr.;

5. till *Förstärkning av universitetens och vissa högskolors förvaltning m. m.* för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 3 504 000 kr.

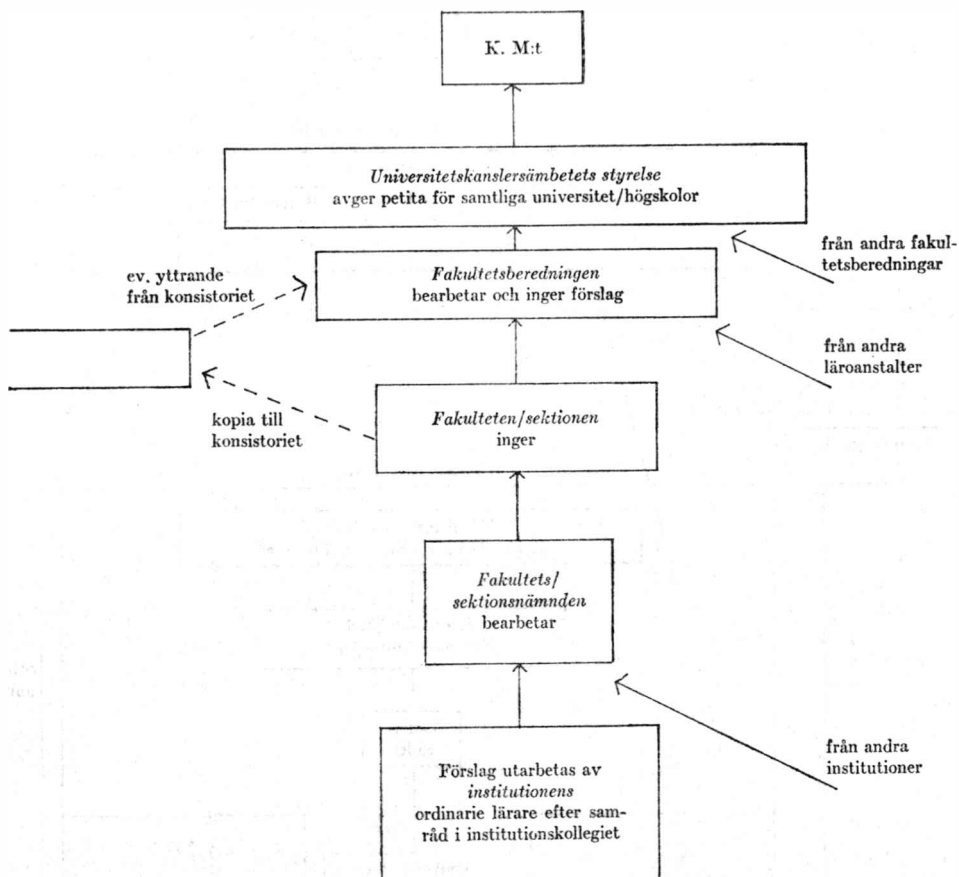
Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

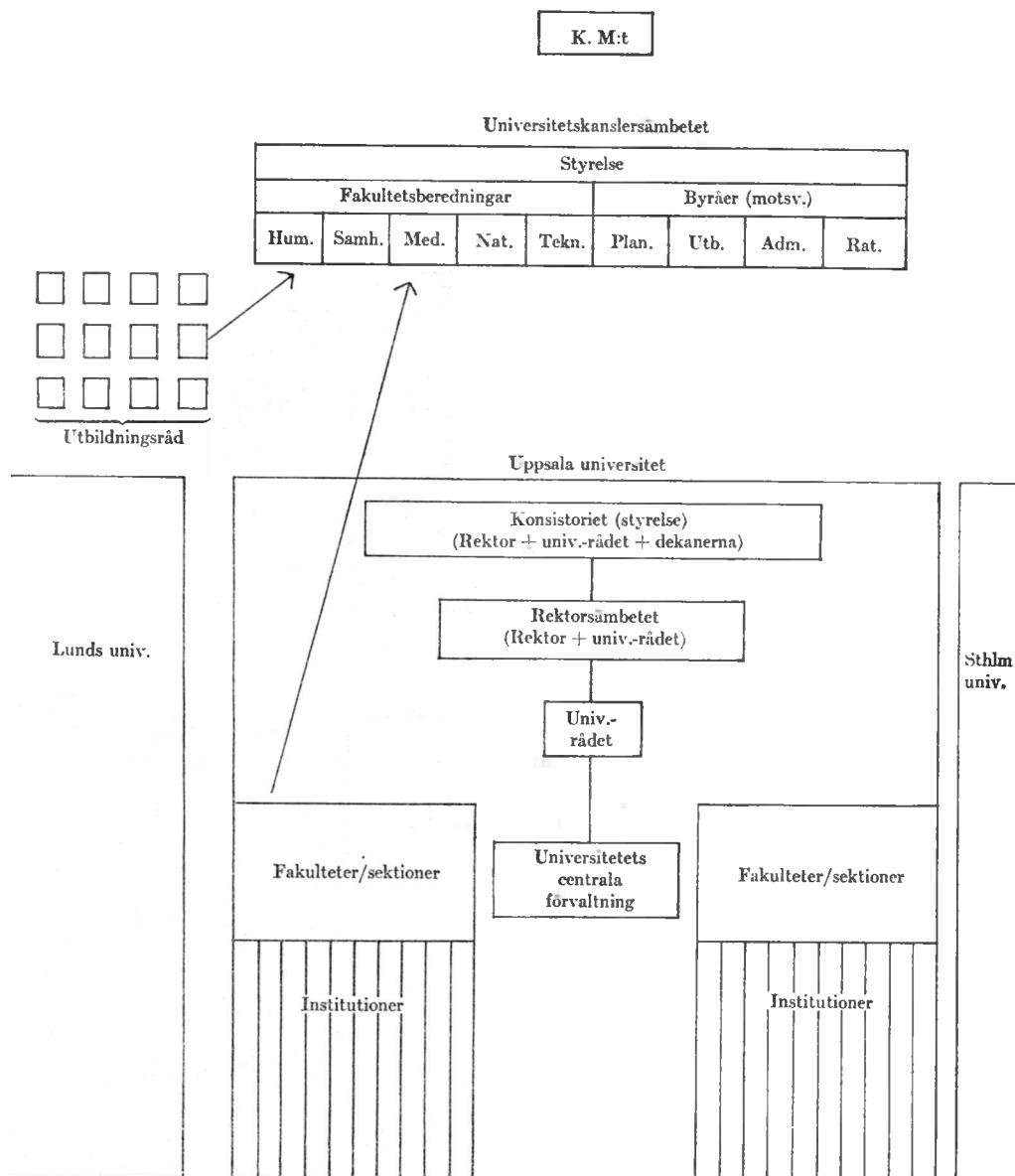
E. Erlandsson

Bilaga 1

Petitgången

Universitetskanslersämbetets och universitetens organisation

Universitetskanslersämbetet och läroanstalterna

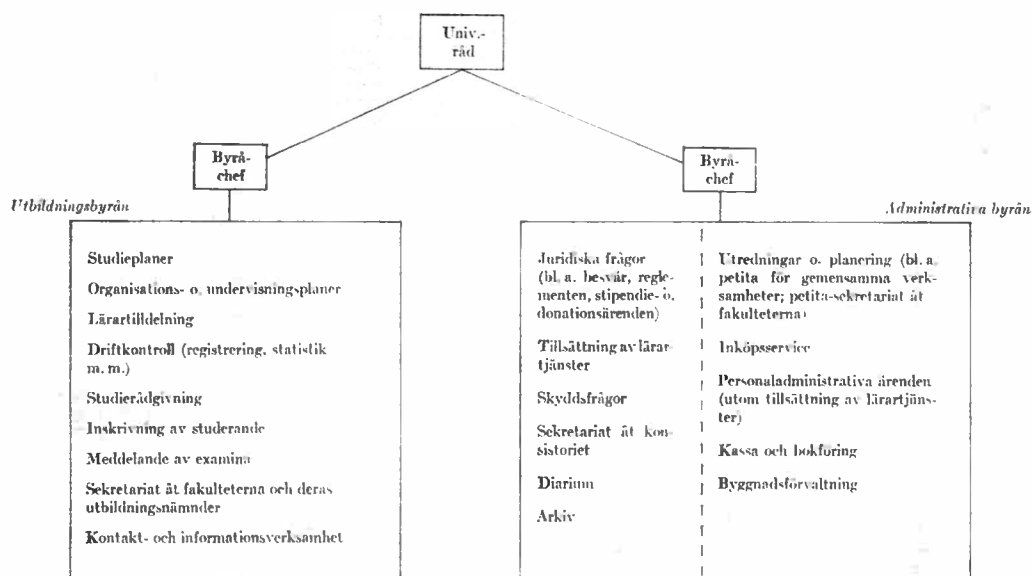
K. M:t

Universitetskanslersämbetet

Styrelse								
Fakultetsberedningar					Byråer (motsv.)			
Hum.	Samh.	Med.	Nat.	Tekn.	Plan.	Utb.	Adm.	Rat.

Uppsala univ. 44,7 mkr 10 900 stud.	Lunds univ. 49,6 mkr 9 200 stud.	L. T. H. 6,6 mkr	Göteborgs univ. 27,9 mkr 5 300 stud.	Chalmers tekn. högsk. 26,4 mkr 2 600 stud.	Sthlms univ. 26,7 mkr 10 700 stud.	Karol. inst. 26,8 mkr 1 700 stud.	Tekn. högsk. i Stockholm 32,9 mkr 3 600 stud.	Umeå univ. 14,8 mkr
				Handels- högsk. i Göteborg 1,9 mkr 700 stud.		Farm. inst. 2,6 mkr 600 stud.		

Principskiss för förvaltningen i Lund

INNEHALLSFÖRTECKNING

	Sid.
I. Inledning	4
II. Principiella utgångspunkter	7
1. Universitetsutredningen	7
2. Yttranden	13
3. Departementschefen	41
III. Universitets/högskoleväsendets centrala ledning	47
1. Universitetsutredningen	47
2. Yttranden	85
3. Förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1964/65	145
4. Departementschefen	150
IV. Läroanstalternas omfattning	164
1. Universitetsutredningen	164
2. Yttranden	167
3. Departementschefen	179
V. Den lokala universitets/högskolestyrelsen och det lokala planerings- arbetet	181
1. Universitetsutredningen	181
2. Yttranden	221
3. Departementschefen	294
VI. Fakulteter, sektioner och ämnesgrupper m. m.	317
1. Universitetsutredningen	317
2. Yttranden	343
3. Departementschefen	375
VII. Institutioner och institutionsgrupper	381
1. Universitetsutredningen	381
2. Yttranden	404
3. Departementschefen	449
VIII. Anslagsberäkningar för budgetåret 1964/65	455
1. Centrala myndigheter	455
2. Lokala myndigheter m. m.	458
3. Sammanfattning av anslagsberäkningarna	464
IX. Hemställan	466
Bilagor	469